

Izmjene i dopune Glavnog plana razvoja turizma Primorsko- goranske županije

Fakultet za menadžment u turizmu i
ugostiteljstvu u Opatiji

Sveučilište u Rijeci

Opatija, 2012.

IZVODITELJ:

FAKULTET ZA MENADŽMENT U TURIZMU I UGOSTITELJSJTUVU
U OPATIJI

Dekan: Prof.dr.sc. Jože Perić

IZMJENE I DOPUNE GLAVNOG PLANA RAZVOJA TURIZMA PRIMORSKO GORANSKE ŽUPANIJE

NARUČITELJ:

TURISTIČKA ZAJEDNICA PRIMORSKO GORANSKE ŽUPANIJE

Direktorica: Mr.sc. Irena Peršić Živadinov

U Opatiji, 2012.

ISTRAŽIVAČKI TIM:

Prof.dr.sc. Jože Perić – voditelj

Prof.dr.sc. Dora Smolčić Jurdana – izvršni voditelj

Prof.dr.sc. Branko Blažević

Prof.dr.sc. Zdenko Cerović

Prof.dr.sc. Dragan Magaš

Prof.dr.sc. Milena Peršić

Doc.dr.sc. Marinela Krstinić Nižić

Mr.sc. Maja Nikšić Radić

Mr.sc. Daniela Soldić Frleta

Mr.sc. Zvonimira Šverko Grdić

Prilog 1. Trendovi na tržištu kruzing turizma

Autori:

Prof.dr.sc. Daniela Gračan

Doc.dr.sc. Alen Jugović (Pomorski fakultet u Rijeci)

Sadržaj

1. <u>Uvod</u>	3
2. <u>Analiza i ocjena ostvarenih kvantitativnih i kvalitativnih ciljeva Glavnog plana razvoja turizma Primorsko-goranske županije</u>	4
2.1. Analiza kvantitativnih turističkih pokazatelja	4
2.1.1. <i>Turistički kapaciteti smještaja</i>	4
2.1.2. <i>Turistički promet i struktura turističke potražnje</i>	11
2.2. Analiza kvalitativnih ciljeva.....	36
3. <u>Usporedba turističkih pokazatelja Primorsko-goranske županije i konkurencije</u>	38
3.1. Mediteran.....	38
3.2. Usporedba s Istarskom i Splitsko-dalmatinskom županijom.....	45
4. <u>Ključne problemske točke i slabosti</u>	56
4.1. SWOT analiza.....	56
4.2. Identifikacija problemskih točki.....	59
5. <u>Preispitivanje zacrtane vizije, ciljeva i zadataka</u>	62
5.1. Preispitivanje izbora modela razvoja.....	62
5.2. Preispitivanje vizije razvoja turizma.....	65
5.3. Preispitivanje ciljeva razvoja turizma.....	67
6. <u>Ključni razvojni projekti turizma Primorsko-goranske županije</u>	72
6.1. Kriteriji za odabir tržišnih niša i projekata.....	72
6.2. Razvojni projekti koji repositioniraju destinaciju Kvarner.....	75
7. <u>Integralno upravljanje kvalitetom (IQM)</u>	80
8. <u>Zaključak</u>	84
<u>Literatura</u>	85
<u>Prilog 1. Trendovi na tržištu kruzing turizma</u>	89
<u>Prilog 2. Projekti općina i gradova Primorsko-goranske županije</u>	108

1. Uvod

Glavni plan razvoja turizma Primorsko-goranske županije izrađen je i usvojen za period do 2015. godine. Dinamika kretanja na turističkom tržištu, kako globalnom, tako i lokalnom, te izmijenjeni gospodarski uvjeti uzrokovali su djelomično odstupanje od zacrtanih smjernica Glavnog plana. Iz navedenih razloga bilo je nužno pristupiti izmjenama i dopunama Glavnog plana.

Cilj ovog istraživanja bio je ustvrditi dinamiku ostvarenja pojedinih kvantitativnih i kvalitativnih ciljeva zacrtanih u Glavnom planu. Stoga je, za potrebe izrade ovog dokumenta izvršena, analiza turističkih pokazatelja Primorsko-goranske županije te usporedba istih s godinama prije i nakon izrade Glavnog plana. Osim toga, izvršena je i usporedba ostvarenih turističkih rezultata Primorsko-goranske županije s turističkim pokazateljima Mediteranskih zemalja te konkurentnih hrvatskih županija. S obzirom na činjenicu da je postojao niz objektivnih okolnosti koje su rezultirale određenim slabostima turizma Primorsko-goranske županije (prije svega gospodarska kriza koja je negativno utjecala među ostalim i na turizam Primorsko-goranske županije kao i na intenzivnije investicije), treba naglasiti da se turizam Kvarnera pokazao dovoljno kvalitetnim da i u tako teškim okolnostima postiče dobre rezultate te održi svoj značaj i konkurentski položaj.

Cijeneći realni i potencijalni značaj turizma za gospodarstvo i kvalitetu života stanovnika Primorsko-goranske županije, te njegovu međuovisnost s ukupnim sadržajima gospodarskog razvoja, izradom ovog dokumenta, vrlo značajnog za turizam ali i ukupni gospodarski razvoj, postavljaju se nove, kvalitetne osnove za intenzivniji nastavak turističkog razvoja Primorsko-goranske županije.

Važno je napomenuti da je riječ o dokumentu koji krovno određuje područje Primorsko-goranske županije, što podrazumijeva mogućnost i potrebu njegove detaljnije razrade za područje pojedinih gradova/općina. Prilog 2 sadrži projekte koje su gradovi i općine Primorsko-goranske županije istaknuli kao značajne za svoj daljnji razvoj.

Analiza kvantitativnih pokazatelja uključuje analizu turističkog prometa PGŽ-a.

2. Analiza i ocjena ostvarenih kvantitativnih i kvalitativnih ciljeva Glavnog plana razvoja turizma Primorsko-goranske županije

Za potrebe Izmjena i dopuna Glavnog plana razvoja turizma Primorsko-goranske županije izvršena je detaljna analiza turističkih pokazatelja Primorsko-goranske županije kao i usporedba pokazatelja prikazanih u Glavnom planu razvoja turizma Primorsko-goranske županije (u daljnjem tekstu Glavni plan) s pokazateljima koji predstavljaju ostvarenja u turizmu u godinama nakon usvajanja Glavnog plana.

2.1. Analiza kvantitativnih turističkih pokazatelja

Analiza kvantitativnih turističkih pokazatelja obuhvaća analizu kretanja strukture smještajnih kapaciteta, zatim analizu kretanja ostvarenih broja noćenja i broja dolazaka (turističkog prometa) te strukture turističke potražnje kako na razini Primorsko-goranske županije tako i na razini pojedinih turističkih destinacija unutar Primorsko-goranske županije.

2.1.1. Turistički kapaciteti smještaja

Bitan čimbenik turističke ponude Primorsko-goranske županije jesu turistički kapaciteti smještaja sagledani kroz stanje ugostiteljskih kapaciteta i kapaciteta nautičkog turizma.

Ugostiteljski kapaciteti

S obzirom na činjenicu da su ugostiteljski kapaciteti osnovni receptivni turistički resurs koji se može izmjeriti brojem poslovnih subjekata i poslovnih jedinica u njihovu sastavu, koje predstavljaju organizacijske cjeline, bilo je potrebno analizirati trend njihova kretanja u zadnjih nekoliko godina. Ugostiteljsku ponudu određuje i raspoloženi broj sjedala te stvarni broj zaposlenih. Promjene prisutne zadnjih godina u gospodarstvu Hrvatske, nalažu da se ti podaci sagledavaju ovisno o tome pripadaju li poslovni subjekti kategoriji pravnih ili kategoriji fizičkih osoba. Drugi je značajan indikator broj zaposlenih, čije tendencije treba promatrati u odnosu na broj poslovnih subjekata, a korisne su i detaljnije analize.

Odnos broja poslovnih subjekata kod pravnih i fizičkih osoba obrnuto je proporcionalan broju zaposlenih.

Slijedom navedenog, iz tablice 1 je vidljivo kako su u strukturi receptivnih kapaciteta u Primorsko-goranskoj županiji prevladavale fizičke osobe u 2001., 2002. kao i u 2003. Godini (te su godine bile obrađene pri izradi Glavnog plana). No situacija se nije značajnije promijenila niti u narednim godinama kao i u 2010.g., jer je broj poslovnih jedinica u vlasništvu fizičkih osoba i dalje čak tri puta veći od onih u vlasništvu pravnih osoba. Značajno je napomenuti kako je odnos broja poslovnih subjekata kod pravnih i fizičkih osoba obrnuto proporcionalan broju zaposlenih, što je karakteristično za sve promatrane godine.

Tablica 1. Poslovne jedinice, zaposleni i sjedala u ugostiteljstvu Primorsko-goranske županije

Pokazatelj	Godina	Poslovni subjekti	Poslovne jedinice	Sjedala	Zaposleni
UKUPNO	2001.	1 583	1 847	145 049	12 498
	2002.	1 758	2 055	147 659	13 472
	2003.	1 669	1 936	144 809	13 313
	2004.	1 630	1 949	149 767	13 134
	2005.	1 621	1 910	145 728	13 073
	2006.	*	1 789	142 305	13 230
	2007.	*	2 109	153 621	14 156
	2008.	*	2 168	153 040	14 197
	2009.	1 934	2 239	162 050	13 767
	2010.	1 882	2 213	*	13 252
Pravne osobe	2001.	255	455	84 787	8 075
	2002.	380	598	86 195	8 505
	2003.	400	601	86 412	8 553
	2004.	395	599	86 003	8 591
	2005.	420	605	84 464	8 394
	2006.	*	627	84 716	8 776
	2007.	*	705	87 208	9 224
	2008.	*	730	88 508	9 289
	2009.	506	777	91 036	9 240
	2010.	489	764	*	8 867
Fizičke osobe	2001.	1 328	1 392	60 262	4 423
	2002.	1 378	1 457	61 464	4 967
	2003.	1 269	1 335	58 397	4 760
	2004.	1 235	1 350	63 764	4 543
	2005.	1 201	1 305	61 264	4 679
	2006.	*	1 162	57 589	4 454
	2007.	*	1 404	66 413	4 932
	2008.	*	1 438	64 532	4 908
	2009.	1 428	1 462	71 014	4 527
	2010.	1 393	1 449	*	4 385

* s obzirom na promjenu vrste podataka koje Državni zavod za statistiku objavljuje u Statističkim izvješćima - Ugostiteljstvo, za navedene kategorije nema dostupnih podataka

Izvor: Statistički ljetopis PGŽ, različiti brojevi, Državni zavod za statistiku, Statističko izvješće, Ugostiteljstvo, različiti brojevi

Cilj:

 Unapređenje
strukture
smještajnih
kapaciteta
PGŽ-a

Uzimajući u obzir postavljene ciljeve u Glavnom planu, među kojima su navedeni i oni koji se odnose na strukturu smještajnih kapaciteta, važno je usporediti strukturu kapaciteta za smještaj turista u trenutku kreiranja Glavnog plana kao i strukturu smještajnih kapaciteta Primorsko-goranske županije danas.

Tablica 2. Kapaciteti za smještaj na području Primorsko-goranske županije prema vrstama objekata, (1997. - 2003.g.)

Godina	Br. objekata	Smješt. jedinice		Stalne postelje		Pomoćne postelje
1997.	259	58 328		133 307		13 353
1998.	285	64 429		145 385		14 717
1999.	289	60 300		139 367		13 904
2000.	301	62 290		145 965		15 731
2001.	291	63 173		151 681		17 864
2002.	304	53 936		144 497		15 676
Struktura za 2003.						
Ukupno	311	55 718	%	149 399	%	18 645
Hoteli	79	9 213	16,54	17 459	11,68	
Vile	1	10	0,02	18	0,02	
Hotelska naselja	9	2 204	4,00	4 281	2,86	
Hotelsko-apartmanska naselja	2	627	1,13	1 368	0,92	
Aparthoteli	-	-	-	-	-	
Apartmanska naselja	1	414	0,75	1 231	0,85	
Turistička naselja	-	-	-	-	-	
Apartmani	6	300	0,55	745	0,50	
Turistički apartmani	-	-	-	-	-	
Moteli	4	31	0,06	69	0,05	
Pansioni	9	107	0,19	262	0,17	
Kampovi	42	11 946	21,44	37 936	25,39	
Apartman	5	16	0,03	47	0,03	
Apartman tipa studio	1	125	0,23	510	0,34	
Kuće za odmor	-	-	-	-	-	
Sobe za iznajmljivanje	27	573	1,03	1 214	0,81	
Prenočišta	4	306	0,55	638	0,42	
Odmarališta	81	1 578	2,83	5 208	3,48	
Omladinski hotel i hosteli	6	190	0,35	1 261	0,84	
Gostionice	3	81	0,15	162	0,11	
Klimatska lječilišta	5	375	0,67	902	0,61	
Planinarski domovi	7	56	0,11	262	0,17	
Lovački domovi	4	38	0,07	87	0,06	
Privremeni smještajni objekti	2	44	0,08	111	0,08	
Nekategorizirani objekti	13	280	0,51	740	0,49	
Brodске kabine	5	496	0,89	1 736	1,18	
Kućanstva – sobe, apartman i kuće za odmor	11 908	26 512	47,58	72 476	48,52	
Kućanstva – kamp jedinice u kampovima	16	196	0,35	586	0,40	
Seljačka kućanstva	-	-	-	-	-	

Izvor: preuzeto iz Glavnog plana razvoja turizma PGŽ-a

Broj smještajnih kapaciteta na području PGŽ-a raste.

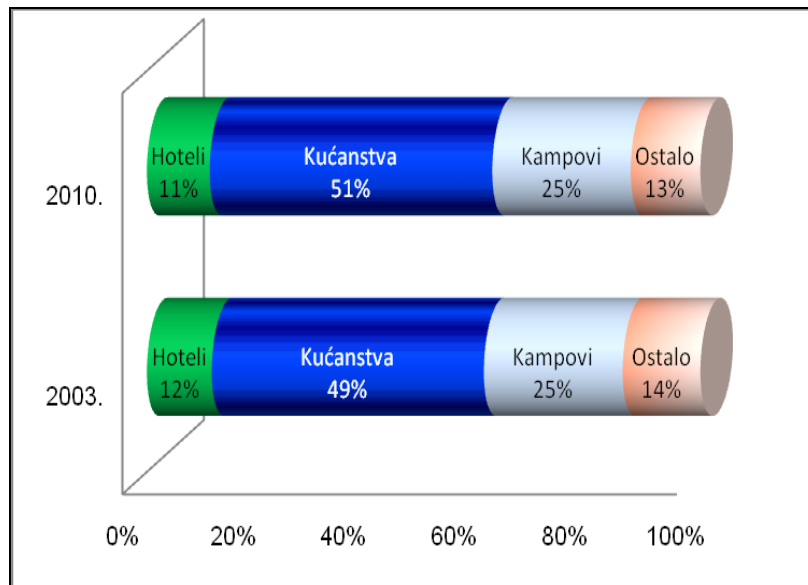
Tablica 3. Kapaciteti za smještaj na području Primorsko-goranske županije prema vrstama objekata, od 2004. do 2010.g.

Godina	Br. objekata	Smješt. jedinice		Stalne postelje		Pomoćne postelje
2004.	317	57545	100	153726	100	
2005.	352	58386		165146		21551
2006.	378	61528		169923		22694
2007.	416	63832		173404		21486
Struktura za 2010.						
Ukupno	440	65896	100	170837	100	22170
Hoteli	101	10190	15,46	19375	11,34	3967
Turistička naselja	5	1158	1,76	2498	1,46	704
Turistički apartmani	9	623	0,95	1995	1,17	497
Pansioni	23	328	0,50	688	0,40	116
Guest house	4	264	0,40	598	0,35	2
Kampovi	38	14751	22,39	42747	25,02	713
Kampirališta	4	175	0,27	525	0,31	
Apartman	74	968	1,47	2985	1,75	931
Apartman tipa studio	16	221	0,34	782	0,46	123
Kuće za odmor	9	35	0,05	63	0,04	12
Sobe za iznajmljivanje	58	1260	1,91	2600	1,52	313
Prenočišta	6	267	0,41	622	0,36	6
Odmarališta	59	865	1,31	3241	1,90	290
Omladinski hotel i hosteli	13	348	0,53	2020	1,18	21
Gostionice	2	36	0,05	72	0,04	12
Klimatska lječilišta	3	339	0,51	714	0,42	
Planinarski domovi	7	73	0,11	249	0,15	
Lovački domovi	4	28	0,04	68	0,04	10
Privremeni smještajni objekti			0,00		0,00	
Nekategorizirani objekti	2	61	0,09	207	0,12	9
Brodске kabine		414	0,63	1402	0,82	
Kućanstva – sobe, apartman i kuće za odmor		33433	50,74	87368	51,06	14444
Kućanstva – kamp jedinice u kampovima		59	0,09	160	0,09	
Seljačka kućanstva	-	-	-	-		

Izvor: obrada autora prema podacima iz Statističkog ljetopisa Primorsko-goranske županije, različiti brojevi, Državnog zavoda za statistiku i Turističke zajednice PGŽ

Prethodni podaci prikazuju kretanje broja objekata, smještajnih jedinica, broja stalnih i pomoćnih postelja na Kvarneru za razdoblje 1997. – 2003. te strukturu smještajne ponude za 2003. godinu. (tablica 2), dok se ista vrsta podataka u tablici 3 odnosi na razdoblje od 2004.- 2010. koja uključuje i strukturu smještajnih kapaciteta za 2010.g.

Grafikon 1. Struktura smještajnih kapaciteta Primorsko-goranske županije 2003. i 2010.g.

Izvor: obrada autora prema podacima iz Statističkog ljetopisa Primorsko-goranske županije, različiti brojevi, Državnog zavoda za statistiku i Turističke zajednice PGŽ

Uspoređujući podatke iz 2003.g. i 2010. evidentno je kako u strukturi smještajnih kapaciteta u obje promatrane godine najveći udio otpada na kućanstva, u 2003.g. on je iznosio 49%, dok je u 2010.g. porastao na 51%. Važno je istaknuti kako su hoteli u 2010. g. smanjili svoj, već ionako skroman, udio u ukupnim smještajnim kapacitetima (11%) u odnosu na 2003. kada j njihov udio ipak bio nešto veći (12%).

S ciljem povećanja iskorištenosti smještajnih kapaciteta Primorsko-goranske županije, produljenja sezone te povećanja potrošnje turista potrebna je promjena strukture smještajnih kapaciteta u korist osnovnih smještajnih kapaciteta te istovremeno podizanje kvalitete u svim ostalim vrstama kako osnovnih tako i komplementarnih smještajnih kapaciteta. Komplementarni smještajni kapaciteti, (kampovi, kućanstva) moraju kvalitetom pratiti hotelsku ponudu. U tom pogledu je Primorsko-goranska županija napravila značajan iskorak provođenjem projekta „Kvarner Family”, koji ima za cilj brendiranje apartmana i kuća za odmor privatnih iznajmljivača smještaja u Primorsko-goranskoj županiji. Na taj se način motiviraju vlasnici privatnih soba i apartmana da stalno poboljšavaju kvalitetu smještaja.

Optimalna struktura smještajnih kapaciteta:

40% osnovni

60% komplementarni

Kapaciteti nautičkog turizma

Osnovne usluge u nautičkom turizmu u pravilu se nude u lukama nautičkog turizma – marinama, lukama, privezištima i sidrištima te čitavom akvatoriju unutarnjeg mora Republike Hrvatske odnosno Kvarnera, što obuhvaća more, uvale i zatone, ali smatra se da se osnovna usluga u nautičkom turizmu obavlja u marinama, tj. u lukama nautičkog turizma. Ponuda nautičkog turizma na Kvarneru ima drugu tradiciju, ali ne čini osnovu njegove ponude iako se vidi potencijal značajnijeg razvoja ovog oblika turizma. Ipak, analizirajući trend kretanja broja marina može se zaključiti kako još uvijek taj potencijal nije iskorišten (tablica 4).

Tablica 4. Kapacitet luka nautičkog turizma Primorsko-goranske županije

	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.
Marine	13	16	16	17	16	15	15
Površina akvatorija, m ²	611 003	799 550	821 377	825 056	822 711	822 711	823 366
Broj vezova u moru, ukupno	2 850	3 135	3 228	3 342	3 378	3 461	3 394

Luke nautičkog turizma u 2011.g., Primorsko-goranska županija								
Ukupno	Sidrište	Privezište	Marine					Nerazvrstane luke nautičkog turizma
			suha marina	marina I. kateg.	marina II. kateg.	marina III. kateg.	marina kategorizira. i označena sidrima	
30	8	6	7	1	3	3	1	1

Izvor: Turistički promet Primorsko-goranske županije, Statističko priopćenje; Statistički ljetopis Primorsko-goranske županije, različiti brojevi, Državni zavod za statistiku

Na području Kvarnera 2011.g. locirano je 15 marina koje zauzimaju 823.366 m² površine akvatorija. Broj vezova u moru se ima tendenciju usporena rasta, i kreće se na razini 3.400 vezova. S obzirom na prisutnost trenda sve značajnijeg broja dužih plovila javlja se potreba prilagođavanja ponude i infrastrukture marina.

Nautički turizam na Kvarneru ima dugu tradiciju, no njegov potencijal još nije u potpunosti iskorišten

Prema podacima Zavoda za prostorno uređenje PGŽ (<http://www.zavod.pgz.hr/Home.aspx?PageID=125>, 26.04. 2012.), u sedam postojećih marina: Opatija - Admiral, Marina Opatija - Ičići, Punat, Cres, Mali Lošinj, Rab i Supetarska Draga i 9 planiranih važećim Prostornim planom županije: Lovran, Rijeka, Bakar, Crikvenica, Novi Vinodolski (u izgradnji), Krk, Stara Baška, Nerezine i Mali Lošinj moguće je osigurati maksimalno dodatnih 5910 vezova.

Razvidno je da i izgradnjom ukupnih danas planiranih nautičkih kapaciteta ponuda vezova nije dostatna te je nužno planirati dodatne lokacije za organizirani prihvat nautičkih plovila. Stoga su osim marina nominiranih u važećem Prostornom planu PGŽ, predložene nove potencijalne lokacije za izgradnju dodatnih 19 marina s ukupno 4180 vezova. Planirane su 2 marine do 600 vezova, 1 marina do 350 vezova, 4 marine kapaciteta do 250 vezova, ostale planirane marine imaju kapacitet od 70 do 200 vezova. Realizacijom samo dijela planiranih sadržaja u značajnome će se doprinijeti afirmaciji nautičkog turizma kao ključnog na o dijelu Jadrana.

2.1.2. Turistički promet i struktura turističke potražnje

Primorsko-goranska županija izrazito je turistički orijentirana priobalna županija Republike Hrvatske. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, u Hrvatskoj je u 2011. godini ostvareno 60,4 milijuna noćenja, od čega je Primorsko-goranska županija ostvarila 11.741.692 (19,4%) i time zauzela drugo mjesto po broju ostvarenih noćenja u Hrvatskoj, iza Istarske županije.

Tablica 5. Dolasci i noćenja turista na području Primorsko-goranske županije u razdoblju 2000.–2011.g.

	Dolasci turista			Noćenja turista		
	Ukupno	Domaći	Strani	Ukupno	Domaći	Strani
2000.	1650970	335861	1315109	9209148	1396054	7813094
2001.	1798784	335265	1463519	10041869	1357513	8684356
2002.	1858465	336305	1522160	10096541	1282662	8813879
2003.	1928957	368322	1560635	10120732	1341141	8779591
2004.	1948782	355304	1593478	9977095	1224135	8752960
2005.	2076456	356365	1720091	10501921	1275062	9226859
2006.	2149985	422301	1727684	10741754	1419079	9322675
2007.	2247788	397819	1849696	11114744	1421378	9693366
2008.	2214061	384451	1829610	11263659	1459145	9804514
2009.	2205627	328693	1876934	11161233	1313177	9848056
2010.	2151118	307668	1843450	10938291	1193855	9744436
2011.	2360214	300339	2059875	11741692	1200314	10541378

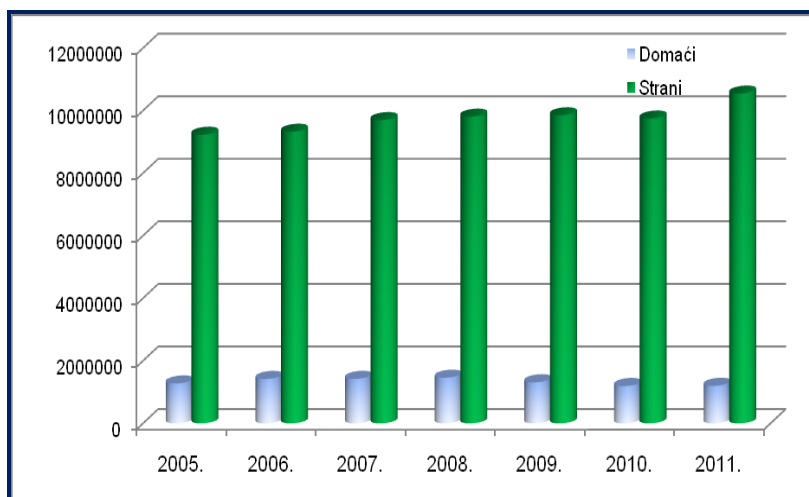
Izvor: Turistički promet Primorsko-goranske županije, Statističko priopćenje, Državni zavod za statistiku, Priopćenja, Turizam-kumulativni podaci, različiti brojevi

Prethodni podaci ukazuju da se na području Primorsko-goranske županije u razdoblju nakon donošenja Glavnog plana, od 2005.g. do 2011.g. bilježi rast broja turista i broja noćenja. Unatoč ekonomskoj krizi, ali i dijelom zbog političkih procesa u nekim receptivnim zemljama, Primorsko-goranska županija u 2011. godini bilježi najveći broj dolazaka (2.360.214) i noćenja (11.741.692). U odnosu na 2010.g. radi se o povećanju broja dolazaka od 9,7% i povećanju ostvarenih noćenja od 7,3%.

Navedeno upućuje na to kako se u promatranom razdoblju, bilježe značajni indeksi rasta na području Primorsko-goranske županije. Broj dolazaka se 2011.g. povećao za 14% u odnosu na 2005.g., dok je broj ostvarenih noćenja povećan za 12%.

Grafikon 2. Ostvarena noćenja domaćih i stranih turista na području Primorsko-goranske županije u razdoblju 2005.–2011.g.

Izvor: obrada autora prema podacima iz tablice 5

U strukturi gostiju Primorsko-goranske županije, u svim promatranim godinama, prednjače strani gosti, koji su 2011.g. ostvarili 87% dolazaka, dok su u ukupnim ostvarenim noćenjima, sudjelovali s čak 90%.

U 2011.g. domaći turisti su ostvarili 14% manje noćenje nego 2000.g.

Tablica 6. Indeksi dolazaka i noćenja turista

	INDEKSI					
	Dolasci			noćenja		
	ukupno	Domaći	strani	ukupno	domaći	strani
2011./2010.	110	98	112	107	101	108
2011./2005.	114	84	120	112	94	114
2011./2000.	143	89	157	128	86	135

Izvor: obrada autora prema podacima iz tablice 5

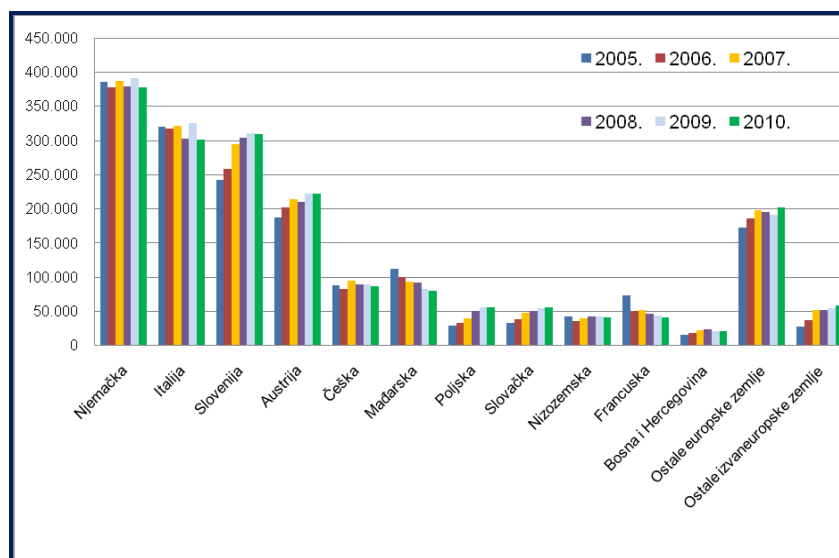
Kada je riječ o ukupnim dolascima i noćenjima iz prethodne tablice je vidljivo kako je došlo do povećanja njihova ukupnog broja uspoređujući 2011.g. s 2005.g. (kada je donesen Glavni plan) te s 2000. godinom.

Prosječna dnevna potrošnja turista koji organizirano posjećuju PGŽ iznosi 50,23€, dok prosječna dnevna potrošnja turista koji ga posjećuju individualno iznosi 58,41€.

No značajno je napomenuti kako broj dolazaka, ali i noćenja domaćih turista opada. Ovom rezultatu treba posvetiti posebnu pažnju s obzirom na činjenicu da tendencije upućuju na to da bi prijelaz na cjelogodišnje poslovanje, što je jedan od postavljenih ciljeva Glavnog plana, trebao rezultirati porastom broja domaćih turista, što je i poslovna politika razvijenih turističkih zemalja.

Prema načinu dolazaka turista u Primorsko-goranske županije, omjer individualnih i organiziranih dolazaka tijekom promatranog razdoblja (2000.-2011.) nije se značajnije mijenjao. Individualni turisti čine 2/3 ukupnog broja, a samo 1/3 obuhvaća organizirane dolaske turista. Pritom je vrijedno iznijeti nalaze istraživanja *Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj – TOMAS LJETO 2010*, temeljem kojega je ustanovljeno kako je prosječna dnevna potrošnja turista koji posjećuju Primorsko-goransku županiju u okviru organiziranih putovanja iznosi 50,23€, dok prosječna dnevna potrošnja turista koji ga posjećuju individualno iznosi 58,41€.

Grafikon 3. Dolasci turista u Primorsko-goranske županije prema zemlji podrijetla, odabrane godine

Izvor: Državni zavod za statistiku, Turistički promet u PGŽ, Statističko priopćenje, različiti brojevi

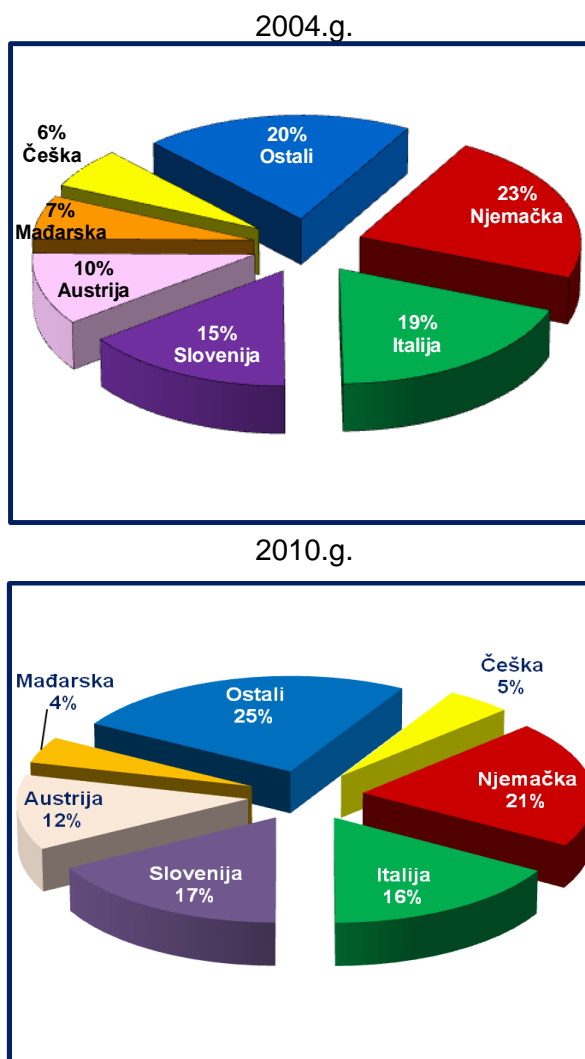
Grafikon 3 prikazuje kretanje broja dolazaka stranih turista od 2005. do 2011.g. iz čega je vidljivo kako tradicionalno najveći broj dolazaka ostvaruju Nijemci te njihov broj neznatno varira iz godine u godinu. Značajan pad u broju dolazaka vidljiv je kod gostiju iz Mađarske, Francuske ali i Italije. S druge strane, znakovito je konstantno i značajno

Nijemci su tradicionalno najbrojniji gosti PGŽ-a

povećanje broja dolazaka gostiju iz Slovenije kao i kontinuirano povećanje broja dolazaka gostiju iz Austrije, Poljske i Slovačke. Neprekidno raste i broj turista s ostalih kontinenata, što implicira potrebu za integriranim nastupom na tim tržištima ne samo užih destinacija Kvarnera, već i povezivanje sa širom regijom (Istra, Dalmacija) te s državama u okruženju (Slovenija, Italija, Mađarska, Austrija) budući da turisti koji dolaze iz udaljenih kontinenata, često posjećuju više destinacija, pa i zemalja u okviru turističkog putovanja.

Sve navedeno predstavlja vrlo značajne informacije odnosno indikatore za usmjeravanje budućih marketinških aktivnosti.

Grafikon 4. Struktura turista prema emitivnim tržištima (Primorsko-goranske županije -dolasci), usporedba 2004.-2010.

Izvor: Državni zavod za statistiku, Turistički promet u PGŽ, Statističko priopćenje, različiti brojevi

Prema podacima iz grafikona 4 vidljivo je kako u strukturi stranih gostiju u 2004.g. najviše dolazaka ostvaruju Nijemci, potom Talijani te turisti iz Slovenije. Situacija nije bitno promijenjena ni u 2010.g. kada su na području Primorsko-goranske županije opet najviše dolazaka ostvarili državljani Njemačke, slijede državljani Italije, Slovenije, Austrije, te Mađarske.

Tablica 7. Struktura turista prema emitivnim tržištima (Primorsko-goranske županije -dolasci)

Zemlja	Udio u dolascima PGŽ, 2004.	Udio u dolascima PGŽ, 2010.	2004. vs. 2010.	Prosječna dnevna potrošnja u RH, 2010., (€)*
Njemačka	23%	21%	↘	58,01
Italija	19%	16%	↘	63,10
Slovenija	15%	17%	↗	43,29
Austrija	10%	12%	↗	63,21
Mađarska	7%	4%	↘	52,71
Češka	6%	5%	↘	42,49
Ostali	20%	25%	↗	

*Marušić, Z. et al, *Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj - TOMAS ljeta 2010*, Institut za turizam, Zagreb, 2011.

Izvor: Obrada autora prema podacima Državnog zavoda za statistiku, *Turistički promet u PGŽ, Statističko priloženje, različiti brojevi*

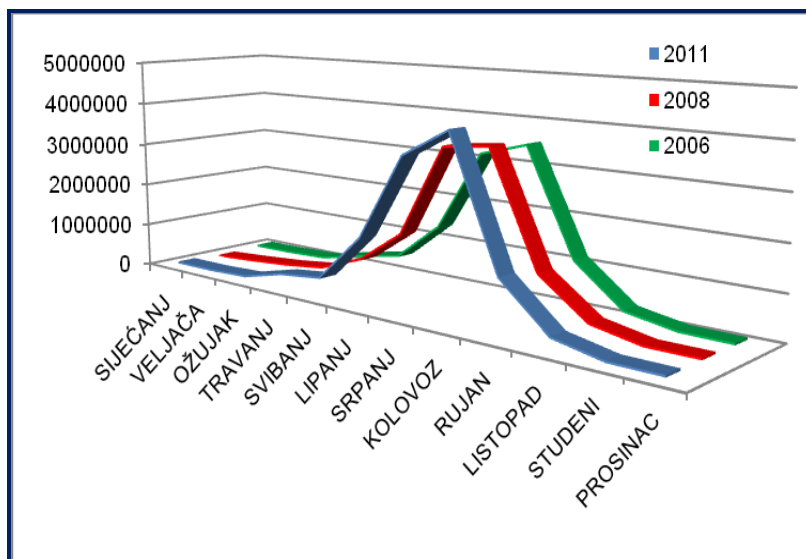
Turisti PGŽ-a su u 2010.g. prosječno dnevno trošili 56,20€

Jedan od najvažnijih pokazatelja ekonomskog utjecaja turizma jest potrošnja turista, posebice stranih s obzirom na činjenicu da oni osiguravaju priljev novčanih sredstava u turističku destinaciju. Prema podacima TOMAS istraživanja (Marušić et al, 2010.), prosječna dnevna potrošnja turista u destinaciji provođenja ljetnog odmora u Hrvatskoj u 2010. godini iznosila je 58 eura, dok je iste godine u Primorsko-goranskoj županiji iznosila 56,20 eura. Najvišu prosječnu dnevnu potrošnju ostvaruju turisti iz Velike Britanije (126€), Rusije (118€) te Francuske (107€). Značajna je činjenica kako u strukturi stranih turista u Primorsko-goranskoj županiji nema većeg udjela gostiju koji ostvaruju najvišu prosječnu dnevnu potrošnju.

Uz relativno malo prosječnu dnevnu potrošnju gostiju, poseban problem turizma Primorsko-goranske županije, uostalom kao i drugih županija Hrvatske jest sezonalnost.

Slijedeći grafikon govori o izrazitoj sezonalnosti u kretanju turističkog prometa Primorsko-goranske županije.

Grafikon 5. Distribucija ostvarenih noćenja turista u Primorsko-goranskoj županiji u odabranim godinama

Izvor: Državni zavod za statistiku, priopćenja, različiti brojevi

Kao što je vidljivo iz grafikona 5, najviše se noćenja ostvaruje u ljetnim mjesecima, napose srpnju i kolovožu. U srpnju je ostvareno 29%, a u kolovožu čak 35% svih noćenja u 2011.g. na području Primorsko-goranske županije. Nažalost, takva tendencija ostvarivanja najvećeg broja dolazaka i noćenja u ljetnim mjesecima bilježi se i dalje u svim promatranim godinama, prije i nakon izrade Glavnog plana poslovanja i uzrokuje bitne teškoće u poslovanju: razmjerno malu iskorištenost kapaciteta, problem kadrova i visokih fiksnih troškova poslovanja, velike troškove za izgradnju infrastrukture koja mora biti kapacitirana za vršnu sezonu (te se veći dio godine koristi manje od mogućnosti) i drugi prateći problemi.

Na području PGŽ-a, u srpnju i kolovožu ostvareno je 64% svih noćenja 2011.g.!

Tablica 8: Dolasci nautičara u Primorsko-goranskoj županiji u razdoblju 2005. – 2009*.

Dolasci nautičara	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Ukupno	67 338	46 593	51 619	52 108	49 699
Domaći nautičari	2 333	1 521	1753	1238	998
Strani nautičari	65 005	45 072	49 866	50 870	48 701

*Napomena: Od 2010. godine luke nautičkog turizma nisu više ni izvještajne jedinice ni vrsta smještajnog objekta u mjesečnom istraživanju o dolascima i noćenjima turista. Razlog tomu je provedba novog Zakona o boravišnoj pristojbi, koji propisuje način prijave boravka turista na plovnim objektima (NN, br. 152/08. I 59/09).

Izvor: Državni zavod za statistiku

Prethodna tablica ukazuje na pad broja dolazak nautičara na Kvarneru iza 2005. godine i taj je broj 2009.g pao čak za 26% u odnosu na promatranu 2005.g.

S obzirom na činjenicu da od 2010.g. luke nautičkog turizma nisu više ni izvještajne jedinice ni vrsta smještajnog objekta u mjesečnom istraživanju o dolascima i noćenjima turista Državnog zavoda za statistiku, nije poznat podatak o ostvarenim dolascima nautičara u 2010. i 2011.g., no za pretpostaviti da broj dolazaka nautičara ipak u navedenim godinama raste.

Tablica 9: Broj plovila na stalnom vezu i broj plovila u tranzitu u lukama nautičkog turizma, stanje 31. prosinca 2011

	Ukupno	Udio PGŽ u HR	Motorne jahte	Jahte na jedra	Ostalo	ukupno indeksi I. – XII. 2011. I. – XII. 2010.
Plovila na stalnom vezu						
Ukupno, Hrvatska	14 286	-	7 437	6 108	741	99,0
Plovila za koja je korišten vez u moru	12 208	-	5 849	5 722	637	96,4
Plovila za koje je korišteno mjesto na kopnu	2 078	-	1 588	386	104	117,4
Ukupno, PGŽ	3 431	24%	2 263	897	271	103,7
Plovila za koja je korišten vez u moru	2 287	19%	1 359	782	146	103,1
Plovila za koje je korišteno mjesto na kopnu	1 144	55%	904	115	125	104,8
Plovila u tranzitu						
Ukupno, Hrvatska	188 457	-	65 571	117 598	5 288	91,5
Plovila za koja je korišten vez u moru	182 437	-	61 642	115 582	5 213	91,7
Plovila za koje je korišteno mjesto na kopnu	6 020	-	3 929	2 016	75	85,5
Ukupno, PGŽ	22 613	12%	13 088	8 169	1 356	88,8
Plovila za koja je korišten vez u moru	22 498	12%	13 013	8 137	1 348	88,6
Plovila za koje je korišteno mjesto na kopnu	115	2%	75	32	8	157,5

Izvor: Državni zavod za statistiku, Priopćenje, Nautički turizam, Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2011.

Iz prethodne tablice je vidljivo kako je ukupan broj plovila na stalnom vezu na Kvarneru povećan u 2011. u odnosu na prethodnu godinu za gotovo 4% iako je u istom periodu na razini Hrvatske došlo do pada tog broja od 1%. Udio Primorsko-goranske županije u ukupnom broju plovila na stalnom vezu Hrvatske u 2011. godini je iznosio je 24%. Istovremeno je u 2011.g. ukupan je broj plovila u tranzitu na Kvarneru pao u donosu na 2010.g. za 11%, no značajno se povećao broj plovila za koje je korišteno mjesto na kopnu i to za čak 57%. U 2011.g. udio Kvarnera u ukupnom broju plovila u tranzitu bio je 12%.

Osim na županijskoj razini, podaci o dolascima i noćenjima domaćih i stranih turista prate se i na razini gradova i općina Primorsko-goranske županije.

Crikveničko-vinodolska rivijera

Crikveničko-vinodolska rivijera, definirana kao turistička destinacija, obuhvaća prostor Grada Crikvenice, Grada Novoga Vinodolskog i Općine Vinodolske.

Tablica 10. Turistički promet na području Crikveničko-vinodolske rivijere

	2004.		2010.		2011	
	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci
Grad Crikvenica	1145030	219742	1228856	221227	1325635	237430
Grad Novi Vinodolski	439565	78083	469661	83903	480912	87087
Općina Vinodolska	13856	2624	15885	2397	18950	2609
UKUPNO	1598451	300449	1714402	307527	1825497	327126
Prosječni boravak	5,3		5,6		5,6	

Izvor: Državni zavod za statistiku, priopćenja, različiti brojevi

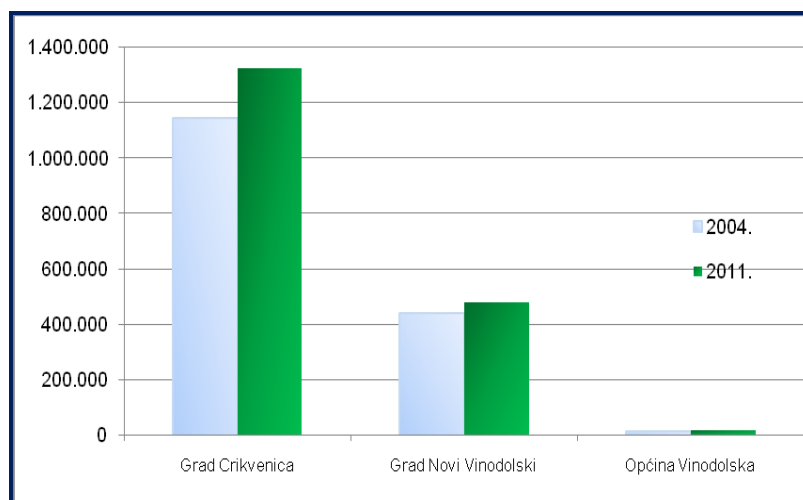
Na području Crikveničko-vinodolske rivijere također se ostvaruje povećanje broja dolazaka i broja noćenja. U 2011.g. ostvareno je 7% noćenja više nego 2010. te 14% više nego 2004.g. Na ovom području najviše dolazaka i noćenja ostvaruje se u gradu Crikvenici.

Turisti na ovom području borave prosječno 5 dana.

Turisti na području Crikveničko-vinodolske rivijere borave u prosjeku 5 dana

Najveći udio u turističkom prometu Crikveničko-vinodolske te Opatijske rivijere pripada stranim turistima

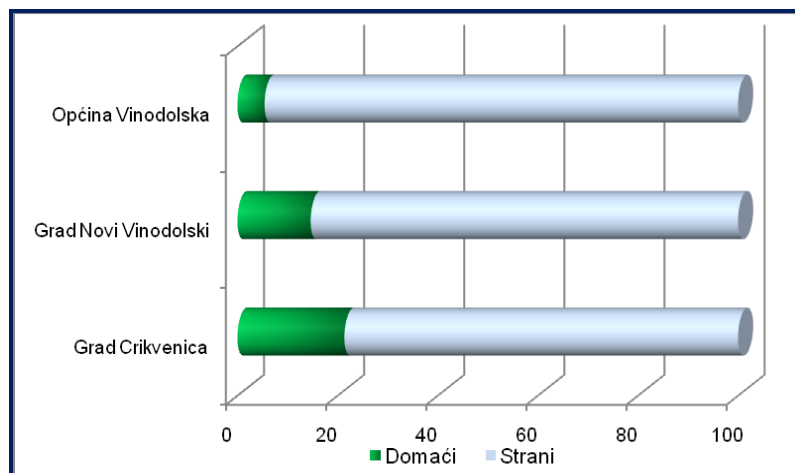
Grafikon 6. Ostvarena noćenja turista na području Crikveničko-vinodolske rivijere

Izvor: Državni zavod za statistiku, priopćenja, različiti brojevi

Gradovi Crikvenica i Novi Vinodolski ostvarili su povećanje broja noćenja 2011. u odnosu na 2004.g. dok je u Vinodolskoj općini u istom razdoblju ostvareno povećanje za oko 5.000 noćenja.

Grafikon 7. Odnos ostvarenih noćenja domaćih i stranih gostiju na području Crikveničko-vinodolske rivijere, (2011.g.)

Izvor: Državni zavod za statistiku, priopćenja, različiti brojevi

Na cijelom području Crikveničko-vinodolske rivijere, očekivano najveći udio u ukupnim noćenjima ostvaruju strani gosti. U Vinodolskoj općini omjer domaćih i stranih gostiju iznosi 5:95 u korist stranih gostiju, u Novom Vinodolskom 15:85, dok u gradu Crikvenici taj omjer iznosi 21:79, također u korist stranih turista.

Na području Gorskog kotara u 2011.g. turisti su u prosjeku boravili 4 dana.

Gorski kotar

Definiran kao turistička destinacija, Gorski kotar obuhvaća prostor Grada Čabra, Grada Delnice, Grada Vrbovskog, Općine Brod Moravice, Općine Fužine, Općine Lokve, Općine Mrkopalj, Općine Ravna Gora i Općine Skrad.

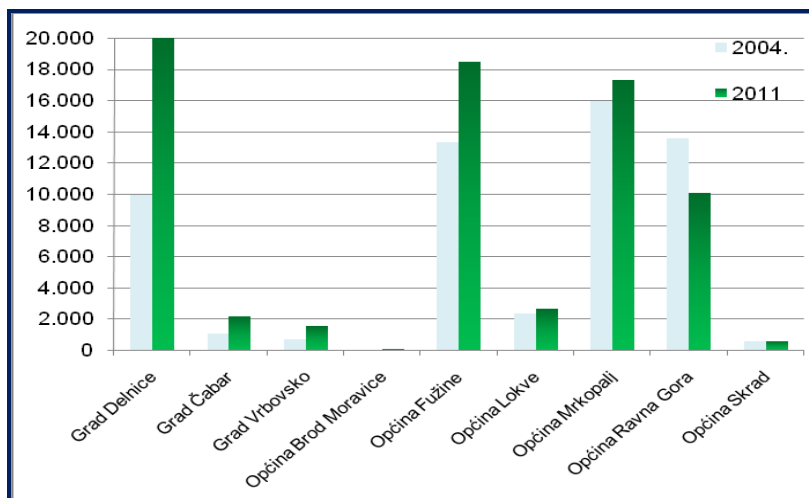
Tablica 11. Turistički promet na području Gorskog kotara

Grad/općina	2004.		2010.		2011	
	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci
Grad Delnice	9952	4530	17372	7897	20120	8 467
Grad Čabar	1036	573	1251	581	2136	1020
Grad Vrbovsko	680	431	1638	598	1559	528
Općina Brod Moravice	-	-	151	62	68	26
Općina Fužine	13350	4123	15208	5979	18495	6378
Općina Lokve	2322	869	2437	809	2630	1050
Općina Mrkopalj	15987	5649	13913	4064	17303	5393
Općina Ravna Gora	13566	3889	9781	3396	10084	3489
Općina Skrad	542	292	566	247	574	289
UKUPNO	57435	20356	62317	23633	72969	18173
Prosječni boravak	2,8		2,6		4,0	

Izvor: Državni zavod za statistiku, priopćenja, različiti brojevi

Na području Gorskog kotara vidljivo je povećanje ukupnog broja noćenja (tablica 11), i to u 2011.g. za 17% u odnosu na 2010.g., odnosno, čak za 27% u odnosu na 2004.g. U Gradu Delnice ostvaruje se najveći broj noćenja na području Gorskog kotara. 2011.g. u Delnicama je ostvareno 28% svih noćenja Gorskog kotara, nakon čega slijedi Općina Fužine s 25% i Općina Mrkopalj s 24%. Istovremeno se, na području Gorskog kotara, značajnije smanjio broj dolazaka u 2011.g u usporedbi s 2010. i 2004. godinom. Važno je istaknuti kako je, uslijed unapređenja turističke ponude na području Gorskog kotara došlo do povećanja broja dana boravka (4 dana u 2011.g).

Grafikon 8. Ostvarena noćenja turista na području Gorskog kotara

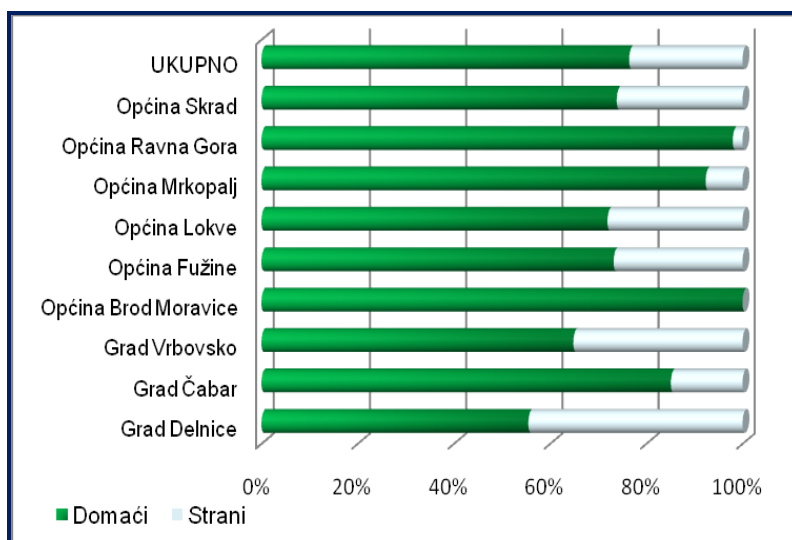

Izvor: Državni zavod za statistiku, priopćenja, različiti brojevi

Uspoređujući broj ostvarenih noćenja po gradovima/općinama (grafikon 8) u 2004. i 2011.g. vidljivo je povećanje broja noćenja u svim destinacijama Gorskog kotara, osim u Općini Ravna Gora. Broj noćenja je 2011.g. u odnosu na 2004.g. najviše porastao u gradu Delnice, zatim u Općinama Fužine i Mrkopalj.

U Gorskom kotaru, najveći udio u turističkom prometu otpada na domaće turiste.

Grafikon 9. Odnos ostvarenih noćenja domaćih i stranih gostiju na području Gorskog kotara, (2011.g.)

Izvor: Državni zavod za statistiku, priopćenja, različiti brojevi

Na cijelom području Gorskog kotara, daleko najveći broj noćenja ostvaruju domaći gosti (grafikon 9).

Opatijska rivijera

Opatijska rivijera, definirana kao turistička destinacija, obuhvaća prostor Grada Opatije, Općine Lovran, Općine Mošćenička Draga i Općine Matulji.

Tablica 12. Turistički promet na području Opatijske rivijere

Grad/općina	2004.		2010.		2011	
	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci
Grad Opatija	915933	254558	1024347	331383	1055539	340385
Općina Lovran	228478	54073	235805	60820	249138	63680
Općina Mošćenička Draga	167129	38905	185440	36691	205133	40157
Općina Matulji	13032	3659	15659	4020	19648	5337
UKUPNO	1324572	351195	1461251	432914	1529458	449559
Prosječni boravak	3,8		3,4		3,4	

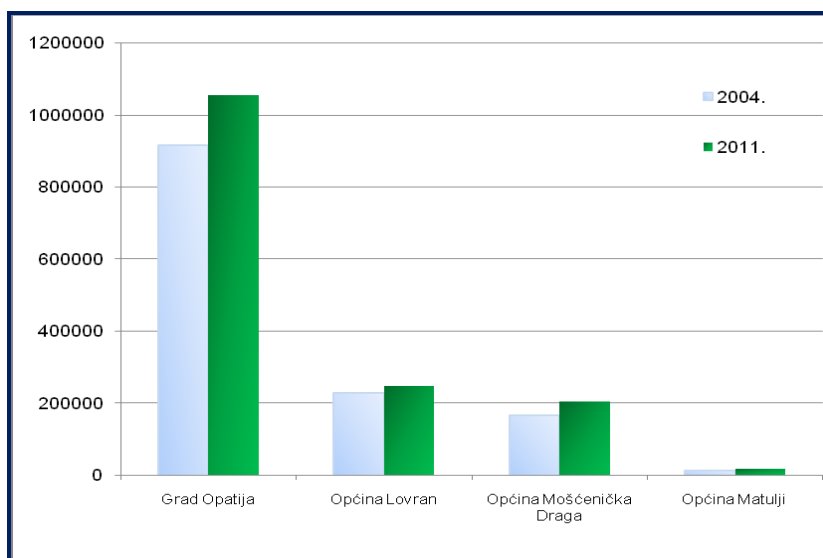
Izvor: Državni zavod za statistiku, priopćenja, različiti brojevi

Turistički promet na području Opatijske rivijere također je u stalnom porastu. Promatrajući podatke iz tablice 12, najbolji rezultat je ostvaren u 2011.g. gdje se u odnosu na prethodnu godinu, broj ostvarenih noćenja povećao za 4,6%, a u odnosu na 2004.g. čak za 15,4%. U ukupnim ostvarenim noćenjima najveći udio se ostvaruje u gradu Opatija, koji je 2011.g. sudjelovao u ukupnom broju noćenja Opatijske rivijere s 69%, zatim općina Lovran s 16%, općina Mošćenička Draga s 13%, te općina Matulji s 1%.

Prosječni boravak turista na ovom području nije se previše mijenjao, jer su se turisti u 2004.g. zadržavali u prosjeku 3,8 dana, a u 2010. i 2011.g. nešto kraće, odnosno 3,4 dana.

Turisti su u 2011.g. na području Opatijske rivijere boravili u prosjeku 3,4 dana

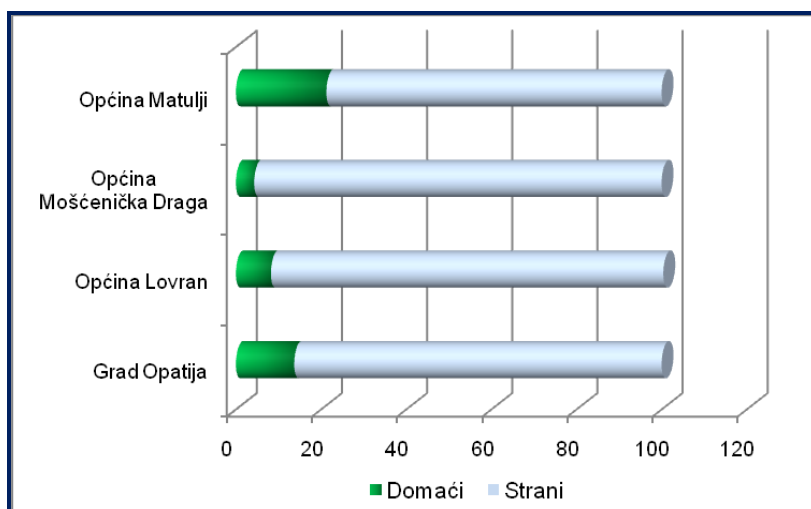
Grafikon 10. Ostvarena noćenja turista na području Opatijske rivijere

Izvor: Državni zavod za statistiku, priopćenja, različiti brojevi

Sve destinacije Opatijske rivijere ostvaruju povećanje broja noćenja u 2011. u odnosu na promatranu 2004.g. Značajnije povećanje broja noćenja ostvario je grad Opatija u 2011. Godini i to za 15% u odnosu na 2004.

Grafikon 11. Odnos ostvarenih noćenja domaćih i stranih gostiju na području Opatijske rivijere, (2011.g.)

Izvor: Državni zavod za statistiku, priopćenja, različiti brojevi

Evidentno je kako u strukturi gostiju Opatijske rivijere s najvećim udjelom u ukupnim ostvarenim noćenjima u 2011. sudjeluju strani gosti u svim promatranim destinacijama.

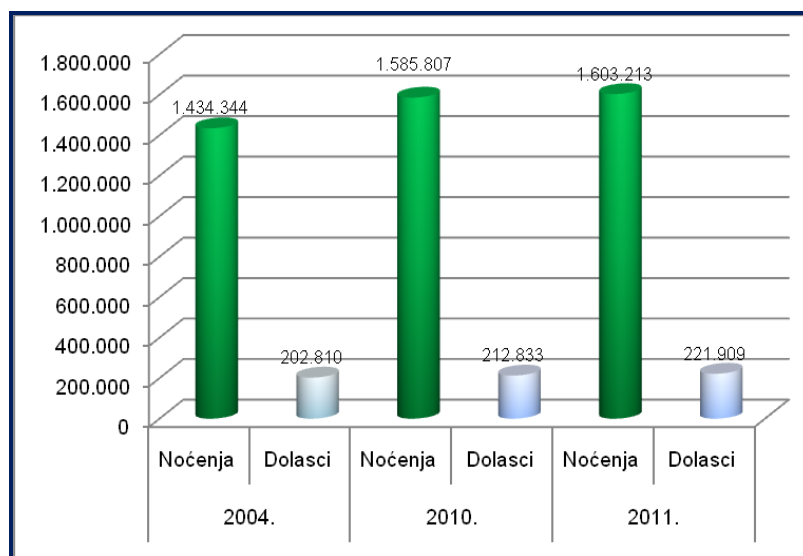
U ukupnim ostvarenim noćenjima Opatijske rivijere s najvećim udjelom sudjeluju strani gosti.

Otoci

Prostor Primorsko-goranske županije obuhvaća i otoke Rab, Krk, Cres i Lošinj. Na svim navedenim otocima, u broju ostvarenih dolazaka i noćenja prednjače strani turisti.

RAB

Grafikon 12. Turistički promet na području Raba

Izvor: Državni zavod za statistiku, priopćenja, različiti brojevi

Prethodni grafikon pokazuje kako se kretao broj ostvarenih dolazaka i noćenja na Rabu. Vidljivo je kako otok Rab ostvaruje rast i broja noćenja i broja dolazaka. 2011.g. ostvaren je rast broja noćenja za 12% i dolazaka za 9% u odnosu na 2004.g. dok je u odnosu na 2010.g ostvaren porast broja noćenja za 1% i dolazaka za 4%.

Prosječni boravak turista na otoku Rabu je u odnosu na prethodno obrađene turističke destinacije Primorsko-goranske županije, značajno duži. Naime, na otoku Rabu u 2004. godini turisti su u prosjeku boravili 7,1 dan, u 2010.g. 7,5 te u 2011.g. 7,2 dana.

Na otoku Rabu turisti u prosjeku borave 7 dana.

KRK

Tablica 13. Turistički promet na području otoka Krka

Grad/ općina	2004.		2010.		2011.	
	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci
Grad Krk	672798	128.486	759433	137920	825951	151111
Općina Omišalj	476716	92.531	546404	109394	603549	123955
Općina Malinska-Dubašnica	349659	58.637	448554	73918	486127	80064
Općina Vrbnik	13692	2.586	41706	5690	50933	7519
Općina Punat	559728	84.656	528111	91514	563585	97960
Općina Baška	692664	114.375	770658	128424	862357	152139
Općina Dobrinj	148249	20.269	189996	28961	242858	38631
UKUPNO	2913506	501540	3284862	575821	3635360	651379
Prosječni boravak	5,8		5,7		5,6	

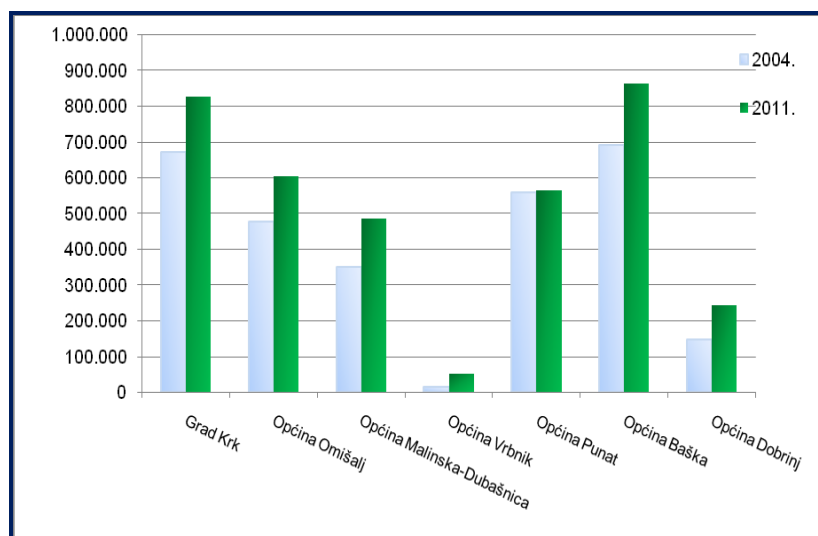
Izvor: Državni zavod za statistiku, priopćenja, različiti brojevi

Turistički promet na otoku Krku u stalnom je porastu (tablica 13) i u 2011. je ostvareno povećanje broja noćenja za 14% u odnosu na prethodnu godinu, te povećanje broja noćenja od 13% u odnosu na 2004.g. Najveći udio u ostvarenim noćenjima 2011. godine na otoku Krku pripada općini Baška (23%), zatim gradu Krku (22%).

Na otoku Krku nije došlo do značajnijih promjena u prosječnom boravku turista. No ipak je vidljivo kako je u 2011.g. taj boravak bio najkraći (5,6 dana) uspoređujući s 2004.g. kada su turisti boravili na otoku ipak nešto duže, odnosno 5,8 dana

Turisti su se na otoku Krku u 2011.g. zadržavali u prosjeku 5,6 dana.

Grafikon 13. Ostvarena noćenja turista na području otoka Krka

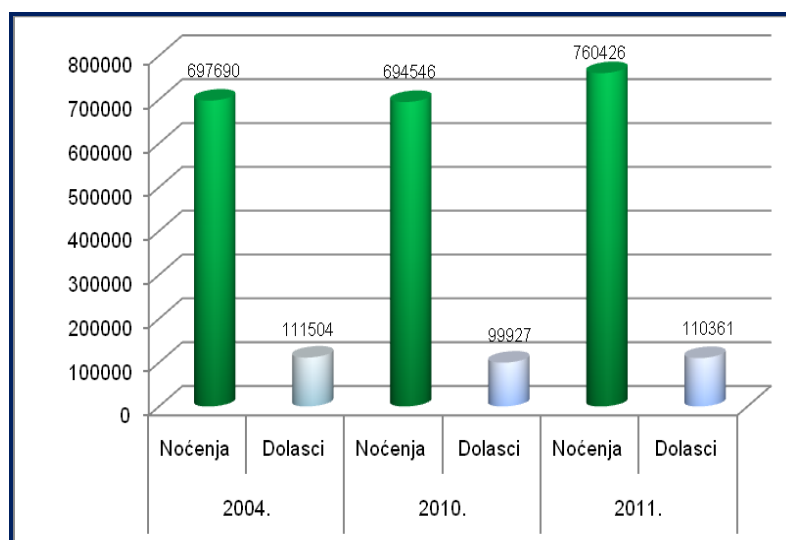

Izvor: Državni zavod za statistiku, priopćenja, različiti brojevi

Kao što je vidljivo iz prethodnog grafikona, sve destinacije na otoku Krku bilježe značajnije povećanje ostvarenog broja noćenja uspoređujući 2011. s 2004. godinom, osim općine Punat. Najveće povećanje broja noćenja ostvarila je Općina Baška, grad Krk te općina Malinska-Dubašnica.

CRES

Grafikon 14. Turistički promet na području Cresa*

*podaci se odnose na prostorni obuhvat grada Cresa
Izvor: Državni zavod za statistiku, priopćenja, različiti brojevi

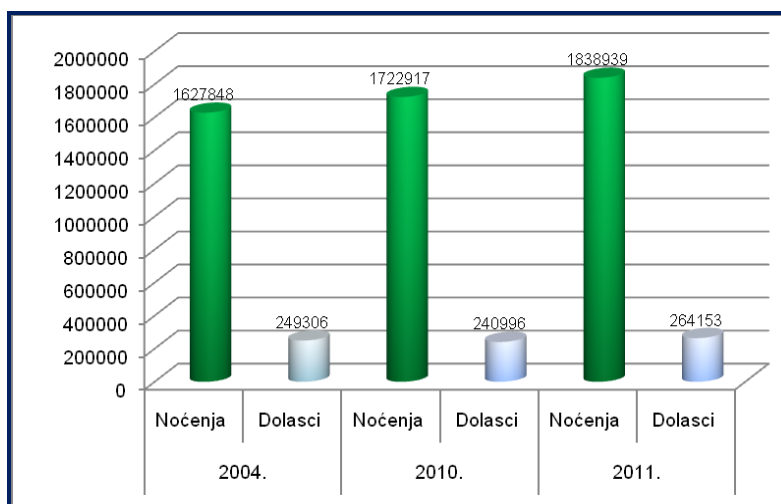
Turisti su na otoku Cresu u 2011.g. u prosjeku boravili 6,9 dana.

Podaci o ostvarenom turističkom prometu na Cresu ukazuju na povećanje broja noćenja u 2011. u odnosu na 2004. i 2010. Ipak, broj ostvarenih dolazaka u 2004. godini od 111.504 nije dosegnut u 2010.g. kada je broj dolazaka bio 99.927. no, 2011. Godine, kada je ostvaren 110.361 dolazak, gotovo je dosegnut rezultat iz 2004.g.

Turisti su se na otoku Cresu u 2011.g. zadržavali u prosjeku 6,9 dana što predstavlja nešto duži boravak ako ga usporedimo s prosječnim boravkom iz 2004.g. kada su turisti na otoku u prosjeku boravili 6,3 dana.

LOŠINJ

Grafikon 15. Turistički promet na području Lošinja*

*podaci se odnose na prostorni obuhvat grada Malog Lošinja
Izvor: Državni zavod za statistiku, priopćenja, različiti brojevi

2011. godine, turisti su se u zadržavali na Malom Lošinj u prosjeku 7 dana.

Mali Lošinj ostvaruje pozitivne stope promjene kako u broju ostvarenih noćenja tako i u broju dolazaka. U 2011.g. povećan je broj ostvarenih noćenja za 7% u odnosu na prethodnu godinu, dok u odnosu na 2004. taj porast iznosi 13%.

Znakovit je podatak o prosječnom boravku turista na Malom Lošinj, naime 2011.g. turisti su se zadržavali na otoku 7 dana; 2010.g. 7,1 dan; dok su u 2004.g. boravili u prosjeku 6,5 dana.

Rijeka i riječki prsten

Rijeka i riječki prsten, definirani kao turistička destinacija, obuhvaća prostor Grada Rijeke, Grada Kastva, Grada Kraljevice, Grada Bakra, Općine Kostrena, Općine Klana, Općine Viškovo, Općine Čavle i Općine Jelenje.

Tablica 14. Turistički promet na području Rijeke i riječkog prstena

Grad/općina	2004.		2010.		2011	
	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci
Grad Rijeka	251524	53170	272596	214103	323743	260489
Grad Kastav	604	297	4170	2155	5539	2910
Grad Kraljevica	99242	24234	90809	24208	106467	29317
Grad Bakar	6030	2916	9209	3691	11856	4262
Općina Kostrena	22408	10758	31277	11314	20751	8999
Općina Viškovo	-	-	873	380	1710	634
Općina Čavle	186	788	2099	1086	3977	1691
Općina Jelenje	-	-	1156	530	1787	785
UKUPNO	381.094	92163	412189	257467	475830	309087
Prosječni boravak	4,1		1,6		1,5	

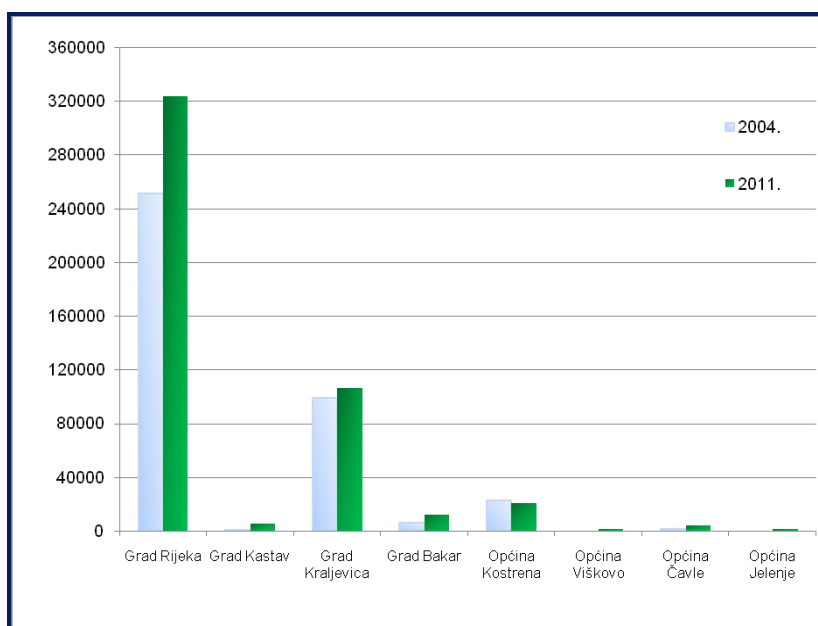
Izvor: Državni zavod za statistiku, priopćenja, različiti brojevi

Na području Rijeke i riječkog prstena, u 2011.g., turisti su se zadržavali 1,5 dan.

Podaci tablice 14 ukazuju na značajno povećanje kako broja dolazaka tako i broja ostvarenih noćenja na području Rijeke i riječkog prstena. Uspoređujući ostvarene razine u 2011. s onima iz 2004.g., broj ostvarenih noćenja se povećao za 25%, dok je u odnosu na 2010. godinu ostvareno povećanje broja noćenja za 15%. U svim promatranim godinama najveći udio ostvarenih noćenja otpada na grad Rijeku, u 2011.g. taj udio je iznosio 68%. Potrebno je napomenuti kako metodologija prikupljanja statističkih podataka Državnog zavoda za statistiku nameće imperativ uključivanja turističkog prometa koji se vezuje uz hrvatskog linijskog brodaru Jadroliniju čije je sjedište u Rijeci, stoga podaci za grad Rijeku uključuju i turistički promet ostvaren na brodovima Jadrolinije. Drugo mjesto po udjelu u ukupnom broju ostvarenih noćenja na području Rijeke i riječkog prstena pripada gradu Kraljevici (22%).

Znakovito je smanjenje prosječnog boravka turista na ovom području, naime, 2004.g. turisti su se na području Rijeke i riječkog prstena zadržavali 4,1 dan, dok u 2011. ostaju tek 1,5 dan što je obično karakteristika tranzitnih destinacija.

Grafikon 16. Ostvarena noćenja turista na području Rijeke i riječkog prstena

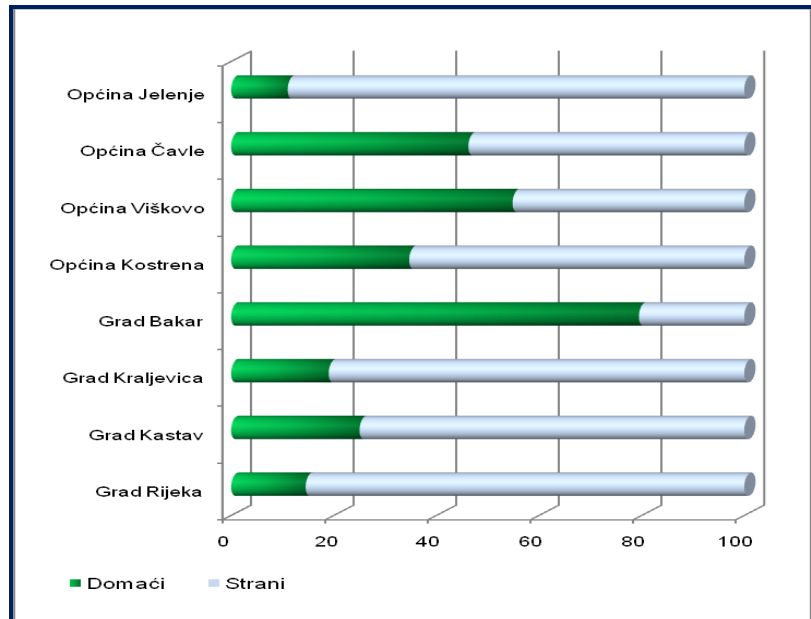
Izvor: Državni zavod za statistiku, priopćenja, različiti brojevi

Sve destinacije na području Rijeke i riječkog prstena ostvarile su povećanje turističkog prometa u 2011.g.

Iz prethodnog grafikona je vidljivo kako su sve destinacije na području Rijeke i riječkog prstena ostvarile povećanje broja noćenja u 2011. u odnosu na 2004. godinu, osim Općine Kostrena. Očekivano je najveći porast ostvario grad Rijeka.

Grafikon 17. Odnos ostvarenih noćenja domaćih i stranih gostiju na području Rijeke i riječkog prstena, (2011.g.)

Izvor: Državni zavod za statistiku, priopćenja, različiti brojevi

Na području Rijeke i riječkog prstena, u gradovima Rijeci, Kraljevici i Kastvu, najznačajniji udio u ostvarenim noćenjima imaju strani gosti (grafikon 17). S druge strane, u gradu Bakru, gotovo 80% noćenja ostvaruju domaći gosti, dok u općini Viškovo taj udio iznosi 55%.

U godinama nakon donošenja Glavnog plana, na Kvarneru je ostvaren porast kako broja dolazaka tako i broja noćenja turista.

Umjesto zaključka

Prethodna analiza kvantitativnih turističkih pokazatelja ukazala je kako turistički promet u Primorsko-goranskoj županiji ostvaruje rast. Naime ostvaren je porast i broja dolazaka i broja noćenja uspoređujući rezultate ostvarene u vremenu kada se izrađivao Glavni plan razvoja turizma Primorsko-goranske županije s ostvarenim rezultatima u godinama nakon njegova donošenja.

Tablica 15. Kvantitativni pokazatelji razvoja turizma Primorsko-goranske županije

POKAZATELJ	2003.	2015.	Planirana prosječna god. stopa rasta
Noćenja	10.120.732	20.970.000	6,25
Prosječni boravak	6,1	5,0	-
Kreveti (jedinica)	149.379	183.960	1,75
Potrošnja turista dnevno (EUR)	38,0	90,0	7,45
Zaposleni (hoteli, restorani)	9.500	17.300	5,12
Iskoristivost kapaciteta u danima	67,7	114,0	4,44
BDP turizma PGŽ (mln EUR)	590,0	1.900,00	10,24

POKAZATELJ	2010.	2011.	2015. (procjena)	Planirana prosječna god. stopa rasta
Noćenja	10.938.291	11.741.692	13.011.283	2,60
Prosječni boravak	5,0	5,0	5,0	-
Kreveti (jedinica)	170.837	*	175.537	0,54
Potrošnja turista dnevno (EUR)	56,20	*	80,0	7,30
Zaposleni (hoteli, restorani)	13.252	*	14.200	1,40
Iskoristivost kapaciteta u danima	64,00	*	74,12	2,97

*u trenutku izrade ovog dokumenta navedeni podaci nisu bili dostupni
Izvor: prilagođeno prema Glavnom planu razvoja turizma Primorsko-goranske županije

Izloženi projicirani (kvantificirani) ciljevi (gornji dio tablice 15) na određeni način sublimiraju opredjeljenja Glavnog plana razvoja turizma Primorsko-goranske županije.

Ambiciozna prosječna stopa rasta noćenja (i u usporedbi s rastom postelja) bila je rezultat naglašene orijentacije na što duže poslovanje tijekom godine čemu su usmjerena i ulaganja u smještajne kapacitete, atrakcije i marketing. Stopa rasta postelja upućuje da se maksimalno štiti prostor i priroda kao dugoročno temeljni preduvjet interesa turista za Kvarner.

Tablica 16. Ostvarene prosječne stope rasta/pada

Prosječna godišnja stopa rasta/pada	Dolasci turista			Noćenja turista		
	Uk.	Domaći	Strani	Uk.	Domaći	Strani
2000.-2011.	3,3%	-1,1%	4,2%	2,2%	-1,4%	2,8%
2005.-2011.	2,2%	-2,8%	3,0%	1,8%	-1,0%	2,2%

Izvor: obrada autora prema podacima Državnog zavoda za statistiku

Na području PGŽ-a smanjuje se broj ostvarenih dolazaka i noćenja domaćih turista.

Podaci tablice 16 ukazuju na ostvarene prosječne stope rasta kako dolazaka tako i noćenja. Evidentno je kako je ostvarena prosječna stopa rasta noćenja turista u periodu 2005.-2011.g. (1,8%) znatno niža od planirane za razdoblje do 2015.g. (5,6%). Uzimajući u obzir ostvarene rezultate u 2010.g. (tablica 15) vidljivo je kako je došlo do povećanja broja noćenja od 8% u odnosu na 2003.g. i to je povećanje bilo veće u 2011. godini kada se broj noćenja povećao za 16% u odnosu na 2003.g. Ipak, ukoliko se nastavi ovakva tendencija rasta broja noćenja, neće se realizirati željeni i planirani rezultat za 2015.g. od 20.970.000 noćenja.

Prosječni boravak očekivano se smanjio u odnosu na 2003.g. kao odraz trenda, ali i kao rezultat konkurentnosti Kvarnera za višestruke dolaske turista tijekom godine. Kod toga, naročito se imao u vidu rast domaćeg tržišta i razvoj proizvoda koji su atraktivni za kraće boravke turista. No rezultati provedene analize ukazuju na činjenicu kako dolasci i noćenja domaćih gostiju ostvaruju negativne stope promjene gdje je u 2011.g. stopa promjene ostvarenih noćenja domaćih turista u odnosu na 2000.g. iznosila -14%, dok je u odnosu na 2005.g. iznosila -6%. Uz navedeno, iz tablice 16 je vidljivo kako je u razdoblju od 2000. do 2011. ostvarena negativna prosječna stopa rasta dolazaka domaćih turista (-1,1%) kao i noćenja domaćih turista (-1,1%).

S obzirom da se Glavni plan izrađivao u 2005.g. vrijedno je bilo analizirati i ostvarene stope rasta od 2005.g. do 2011.g.

Rezultati navedene analize ipak ukazuju na to da je u navedenom periodu rast ukupnog broja dolazaka i noćenja turista sporiji. Prosječna godišnja stopa rasta ukupnog broja dolazaka za razdoblje od 2005.g. do 2011.g. iznosi tek 2,2%, dok za noćenja iznosi 1,8%. Još je više zabrinjavajuća činjenica da broj dolazaka domaćih turista u istom periodu ostvaruje negativnu stopu rasta (-2,8%).

Planirani rast potrošnje turista temeljio se na povećanju kvalitete ponude, od smještaja do svih drugih sadržaja ponude Kvarnera. S obzirom na činjenicu da je Primorsko-goranske županija na tom području napravila značajne iskorake, prosječna dnevna turistička potrošnja na Kvarneru se povećala s 38 eura (2003.g.) na 56 eura (2010.g.), što je još uvijek ispod hrvatskog prosjeka koji je u 2010.g. iznosio 58 eura.

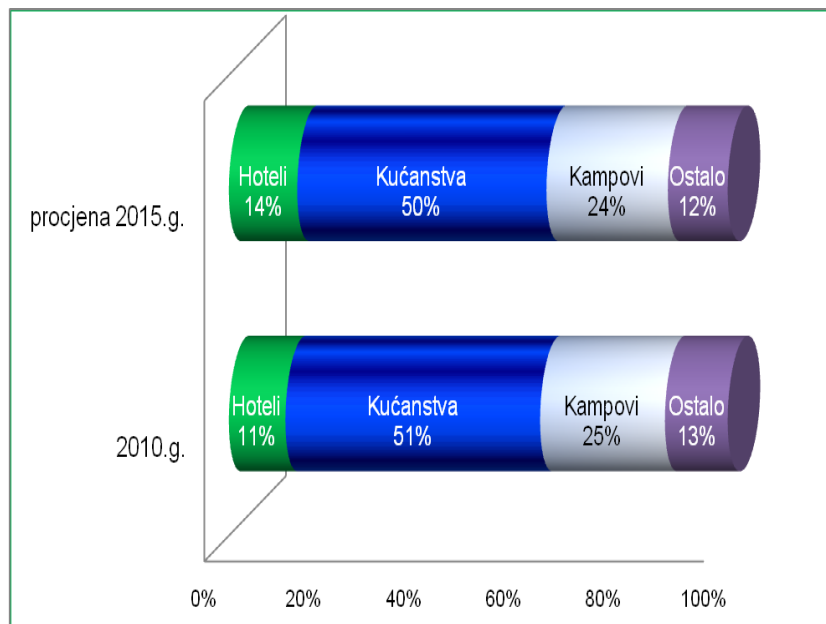
Istodobno, pri planiranju rasta potrošnje, kao i iskorištenosti kapaciteta u danima pošlo se od pretpostavke očekivane strukture smještanih kapaciteta u 2015. godini. U periodu od usvajanja Glavnog plana do danas nije došlo do očekivane promjene u strukturi smještajnih kapaciteta, čak niti u tendenciji kretanja. U 2010.g. još uvijek najveći udio u strukturi smještajnih kapaciteta imaju kućanstva (51%), dok su hoteli smanjili svoj udio s 12% (2003.g.) na 11% (2010.g.). Radi se o izuzetno skromnom udjelu s obzirom da je Glavnim planom predviđeno da će se u 2015.g. udio hotela u ukupnim smještajnim kapacitetima povećati do razine od 20%, dok je istodobno predviđeno da se udio kućanstava smanji na 40% ukupnih smještajnih kapaciteta. Planirani rast hotelskih kapaciteta temeljio se na pretpostavci transferiranja dijela privatnog smještaja u male obiteljske hotele.

Uzevši u obzir trenutnu situaciju na Kvarneru i njegovom okruženju, te stanje na turističkom tržištu i s obzirom na relativno kratko vrijeme (do 2015.g.) na koje se odnosi ovaj dokument, planirane su relativno skromne prosječne godišnje stope rasta kako broja noćenja (2,60%) tako i broja kreveta (tek 0,54%) (tablica 15). Uslijed povećanja razine kvalitete turističkih proizvoda Kvarnera, realno je očekivati i povećanje prosječne turističke potrošnje sa sadašnjih 56 na 80 eura u 2015.g.

*Prosječna
dnevna
potrošnja
turista u
PGŽ-u
povećala
se s 38€
(2003.g.)
na 56€ u
2010.g.*

Grafikon 18. Procjena strukture smještajnih kapaciteta za 2015.g

Izvor: obrada autora prema podacima Turističke zajednice Kvarnera

U strukturi smještajnih kapaciteta očekuju se promjene, te se procjenjuje da bi se udio hotela s 11% u 2010.g. povećao na 14% u 2015.g. uslijed aktiviranja već postojećih smještajnih kapaciteta Kvarnera koji su trenutno van funkcije.

Procjenjuje se da će 2015.g. u strukturi smještajnih kapaciteta PGŽ udio hotela u biti 14%.

Glavnim planom postavljene kvalitativne ciljeve su u potpunosti ili djelomično realizirani.

2.2. Analiza kvalitativnih ciljeva

Kvalitativna načela razvoja moraju se uvažavati kao jednakovrijedna kvantitativnom sadržaju razvoja. Svako odstupanje od takva razumijevanja međuovisnosti kvantitete i kvalitete najozbiljnije prinosi daljnjoj i ubrzanoj derogaciji dugoročnih osnova bilo kakva razvoja.

Tablica 17. Pregled postavljenih kvalitativnih ciljeva i njihova provedba

Cilj (postavljen 2005.g. za 2015.g.)	2011. Faza provedbe
Izgradnja eco-labellinga (ekološke oznake) sustava destinacije Kvarner	Djelomično
Poštivanje kriterija okoline u pogledu infrastrukture i opreme te davanje prioriteta unaprjeđenju prirodne i urbane okoline	✓
Krajnje oprezno planiranje i organiziranje turističkih zona	Djelomično
Utvrđivanje usklađenih, kontroliranih ciljeva razvoja dogovorenih na lokalnoj osnovi	✓
Jačanje imidža, ugleda, snage i potencijala turističkog sektora	Djelomično
Unapređivanje uvjete rada i kvalitete života domaćeg stanovništva	Djelomično
Motiviranje i poticanje proizvodnje i prodaje lokalnih proizvoda (naročito autohtonih)	✓
Poticanje integriranja lokalnih materijala izvedbe i stilova u strukturu turističke ponude	Djelomično
Uvođenje programa za reduciranje stresnih situacija u turističkim područjima (zabrana prijevoza u pješačkim zonama, izgradnja parkirališta izvan središta gradova, precizno definiranje područja kojima će se koristiti turisti itd.)	Djelomično
Uvođenje trajnog sustava cjelokupnog upravljanja kvalitetom	Djelomično
Uvođenje trajnog monitoringa (kontrola i prilagođavanje)	✓

Izvor: prilagođeno prema Glavnom planu razvoja turizma Primorsko-goranske županije

Kvalitativna načela razvoja moraju se uvažavati kao jednakovrijedna kvantitativnom sadržaju razvoja.

Realizacija postavljenih kvalitativnih ciljeva ide u povoljnom smjeru. Većina je već sada djelomično realizirana te se ne očekuju veći problemi pri potpunoj realizaciji svih postavljenih kvalitativnih ciljeva kako je prvotno i planirano, odnosno do 2015. godine. Izuzetno je važno napomenuti kako je ostvarivanje kvalitativnih ciljeva kontinuirani proces koji nikada ne prestaje i koji se stalno nadograđuje. Dakle, realizacija kvalitativnih ciljeva do 2015.g. ne smije stati već se realizirano treba u najmanju ruku održavati te stalno unapređivati.

Primorsko-goranska županija, iako u posljednjih nekoliko godina ulaže velike napore na izgradnji svog turističkog imidža, ipak treba učiniti još napora za bolje pozicioniranje na tržištu i izgrađivanje jasne i prepoznatljive pozicije na tržištu. Određeni događaji i objekti imaju svoju prepoznatljivost, no ona nije dostatna da bi u dovoljnoj mjeri markirala jedno tako raznovrsno i bogato područje. Navedeno treba promatrati u okviru globalnoga svjetskoga turističkog tržišta koje se kontinuirano razvija i u pogledu javljanja novih, neotkrivenih destinacija i u smislu bitnoga kvalitativnog iskoraka u turističkoj ponudi koji čine naši konkurenti.

3. Usporedba turističkih pokazatelja Primorsko-goranske županije i konkurencije

S ciljem utvrđivanja mjesta kojeg Kvarner zauzima na turističkom tržištu i u odnosu na konkurenciju u okruženju, u nastavku je provedena usporedba ostvarenih turističkih rezultata Primorsko-goranske županije s mediteranskim zemljama, kao i Istarskom i Splitsko-dalmatinskom županijom.

3.1. Mediteran

Većina međunarodnih putovanja odnosi se na regionalna putovanja, a većina od njih unutar iste regije. Na svjetskoj razini međunarodni dolasci u 2010. godini dosegli su broj od 940 milijuna što predstavlja povećanje od 6,6% (UNWTO, 2011.). Postoje četiri glavna turistička pravca koji dominiraju međunarodnim putovanjem i to (Hall, M., Higham, J., 2005.):

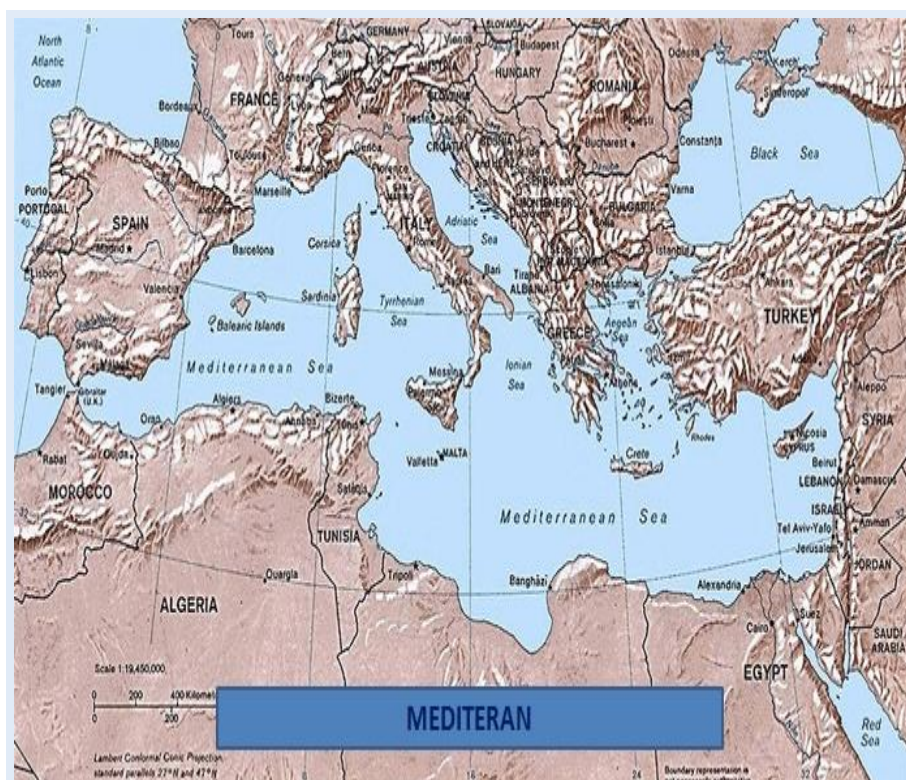
- **Sjeverni Europljani putuju na Mediteran** - Kroz ove tokove klima je glavni i dominantni činitelj zbog kojeg turisti iz sjeverne Europe putuju na Mediteran i oni i Sjeverne Amerike na Karibe. Masovna promjena mjesta boravka, odnosno putovanje ljudi ne događa se samo zbog jednostavnog ispunjavanja slobodnog vremena već zbog posjeta plaža i drugih zanimljivosti vezanih uz sunce i more u tim destinacijama.
- **Turisti iz Sjeverne Amerike putuju u Europu i Europljani putuju u Sjevernu Ameriku** - klimatske prilike u ovim tokovima nisu toliko značajne iz razloga što su to većina putovanja učinjena zbog poslovnih razloga. Onim putnicima koji putuju iz tih krajeva radi odmora, klima također nije najznačajniji kriterij putovanja iz razloga što oni posjećuju kulturne atrakcije.
- **Turisti iz Sjeverne i Istočne Azije putuju u Jugoistočnu Aziju** – ovaj tok turista ima veliku ovisnost o suncu i klimi, ali i velike elemente poslovnog putovanja kao i putovanja u cilju posjete prijateljima i rođacima.

Globalni rast međunarodnih turističkih dolazaka nastaviti će se ali drugačijom dinamikom. U razdoblju od 1980-2020. stopa rasta iznosila je 4,2%, dok će u razdoblju 2010-2030. godine iznositi 3,3%, što proizlazi iz nekoliko činitelja:

- Osnovne veličine su velike, tako da dodatno povećanje u manjem iznosu povećava ukupan rezultat
- Manji rast bruto domaćeg proizvoda kako ekonomija raste
- Prelazak sa jeftinijih transportnih modela na skuplje

Mediteran je najznačajnija svjetska turistička receptivna mikroregija koju danas obilježava turistički proizvod „sunce i more“ te oštra intra-regionalna konkurencija. Za potrebe ovog dokumenta izvršena je analiza kretanja turizma na tom području.

Izvor: obrada autora

Nastaviti će se globalni rast turističkih dolazaka, ali dinamika tog rasta će se promijeniti.

Najveći pojedinačni svjetski udio u međunarodnim turističkim dolascima ima južna Europa/Mediteran s 18,1%, a zatim slijedi zapadna Europa sa 16,3%.

Tablica 18. Međunarodni turistički dolasci i međunarodni turistički prihod ostvaren na Mediteranu i Europi

Zemlja	Međunarodni turistički dolasci			Međunarodni turistički prihod			Udio 2010.
	2008.	2009.	2010.	2008.	2009.	2010.	
Europa	485,193	461,509	476,551	471,797	410,932	406,251	100
Albanija	1,330	1,775	2,229	1,720	1,816	1,626	0,4
Andora	2,059	1,830	1,808	-	-	-	-
Austrija	21,935	21,355	22,004	21,587	19,404	18,663	4,6
Azerbeđan	1,409	1,430	1,495	190	353	621	0,1
Belgija	7,165	6,814	7,217	11,762	9,970	10,287	2,5
Bugarska	5,780	5,739	6,047	4,204	3,728	3,637	0,9
Hrvatska	9,415	9,335	-	10,971	8,898	8,268	2,0
Cipar	2,404	2,141	2,173	2,737	2,162	2,183	0,5
Češka	6,649	6,032	6,334	7,207	6,478	6,671	1,6
Danska	9,016	8,547	9,097	6,242	5,673	5,476	1,4
Estonija	1,970	1,900	2,120	1,189	1,090	1,071	0,3
Finska	3,583	3,423	3,670	3,208	2,820	2,809	0,7
Francuska	79,218	76,824	76,800	56,573	49,398	46,319	11,4
Gruzija	1,290	1,500	2,033	447	476	659	0,1
Njemačka	24,886	24,223	26,875	39,912	34,650	34,675	8,5
Grčka	15,939	14,915	15,007	17,114	14,506	12,741	3,1
Mađarska	8,814	9,058	9,510	5,935	5,631	5,381	1,3
Irska	8,026	7,189	-	6,294	4,890	4,077	1,0
Izrael	2,572	2,321	2,805	4,279	3,741	4,768	0,9
Italija	42,734	43,239	43,626	45,727	40,249	38,786	9,5
Kazahstan	3,447	3,118	3,393	1,012	963	1,005	0,2
Kirgistan	2,435	2,147	-	515	459	-	0,1
Latvija	1,685	1,323	1,373	803	723	640	0,2
Malta	1,291	1,182	1,332	950	881	1,068	0,2
Nizozemska	10,104	9,921	10,883	13,342	12,368	13,062	3,2
Norveška	4,347	4,346	4,767	4,911	4,204	4,779	1,0
Poljska	12,960	11,890	12,470	11,768	9,011	9,446	2,3
Portugal	6,962	6,439	6,865	10,943	9,635	10,090	2,5
Rusija	21,566	19,420	20,271	11,795	9,319	8,985	2,2
Slovenija	1,767	1,298	1,327	2,589	2,336	2,233	0,6
Slovačka	1,940	1,803	1,844	2,820	2,511	2,311	0,6
Španjolska	57,192	52,178	52,677	61,628	53,177	52,525	12,9
Švedska	4,555	4,678	4,951	11,206	10,261	11,079	2,5
Švicarska	8,608	8,294	8,628	14,401	13,789	14,841	3,7
Turska	24,994	25,506	27,000	21,951	21,250	20,807	5,1
Ukrajina	25,449	20,798	21,203	5,768	3,576	3,788	0,9
Velika Britanija	30,142	28,199	28,133	36,028	30,149	30,400	7,5

Republika Hrvatska je 2010.godine sudjelovala s 2% u ukupnim međunarodnim turističkim prihodima.

Izvor: *UNWTO Tourism Highlights, World Tourism Organization, 2011. Edition, str. 6*

Promatrajući prosječnu godišnju stopu promjene, u razdoblju od 2005.-2010.g. najveći rast međunarodnih dolazaka na Mediteranu ostvarile su Crna Gora, Turska i Italija.

Procjenjuje se da su međunarodni turistički dolasci u Europi 2010. godini dosegli 477 milijuna, što predstavlja povećanje od oko 15 miliona u odnosu na 2009. godinu, ali i 9 milijuna manje nego u 2008. godini. Dolasci u južnu Europu i na Mediteran povećali su se za 3%, ali još uvijek su manji nego u 2008. godine. Zemlje poput Izraela (+21%), Malte (+13%) i Turske (+6%) postigle su iznadprosječne rezultate, dok zemlje poput Španjolske, Italije i Grčke (sve u + od 1%) doživjele su slabšan rast (Hall, M., Higham, J., 2005.).

Turizam Republike Hrvatske, a time i Kvarnera, dobro je usporedivati sa sličnim zemljama na Mediteranu. Jedan od zanimljivih pokazatelja je i broj smještajnih jedinica što prikazuje slijedeća tabela.

Tablica 19. Broj postelja u razdoblju od 2004-2010. godine
u 000

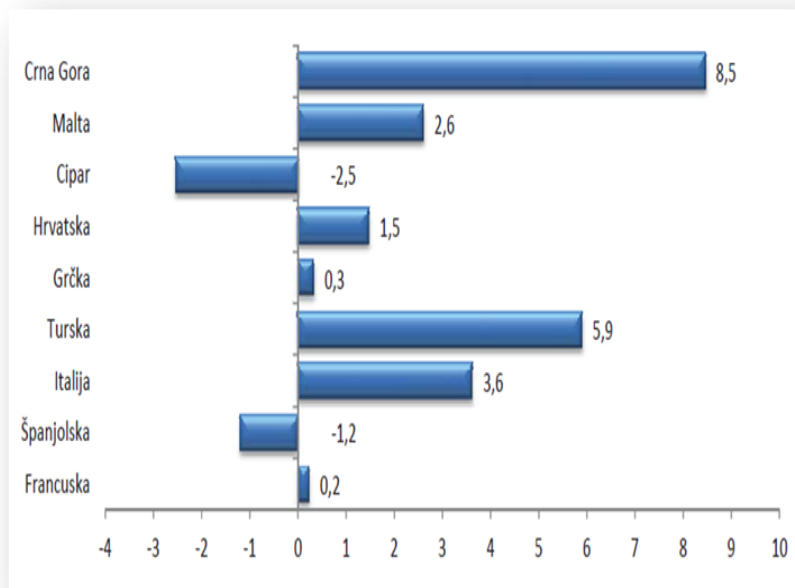
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Grčka	761	778	787	791	804	820	850
Španjolska	2.973	3.064	3.075	3.117	3.159	3.238	3.302
Italija	4.206	4.351	4.500	4.486	4.649	4.599	4.698
Cipar	96	95	94	93	90	89	88
Slovenija	64	65	66	68	85	86	92
Hrvatska	497	499	482	482	485	494	440

Izvor: Obrada autora prema EUROSTAT

Po broju smještajnih kapaciteta prednjači Italija, a odmah nakon nje slijedi Španjolska. U tim zemljama prosječna godišnja stopa rasta smještajnih kapaciteta iznosila je 1,7%, odnosno 1,8% u Italiji. U Republici Hrvatskoj došlo je do pada broja smještajnih jedinica.

Ukoliko se promatra prosječna godišnja stopa promjene u dužem razdoblju (od 2005.-2010.) može se uočiti da u tom periodu najveći rast međunarodnih dolazaka na Mediteranu ostvaruje Crna Gora (8,5%), Turska (5,9%) i Italija (3,6%), što je u slučaju potonjih veoma važno s obzirom da se radi o zemljama s velikim tržišnim udjelima. Cipar i Španjolska registrirali su pad međunarodnih dolazaka, koji je u slučaju Cipra uvjetovan gubicima u britanskoj ekonomiji (UNWTO, 2011.).

Grafikon 19. Prosječna godišnja stopa promjene inozemnih turističkih dolazaka na Mediteran u razdoblju od 2005-2010.

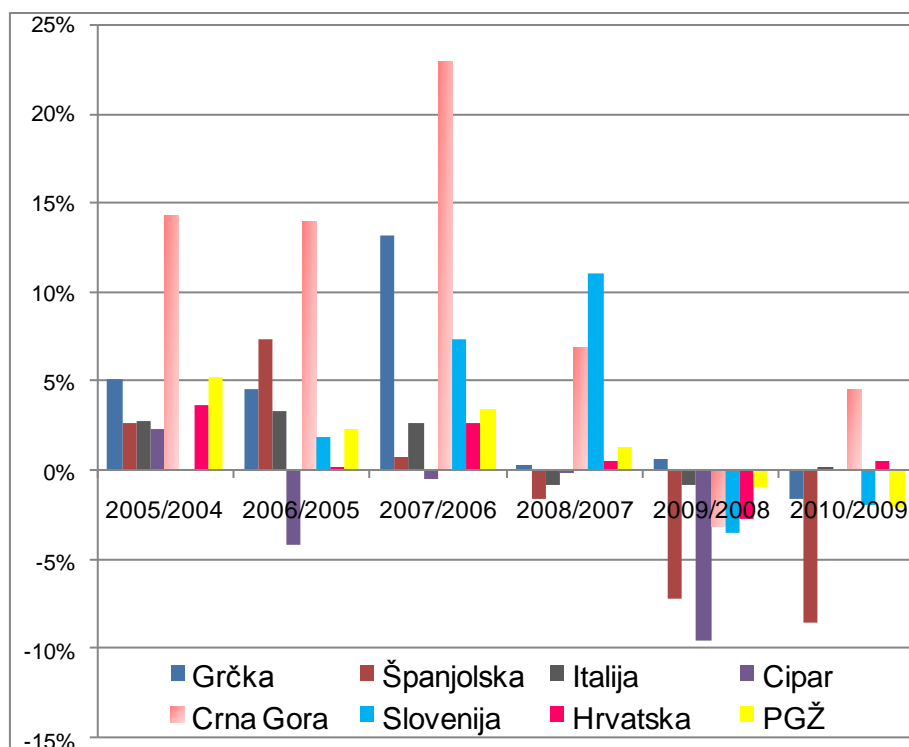

Izvor: UNWTO Tourism Highlights, 2011. Edition, June 2011.

Crna Gora je zemlja koja ima najveću prosječnu godišnju stopu rasta inozemnih turističkih dolazaka.

Najveći tržišni udio među odabranim mediteranskim zemljama prema broju dolazaka inozemnih turista 2010. godine imaju Francuska (34%), Španjolska (23%) i Italija (19%). Udio Hrvatske stabilan je od 2005. godine dok se u istom razdoblju dio Španjolske i Grčke smanjio. Najveći rast tržišnog udjela bilježi Turska u kojoj je u posljednjih nekoliko godina došlo do značajnih ulaganja u infrastrukturu, kvalitetu usluga i promociju.

Grafikon 20. Stope rasta/pada broja noćenja u razdoblju od 2004.- 2010.g.

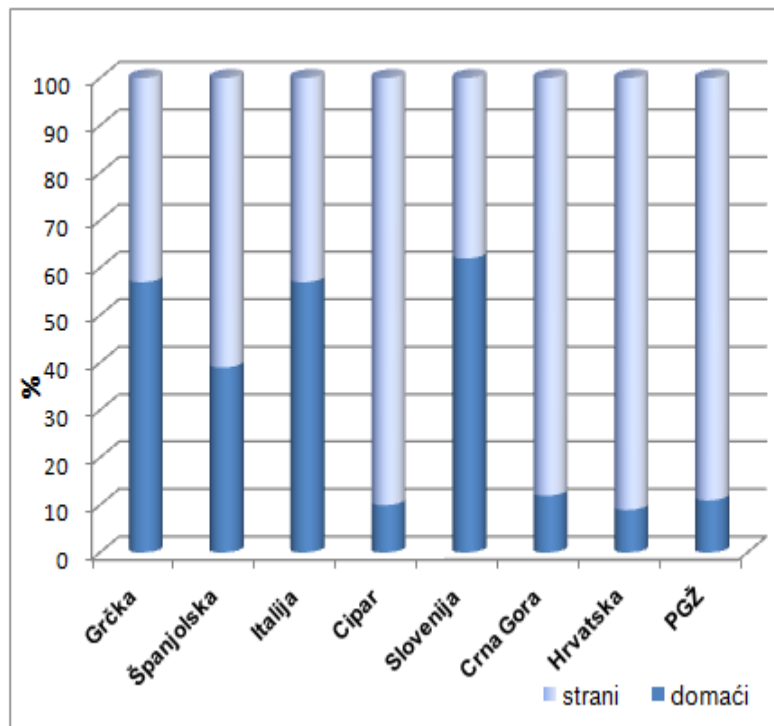

Izvor: Obrada autora prema EUROSTAT, Statistički godišnjak 2010, Podgorica 2010, Zavod za statistiku Crne Gore – MONSTAT, Statistički godišnjak 2008, Podgorica 2008, Zavod za statistiku Crne Gore – MONSTAT, Turistički promet Primorsko-goranske županije, Statističko priopćenje, Državni zavod za statistiku

Prema podacima iz prethodnog grafikona, vidljivo je kako u od 2009.g. pada broj noćenja u zemljama na Mediteranu, no zanimljivo je kako primjerice u 2010.g. najveću stopu rasta broja noćenja ostvaruje Crna Gora, dok stope rasta ostvaruju i Hrvatska te nešto manje Italija, a najveću stopu pada ostvaruje Španjolska.

2010. u odnosu na 2009.g. najveću stopu rasta broja noćenja među promatranim zemljama ostvarila je Crna Gora.

Grafikon 21. Udio noćenja domaćih i stranih turista u 2010. g.

Izvor: Obrada autora prema EUROSTAT, Statistički godišnjak 2010, Podgorica 2010, Zavod za statistiku Crne Gore – MONSTAT, Statistički godišnjak 2008, Podgorica 2008, Zavod za statistiku Crne Gore – MONSTAT, Turistički promet Primorsko-goranske županije, Statističko priopćenje, Državni zavod za statistiku, različiti brojevi

Zanimljivo je kako najveći udio domaćih turista u strukturi ostvarenih noćenja u 2010. godini ima Slovenija (gotovo 60%), potom Italija i Grčka. S druge strane, u strukturi ostvarenih noćenja Hrvatske kao i Primorsko-goranske županije najveći udio otpada na strane turiste, što je slučaj i kod Crne Gore i Cipra.

3.2. Usporedba s Istarskom i Splitsko-dalmatinskom županijom

Primorsko-goranska županija kao turistička destinacija danas se suočava sa sve većom konkurencijom, promjenjivim zahtjevima turista i rastom troškova poslovanja. Kako bi se ocijenio položaj Primorsko-goranske županije, vezan uz turistički promet, u odnosu na druge županije Hrvatske potrebno je provoditi sustavne usporedbe (*benchmarking*) s destinacijama (županijama) sličnih karakteristika. S obzirom na činjenicu da je Primorsko-goranska županija među vodećim hrvatskim turističkim županijama, najbolji se indikatori mogu dobiti samo iz usporedbe sa županijama koje su u samom vrhu po turističkom razvoju. *Benchmarking* predstavlja kontinuirani proces usporedbe proizvoda, usluga i praksi s najjačim konkurentima (Scheuing & Christopher, 1993), a osnovni mu je cilj kontinuirano poboljšanje performansi na turističkom tržištu. S obzirom na to da Istarska i Splitsko-dalmatinska županija imaju slične karakteristike kao i Primorsko-goranska županija, u nastavku je provedena usporedba njihovih turističkih pokazatelja.

Ugostiteljstvo

U nastavku je dan prikaz broja zaposlenih u ugostiteljstvu po županijama.

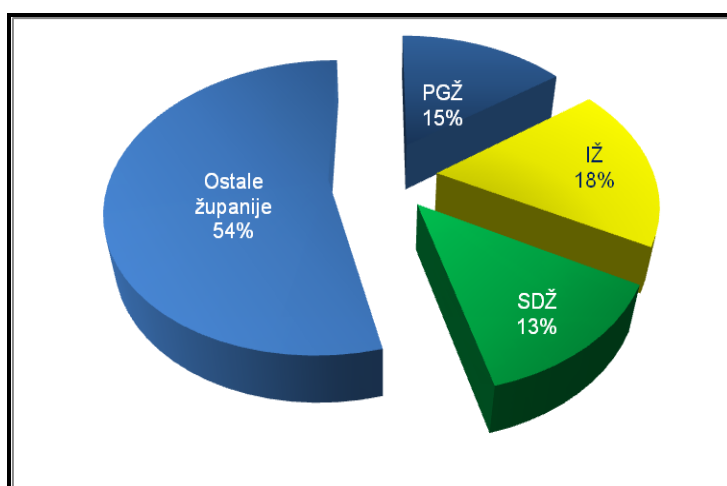
Tablica 20. Zaposleni u ugostiteljstvu na razini Hrvatske (RH), Primorsko-goranske (PGŽ), Splitsko-dalmatinske (SDŽ) i Istarske županije (IŽ)

	RH	PGŽ	PGŽ %	SDŽ	SDŽ %	IŽ	IŽ %
2004.	83 504	13 134	16	10 909	13	14 254	17
2005.	82 628	13 073	16	10 871	13	14 000	17
2006.	84 327	13 230	16	11 071	13	14 106	17
2007.	90 274	14 156	16	12 744	14	14 991	17
2008.	91 430	14 197	16	12 473	14	15 378	17
2009.	89 038	13 767	15	11 249	13	15 969	18
2010.	89 555	13 252	15	12 015	13	16 373	18

Izvor: Statistički ljetopis, različiti brojevi, Državni zavod za statistiku, Statističko izvješće, različiti brojevi

Prethodna tablica prikazuje broj zaposlenih u ugostiteljstvu po županijama i na razini Hrvatske kao i udio pojedine županije u ukupnom broju zaposlenih u ugostiteljstvu Hrvatske. Vidljivo kako udio Primorsko-goranske županije u ukupnom broju zaposlenih u ugostiteljstvu Hrvatskoj od 2004.-2008.g. iznosi 26%, te u 2009. i 2010. pada za jedan postotni poen. Istovremeno se povećava udio Istarske županije s 17% (koliko je iznosio u razdoblju od 2004.-2008) na 18% u 2009. i 2010.g. Splitsko-dalmatinska županija ima daleko niži udio u zaposlenima u ugostiteljstvu od Istarske i Primorsko-goranske županije.

Grafikon 22. Udio zaposlenih u ugostiteljstvu u Republici Hrvatskoj po županijama 2010.godine

Izvor: obrada autora prema podacima Državnog zavoda za statistiku

Važno je istaknuti kako na ove tri županije 2010.g. otpada gotovo polovica zaposlenih u ugostiteljstvu Hrvatske.

*PGŽ, IŽ i SDŽ
zajedno
sudjeluju s 46%
u ukupnom broju
zaposlenih u
ugostiteljstvu
Hrvatske*

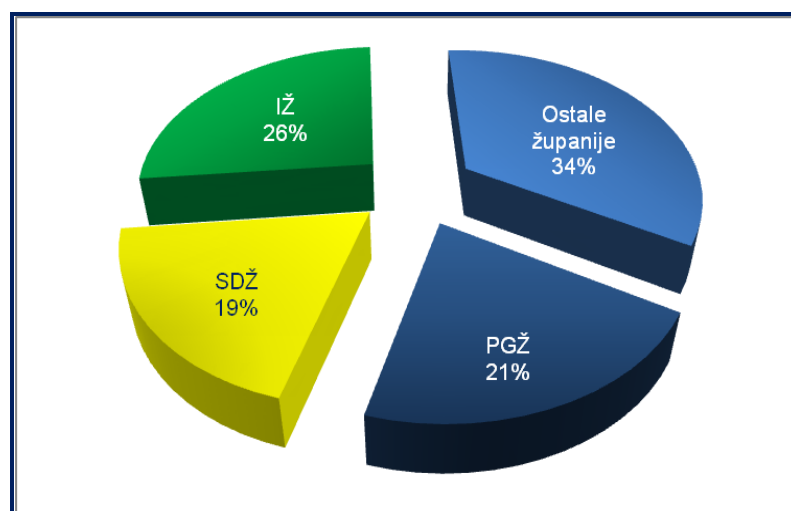
Tablica 21. Smještajni kapaciteti na području Republike Hrvatske, Primorsko-goranske, Istarske i Splitsko-dalmatinske županije prema vrstama objekata, 2010.godina

2010.		U kolektivnim smještajnim objektima			U privatnim smještajnim objektima		
županija	UKUPNO	sobe	apartmani	mjesta za kampiranje	sobe	apartmani	mjesta za kampiranje
RH	315.864	78.508	20.216	72.049	50.063	91.315	3.713
PGŽ	65.949	15.025	2.505	14.927	9.904	23.519	69
SDŽ	60.098	14.072	2.589	4.365	18.445	20.479	148
IŽ	81.315	17.707	10.259	36.473	3.815	12.730	331

Izvor: Državni zavod za statistiku, Statističko izvješće, Turizam u 2010.g.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, u 2010. g. najveći broj smještajnih kapaciteta je u Istarskoj županiji, potom u Primorsko-goranske županije pa tek onda u Splitsko-dalmatinskoj županiji. Vidljivo je također kako, kada je riječ o kolektivnim smještajnim objektima, u Primorsko-goranskoj županiji i Splitsko – dalmatinskoj županiji prednjače sobe, dok u Istarskoj županiji najviše ima mjesta za kampiranje. U privatnim smještajnim objektima, u sve tri županije najviše ima apartmana i najmanje mjesta za kampiranje.

Grafikon 23. Ukupni smještajni kapaciteti u Republici Hrvatskoj po županijama 2010. godine

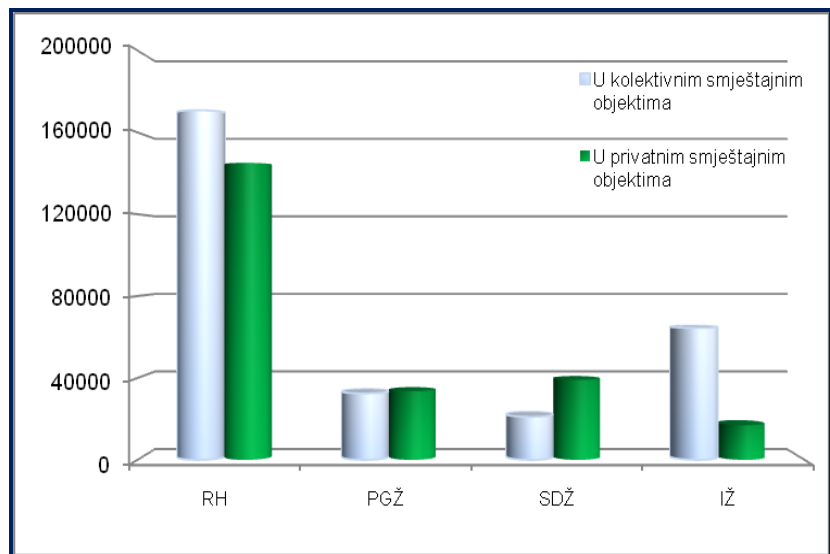

Izvor: Državni zavod za statistiku, Statističko izvješće, Turizam u 2010.g.

Istarska županija, u usporedbi s Primorsko-goranskom i Splitsko-dalmatinskom županijom ima najveći udio smještajnih kapaciteta.

Iz grafikona je vidljivo kako u ukupnim smještajnim kapacitetima Republike Hrvatske, na Istarsku županiju otpada 26%, na Primorsko-goransku županiju 21% te na Splitsko-dalmatinsku županiju 19%. Znakovito je to kako na ove tri županije otpada čak 66% ukupnih smještajnih kapaciteta Hrvatske.

Grafikon 24. Kolektivni i privatni smještajni kapaciteti Republike Hrvatske i po županijama

Izvor: Državni zavod za statistiku, Statističko izvješće, Turizam u 2010.g

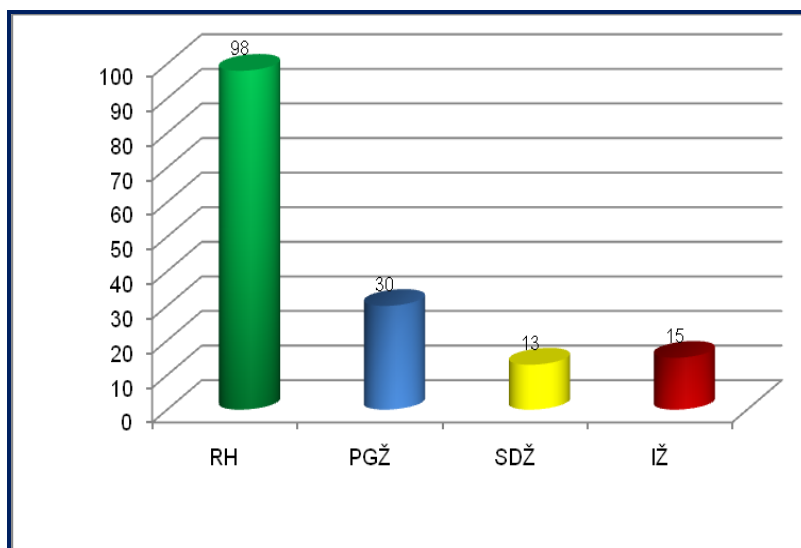
U Primorsko-goranskoj, Istarskoj i Splitsko-dalmatinskoj županiji nalazi se 66% smještajnih kapaciteta Hrvatske.

Iz prethodnog grafikona je razvidno kako u Istarskoj županiji ima znatno više smještajnih kapaciteta u kolektivnim smještajnim objektima nego u privatnim, slična je situacija i na razini Hrvatske. S druge strane, u Splitsko-dalmatinskoj županiji prednjače privatni smještajni objekti. U Primorsko-goranskoj županiji smještajni kapaciteti su podjednako raspodijeljeni u kolektivnim i privatnim smještajnim objektima.

Kapaciteti nautičkog turizma

Primorsko-goranska županija prednjači u broju luka nautičkog turizma (30) u usporedbi s Splitsko-dalmatinskom županijom (13) i Istarskom županijom (15).

Grafikon 25. Broj luka nautičkog turizma u 2011.g.

Izvor: DZS, Priopćenje, Nautički turizam, Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2011.

Iz navedenog proizlazi da gotovo 30% svih luka nautičkog turizma u Hrvatskoj otpada na Primorsko-goransku županiju, 15% na Istarsku te 13% na Splitsko-dalmatinsku županiju. S obzirom da se očekuje snažan porast potražnje za nautičkim sadržajima i doživljajima; te s obzirom na izuzetno dobar geoprometni položaj i dostupnost Primorsko-goranske županije te povećanja broja servisa za nautičare kao i rastu kvalitete, Primorsko-goranska županija bi još više trebao iskoristi ovaj potencijal te značajnije razvijati ovaj oblik turizma.

Gotovo 30% svih luka nautičkog turizma u Hrvatskoj nalazi se u PGŽ-u.

Turistički promet

U nastavku su analizirani podaci o ostvarenim dolascima i noćenjima po županijama u 2009., 2010. te u 2011. godini.

Tablica 22. Turistički promet po županijama

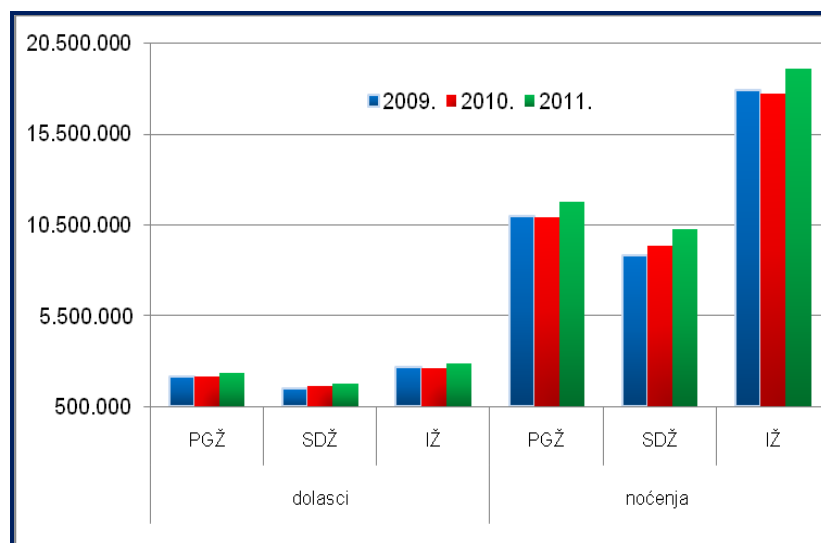
ŽUPANIJE	DOLASCI			NOĆENJA		
	2009.	2010.	2011.	2009.	2010.	2011.
PGŽ	2.155.928	2.151.118	2.360.214	10.989.353	10.938.291	11.741.692
SDŽ	1.522.196	1.637.656	1.777.700	8.813.208	9.364.032	10.250.215
IŽ	2.653.915	2.627.918	2.895.686	17.887.063	17.731.881	19.095.401
RH	10.270.490	10.604.116	11.455.677	54.988.432	56.416.379	60.354.275

Izvor: DZS, Priopćenja, različiti brojevi

Uspoređujući ostvareni turistički promet u posljednje tri godine, evidentno je kako sve promatrane županije ostvaruju najveći broj dolazaka i noćenja u 2011.g.

Podaci iz prethodne tablice ukazuju na to kako najveći udio u ostvarenom broju dolazaka i noćenja u Hrvatskoj, u svim promatranim godinama pripada Istarskoj županiji, iza nje slijedi Primorsko-goranske županija. Na razini Hrvatske vidljiv je porast i broja dolazaka i broja noćenja. U Hrvatskoj je 2011.g. ostvareno povećanje broja dolazaka za 8% i broja noćenja za 7% u odnosu na prethodnu 2010.g.

Grafikon 26. Ostvareni dolasci i noćenja po županijama

Izvor: DZS, Priopćenja, različiti brojevi

Uspoređujući ostvarene dolaske u 2011.g. u odnosu na 2010.g. vidljivo je kako je došlo do porasta njihova broja u svim promatranim županijama. Istovremeno, 2010.g. u Primorsko-goranskoj županiji i Istarskoj županiji ostvaren je gotovo isti broj dolazaka kao i u 2009.g. Splitsko dalmatinska županija je u 2010.g. ostvarila povećanje broja dolazaka od 8%. Analizirajući ostvarena noćenja također je vidljiv porast njihova broja u svim promatranim županijama u 2011.g. u odnosu na prethodnu godinu kao i u odnosu na 2009.g.

Tablica 23. Udio dolazaka u ukupni dolascima i ukupnim noćenjima Republike Hrvatske, po županijama

Županija	DOLASCI		NOĆENJA	
	2010.	2011.	2010.	2011.
PGŽ	20%	21%	19%	19%
SDŽ	15%	16%	17%	17%
IŽ	24%	25%	31%	32%

Izvor: DZS, Priopćenja, različiti brojevi

Iz prethodne tablice je vidljivo kako u svim godinama najveći udio u ukupnim dolascima i noćenjima ima Istarska županija, te se taj udio povećao za jedan postotni poen u 2011. u odnosu na 2010.g. Primorsko-goranska županija je povećala svoj udio u ukupnim dolascima Republike Hrvatske s 20% (2010.g.) na 21% u 2011.g. Od tri promatrane županije, Splitsko-dalmatinska županija bilježi najmanji udio kako u ukupnim dolascima tako i u ukupnim noćenjima Republike Hrvatske.

Među promatranim županijama, najveći udio u ukupnim dolascima i noćenjima ima Istarska županija, a slijedi ju PGŽ.

Tablica 24. Dolasci stranih turista prema zemlji prebivališta u 2010. godini

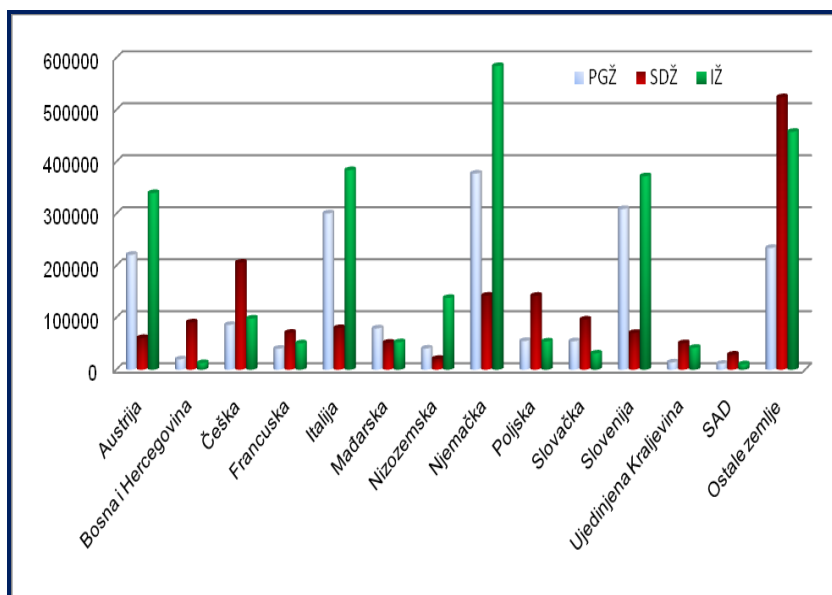
Zemlja podrijetla	RH	PGŽ	SDŽ	IŽ
Austrija	810340	221042	60940	339860
Bosna i Hercegovina	217051	19899	90941	12612
Češka	605732	86128	205948	98378
Francuska	388320	40249	71050	50553
Italija	1018375	300616	80055	383940
Mađarska	297667	79246	51878	52733
Nizozemska	285257	40540	20822	138000
Njemačka	1525133	377342	142341	584313
Poljska	454445	55172	142212	54273
Slovačka	310031	54673	96438	31059
Slovenija	1016572	309127	70829	372142
Ujedinjena Kraljevina	241217	13.872	50888	42021
SAD	132751	11.256	28929	10249
Ostale zemlje	3301225	234.288	524385	457785
UKUPNO	10604116	1.843.450	1637656	2627918

Izvor: Državni zavod za statistiku, Statistički ljetopis 2011.

U PGŽ-u najveći broj dolazaka ostvaruju gosti iz Njemačke, Slovenije i Italije.

Analizirajući broj dolazaka stranih gostiju po odabranim županijama vidljivo je kako turisti iz Njemačke u najvećoj mjeri posjećuju Istarsku županiju, potom Primorsko-goransku županiju te znatno manje Splitsko-dalmatinsku županiju.

Grafikon 27. Dolasci stranih turista prema zemlji prebivališta po županijama, 2010. g.

Izvor: Državni zavod za statistiku, Statistički ljetopis 2011.

Turisti iz Slovenije najbrojniji su u Istarskoj županiji, kao i Talijani i Austrijanci. Turisti iz Češke i Poljske najviše posjećuju Splitsko-dalmatinsku županiju.

Tablica 25. Udio dolazaka stranih turista prema zemlji prebivališta po županijama u odnosu na Republiku Hrvatsku, 2010.g.

	PGŽ	SDŽ	IŽ
Austrija	12%	4%	13%
Bosna i Hercegovina	1%	6%	0%
Češka	5%	13%	4%
Francuska	2%	4%	2%
Italija	16%	5%	15%
Mađarska	4%	3%	2%
Nizozemska	2%	1%	5%
Njemačka	21%	9%	22%
Poljska	3%	9%	2%
Slovačka	3%	6%	1%
Slovenija	17%	4%	14%
Ujedinjena Kraljevina	1%	3%	2%
SAD	1%	2%	0%
Ostale zemlje	12%	32%	17%

Izvor: Državni zavod za statistiku, Statistički ljetopis 2011.

Struktura po emitivnim tržištima razlikuje se od županije do županije. Ipak, u IŽ i PGŽ najveći udio u ostvarenim noćenjima otpada na turiste iz Njemačke.

U Primorsko-goranskoj županiji najveći udio u ukupnim dolascima ostvaruju Nijemci (21%), zatim Slovenci (17%) i Talijani (17%). U Splitsko-dalmatinskoj županiji najveći udio dolazaka ostvaruju gosti iz Češke (13%), Njemačke (9%) i Poljske (9%), znakovit je veliki udio gostiju koji dolaze iz ostalih zemalja Europe i svijeta, čak 32%. Nijemci čine najveći udio dolazaka stranih gostiju u Istarskoj županiji, 22%, zatim turisti iz Italije (15%) i Slovenije (14%).

Kao što je prethodno već navedeno, vrlo značajan pokazatelj ekonomskog utjecaja turizma jest ostvarena potrošnja turista u destinaciji koju posjećuje. Prema prije spomenutom TOMAS istraživanju (Marušić et al, 2010.), 2010. godine, najvišu prosječnu dnevnu potrošnju turisti ostvaruju u Dubrovačko-neretvanskoj županiji (gotovo 90 eura), dok je ta potrošnja u Primorsko-goranskoj županiji 56 eura, u Istarskoj županiji 66 eura i u Splitsko-dalmatskoj županiji 55 eura. Prosječna dnevna potrošnja u Republici Hrvatskoj u 2010.g. iznosila je 58 eura, iz čega proizlazi kako je u promatranim županijama, prosječna dnevna potrošnja jedino u Istarskoj županiji veća od prosjeka Republike Hrvatske, dok je u Primorsko-goranskoj županiji i Splitsko dalmatskoj županiji niža od hrvatskog prosjeka.

Prosječna
dnevna
potrošnja
turista (€)
2010.g.

Hrvatska =
58,00

DNŽ = 89,80

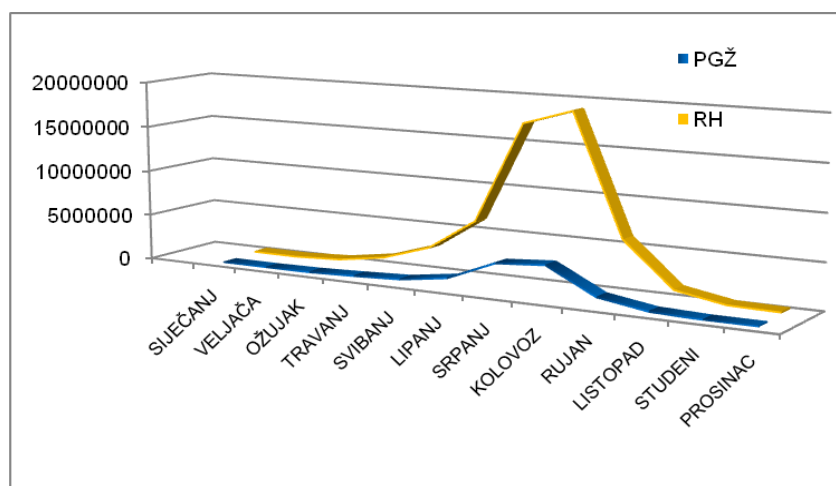
IŽ = 66,63

PGŽ = 56,20

SDŽ = 55,00

Izvor: TOMAS
LJETO 2010

Grafikon 28. Distribucija ostvarenih noćenja za 2010.g., usporedba Primorsko-goranske županije i Republike Hrvatske

Izvor: Državni zavod za statistiku, priopćenja, različiti brojevi

Kao što je u prethodnom poglavlju izloženo, Primorsko-goranska županija najviše dolazaka i noćenja ostvaruje u ljetnim mjesecima, s obzirom da se radi o primorskim turističkim županijama sličnih karakteristika isti je slučaj i u Istarskoj i u Splitsko-dalmatinskoj županiji.

Iz analize turističkih pokazatelja Hrvatske te konkurentnih hrvatskih županija, Istarske i Splitsko-dalmatinske, može se zaključiti kako je Primorsko-goranska županija pri vrhu turistički najrazvijenijih hrvatskih županija. Prethodna analiza je ukazala na to kako su turistički pokazatelji Istarske županije ipak nešto bolji, dok su oni Splitsko-dalmatinske županije slabiji od Primorsko-goranske županije.

Kvarner već godinama izgrađuje svoju prepoznatljivost na domaćem i inozemnom turističkom tržištu, što je potrebno iskoristiti pri njezinu pozicioniranju u budućnosti. Neovisno o lokalnim specifičnostima svake uže destinacije u okviru Primorsko-goranske županije, zahtjevi suvremene turističke potražnje, trendovi na turističkom tržištu i snažna konkurencija gdje se kontinuirano otkrivaju nove destinacije, a one već etablirane obogaćuju svoju turističku ponudu, nameću potrebu objedinjavanja lokalnih specifičnosti županije u integralni turistički proizvod koji će svojom raznolikošću, bogatstvom ponude i kvalitetom te postizanjem sinergijskog efekta biti tržišno konkurentan.

Spoj plavog i zelenog, gorja i mora, urbanog i ruralnog, mondenog i tradicionalnog na relativno malom prostoru pruža Primorsko-goranskoj županiji polazne prednosti u odnosu na ostale kako domaće tako i inozemne konkurente. Na Primorsko-goranskoj županiji je da na što učinkovitiji način iskoristi prednosti koje posjeduje uvijek imajući u vidu načela održivosti, kako bi u skoroj budućnosti bila konkurentnija na domaćem i stranom turističkom tržištu.

4. Ključne problemske točke i slabosti

Nakon detaljne analize turističkih pokazatelja Primorsko-goranske županije i usporedbe ostvarenih rezultata u godinama prije i nakon izrade Glavnog plana, te nakon analize i ocjene ostvarenih kvalitativnih ciljeva, uzimajući u obzir niz objektivnih i subjektivnih razloga koji su utjecali na stupanj ostvarenja postavljenih ciljeva, moguće je identificirati ključne slabosti turizma Primorsko-goranske županije.

4.1. SWOT analiza

Prilikom razmišljanja o razvoju turizma destinacije Kvarner potrebno je učiniti predradnje kako bi se prednosti istaknule a mogućnosti iskoristile, dok je nedostatke potrebno smanjiti, a prijetnje izbjeći. Radi preciznijeg pozicioniranja i pripremanja za izradu modela razvoja turizma Kvarnera, izrađena je SWOT-matrica u kojoj se iznose glavni zaključci.

Cjelokupni Kvarner ima izrazito povoljnu klimu za razvoj turizma, a upravo zbog toga prvi turisti su u ovu destinaciju počeli stizati prije 160 godina. Upravo tako duga tradicija razlogom je što lokalno stanovništvo ima pozitivan odnos prema razvoju turizma i podupire ga. Isto tako, bogata prirodna i kulturno-povijesna baština pruža veliku atraktivnost destinacije, a posebno se ističe duga tradicija zdravstvenog turizma. Kvarner, kao turistička destinacija, ima povoljan geoprometni položaj, te je veoma blizu svojih emitivnih tržišta. Na Kvarner se može veoma brzo i povoljno doći i morem i kopnom i zrakom. Destinacija Kvarner je isto tako bogata gastronomskim sadržajima, pa je slijedom toga i u tom pogledu prepoznatljiva na tržištima.

Slika 1. SWOT-matrica Kvarnera

<p>PREDNOSTI</p> <p><i>Klima</i> <i>Prirodna i kulturno-povijesna baština</i> <i>Turistička tradicija</i> <i>Bogatstvo različitosti</i> <i>Geoprometni položaj</i> <i>Većim dijelom dobro očuvan okoliš</i> <i>Visoka razina sigurnosti</i> <i>Dostupnost morem, kopnom, zrakom</i> <i>Prepoznatljivost na tržištima</i> <i>Blizina emitivnih tržišta</i> <i>Pozitivan stav domaćeg stanovništva prema razvoju turizma</i> <i>Gastronomija</i> <i>Strateška dokumentacija i planovi</i> <i>Obrazovne institucije za kadrove u turizmu</i></p>	<p>NEDOSTACI</p> <p><i>Nedovoljno diferencirana ponuda</i> <i>Prevladava tradicionalni proizvod "sunce i more"</i> <i>Izražena sezonalnost</i> <i>Prometni problemi – zračna luka, povezanost otoka s kopnom, lokalni promet, parkirališta</i> <i>Nedovoljna turistička opremljenost</i> <i>Menadžment destinacije</i> <i>Privatizacija i dokapitalizacija velikih turističkih gospodarskih subjekata</i> <i>Izostanak poznatih brandova</i></p>
<p>MOGUĆNOSTI</p> <p><i>Novi turistički proizvodi</i> <i>Selektivni oblici turizma</i> <i>Osvajanje novih tržišta</i> <i>Održivi razvoj</i> <i>Valorizacija zaleđa i Gorskog kotara</i> <i>Mogućnost cjelogodišnjeg poslovanja</i> <i>Privlačenje gostiju veće platežne moći</i> <i>Bolja pozicioniranost na tržištima</i> <i>Promocija lokalnog kulturnog identiteta</i> <i>Povećanje i proširenje zaštićenih područja prirode</i> <i>Integralna kvaliteta destinacije</i> <i>Partnerstvo</i></p>	<p>PRIJETNJE</p> <p><i>Konkurencija ostalih hrvatskih priobalnih destinacija (Istra, Dalmacija)</i> <i>Otvaranje novih destinacija</i> <i>Potencijalno zagađenje</i> <i>Vizualno zagađenje prostora</i> <i>Prekomjerna izgradnja (apartmani)</i> <i>Konfliktnost razvojnih opcija</i> <i>Turbulentno i nepredvidljivo okruženje</i></p>

Izvor: prilagođeno prema Glavnom planu razvoja turizma Primorsko-goranske županije

Uz prednosti Kvarner ima i određene nedostatke. Bilježi se izrazita sezonalnost turističkog prometa, iako postoji resursna osnova da se posluje tijekom cijele godine ili da se te oscilacije umanje. Taj problem se može riješiti povećanjem tržišnog udjela na postojećim emitivnim tržištima te osvajanjem novih tržišta. Osim toga prisutni su i problemi oko privatizacije i nužno potrebne dokapitalizacije (ponajprije) velikih turističkih gospodarskih subjekata. Uz ove nedostatke u svim destinacijama Kvarnera postoje prometni problemi u smislu nedostatne i nerazvijene zračne luke, povezanosti otoka s kopnom, ali i iznimne gustoće lokalnog prometa i nedostatka parkirališta u ljetnim mjesecima.

Održivi razvoj turizma imperativ je razvoja PGŽ-a, što uključuje sve oblike zaštite mora, obale i zaleđa, ali i usklađivanje razvojnih dokumenata s visokim ekološkim standardima

Osim prednosti i nedostataka turistička destinacija Kvarner ima i mogućnosti u razvijanju novih turističkih proizvoda, selektivnih oblika turizma, ali i u osvajanju novih tržišta, te time i privlačenje gostiju veće platežne moći. U tom cilju potrebno je i promovirati lokalni kulturni identitet, ali i iznimno bogatstvo, različitosti i ljepotu prirode.

Turizam na Kvarneru potrebno je razvijati na temeljima održivog razvoja uz istodobno povećanje i proširenje zaštićenih područja prirode. Isto tako, razvijenost priobalnog turizma može potaknuti razvoj turizma zaleđa i Gorskog kotara, te na taj način omogućiti i cjelogodišnje poslovanje i potaknuti razvoj gospodarstva i tog kraja.

Izgradnja novih cestovnih prometnica bitno je unaprijedila dostupnost Kvarnera, no otvorila je i nova konkurentna tržišta, ponajprije područje Dalmacije koje se danas također može svrstati u tzv. autobuserske destinacije. Isto tako, kao prijetnja se danas pojavljuju nove turističke destinacije koje su jako zanimljive potencijalnim turistima. Razvoj turizma sa sobom nosi potencijalno zagađenje, a zbog pretjerane izgradnje apartmana i vizualno zagađenje prostora.

Klimatske promjene daljnji su izazov za turizam Kvarnera. Naime, prema predviđanjima Državnog hidrometeorološkog zavoda u budućnosti će se u Republici Hrvatskoj, pa tako i na Kvarneru, bilježiti veće prosječne temperature. To znači, da će se sukladno temperaturama, sezona produžiti, ali srpanj i kolovoz će biti prevrući za turiste. Iz tog razloga se strane uključene u turizam moraju pripremiti za budućnost kako bi izbjegle moguće posljedice, odnosno iskoristile prednosti što će ih klimatske promjene donijeti.

Na turizam Primorsko-goranske županije i intenzivnije investicije negativno se odrazila gospodarska kriza

4.2. Identifikacija problemskih točki

Razvojni proces koji je pratio turizam Kvarnera od usvajanja Glavnog plana razvoja turizma Primorsko-goranske županije 2006. godine može se ocijeniti pozitivnim, i u funkciji je ostvarenja temeljnih ciljeva postavljenih u Glavnom planu.

Ipak, treba naglasiti da je postojao niz objektivnih okolnosti koje su rezultirale prisutnim slabostima. Prije svega na turizam Kvarnera i intenzivnije investicije negativno se odrazila gospodarska kriza koja je zahvatila cijeli svijet, pa i Hrvatsku. Štoviše, treba naglasiti da je se turizam Kvarnera pokazao dovoljno kvalitetnim da i u tako teškim okolnostima postiže dobre rezultate i održi svoj značaj.

Analizirajući današnju situaciju, mogu se istaknuti sljedeće glavne slabosti turizma Primorsko-goranske županije:

a) *Struktura smještajnih kapaciteta*

Glavnim planom razvoja turizma Primorsko-goranske županije predviđen je trend promjene strukture smještajnih kapaciteta na području Kvarnera u cilju rasta kapaciteta i udjela osnovnih smještajnih kapaciteta, odnosno hotela. Naime, opredjeljenosti Kvarnera i njegova mogućnost da s obzirom na resursnu osnovu smanji prisutnu sezonalnost, nameće potrebu povećanja broja smještajnih kapaciteta u hotelima. Treba utvrditi da se ta očekivana tendencija nije dogodila i to iz nekoliko razloga:

- Zbog izražene ekonomske krize nije došlo do planirane i očekivane transformacije dijela privatnog smještaja u male obiteljske hotele
- U periodu od usvajanja Glavnog plana nisu se do kraja riješili problemi vezani uz aktiviranje hotelskih kapaciteta koji su van funkcije
- Promjene na tržištu kapitala uvjetovala su oprez potencijalnih investitora

Potrebno je, međutim, naglasiti i činjenicu da je u proteklom periodu učinjen bitan iskorak u unapređenju kvalitete i brendiranju privatnog smještaja Kvarnera; rezultat toga je oznaka „Kvarner family“.

U uvjetima ekonomske krize i opreza turista kao potrošača, upravo se privatni smještaj pokazao kao segmentom koji je bio posebno privlačan za goste. S druge strane, nema dvojbe da budući razvoj treba i dalje fokusirati na rast kapaciteta u hotelima, uz unapređenje kvalitete i u ostalim smještajnim kapacitetima (privatni smještaj, kampovi).

b) Destinacijski menadžment

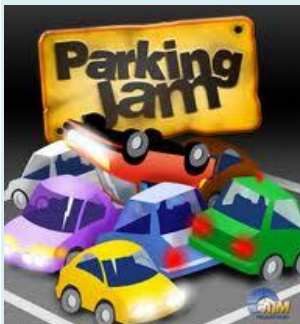
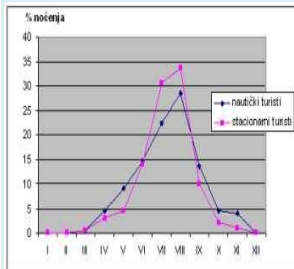
Osnivanjem Odbora za turizam postavljeni su temelji za ostvarenje suradnje i sinergijskih učinaka, te sustavno usmjeravanja i praćenje turističkog razvoja Primorsko-goranske županije. Usprkos značajnim naporima uspostavljeni Odbor nije u mogućnosti preuzeti obaveze i funkcije destinacijskog menadžmenta. Svakako, snažna uloga i značajne funkcije pripadaju Turističkoj zajednici Primorsko-goranske županije. S obzirom na pozicioniranje na tržištu, poželjno je osnivanje organizacije destinacijskog menadžmenta na razini subregija (Crikveničko-vinodolska rivijera, Gorski kotar, Opatijska rivijera, Otoci, Rijeka i riječki prsten)

c) Izražena sezonalnost turističkog prometa

Promatra li se sezonalnost turističkog prometa Primorsko-goranske županije, mora se uvidjeti da nema značajnijih pomaka u pogledu njena prevladavanja. Neovisno o tome što tendencija sezonalnosti prati tendenciju na razini Hrvatske, specifične odrednice Kvarnera kao destinacije (dugogodišnja tradicija, geoprometni položaj...) zasigurno predstavljaju snažna uporišta i nameću potrebu daljih aktivnosti s ciljem ostvarenja cjelogodišnjeg turističkog poslovanja. To podrazumijeva unapređenje ponude kako smještajnih objekata, tako i ostalih segmenata ponude Kvarnera (atrakcije, događaji, specifični elementi ponude – zdravstveni, MICE, sportsko-rekreacijski sadržaji i dr.).

d) Nedostatno razvijena infrastruktura u pojedinim segmentima

Primorsko-goranska županija ulaže znatna sredstva u unapređenje infrastrukture i stvaranje povoljnijih uvjeta, kako za lokalno stanovništvo, tako i za turiste. Istraživanja pokazuju da se očekuju dalja ulaganja u unapređenje organizacije lokalnog prometa, kvalitete lokalnih prometnica i rješavanje problema parkiranja (utvrđeno kao slabost u gotovo svim

destinacijama Primorsko-goranske županije), te unapređenje Zračne luke Rijeka (kao prve dodirne točke turista koji dolaze avionom u Primorsko-goransku županiju).

e) Dio smještajnih kapaciteta izvan funkcije

Iako je povećanje smještajnih kapaciteta u hotelima jedan od značajnih zadataka u funkciji ostvarenja ciljeva i implementacije razvojnog modela, treba utvrditi da je još uvijek dio smještajnih kapaciteta van funkcije (bio zbog neriješenih imovinsko-pravnih odnosa, problema privatizacije, dodatnih ulaganja). Štoviše, istraživanje je pokazalo da je upravo na području Primorsko-goranske županije najveći udio takvih, neaktiviranih kapaciteta.

Neovisno o tome što Primorsko-goranska županija nema formalne instrumente za rješavanje navedenog problema, nužno je dalje intenzivirati aktivnosti na njihovom prevladavanju.

f) Edukacija kadrova

Primorsko-goranska županija godinama je bila poznata po kvalitetnim kadrovima i priznatim obrazovnim institucijama za edukaciju kadrova u turizmu i ugostiteljstvu na svim razinama (srednja škola, fakultet). Ekonomska kriza se na žalost odrazila i na stagnaciju ulaganja u cjeloživotno obrazovanje kadrova u turizmu i ugostiteljstvu što je s obzirom na dinamičan razvoj turizma neophodno.

g) Nedovoljna prepoznatljivost Kvarnera na turističkom tržištu

U cilju brendiranja Kvarnera i jačanja njegove vizualne i tržišne prepoznatljivosti razvijen je novi vizualni identitet Kvarnera, uz isticanjem ponude - „Raznolikost je lijepa“.

KVARNER
Raznolikost je lijepa

Iako je u ovom području učinjen pozitivan pomak, ipak, potrebno je navesti da se Kvarner još uvijek susreće s problemom nedovoljne prepoznatljivosti na turističkom tržištu.

Model razvoja turizma, određen u Glavnom planu razvoja turizma Primorsko-goranske županije odabran je na dobrim temeljima i od njega se ne odstupa!

5. Preispitivanje zacrtane vizije, ciljeva i zadataka

Za turističku destinaciju Kvarner određen je model razvoja koji joj osigurava konkurentske prednosti u tržišnoj utakmici među srodnim europskim destinacijama, posebno onima na Mediteranu. Prihvaćen model integralnog upravljanja kvalitetom osigurava postizanje zadovoljstva svih sudionika na razini turističke destinacije, ali i dosizanje poslovne izvrsnosti, što znači istodobno zadovoljstvo turista i poslovni uspjeh svih subjekata u turističkoj ponudi te blagostanje domicilnog stanovništva.

5.1. Preispitivanje izbora modela razvoja

Postavljeni model razvoja turizma ima za cilj ekonomski prosperitet i veću kvalitetu života lokalnog stanovništva. Scenarij koji je određen je razvoj na temelju restrukturiranja i repozicioniranja kao što i prikazuje slijedeća slika.

Slika 2. Obilježja modela razvoja turizma Kvarnera

Izvor: Grupa autora; Glavni plan razvoja turizma PGŽ, Sveučilište u Rijeci, Rijeka, 2005., str. 174

Izabrani scenarij temelji se na održivom razvoju i visokoj kvaliteti ponude, pozitivnom odnosu prema okolišu i sociokulturnim vrijednostima, ali i usklađenosti sa zahtjevima potražnje te stvaranju novih vrijednosti.

Model je dobro postavljen, razvojan je i usuglašen od strane svih zainteresiranih čimbenika i od njega se ne odstupa. Međutim, ostvarenje samog modela je usporeno čimbenicima koji se nisu mogli planirati. To se posebice odnosi na svjetsku krizu koja je prouzrokovala mnoštvo problema i smanjenje ukupnog turističkog prometa. Isto tako, došlo je do raznih promjena u turističkoj potražnji koja su, isto tako djelovala i na turističke destinacije Primorsko-goranske županije.

Na razvoj turizma PGŽ-a utječe mnoštvo čimbenika.

Slika 3. Utjecaj raznih faktora na izmjene i dopune Glavnog plana razvoja turizma Primorsko-goranske županije u 2011. g.

Izvor: Obrada autora

Kao problem se javljaju i nepovoljna gospodarska kretanja na cjelokupnom Mediteranu, a slijedom toga i u Republici Hrvatskoj, što je dovelo do smanjenja turističke potražnje.

Na turizam Kvarnera reflektirali su se problemi koji su prisutni na razini Republike Hrvatske, a posebno se može izdvojiti:

- Privatizacija;
- Administrativno – birokratski aparat;
- Pogrešan razvojni model ukupnog gospodarstva koji se temelji na trgovini, potrošnji, uvozu i potrošnji. Poželjan model razvoja bio bi: proizvodnja, izvoz, investicije i zapošljavanje;
- Nedovoljna umreženost znanja i ideja u javnom i turističkom sektoru, te
- Imovinski i pravni odnosi.

Kao posljedica svih navedenih kretanja i pojavnosti, te subjektivnih slabosti mogu se istaći slijedeći aspekti koji determiniraju realizaciju ranijeg modela razvoja.

- Nepostojanje pravog turističkog proizvoda
- Turizam Kvarnera se nije repositionirao (prepoznatljivost)
- Komparativne prednosti nisu se u dovoljnoj mjeri pretvorile u konkurentske prednosti

Pojedinim aktivnostima i mjerama moguće je djelovati na određene čimbenike, dok dio problema ostaje izvan ingerencije i mogućnosti rješavanja unutar Primorsko-goranske županije. To međutim, ne znači da Primorsko-goranska županija i njeno turističko gospodarstvo ne mora kontinuirano poduzimati inicijative i zalagati se za modalitete njihova ponašanja.

Potrebno je naglasiti da je model razvoja turizma postavljen na pravilan način, i da se od njega ne bi trebalo odstupati. On osigurava razvoj koji pruža zadovoljstvo svim uključenim stranama.

Model razvoja turizma PGŽ (2005.) dobro je postavljen.

Određivanje vizije postaje trend osamdesetih godina prošlog stoljeća kao reakcija na sve veće zahtjeve nositelja.

5.2. Preispitivanje vizije razvoja turizma

Vizija turističke destinacije, po svojoj prirodi, je utemeljena na zajedničkim interesima u odnosu na budućnost (Magaš, D., 2008.). Proces stvaranja vizije unutar turističke destinacije uključuje radne grupe i skupove na kojima javnost može izraziti svoje mišljenje o budućnosti turizma određene destinacije. U Glavnom planu razvoja turizma Primorsko-goranske županije (2005. godine) postavljena je vizija Kvarnera kako je vidljivo u slijedećoj slici.

Slika 4. Vizija Kvarnera 2015. godine

Izvor: Grupa autora; Glavni plan razvoja turizma PGŽ, Sveučilište u Rijeci, Rijeka, 2005., str. 178

Glavna vizija se je dalje razrađivala kao destinacija mondene rivijere, elegancije i bogatstva kulturno povijesne baštine; destinacija koja je u zagrljaju Mediterana i Srednje Europe; destinacija koja pruža jedinstvenu različitost plavnog i

zelenog, flore i faune, mora i gorja; destinacije gdje postoje čari užitka doživljaja, priča i najljepših uspomena; destinacija koja ima najdužu tradiciju kvalitete i gostoprimstva, koja je na usluzi turistima, koja doprinosi boljitku domaćeg stanovništva; destinacija sa bisernom obalom i tajnovitim šumama, u svakom danu, na dohvat ruke.

Vizija Kvarnera podrazumijeva puno širi sadržaj promišljanja sagledive budućnosti. U tom smislu vizija Kvarnera podrazumijeva da je riječ o destinaciji (Glavni plan razvoja turizma PGŽ, 2005.):

- Zdravog načina života i očuvane prirode;
- Opuštanja, ugone, dobrog osjećaja;
- Povijesne arhitekture i jedinstvenih urbanih cjelina;
- Obrazovanja, inovativnosti i kreativnosti;
- Po mjeri čovjeka;
- Sigurnosti.

Najveći pomak u razvoju turizma Kvarnera ostvaren je u području zdravstvenog turizma koji, danas, predstavlja jedan od najbrže rastućih segmenata svjetske turističke ponude. Tome pridonose ne samo demografske promjene, starenje sve većeg djela stanovništva razvijenih zemalja koja predstavlja najveći potrošački segment današnjice, već i opće promjene društvenih vrijednosti u sklopu kojih se sve veći značaj pridaje „zdravom načinu života“. Turistička destinacija Kvarner je u tom segmentu već ostvarila velike pomake, prvenstveno zbog duge tradicije ovog oblika turizma (Thalassotherapia Opatija, Thalassotherapia Crikvenica, Terme Selce i Poliklinika Terme, Lječilište Veli Lošinj), ali i zbog učinjenih iznimnih napora u obliku novih investicija i otvaranja novih poliklinika (stomatološke, ortopedske, kirurške). Osim toga, cijene zdravstvenih i medicinskih usluga u Hrvatskoj su višestruko niže nego u razvijenim zemljama dok je kvaliteta usluge jednaka. Povoljna klimatska obilježja pružaju idealne mogućnosti zdravog načina života, ali i povoljna geolokacija te prometna infrastruktura bitni su činioci razvoja ovog oblika turizma.

Iz ovog razloga potrebno je viziju modificirati novim tržišnim uvjetima te se danas predlaže slijedeća vizija destinacije Kvarner:

*Vizija destinacije
Kvarner:*

***Destinacija
zdravlja,
tradicionalnih
vrijednosti,
prirodnih i
kulturnih
resursa***

Destinacija zdravlja, tradicionalnih vrijednosti, prirodnih i kulturnih resursa.

Vizija mora biti temelj budućih odluka, te slijedom toga, postoji potreba za upotpunjavanjem vizije prema konkretnijem održivom i odgovornom turizmu, boljem reagiranju na potrebe i želje budućih gostiju.

U tom smislu postojeću viziju potrebno je sagledavati u kontekstu:

- *Kvarner, destinacija životnog stila;*
- *Njegovanja i očuvanja prirodnih i kulturnih vrijednosti;*
- *Jačanje konkurentnog i održivog turizma (sektor) koji značajno doprinosi regionalnom gospodarstvu.*

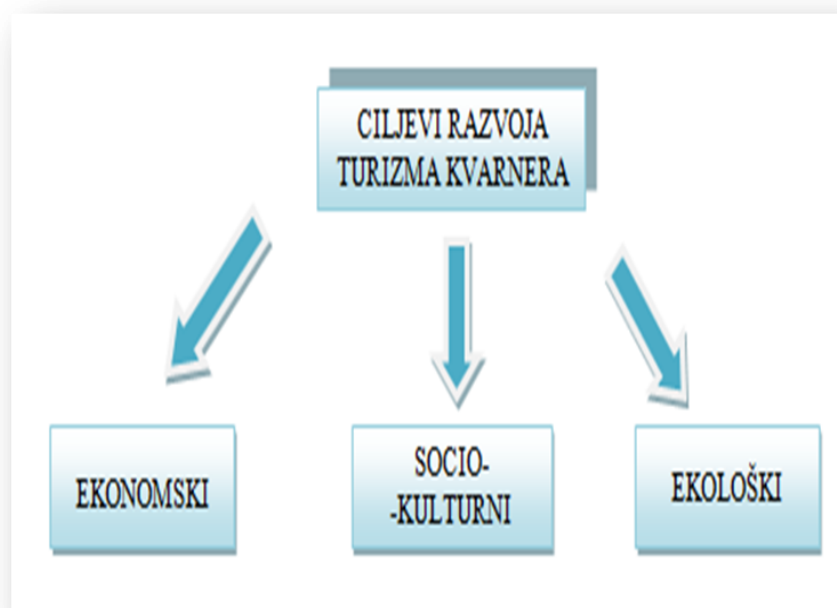
Ovako dopunjena vizija razvoja turizma Kvarnera ocrtava interese budućeg turističkog djelovanja ovog područja.

Postavljanje ciljeva razvoja turizma važan je korak u definiranju budućnosti turizma PGŽ-a.

5.3. Preispitivanje ciljeva razvoja turizma

U Glavnom planu razvoja turizma Primorsko goranske županije postavljeni su ciljevi koji su svi jednako važni i koji se međusobno uvjetuju. Značajno odstupanje od bilo kojeg cilja nedvojbeno bi bitno poremetilo ravnotežu odnosa.

Slika 5. Osnovne skupine dugoročnih ciljeva turizma Kvarnera

Izvor: Grupa autora; Glavni plan razvoja turizma PGŽ, Sveučilište u Rijeci, Rijeka, 2005., str. 175

Ostvarenje navedenih ciljeva treba se temeljiti na konceptu održivog razvoja, odnosno dugoročnom boljitku lokalnog stanovništva i zajednice, s jedne strane, te zadovoljstvo turista, s druge strane.

A. **Ekonomski ciljevi:**

- **Turizam kao metoda razvoja gospodarstva u cjelini** – turizmom se može potaknuti razvoj ostalih gospodarskih grana posebice poljoprivrede, ali i prehrambene industrije, proizvodnje namještaja, uslužnih djelatnosti, i dugog;
- **Rast investiranja** – turizam potiče investiranje posebice u turistički sektor, ali i u druge gospodarske grane;
- **Poduzetništvo, obrtništvo** – razvojem turizma, otvaraju se i potrebe za novim proizvodima i uslugama koje poduzetnici i obrtnici pružaju;
- **Veće zapošljavanje** - prvenstveno u tijeku turističke sezone dolazi do većeg zapošljavanja turističkih djelatnika. Međutim, zbog učinka sinergije i u drugim granama postoji potreba za dodatnim zapošljavanjem;
- **Povećanje turističke potrošnje** – dolaskom većeg broja turista, i povećanjem kvalitete turističke ponude dolazi i do povećanja turističke potrošnje;
- **Proizvodnja autohtonih proizvoda** – dolaskom turista u turističku destinaciju, dolazi do sve veće potražnje za autohtonim, jedinstvenim proizvodima;
- **Smanjenje uvozne komponente** – potrebno je raditi na smanjenju uvoza proizvoda, a povećanju plasmana domaćih proizvoda;
- **Tendirati cjelogodišnjem poslovanju** – cilj svih turističkih poslovnih subjekata je cjelogodišnje poslovanje. U tom smislu potrebno je ponuditi programe koji će privlačiti turiste kroz cijelu godinu;
- **Bolja struktura smještajnih kapaciteta** – na Kvarneru, ali i u cijeloj Republici Hrvatskoj, apartmani imaju veliki udio u smještajnim kapacitetima. Međutim, kvalitetna ponuda ne može se temelji na apartmanima, već na hotelskom smještaju koji je u mogućnosti ponuditi različitiju vrstu ponude;
- **Razvoj novih turističkih proizvoda** – trenutno na Kvarneru najčešće se nudi proizvod „sunce i more“. Iz tog razloga potrebno je osmišljavati nove proizvode koji će obogatiti turističku ponudu Kvarnera.

- **Osvajanje novih tržišta** – javljaju se nova tržišta, poput tržišta Kine i Indije, na kojima je potrebno učiniti određene napore kako bi se ostvarili dodatni prihodi.
- **Kvaliteta** – povećanje kvalitete temelj je uspješnog poslovanja ukupnog turizma destinacije Kvarner.

B. Sociokulturni ciljevi:

- **Rast kvalitete života lokalnog stanovništva, blagostanje** – turizam sa svojom infrastrukturom, ali i povećanjem prihoda pridonosi povećanju standarda lokalnog stanovništva;
- **Sigurnost za lokalno stanovništvo i turiste** – izgradnjom turističke infrastrukture povećava se sigurnost;
- **Očuvanje kulturno-povijesne baštine** – stavljanjem u turističku funkciju kulturno-povijesna baština dobiva zaštitu i nije prepuštena samoj sebi;
- **Očuvanje lokalnog identiteta u uvjetima globalizacije** – turisti u nekoj destinaciji traže lokalnu kulturu, lokalne običaje, odnosno lokalni identitet destinacije. Na taj način se tradicija čuva i promiče.
- **Prožimanje kultura** – turisti dolaze iz različitih zemalja i imaju razne kulture. Na taj način se miješaju i obogaćuju kulture domicilnog stanovništva.

C. Ekološki ciljevi (zaštita okoliša):

- **Zaštita prirodnih resursa, ekostandardi** – povećanim brojem turista potrebno je uvesti razne ekostandarde u cilju zaštite prirodnih resursa. Na taj način se uvodi red u zaštitu okoliša;
- **Racionalno korištenje energije** - moderni turisti sve više zahtijevaju turističku infrastrukturu koja je ekološki orijentirana, odnosno one hotele koji se brinu u okolišu;
- **Unaprjeđenje infrastrukture** – povećanjem turista za određenu destinaciju potrebno je i unaprijediti cjelokupnu infrastrukturu kako bi stvarno ti turisti došli u destinaciju;
- **Monitoring zagađenja** – kako bi se postigli određeni ekološki ciljevi i turizam temeljio na ekološkim načelima potrebno je i pratiti, ali i smanjivati zagađenje;

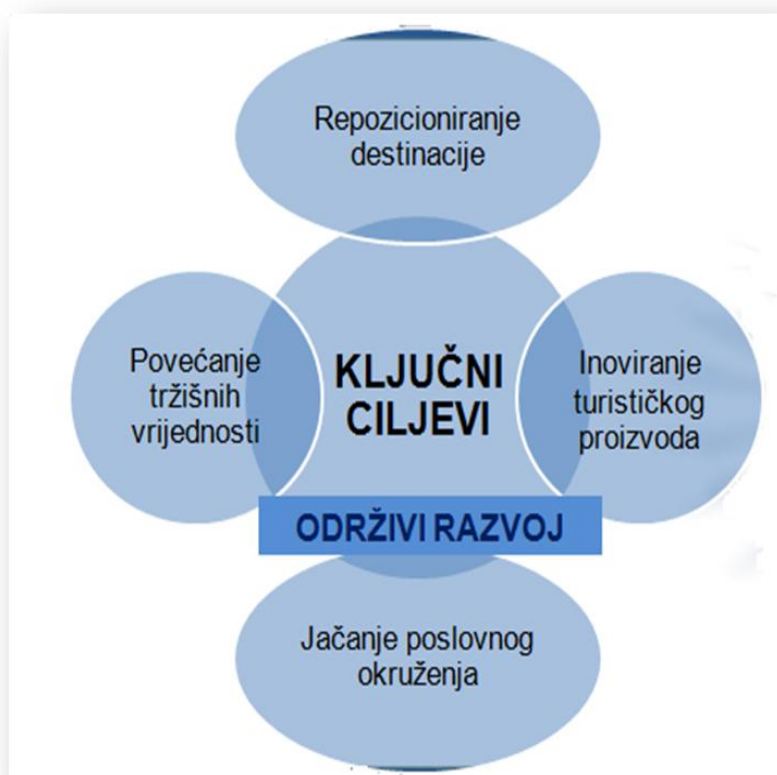
Razvoj turizma PGŽ treba se temeljiti na načelima održivog razvoja.

- **Sprječavanje vizualnog zagađenja prostora, prostorno planiranje** – turisti sve više traže ekološki očuvan prostor, odnosno netaknutu prirodu. U tom smislu potrebno je spriječiti vizualno zagađenje prostora, posebice dodatnu apartmanizaciju destinacije Kvarner.

Kvantificirani ciljevi usuglašeni su s ekonomskim, sociokulturnim i ekološkim ciljevima razvoja turizma Kvarnera te sa stavovima lokalnog stanovništva, očekivanim zahtjevima turista u budućnosti i raspoloživim resursima u kontekstu poštivanja načela održivog razvoja.

Iako su ciljevi u Glavnom planu razvoja turizma Primorsko-goranske županije korektno i široko postavljeni, potrebno je i interpolirati i neke dodatne elemente kao što prikazuje i slijedeća slika.

Slika 6. Ključni ciljevi razvoja turizma destinacije Kvarner

Izvor: obrada autora

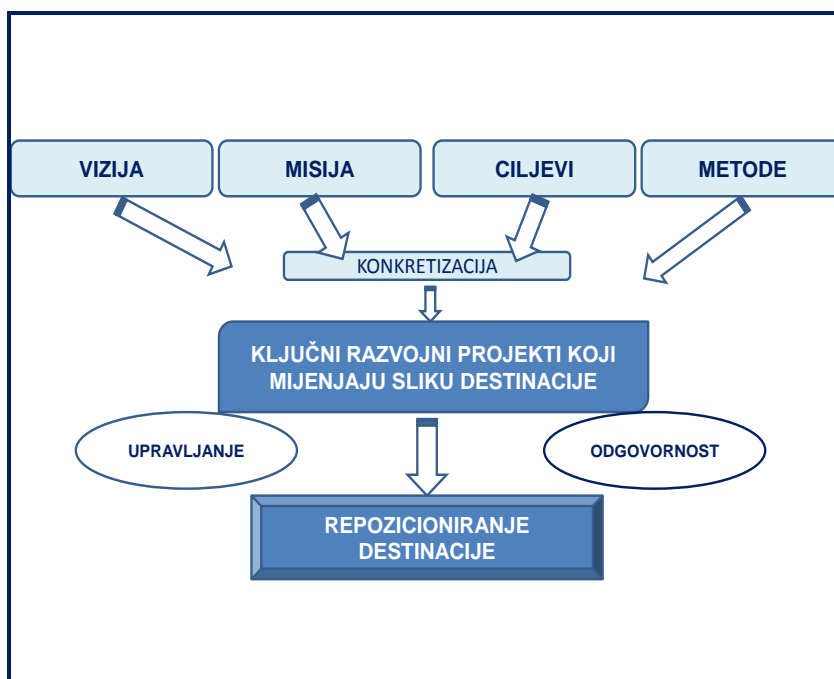
Dakle, kao ključni ciljevi razvoja turizma destinacije Kvarner javljaju se u obliku:

- **jačanja poslovnog okruženja** koje obuhvaća: promicanje plana suradnje; promišljeni poticajni turistički programi; regionalna i lokalna razina se mora usmjeriti na prodaju i razvoj proizvoda; unapređenje upravljanja destinacijom (*obavezno uspostavljanje strateškog planiranja, promicanje intenzivne lokalne suradnje, poticanje suradnje na međuregionalnoj razini, poticanje javno-privatnog, javno-javnog i privatno-privatnog partnerstva*); razvoj poticajnih planova (greenfield (*nova gradnja*) i brownfield projekata (*smještajne jedinice koje će se iz hotela niže kategorije pretvoriti u male obiteljske hotele*); podrška novim investicijama u segmentu ruralnog i zabavnog turizma; poticanje transformacije privatnog smještaja u male obiteljske hotele;
- **povećanja tržišne vrijednosti** – što podrazumijeva slijedeće: turizam postaje predvodnik u zaštiti okoliša; prirodnu i kulturnu baštinu čuvati kao glavne tržišne vrijednosti; stvarati prvoklasnu turističku infrastrukturu; razvoj doživljaja i proizvoda; pojačana važnost uloge agencija i turoperatora; poticanje razvoja DMC-a; plasiranje novih proizvoda na tržište; stvaranje atraktivnih paketa; stvaranje atraktivnih manifestacija;
- **inoviranja turističkog proizvoda** - nužno je potrebno kako bi se unaprijedio i modernizirao postojeći turistički proizvod. Turisti više nisu zadovoljni tradicionalnim turističkim proizvodom „more i sunce“ već traže nove doživljaje, atraktivnosti...
- **povećanje tržišnih vrijednosti** – je potrebno kako bi se povećao i prihod od turizma. Cilj nije samo dovođenje što je većeg broja turista u destinaciju Kvarner, već „privlačenje“ turista veće platežne sposobnosti.

Svi ovi ciljevi trebaju biti usuglašeni sa koncepcijom održivog razvoja. Ovaj dodatak koristan je kao dopuna postojećim ciljevima, a što zajedno stvara konkretnije odgovornosti kako za nositelje ponude tako i za javni sektor.

6. Ključni razvojni projekti turizma Primorsko-goranske županije

Realizacija razvojnog modela turizma Primorsko-goranske županije, te dosizanje postavljene vizije i definiranih ciljeva svoju konkretizaciju nalazi u osmišljavanju ključnih razvojnih projekata.

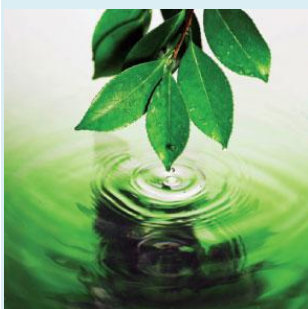

Jedan od osnovnih ciljeva daljnjeg razvoja turizma PGŽ-a jest njegovo repozicioniranje na turističkom tržištu.

Ključni razvojni projekti imaju za cilj promijeniti sliku destinacije Kvarner, te su precizirani u skladu s potrebom repozicioniranja destinacije na turističkom tržištu

6.1. Kriteriji za odabir tržišnih niša i projekata

Prije svega potrebno je napomenuti da se ovaj dokument odnosi na područje cijele Primorsko-goranske županije, te se i odabir projekata izvršio sukladno ključnim destinacijskim obilježjima i elementima koje Primorsko-goransku destinaciju trebaju u budućnosti snažnije diferencirati na tržištu.

Glavni plan razvoja turizma Primorsko-goranske županije, odnosno njegove Izmjene i dopune ne spuštaju se na razinu lokalnih projekata, već definirani projekti imaju za svrhu:

- integriranje ponude destinacije i
- stvaranje sinergijskog efekta na turističkom tržištu.

Temeljem analize s konkurentskim destinacijama, utvrđena su područja u kojima se procjenjuje potencijalno najviša razina konkurentnosti Kvarnera na turističkom tržištu u budućem periodu:

- **Destinacija zdravlja**
- **Destinacija povijesti i tradicije**
- **Destinacija događaja**
- **Destinacija sporta i rekreacije**

Pri definiranju ključnih razvojnih projekata vodi se računa o jasno postavljenim kriterijima uvažavajući specifičnosti raspoloživih resursa, kretanja na konkurentskim tržištima, te trendovima na tržištu turističke potražnje.

Slika 7. Kriteriji za definiranje tržišnih niša i razvojnih projekata turizma Kvarnera

Kriterij	Obrazloženje
REPOZICIONIRANJE KVARNERA	Prilikom odabira projekata vodi se računa da realizacija navedenih projekata doprinosi predviđenom repositioniranju Kvarnera na turističkom tržištu.
DOPRINOS KONKURENTNOSTI TURIZMA KVARNERA	U segmentu odabranih razvojnih projekata na temelju provedene analize raspoloživih resursa i stanja na konkurentskim tržištima procjenjuje se mogućnost značajnog doprinosa rastu konkurentnosti Kvarnera, te jačanju atraktivnosti na turističkom tržištu.
MULTIPLIKATIVNI EFEKTI NA GOSPODARSTVO PGŽ	Turizam se sagledava kao sastavnicu gospodarskog i društvenog razvoja Primorsko-goranske županije. Gospodarski učinci stoga se ne prate samo u segmentu turizma, već i u mogućnostima koje realizacija ovih projekata otvara poslovnim subjektima u izravno ili neizravno povezanim djelatnostima.
OPĆE DRUŠTVENI ZNAČAJ – VIŠA KVALITETA ŽIVOTA STANOVNIŠTVA	Važan kriterij za odabir projekata je njihova opće društveni značaj i doprinos koji daju povećanju kvalitete života lokalnog stanovništva. Prag rentabilnosti stoga se procjenjuje uvažavajući da će se značajan segment posjete odnositi i na lokalno stanovništvo. Time se smanjuje rizik za investiciju, te opravdava djelomična involviranost lokalne zajednice (županije, grada, općine) u realizaciju projekta (u okviru javno-privatnog partnerstva).
PODRŽAVAJU TURISTIČKE PROIZVODE I TRŽIŠNE NIŠE KOJE IMAJU RAZVOJNU PERSPEKTIVU	Promjene u trendovima turističke potražnje, kako one već prisutne, tako i očekivane, podržavaju razvoj ovih turističkih proizvoda. Stoga su definirane tržišne niše procijenjene kao razvojno perspektivne i vrijedne daljih ulaganja.

Izvor: Autori

U okviru odabranih ključnih razvojnih smjernica i njima prilagođenih projekata vodi se računa o mogućnostima pojedinih sub-destinacija da se u njih integriraju i tržišno profiliraju. Njihova realizacije nedvojbeno će zahtijevati trajnu suradnju i dijalog svih dionika u turizmu Primorsko-goranske županije, kao i partnerstvo kako na razini pojedinih lokalnih samouprava (gradova i općina), te javnog i privatnog sektora.

6.2. Razvojni projekti koji repositioniraju destinaciju Kvarner

Kvarner, jedinstvo raznolikosti na relativno malom prostoru, predstavlja prostor različitih mogućnosti i pogodnosti za turiste. Integralni menadžment turističke destinacije ima zadatak oblikovati i ponuditi integralnu turističku ponudu, bogatstvo ponude u okviru jednog tematskog turističkog proizvoda.

Destinacija zdravlja

Primorsko-goranska županija destinacija je duge turističke tradicije u segmentu ponude zdravstvenog turizma. Preduvjeti za razvoj proizlaze iz raspoloživih prirodnih resursa, ali i visoke razine znanja i kompetencije kadrova.

Kao ključni **projekti podrške** realizaciji **DESTINACIJE ZDRAVLJA** izdvajaju se:

- *Thalassoterapia Opatija*
- *Lječilište Veli Lošinj; Lošinj kao otok vitalnosti*
- *Gorski kotar (tradicija lječilišta u Staroj Sušici)*
- *Najveći wellness centar – Crikveničko vinodolska rivijera*

Destinacija povijesti i tradicije

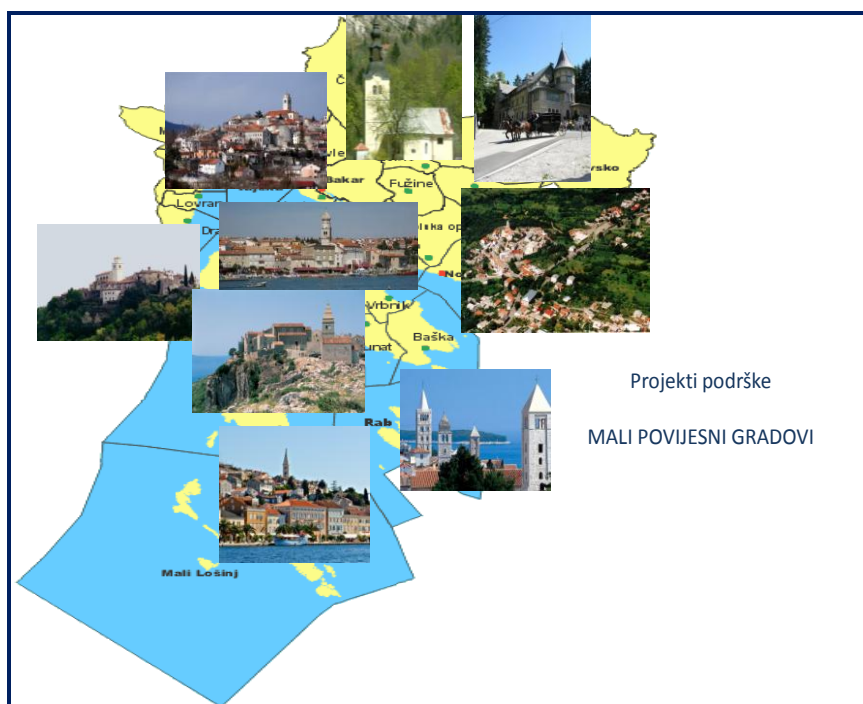
Bogatstvo kulturno-povijesnih resursa i sadržaja, te jedinstveni tradicionalni običaji koji obilježavaju Kvarner predstavljaju kvalitetnu osnovu za razvoj u ovom segmentu. Ono što treba posebno istaknuti razmatrajući ovaj segment ponude je potreba za novim i inovativnim načinima prezentacije kulturno-povijesnih resursa i sadržaja. Naime, turisti u pravilu u okviru svog turističkog putovanja odvajaju dio vremena i sredstava za kulturno-povijesne sadržaje; razina njihova interesa (posebno primarnog) zavisi kako od jedinstvenosti kulturno povijesnih resursa, tako i inovativnosti i originalnost u formiranju turističke ponude.

Kao ključni **projekti podrške** realizaciji **DESTINACIJE POVIJESTI I TRADICIJE** izdvajaju se:

- *Mali povijesni gradovi*
- *Putevima Frankopana*
- *Zvončari*
- *Torpedo*
- *Apoksiomen*
- *Glagoljaštvo*
- *Ruralne kuće – tradicijsko graditeljstvo*
- *Nematerijalna baština*

DESTINACIJA
POVIJESTI I
TRADICIJE

*Mali povijesni
gradovi*

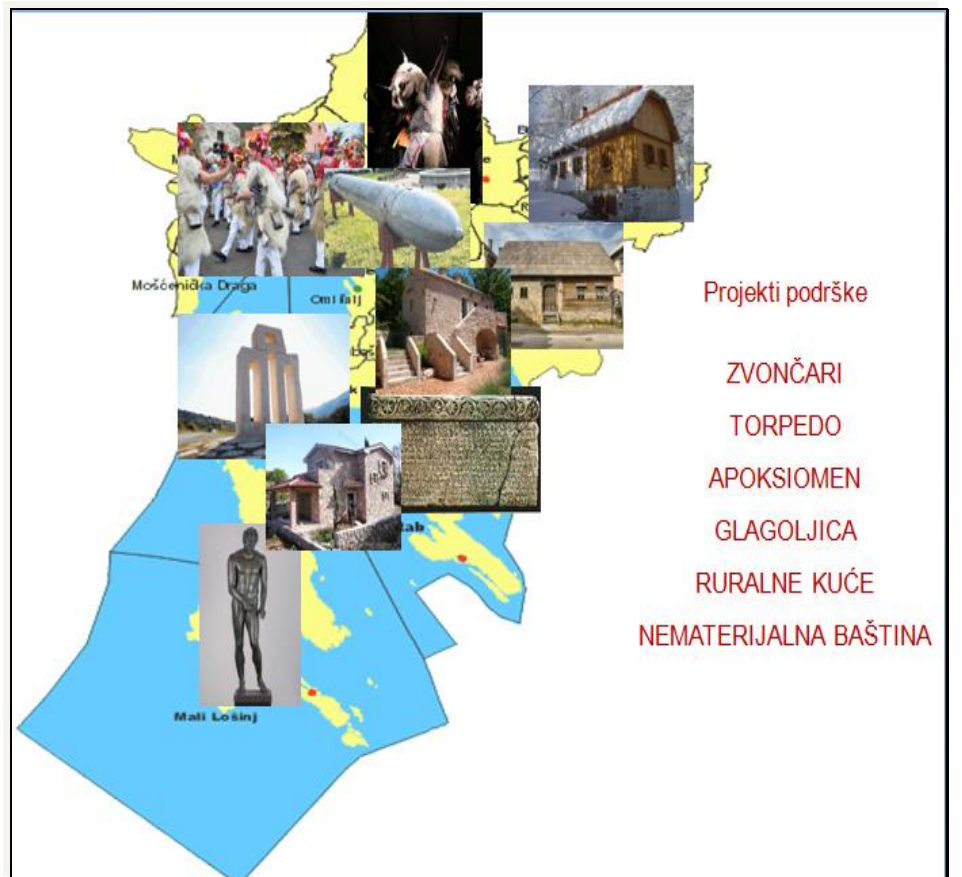
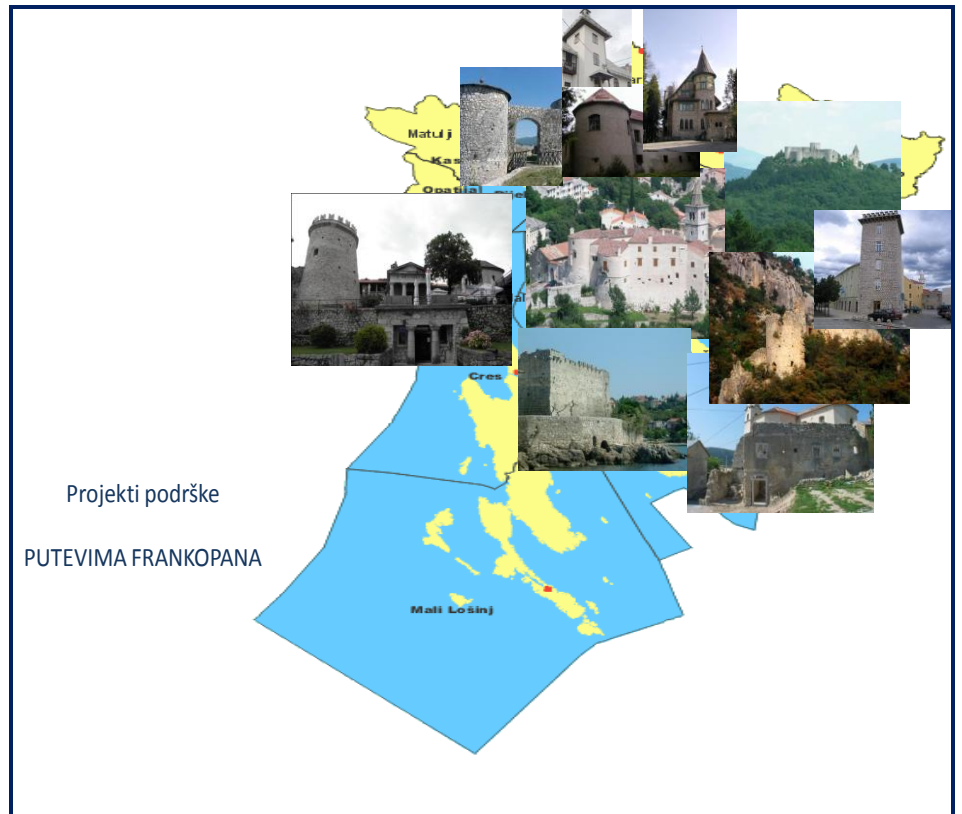

DESTINACIJA
POVIJESTI I
TRADICIJE

*Putevima
Frankopana*

*Zvončari
Torpedo
Apoksiomen
Glagoljica
Ruralne kuće
Nematerijalna
baština*

Destinacija događaja

Primorsko-goranska županija, odnosno Kvarner već je prepoznat kao destinacija jedinstvenih događaja i doživljaja. Događaji se razvijaju u rasponu od onih vezanih uz tradiciju (maškarana zbivanja, Riječki karneval) do onih novoosmišljenih sa svim elementima izvrsnosti (Rapska fjera).

Kvalitetno osmišljeni događaj s elementima originalnosti i izvrsnosti podržavaju koncept cjelogodišnjeg turističkog poslovanja.

Uzimajući u obzir veliki broj događaja koji se organiziraju tijekom cijele godine diljem Primorsko-goranske županije kao ključni **projekti podrške** realizaciji **DESTINACIJE DOGAĐAJA** izdvajaju se:

- *Riječki karneval i maškarana zbivanja*
- *Rapska fjera i slični događaji (primjerice Ružica Vinodola, Marunada i sl.)*
- *Fiumanka*
- *Poslovni događaji (kongresi i slično)*

DESTINACIJA DOGAĐAJA

Destinacija sporta i rekreacije

Aktivan životni stil sve je snažnije opredjeljenje suvremenih turista; raste sklonost ka odabiru destinacija s razvijenim sadržajima za sport i rekreaciju. Zbog svojih posebnosti i činjenica da Kvarner objedinjava otoke, priobalje i gorje mogućnost razvoja široke lepeze sadržaja za sport i rekreaciju iznimna je. Klimatski uvjeti omogućavaju odvijanje sportsko-rekreacijskih aktivnosti na otvorenom u većem dijelu godine.

Razvoj turističke ponude u segmentu sporta i rekreacije direktno poboljšava uvjete života lokalnom stanovništvu, ali iz tog razloga opravdava ulaganja (dijelom) javnog sektora i razvoj različitih oblika partnerstva.

Kao ključni **projekti podrške** realizaciji **DESTINACIJE SPORTA I REKREACIJE** izdvajaju se:

- *NP Risnjak*
- *Nautika*
- *SRC Platak*
- *Kvarnerske plaže*
- *Automotodrom Grobnik*
- *Mreža biciklističkih i pješačkih staza*

DESTINACIJA
SPORTA I
REKREACIJE

Europska komisija integralno upravljanje kvalitetom definira kao sustavan napor za ekonomskim napretkom u kratkoročnim i lokalnom razvojem u dugoročnom smislu.

7. Integralno upravljanje kvalitetom (IQM)

Izmjene i dopune Glavnog plana razvoja turizma Primorsko–goranske županije polaze od ključne pretpostavke da je turizam ove Županije potrebno sagledavati kao proizvod koji će donositi dobrobit ukupnoj zajednici. Međutim, i u Glavnom planu razvoja turizma Primorsko-goranske županije planirani je model koji se temelji na integralnom upravljanju kvalitetom, te slijedom toga, ima za cilj ostvarenje visoke i ravnomjerne razine kvalitete uzimajući u obzir tradiciju, kvalitetu i raspoložive resurse. Iz tog razloga se i u Izmjenama i dopunama Glavnog plana razvoja turizma od planiranih projekata, ali i modela ne odstupa. Za razliku od tradicionalnog pristupa upravljanju kvalitetom, koji se uglavnom odnosi na pojedina turistička poduzeća, cilj destinacijskog integralnog upravljanja kvalitetom je postizanje najboljeg mogućeg učinka na zadovoljstvo turista, socio - ekonomskog razvoja i kvalitetu života domicilnog stanovništva (Cetinski, V., 2005.). Integralno upravljanje kvalitetom naglasak stavlja na potrebu kontinuiranog poboljšanja kvalitete i integralni pristup, a temelji se na polazištima zadovoljstva turista ponuđenim opipljivim i neopipljivim čimbenicima, među koje prije svega spada gostoljubivost, sigurnost, zaštita okoliša, čistoća i drugo. Isto tako predstavlja napor za postizanje unutarnje i vanjske kvalitete gdje se vanjska kvaliteta odnosi na održivi razvoj turizma s racionalnim korištenjem obnovljivih i neobnovljivih prirodnih i svih drugih resursa i atrakcija destinacije kako bi se spriječile moguće neželjene posljedice. S druge strane, unutarnja kvaliteta ima kratkoročne ciljeve koji se odnose na vrijednost koju turisti dobivaju putem lanca iskustva, od prve informacije o destinaciji do after-sales usluga po povratku kući.

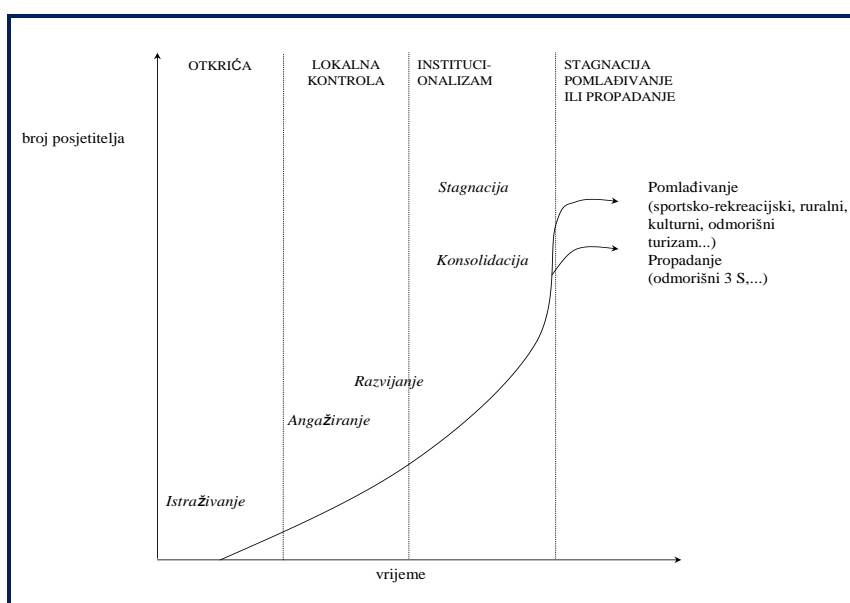
IQM se temelji na četiri ključna čimbenika:

- Zadovoljstvo turista, što nalaže da se ustroji sustav kontinuiranog ocjenjivanja kvantitativnih i kvalitativnih činitelja ponude;
- Zadovoljstvo svih sudionika lokalne turističke ponude, što nalaže evaluaciju realnih mogućnosti i postignuća u domeni kvalitete poslova i razvoju karijera zaposlenih a na dobrobit razvoja lokalnih poduzetnika u turizmu;
- Zadovoljstvo lokalnog stanovništva kvalitetom života što zahtijeva sustavno ocjenjivanje efekata turizma na lokalnoj razini;

- Kvaliteta okoliša izrazito je važan činitelj suvremenog razvoja turizma mjerljiv kroz pozitivne ili negativne utjecaje turizma na okoliš, tj. na prirodno okruženje, kulturnu baštinu, resurse ljudskog djelovanja, uređenost i organiziranost destinacije.

Polazna točka IQM pristupa zasniva se na analizi aktualne situacije sličnih tipova destinacija. Iskustva pokazuju da se upravljanje kvalitetom, uglavnom, počinje primjenjivati u destinacijama koje uviđaju svoju stagnaciju, pa se uvodi upravljanje kvalitetom kako bi se zaustavili negativni trendovi.

Slika 7: Životni ciklus turističke destinacije

Izvor: Butler, 1995; preuzeto iz Magaš, D., *Management turističke organizacije i destinacije*, Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija 2003., str. 29.

Svaka destinacija ima svoj životni ciklus i prolazi kroz razne faze gdje prodaja raste kako se proizvod razvija i to kroz (Magaš, D., 2003.):

- **Istraživanje** – podrazumijeva čiste i nedirnete prirodne ljepote i mali broj posjetitelja u destinaciji. Tome je razlog siromašna ponuda i nepostojanje konkurencije.
- **Angažiranje** – započinju inicijative u cilju osiguranja ponude za posjetitelja, a kasnije za samu promociju destinacije. Kao rezultat javlja se veći broj novih i stalnih posjetitelja.

Svaka destinacija tijekom vremena prolazi kroz razne faze razvoja.

- **Razvojnu fazu** – karakterizira veliki broj turista, gdje u sezoni ima, često, više gostiju nego domicilnog stanovništva. Kontrola daljnjeg razvoja turizma prelazi lokalne okvire.
- **Faza konsolidacije** – karakterizira smanjenje broja posjetitelja, iako im je broj u sezoni, još uvijek, veći nego broj domicilnog stanovništva.
- **Stagnaciju** - destinacije više nije moderna te se slijedom toga i smanjuje broj turista. Kao problemi javljaju se ekološki, socijalni i ekonomski problemi.
- **Propadanje** – karakterizira da turisti ne posjećuju više ovu destinaciju i da je ona ovisna o manjim lokalitetima, o dnevnim izletnicima i vikend posjetiteljima.
- **Pomlađivanje** - karakterizira uvođenje nove kvalitete, osvajanje novih tržišta, novih distribucijskih kanala. Destinacija sada nudi nove atraktivnosti, nove prirodne resurse, nove oblike turizma.

Navedena krivulja varirati će, ali i ovisiti za svaku destinaciju o raznim čimbenicima poput stupnja razvoja, vladine politike, tržišnim trendovima, konkurentnosti destinacije, čimbenicima ponude, sposobnosti podnošenja kapaciteta, utjecajima turista i planiranju (Magaš, D., 2003).

Upravljanje turističkim područjem na temeljima IQM može samo inovativni i integralni destinacijski menadžment uz podršku lokalne vlasti, turističkih profesionalaca, nositelja turističke ponude i lokalnog stanovništva, a u skladu s preporukama i standardima europskih i međunarodnih turističkih organizacija, što prikazuje i slijedeća slika.

*„Kvaliteta je
nešto dobro“*

*I. Avelini
Holjevac*

Slika 8: IQM turističke destinacije

Izvor: Avelini Holjevac, I., Cetinski V.; *Integralni menadžment kvalitete turističke destinacije – modeli javno-privatnog partnerstva*, u knjizi: *Grupa autora: Javno-privatno partnerstvo, Fintrade & tours d.o.o., Rijeka, 2008. str. 31*

Izbor modela temeljenog na načelima IQM zahtijeva ustrojavanje optimalnog oblika menadžmenta turističke destinacije i inovativni pristup razvoju turizma.

Prema IQM, kada je riječ o upravljanju turističkom destinacijom potrebno je postići konsenzus svih zainteresiranih dionika.

8. Zaključak

Potreba za izradom dokumenta Izmjene i dopune Glavnog plana razvoja turizma Primorsko-goranske županije nastala je uslijed niza događanja unutar same županije kao i u njenom užem i širem okruženju (dinamika kretanja na turističkom tržištu, izmijenjeni gospodarski uvjeti i sl.) koji su uzrokovali djelomično odstupanje od postavljenih ciljeva Glavnog plana.

Dokument detaljno razrađuje analizu ostvarenih turističkih pokazatelja u razdoblju od donošenja Glavnog plana do danas, te razrađuje strateške ciljeve i smjernice razvoja destinacije koje vode ka njenoj boljoj prepoznatljivosti. Iz tog razloga, predloženi ključni razvojni projekti imaju za cilj promijeniti sliku destinacije Kvarner, te su precizirani u skladu s potrebom repositioniranja destinacije na turističkom tržištu. Pri tome je potrebno naglasiti kako se da se ovaj dokument odnosi na područje cijele Primorsko-goranske županije, te se i odabir projekata izvršio sukladno ključnim destinacijskim obilježjima i elementima koje Primorsko-goransku destinaciju trebaju u budućnosti snažnije diferencirati na tržištu.

Temeljem analize s konkurentskim destinacijama, utvrđena su područja u kojima se procjenjuje potencijalno najviša razina konkurentnosti Kvarnera na turističkom tržištu u budućem periodu:

- Destinacija zdravlja
- Destinacija povijesti i tradicije
- Destinacija događaja
- Destinacija sporta i rekreacije

U okviru odabranih ključnih razvojnih smjernica i njima prilagođenih projekata vodi se računa o mogućnostima pojedinih sub-destinacija da se u njih integriraju i tržišno profiliraju. Implementacija navedenih projektnih skupina zahtijeva sudjelovanje, trajnu suradnju i dijalog svih dionika koji direktno ili indirektno utječu na kvalitetu turizma i turističke ponude Primorsko-goranske županije.

Također je važno istaknuti kako sama izrada ovog dokumenta ne predstavlja kraj, već nastavak intenzivnog rada na turističkom razvoju Kvarnera, te daljeg ustrajnog stručnog i znanstvenog promišljanja razvoja turizma, s konačnim ciljem rasta blagostanja i kvalitete života lokalnog stanovništva.

Literatura

1. Antunac, I., *Turizam – teorijsko-znanstvene rasprave*, Institut za turizam, Zagreb, 2001.
2. Avelini Holjevac, I., Cetinski V., Integralni menadžment kvalitete turističke destinacije – modeli javno-privatnog partnerstva, u knjizi: Grupa autora: Javno-privatno partnerstvo, Fintrade & tours d.o.o., Rijeka, 2008.
3. Avelini Holjevac, I.; Integrated Quality Management (IQM) in tourist destinations, u Kvaliteta i organizacijska kultura, zbornik radova 6. Konferencija o kvaliteti, Hrvatsko društvo za kvalitetu, Opatija 18.-20. 05. 2005.
4. Bartoluci, M., Čavlek, N., *Turizam i sport - razvojni aspekti / Tourism and sport - aspects of development* Školska knjiga, Zagreb, 2007.
5. Blažević, B. (ur.), *Održivi razvoj turizma*, Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija, 2005.
6. Blažević, B., Magaš, D., Peršić, M., (editors), Ocjena turističke ponude Kvarnera, rezultati projekta br. 011603 "Turistička regionalizacija u u globalnim procesima". *Tourism and Hospitality Management*, Vol. 10, No.1, PP XVI 1 - 260, FTHM, Opatija i WIFI, Wien, 2004
7. Blažević, B., Peršić, M. (red.), *Turistička regionalizacija u globalnim procesima*, Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Opatija, 2009.
8. Blažević, B., *Turizam u gospodarskom sustavu*, Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija, 2007.
9. Cerović, Z., *Animacija u turizmu*, Fakultet za turistički i hotelski menadžment u Opatiji, Opatija, 2008.
10. Cerović, Z., *Hotelski menadžment*, Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Fintrade&Tours, Rijeka, 2003.
11. Cetinski, V., Inegralno upravljanje kvalitetom (IQM) priobalnih turističkih destinacija, u Kvaliteta i organizacijska kultura, zbornik radova 6. Konferencija o kvaliteti, Hrvatsko društvo za kvalitetu, Opatija 18.-20. 05. 2005.
12. Conrady, R., Buck, M., (editors), *Trends and issues in global tourism 2010*, Springer, Heidelberg, 2010.
13. Cooper, C., Fletcher, J., Fyall, A., Gilbertt, D., Wanhill, S., *Ekonomija turizma – načela i praksa*, Ekokon, Split, 2008.
14. Cooper, C., Hall, M., *Contemporary tourism: an international approach*, Butterworth-Heinemann, Oxford, 2008.

15. Čavlek., N., Bartoluci, M., Prebežac, D., Kesar, O., *Turizam, ekonomske osnove i organizacijski sustav*, Školska knjiga, Zagreb, 2011.
16. Destination Management Monitor, Austria, 2005. www.dmma.at
17. Državni zavod za statistiku, Statističko priopćenje, Statistički ljetopis, različiti brojevi
18. Dulčić, A., *Upravljanje razvojem turizma*, MATE nakladnička kuća, Zagreb, 2001.
19. Dwyer, L., Forsyth, P., Dwyer, W., *Tourism economics and policy*, Channel View Publications, Buffalo, 2010.
20. Erfurt-Cooper, P., Cooper, M., *Health and wellness tourism: spas and hot springs*, Channel View Publications, Bristol; Buffalo, 2009.
21. European Commision, *Towards quality coastal tourism, Integrated quality management (IQM) of coastal tourism destinations*, Enterprise Directorate-General Tourism Unit, Brussels, 2000.
22. EUROSTAT, Statistički godišnjak 2010.
23. Glavni plan razvoja turizma Primorsko-goranske županije, Sveučilište u Rijeci, Rijeka 2005
24. Gunn, C. A., Turgot, V., *Tourism planning: basics, concepts, cases*, Routledge, New York, 2002.
25. Hall, M., Higham, J. (editors), *Tourism, Recreationa and Climate Change*, članak: Mather, S., Viner, D., Todd, G.; Climate and Policy Changes: Their Implications for International Tourism Flows, Channel View Publications, Clevedon, 2005.
26. Herberling, G., *ISO 9000 and ISO 14000 certifications reach record levels in 2001*, ISO Management Systems, Central Secretariat of ISO, Geneva, Switzerland, Vol.2 , No 5., 2002.
27. Inskeep, E., *Tourism planning: an integrated and sustainable development approach*, Van Nostrand Reinhold, New York, 1991.
28. Injac, N., Moderna povijest kvalitete, III dio edicije "Mala enciklopedija kvalitete", Oskar, Zagreb, 2001.
29. Javna ustanova Zavod za prostorno uređenje Primorsko-goranske županije, <http://www.zavod.pgz.hr/Home.aspx?PageID=125>, (26.04. 2012.)
30. Jordan, P., Peršić, M. (red.), Oesterreich und der Tourismus von Opatija (Abbazia) vor dem Ersten Weltkrieg und zur Mitte der 1990er Jahre, Peter, Lang, Frankfurt am Mein, 1998.

31. Kohl, M., Qualitätsmanagement im Tourismus (145-156), u knjizi Dietzel, H.U., Seitschek, V. (eds.): Schlüsselfaktor Qualität - Total Quality Management erfolgreich einführen und praktizieren, Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien, 1993.
32. Kozak, M., Gnoth J., Andreu, L., (editors), *Advances in tourism destination marketing: managing networks*. Routledge London; New York, 2010.
33. Luft, H., *Organisation und Vermarktung von Tourismusorten und Tourismusregionen Destination Management*, Armin Gemeiner Verlag, Meßkirch, 2001.
34. Magaš, D., *Management turističke organizacije i destinacije*, Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija, Adamić, 2003.
35. Magaš, D., *Management turističke organizacije i destinacije*, Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija, i Adamić Rijeka, 2003.
36. Marušić, Z. et al, *Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj – TOMAS ljeta 2010*, Institut za turizam, Zagreb, 2011.
37. Mason, P., *Tourism impacts, planning and management*, Elsevier Butterworth-Heinemann, Amsterdam, 2008.
38. Morgan, N., Pritchard, A., Pride, R., (editors), *Destination branding: creating the unique destination proposition*, Butterworth-Heinemann, Oxford, 2002
39. Moutinho, L., *Strateški menadžment u turizmu*, Masmedia, Zagreb, 2005.
40. Page, S. J., *Tourism management: managing for change*, Elsevier Butterworth-Heinemann, Amsterdam, 2007.
41. Perić, J., *Partnerstvo javnog i privatnog sektora: razumijevanja, teorijske poveznice, međunarodno iskustvo (izbor radova)*, Fintrade&tours, Rijeka 2006.
42. Peršić, M., Šale, M., *Rezultati istraživanja izgrađenosti RIS-a turističke zajednice destinacije*, *Tourism and Hospitality Management*, Vol. 10, No.1, PP XVI 1 - 260, FTHM, Opatija i WIFI, Wien 2002.
43. *Reiseanalyse, A German Travel and Tourism Survey*, FUR- Forschungsgemeinschaft Urlaub und Reisen, Germany, 2002
44. Scheuing E. E., Christopher F.W., (editors), *The Service Quality Handbook with contributions from 57 international experts*, American Management Association, New York, 1993.
45. Stabler, M. J., Papatheodorou, A., Sinclair, T., *The economics of tourism*, Routledge, New York 2010.

46. Tourism in the EU (2004), www.europa.eu.int/comm/enterprise/services/tourism/indeks_en.htm
47. *Towards quality coastal tourism, IQM - Integrated Quality Management of coastal tourism destinations*, Enterprise Directorate-General Tourism Unit, Brussels, 1999.
48. *Towards quality rural tourism, IQM - Integrated Quality Management of rural tourism destinations*, Enterprise Directorate-General Tourism Unit, Brussels, 1999.
49. *Towards quality urban tourism, IQM - Integrated Quality Management of urban tourism destinations*, Enterprise Directorate-General Tourism Unit, Brussels, 1999.
50. Turistička zajednica Primorsko-goranske županije, www.kvarner.hr
51. UNWTO Tourism Highlights, World Tourism Organization, 2011. Edition
52. Wall, G., Mathieson, A., *Tourism: change, impacts, and opportunities*, Pearson Prentice Hall, Harlow, 2006.
53. Wöber, K.W., *Benchmarking for tourism organizations - An eGuide for Tourism Managers*, National Laboratory for Tourism and eCommerce, University of Illinois at Urbana-Champaign, 2001
54. Zavod za statistiku Crne Gore – MONSTAT, Statistički godišnjak 2008, Podgorica 2010.

PRILOG 1

Trendovi na tržištu kruzing turizma

SADRŽAJ

1. <u>CILJEVI I MERODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA</u>	91
2. <u>UVOD</u>	91
3. <u>ZNAČAJKE KRUZING TURIZMA</u>	93
3.1. SVJETSKO TRŽIŠTE KRUŽNIH PUTOVANJA.....	94
3.2. TRŽIŠTE KRUŽNIH PUTOVANJA NA MEDITERANU.....	97
3.3. KRUZING TURIZAM U REPUBLICI HRVATSKOJ.....	99
4. <u>RELEVANTNI ČIMBENICI RAZVOJA LUKE ZA KRUŽNA PUTOVANJA</u>	103
4.1. RESURSI I TURISTIČKA PONUDA.....	104
4.2. STRUKTURA, JAVNE SLUŽBE I GRADSKO PLANIRANJE.....	105
4.3. KOMUNIKACIJA I IMIDŽ.....	106
4.4. TRENDVI TRŽIŠTA PUTNIČKOG PROMETA I TURIZMA.....	106
5. <u>ZAKLJUČAK</u>	107

1. CILJEVI I METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Ovaj materijal odnosi se na analizu tržišta kružnih putovanja u Svijetu, Mediteranu i na Jadranu, a s ciljem ukazivanja na društvenu, ekonomsku i prometnu važnost razvoja kružnih putovanja u pojedinoj lokaciji.

Posebna pozornost posvećena je analizi i ocjeni stanja:

- 1) Kvarnerskih luka kao luka za kružna putovanja,
- 2) destinacije Kvarner - odnosno relevantnih čimbenika za razvoj destinacije za kružna putovanja,
- 3) infrastrukturnih i suprastrukturnih objekata te prometno-funkcionalnih mogućnosti.

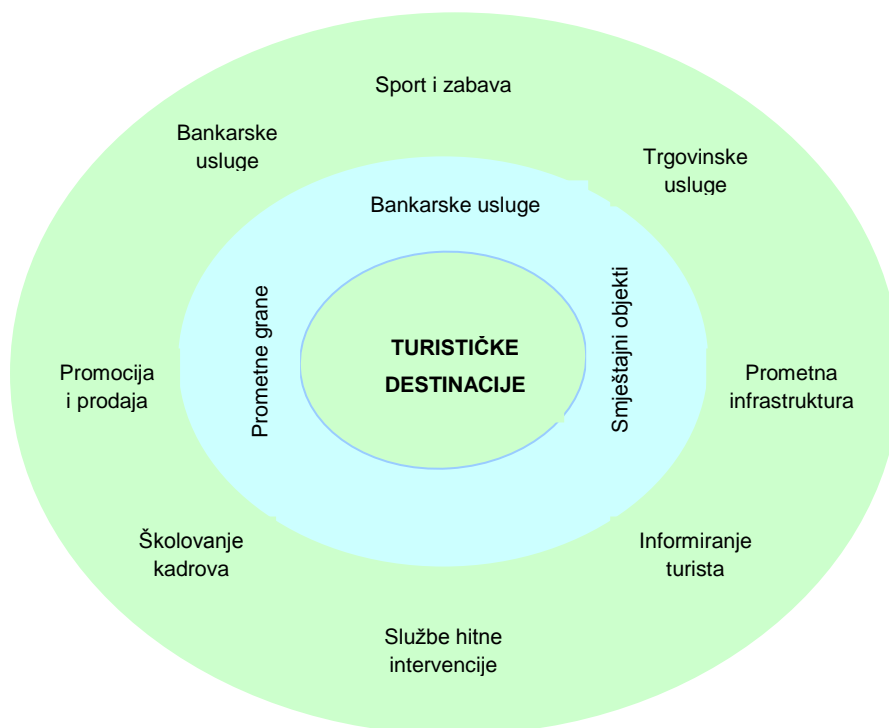
Rezultati istraživanja i dobiveni zaključci po pojedinim dijelovima ukazivati će na određene smjernice za daljnji razvoj luka i kao destinacije za kružna putovanja.

2. UVOD

Kružna putovanja su oblik prijevozne i turističke usluge. Turistička usluga se odnosi na turističke destinacije s djelatnostima koje pridonose kvaliteti usluge u toj destinaciji (sportsko-rekreacijski sadržaji, trgovine, banke, kockarnice, muzeji, kulturne znamenitosti i dr.). Turističke agencije specijalizirane su za organizaciju kružnih putovanja, a raspolažu razgranatom mrežom poslovnica koja omogućava kvalitetnu pokrivenost emitivnog tržišta jedne svjetske regije ili čak nekoliko svjetskih regija. Zbog takvog rasporeda emitivnih i receptivnih tržišta te relativno velike udaljenosti, agencija će u pravilu ponuditi i organizirati prijevoz zrakom do i od luke polazišta.

Shemom 1 prikazani su elementi koji omogućavaju proizvodnju i prodaju turističke usluge. U središtu te sheme nalazi se turistička destinacija koja obuhvaća najrazličitije turističke sadržaje koji predstavljaju motiv dolaska turista. U prvom krugu, koji obuhvaća elemente primarnog značenja za turističku destinaciju, pozicionirani su: smještajni, ugostiteljski i prometni kapaciteti. U drugom krugu smještene su djelatnosti koje pridonose kvaliteti usluge u turističkoj destinaciji poput: sportsko-rekreacijskih sadržaja, trgovina, obrazovnih programa za osvježavanje i unapređenje znanja, banke, poštanski uredi, telekomunikacijska infrastruktura, promocija i prodaja i slično.

Shema 1: Skupine aktivnosti koje sudjeluju u proizvodnji turističke usluge

Izvor: Izradili autori

Prijevoznu ili prometnu funkciju kružnog putovanja obavlja brodersko poduzeće koje je specijalizirano upravo za taj vid broderske djelatnosti. Ono stavlja na raspolaganje brod i posadu, a u manjoj mjeri može obavljati i prodajnu funkciju, ali je to najčešće prepušteno turističkoj agenciji. Nositelji prijevozne funkcije osim specijaliziranih brodera mogu biti broderska poduzeća koja se bave drugim oblicima pomorskog prijevoza ili multinacionalne kompanije čiji je predmet poslovanja industrija zabave i slobodnog vremena (primjerice Disney kompanija). Važan element prijevozne funkcije u proizvodnji kompletne turističke usluge su i putničke luke ili terminali koji predstavljaju "vrata" koja vode do turističke destinacije. Turistička destinacija obuhvaća najrazličitije turističke sadržaje koji predstavljaju motiv dolaska turista.

Organizacija kružnih putovanja predstavlja se kao kompleksan proizvod brodarstva, lučkih djelatnosti, kopnenog i zračnog prometa, opskrbljivača brodova, kulturoloških ustanova, ugostiteljskih objekata, trgovine, turističkih i pomorskih agencija te drugih poduzetnika. Ona predstavlja međuovisnost i interakciju pomorskog prometa (brodovi i luke) i turizma (turistička destinacija i zabava).

3. ZNAČAJKE KRUZING TURIZMA

Na temelju analize podataka o fizičkom prometu kruzing turizma potrebno je izvući zaključke koji će se moći implicirati u buduću strategiju razvoja kruzing turizma u Svijetu, na Mediteranu a tako i u Republici Hrvatskoj. Stoga će se u ovom dijelu obraditi sljedeće tematske cjeline: **1) analiza i ocjena stanja svjetskog tržišta za kružna putovanja, 2) analiza i ocjena stanja tržišta kružnih putovanja na Mediteranu te 3) analiza i ocjena stanja kružnih putovanja u Republici Hrvatskoj.**

3.1. SVJETSKO TRŽIŠTE KRUŽNIH PUTOVANJA

Suvremeni sustav kružnih putovanja pojavio se je prije nekih četrdesetak godina u Americi. Već otada vodeći brodari koji drže linije za kružna putovanja pokazuju jasnu sklonost ka ideji širenja tih brodskih linija na međunarodnom planu putem horizontalne i vertikalne povezanosti većeg broja uslužnih djelatnosti vezanih za brodove za kružna putovanja. Porast broja ponuda brodova za kružna putovanja na globalnom planu nije ograničen samo na pružanje usluga na brodu. Ovaj trend širenja i jačanja sustava kružnih putovanja sve se više odnosi i na ponude usluge na kopnu kao i na one na brodovima za kružna putovanja koji plove prema određenim odredištima. Pomorsko prijevozne usluge putnika na kružnim putovanjima obilježena su ovim procesima:

- intenzivan porast potražnje;
- koncentracija brodskih linija na manji broj luka;
- uvođenje raznovrsnih usluga namijenjenih putnicima;
- porast kvalitete usluga namijenjenih putnicima;
- smanjenje broja brodara na nekoliko velikih.

Kružna putovanja su posebno atraktivan i ekonomski isplativ oblik pomorskog prijevoza i turizma. Za razliku od klasične turističke i/ili prijevozne usluge, krstarenje je istodobno turistička i prijevozna usluga. Temeljni sadržaji te složene usluge jesu: smještaj na brodu, raznovrsne ugostiteljske usluge i trgovačke usluge, zabava, rasonoda, rekreacija, usputna razgledanja odnosno posjeti povijesnim, kulturnim, graditeljskim i prirodnim znamenitostima, kupovanje. Sve se to odvija uz gotovo danonoćnu plovidbu od luke ukrcaja, preko usputnih luka u koje se nakratko pristaje, do iskrcajne luke.

Tablica 1: Putnici na krstarenjima morem 1980.–2010. godine

Godina	Broj putnika (u mil.)
1980.	1,80
1990.	4,55
2000.	10,35
2005.	14,37
2010.	18,42

Izvor: Iz raznih izvora objedinili autori

Tijekom 2000. godine morem je krstarilo oko 10 milijuna putnika. U odnosu na 1980. godinu to je povećanje od gotovo 400%, a računa se da je u tom razdoblju prosječna godišnja stopa porasta bila oko 8.7%. Ovi podaci o porastu putnika i o porastu tonaže svjetskog brodovlja na kružnim putovanjima najbolji su pokazatelj izuzetne atraktivnosti i reputacije ove specifične pomorsko-putničke i turističke djelatnosti. O afirmaciji kružnih putovanja u Svijetu svjedoče i nastojanja vodećih svjetskih brodara u gradnji sve većih, ljepših i atraktivnijih brodova (cf. tablica 2).

Tablica 2: Svjetska flota za pomorska krstarenja

Godina	Broj brodova	BT (u 000)	Broj postelja (u 000)	Postelja po brodu
1985.	147	2 241	-	-
1990.	170	3 013	114	671
1991.	180	3 436	129	717
1993.	201	4 078	143	711
1996.	222	5 364	166	748
1999.	235	6 987	204	868
2000.	243	7 772	223	918
2005.	340	11 215	-	875
2010.	290	16 000	-	-

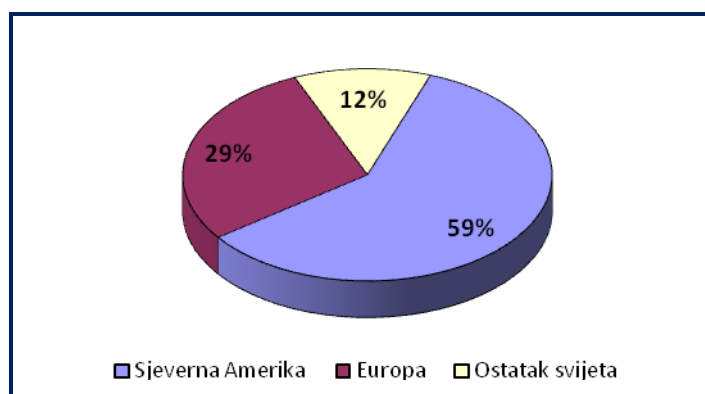
Izvor: Shipping Statistics and Market Review, Institute of shipping Economics and Logistics, Vol. 54, No. 8, Bremen, 2010., str. 8. (podaci se odnose samo na brodove iznad 1.000 bt)

Prema prostornom opsegu kruzning tržišta poznata je kategorizacija na svjetska (međunarodna) i nacionalna (regionalna i lokalna) tržišta. Teško bi se mogle objasniti tržišne pojave na svjetskom tržištu ako se ne bi objasnile pojave na nacionalnom tržištu i obratno. U današnjem vremenu globalizacije pojam tržišta sve se više približava pojmu svjetskog tržišta kao pojmu jedinstvenog tržišta.

Glavno emitivno tržište za kružna putovanja je tržište Sjeverne Amerike na koje otpada 59,4% svjetske potražnje za krstarenjima. Drugo emitivno područje, po zastupljenosti u svijetu, je europsko tržište koje zadnjih dvadesetak godina bilježi izuzetno veliki rast potražnje.

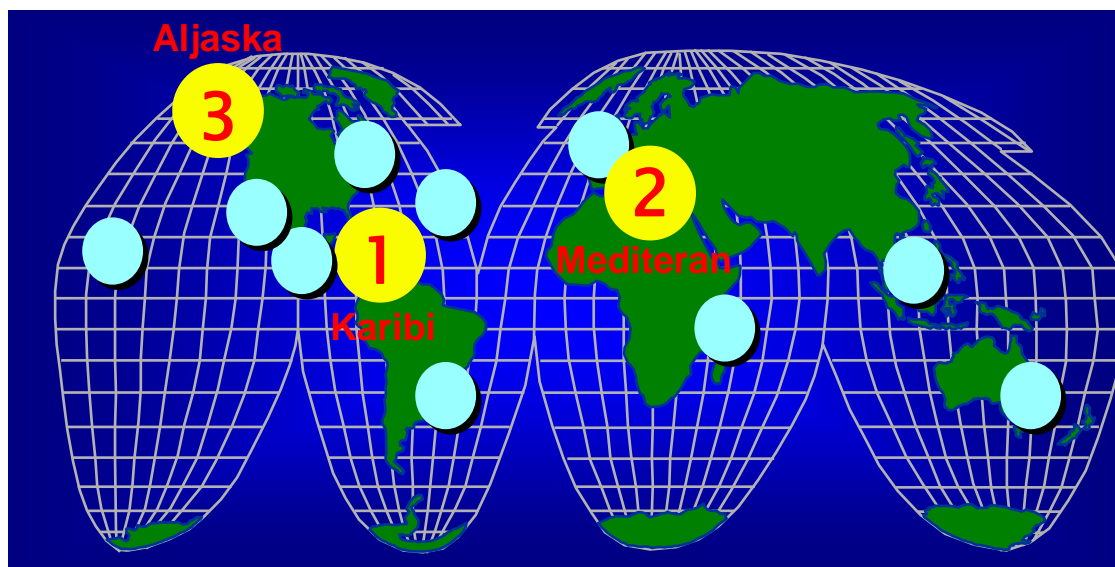
Grafikon 1: Struktura potražnje za krstarenjima prema emitivnim tržištima u 2009. godini

Izvor: Contribution of Cruise Tourism to the Economies of Europe, prepared by G.P. Wild (International) Limited and Business Research & Economic Advisors, 2010, 4.

Detaljnijom analizom emitivnih tržišta za kružna putovanja kao glavne receptivne regije kružnih putovanja ističu se (cf. zemljovid 1): Karibi, Mediteran i Aljaska.

Zemljovid 1: Glavne svjetske regije kružnih putovanja u 2010. godini

Izvor: Modificirali autori prema: Kesić, B., Jugović, A.: Menadžment pomorsko putničkih luka, Pomorski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2006., str. 51.

Tendencija preraspodjele brodova iz Sjeverne Amerike putnicima iz Europe pomiče se prema sve interesantnijem području Mediterana. U razdoblju od 1999. godine pa do 2009. godine broj europskih putnika na krstarenjima gotovo se utrostručio (tablica 3). U 2000. godini Mediteran je posjetilo 108 brodova i zabilježilo promet od 1,53 milijuna putnika što je 81 % ukupnog europskog prometa putnika, a taj odnos se nije promijenio niti u nadolazećim godinama.

Tablica 3: Putnici na krstarenjima u svijetu (u mln.)

Emitivna tržišta	1999.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Sjeverna Amerika	5,86	9,14	9,96	10,38	10,45	10,29	10,40
Europa	1,88	2,80	3,15	3,44	4,05	4,46	5,00
Ostatak svijeta	0,85	1,13	1,21	1,29	1,37	1,45	2,10
Ukupno	8,59	13,07	14,32	15,11	15,87	16,20	17,50

Izvor: Odjel za ekonomiju u poslovnu ekonomiju Sveučilišta u Dubrovniku, Integrirano upravljanje kretanjem brodova i putnika na pomorskim krstarenjima u Dubrovniku, Dubrovnik, 2011, str. 8.

Europa se vrlo brzo razvija, udio ove regije u ukupnoj svjetskoj potražnji za krstarenjima, mjereno brojem putnika, povećan je s 13% krajem 1980-ih na 28,6% u 2009., dok je u istom razdoblju udio sjevernoameričkog tržišta pao s 82% na 59,4%. Europa je na tržištu pomorskih krstarenja prisutna, ne samo kao značajno emitivno tržište, već i kao regija za krstarenja.

ZAKLJUČAK	IZVDOJENO
Tijekom 2009. godine morem je krstarilo oko 17,5 milijuna putnika. U odnosu na 1980. godinu to je povećanje od gotovo 400%, s prosječnom godišnjom stopom rasta oko 8,7%. Paralelno s porastom broja putnika na kružnim putovanjima od 1980. pa sve do 2010. godine povećavao se i broj, veličina i kapacitet brodova na kružnim putovanjima. Navedeni podaci ukazuju da su kružna putovanja u svijetu u stalnom porastu i ne može se nazrijeti nijedan razlog koji bi ubuduće djelovao na suprotan smjer kretanja, odnosno na usporavanje rasta. Razumljivo je da će oscilacija biti jer su i kružna putovanja pod utjecajem cikličkih kretanja, ali će trend biti uzlazan. Izražen je uzlazni trend potražnje za kružnim putovanjima brodom na Mediteranu, te osobito na Jadranu. U tome pogledu se očekuje značajniji porast potražnje iz Njemačke, Austrije, Mađarske, Češke, Slovenije i Slovačke. Nabrojene države su inače tradicionalno okrenute Jadranu, kada je riječ o turističkoj destinaciji gostiju iz tih država.	<ul style="list-style-type: none"> • usluge kružnih putovanja koristi preko 10 milijuna gostiju; • glavne receptivne regije za kružna putovanja: Karibi, Aljaska i Mediteran; • 1/5 ukupnog broja gostiju (oko 2 milijuna) su gosti iz europskog akvatorija; • veći dio turista u Europi plove Sredozemljem i Jadranom zbog: blage klime, ljepote i sačuvanosti prirodnog krajolika; • među gostima na europskom akvatoriju 50% čine gosti iz Velike Britanije i Njemačke, 30% iz Italije i Francuske, a 20% gosti iz ostalih zapadnoeuropskih država; • u 2012 se očekuje porast broja europskih turista zbog jačanja istočnoeuropskog tržišta i povećanog interesa za kružna putovanja brodom.

3.2. TRŽIŠTE KRUŽNIH PUTOVANJA NA MEDITERANU

Prema podacima *Cruise Line International Association* (CLIA), krstarenja su nudila 96.274 krevet/dana na raspolaganje u 2009. godini, 56% više nego u 2000. godini. Najveći tržišni udio od 32% zauzima područje Kariba, kojeg slijedi Mediteran s 18%.

Analiza prometa putnika na kružnim putovanjima na Mediteranu obuhvatila je ukupna kretanja putnika kao zbroj ukrcanih i iskrcanih putnika te tranzitnih kretanja u pojedinoj luci (cf. tablica 4.).

Tablica 4: Deset najvećih luka za kružna putovanja na Mediteranu u 2009. godini

Rank	Luka		Putnici (u 000)				Luke ticanja	% varijacije u odnosu na 2008.	
	2009	Regija	Članica	Ukrcaj	Iskrcaj	Tranzit		Ukupno	Ukupno
1	Zap med	Barcelona	587	592	971	2.151	799	3,8%	-11%
2	Zap med	Civitavecchia	367	353	1.082	1.802	793	-0,9%	-17%
3	Jadran	Venecija	589	580	250	1.420	543	14,5%	1%
4	Zap med	Napulj	72	72	1.154	1.300	613	4,8%	-8%
5	Zap med	Balearsko otočje	223	224	789	1.237	630	-6,2%	-18%
6	Jadran	Dubrovnik/ Korčula	0	0	901	901	810	1,9%	-12%
7	Zap med	Livorno	19	20	754	795	458	7,6%	-21%
8	Zap med	Luke Tunisa	0	0	752	752	358	7,6%	-21%
9	Zap med	Luke Francuske rivijere	18	18.490	707	744	497	4,7%	-10%
10	Zap med	Genova	218	217	235	671	238	18,4%	-13%

Izvor: The New MedCruise statistics report, 2010 Edition; A Report produced for MedCruise by Ca'Foscari Formazione e Ricerca, prosinac 2010., str. 4

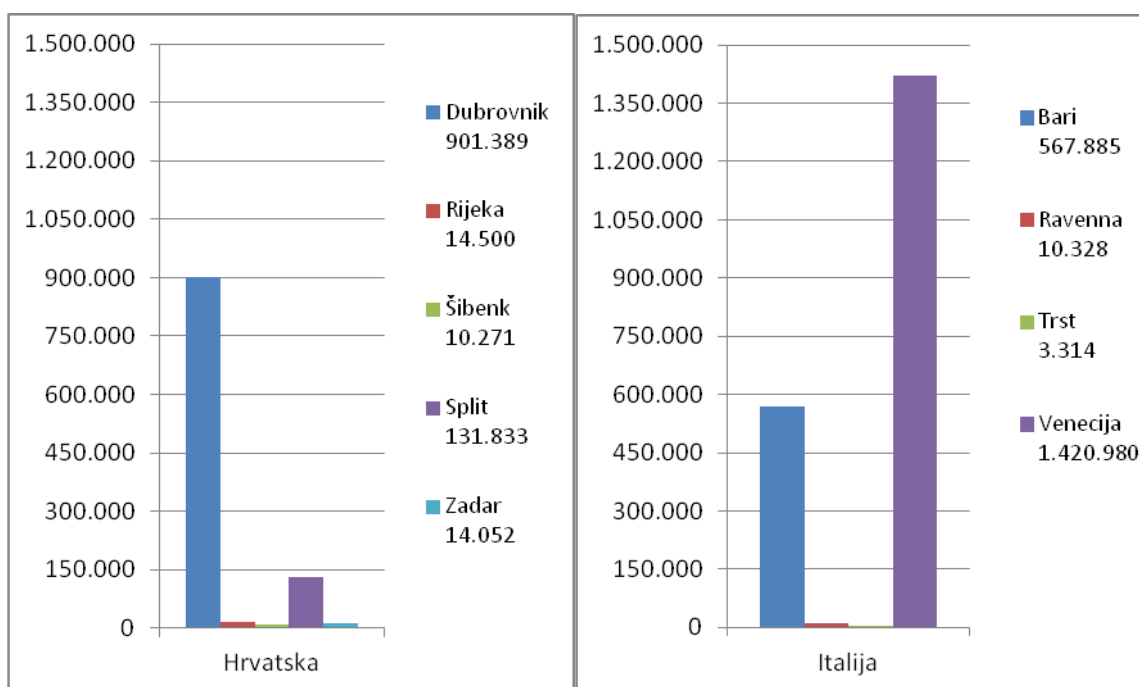
Prema podacima iz tablice 4 najveći promet putnika zabilježila je Barcelona potvrdivši vodeću ulogu u odnosu na prethodnu godinu te i vodeću poziciju u broju krstarenja. Uz Barcelonu još četiri luke su postigle i prošle kretanje od jednog milijuna putnika u ukupnom prometu. Tri od njih su talijanske, između kojih je Venecija koja se pomakla s petog mjesta u 2008. popela u 2009. na treće mjesto, zamjenjujući mjesto s Balearskim otočjem. Međutim, potrebno je zamijetiti da posljednja dva stupca tablice pokazuju i neke pomalo negativne promjene, od kojih su najznačajnije: 1) veliko opadanje u broju ticanja te 2) manja opadanja

u ukupnim putničkim kretanjima. Obje stavke su izravna posljedica povećanja nosivosti putničkih brodova. Među top 10 luka ima i onih koje prikazuju pad u oba pokazatelja, a to su luke Balearskog otočja, Livorno i Civitavecchia.

Od navedenih deset luka samo su dvije na Jadranu, a od toga se jedna nalazi na Hrvatskom području – luka Dubrovnik i to na 6. mjestu. Od 2008. godine Dubrovnik u svoju statistiku uključuje i podatke luke Korčula koja je u 2009. godini bilježila 55.786 putnička kretanja i 182 ticanja. Međutim, luka Dubrovnik je i bez Korčule bilježila pad putničkih kretanja i broja ticanja u 2009. godini.

Na tržištu krstarenja Jadranskim morem najveći konkurenti su luke Republike Hrvatske i Italije. Grafikonom 2 prikazana su ukupna putnička kretanja u Hrvatskim lukama (Dubrovnik/Korčula, Rijeka, Šibenik, Split i Zadar) te u talijanskim lukama koje se nalaze na Jadranskoj obali (Bari, Venecija, Ravenna i Trst).

Grafikon 2: Ukupna putnička kretanja u lukama na Jadranskom području

Izvor: Izradili autori prema podacima iz The New MedCruise statistics report, 2010 Edition; A Report produced for MedCruise by Ca'Foscari Formazione e Ricerca, prosinac 2010., str. 5.

Pet putničkih luka na području Republike Hrvatske sa nešto više od milijun putničkih kretanja (1.072.045) ostvaruju 35% ukupnih putničkih kretanja na Jadranu. Kretanja u Hrvatskim lukama dostižu polovicu (53%) ukupnih kretanja kojeg ostvaruju četiri luke na području Italije. Talijanske luke ostvaruju 65% ukupnih kretanja na Jadranu (2.005.507).¹ Iako Hrvatska ima dovoljnih kapaciteta konkurirati krzerskim lukama mediterana, ovaj podatak jasno prikazuje kako iste ne koristi u dovoljnoj mjeri.

¹ Pretpostavka je da su navedene luke jedine koje posluju na Jadranskom području i isključene su luke koje nisu članice *MedCruise*-a.

ZAKLJUČAK	IZVODJENO
<p>Tržište krstarenja, unatoč trenutačno lošoj situaciji na svjetskim tržištima, i dalje je u porastu. Na to ukazuje i činjenica da se ukupna vrijednost svjetske industrije krstarenja, odnosno kružnih putovanja, procjenjuje na 29,34 milijarde dolara u ovoj godini, što je 9,5% više nego u 2010. godini.² Od toga 7,8 milijardi pripada Europskom tržištu. Upravo zbog navedenih podataka, države na području Mediterana koje još nisu iskoristile prednosti ovog tržišta, zapravo su prisiljene prilagoditi se vladajućem trendu na turističkom tržištu, odnosno tržištu morskog turizma.</p> <p>Izrađene strategije rasta ukazuju na trend skraćivanja krstarenja, povećanja broja lokalnih luka, povećanja broja posjećenih destinacija i novih on-board/on-shore aktivnosti koje odgovaraju zahtjevima potrošača. Industrija krstarenja se ubrzano širi i u inozemstvo pa se tek nadziru mogući on-line potencijali.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Tržište krstarenja na svjetskim tržištima u stalnom je porastu; ✓ Ukupna vrijednost svjetske industrije krstarenja procjenjuje se na 29,34 milijarde dolara u 2011. godini, što je 9,5% više nego u 2010. godini; ✓ 7,8 milijardi svjetske industrije krstarenja pripada Europskom tržištu ili 27%; ✓ Izrađene strategije rasta ukazuju na: <ul style="list-style-type: none"> ▪ trend skraćivanja dana krstarenja, ▪ povećanja broja lokalnih luka, ▪ povećanja broja posjećenih destinacija.

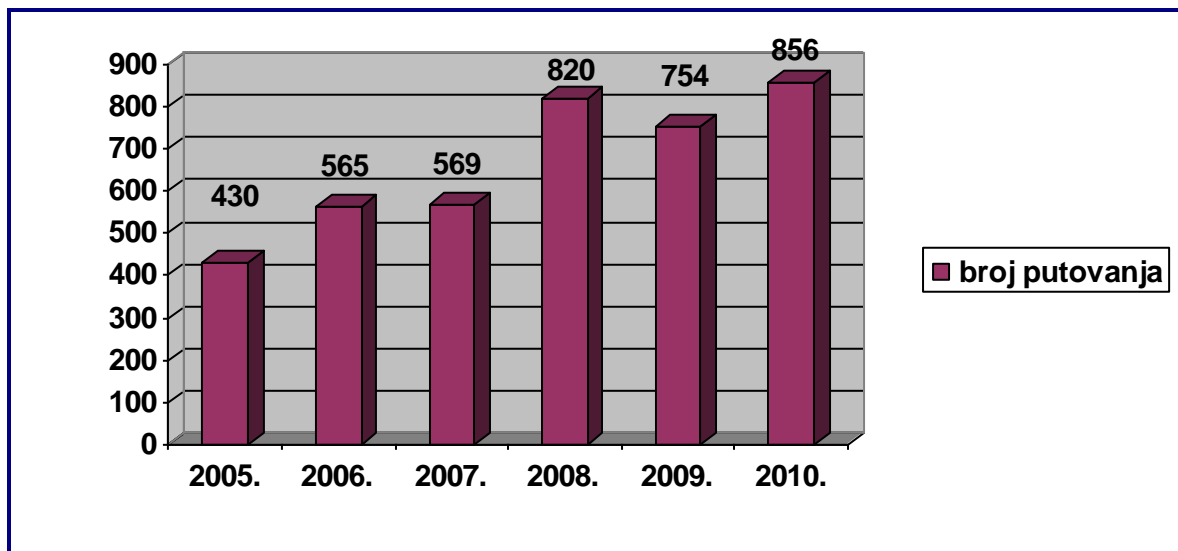
3.3. KRUZING TURIZAM U REPUBLICI HRVATSKOJ

U svjetskom poslovanju i međusobnom nadmetanju brodara i tour operatora stalno je prisutna težnja otkrivanja novih, atraktivnih destinacija. Istraživanja vodećih svjetskih konzultanata (koja su bila poglavito vezana uz ulaganja Svjetske banke i Banke za obnovu i razvoj u izgradnju i investiranje u suvremene putničke terminale u Rijeci, Zadru i Dubrovniku) ističu izuzetnu atraktivnost hrvatske obale Jadrana u promociji kružnih putovanja. Razvedenost hrvatske obale, brojne prirodne ljepote, kulturne i povijesne znamenitosti upravo su ono što traži dobro organizirano kružno putovanje. Ove su elemente prepoznali vodeći brodari koji se bave ovom djelatnošću sto potvrđuje i znakovito povećanje broja cruisera u hrvatskim lukama, posebno u luci Dubrovnik. Na žalost, bez obzira na izrazite potencijale u ovoj djelatnosti, hrvatski brodari se nisu uključili u ovaj prepoznatljiv i unosan pomorski i turistički posao. Ponuditi u okviru turističkog pomorskog prometa i turističke usluge cjeloviti i osmišljen hrvatski proizvod je neminovnost za učinkovito korištenje mora, otoka i priobalja kao najbogatijeg i najdragocjenijeg prirodnog resursa.

² Cruise Market Watch – real good analytics, <http://www.cruisemarketwatch.com/blog1/> (05.12.2011.)

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku³, u 2010. g. ostvareno je 856 kružnih putovanja stranih brodova u Republici Hrvatskoj. Na tim brodovima bilo je 1.100.000 putnika koji su u RH boravili ukupno 1.782 dana, što je u prosjeku dva dana. Broj kružnih putovanja po Jadranu se u zadnjih pet godina udvostručio. Trend rasta može se vidjeti na grafikonu 3. U 2009. g. prekinuta je tendencija rasta broja kružnih putovanja, međutim što se tiče broja putnika, ono se nastavilo kretati uzlaznom putanjom.

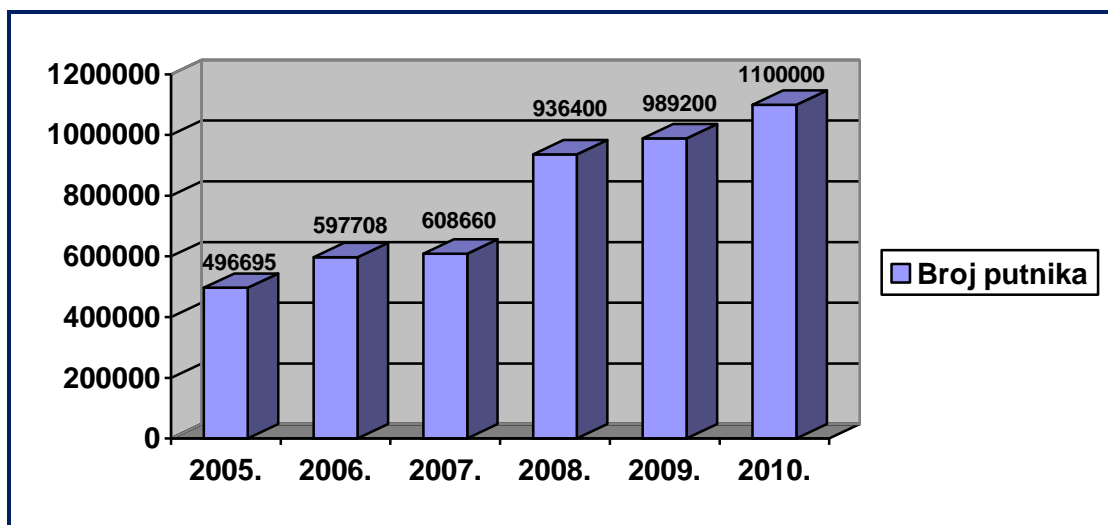
Grafikon 3: Broj kružnih putovanja po Jadranu

Izvor: Kružna putovanja stranih brodova u Republici Hrvatskoj u razdoblju od siječnja do studenog 2010. http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2010/04-04-06_07_2010.htm, (10.07.2011.)

Svi brodovi na kružnim putovanjima u Hrvatskoj 2010. godine ukupno su boravili 1.782 dana ili 6 % više nego u 2009. Najviše je stranih brodova na kružnim putovanjima, 74,8 %, i prošle godine svoj prvi ulazak u hrvatsko more evidentirao na području Dubrovačko-neretvanske županije, koju slijedi Splitsko-dalmatinska u kojoj se prvi put evidentiralo 15,4 posto brodova. Promatrano po mjesecima, najviše je stranih brodova na kružnim putovanjima u Hrvatskoj bilo u listopadu, 133, rujnu, 125, te u svibnju i kolovozu, 122 i 121. U svim je mjesecima 2010.g., osim u srpnju, zabilježen i porast dolazaka tih brodova u odnosu na iste mjesec u godini prije. U srpnju 2010. Zabilježen je pad dolazaka tih brodova za 7,3 % u odnosu na isti mjesec 2009., ali je zato primjerice u lanjskom ožujku porast dolazaka tih brodova bio čak 100 %, a u travnju 2010.g. 47,7 % u odnosu na iste mjesec 2009.g. Zanimljivo je i da je kružnih putovanja stranih brodova u Hrvatskoj 2010.g. bilo i u siječnju i veljači, dok ih u istim mjesecima 2009. nije bilo.

³ Kružna putovanja stranih brodova u Republici Hrvatskoj u razdoblju od siječnja do studenog 2010. http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2010/04-04-06_07_2010.htm, 10.07.2011.

Grafikon 4. Broj putnika na Jadranu

Izvor: Kružna putovanja stranih brodova u Republici Hrvatskoj u razdoblju od siječnja do studenog 2010. http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2010/04-04-06_07_2010.htm, (10.07.2011.)

Najprometnija luka prema Državnom zavodu za statistiku je Dubrovnik, zatim slijede Split i Zadar. Dubrovnik se nalazi na zavidnom desetom mjestu između 50 najprometnijih luka svijeta te trećem mjestu na Mediteranu (iza Napulja i Livorna).

Tablica 5: Ticanja brodova na međunarodnim kružnim putovanjima i broj putnika

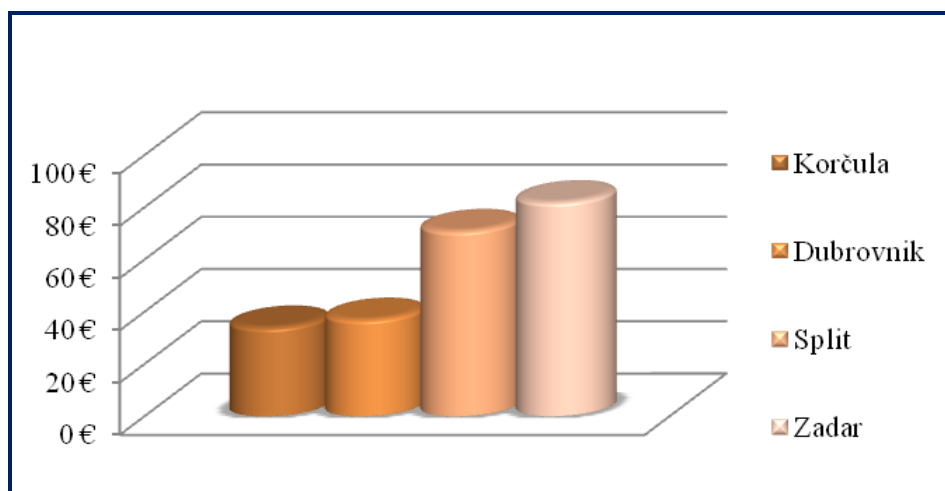
Luka	2008.		2009.		2010.	
	Br. ticanja	Br. putnika	Br. ticanja	Br. putnika	Br. ticanja	Br. putnika
Dubrovnik	700	964.320	628	938.044	705	1.025.453
Zadar	97	34.813	72	12.286	80	17.157
Split	256	121.525	232	131.833	241	139.524
Rovinj	41	16.133	51	12.230	50	10.111
Šibenik	45	6.614	90	10.269	84	11.250

Izvor: <http://www.dzs.hr>, 10.07.2011. i lučke uprave

Gosti s kruzera najvišu dnevnu potrošnju ostvaruju u Zadru, prosječno oko 82€. Zatim u Splitu, Dubrovniku pa Korčuli (grafikon 5).

Grafikon 5: Dnevna potrošnja gosta s kruzera po lukama

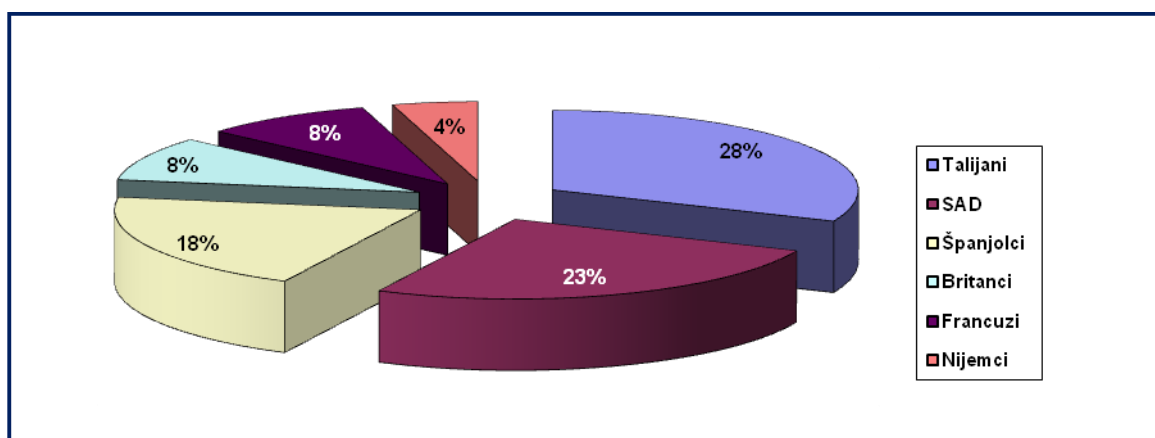

Izvor: <http://www.dzs.hr>, 10.07.2011.

Prosječna potrošnja po osobi obrnuto je proporcionalna veličini broda (s porastom broda pada prosječna potrošnja po osobi), a proporcionalna duljini boravka u destinaciji (s porastom duljine boravka u destinaciji, raste i prosječna potrošnja po osobi). Destinacije u kojima gosti s kruzera u prosjeku najkraće borave, Dubrovnik i Korčula, bilježe nižu potrošnju svojih gostiju. Najmanja potrošnja gostiju s kruzera evidentirana je u Korčuli - 34 € u prosjeku po osobi, dok u Dubrovniku iznosi oko 37 € u prosjeku po osobi. U Zadru je prosječna potrošnja oko 82 €, a u Splitu oko 71 € po osobi. Od gostiju koji na kružnim putovanjima koji posjećuju hrvatske luke najzastupljeniji su Talijani (28%), a slijede gosti iz SAD-a (23%), Španjolci (18%), Britanci (8%), Francuzi (8%) i Nijemci (4%).

Učestalost dolaska u Hrvatsku je obilježje po kojem se putnici s kruzera izrazito razlikuju od ostalih segmenata potražnje. Čak 73% putnika na kružnim putovanjima je posjetilo Hrvatsku po prvi puta.

Grafikon 6: Posjećenost hrvatskih luka na kružnim putovanjima

Izvor: <http://www.dzs.hr>, 10.07.2011.

ZAKLJUČAK	IZVDOJENO
<p>Republika Hrvatska nalazi se na veoma prikladnom geografskom položaju za obavljanje usluge kružnih putovanja, međutim tu svoju prednost ne koristi u dovoljnoj mjeri. Studiji provedene analize pokazuje da čak i luka Dubrovnik, koja trenutno datira kao najjača Hrvatska putnička luka za kružna putovanja, nije u ulozi početno/završne luke (tzv. <i>homeport-a</i>). Ostale putničke luke na području RH nemaju prikladno, ili samo djelomično, izrađenu infrastrukturu putničkog terminala. Ulazak RH u Europsku Uniju predstavlja veliku priliku za razvoj kružnih putovanja na području Jadrana. Hrvatska otvaranjem granica, odnosno slobodnim protokom ljudi, dobara i kapitala, ima mogućnost u sklopu država članica EU razviti vlastito tržište kružnih putovanja. Organizacija kružnih putovanja uz istočnu obalu Jadrana u organizaciji hrvatskih luka ili brodara je stvaranje prepoznatljivog hrvatskog turističkog proizvoda.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ulazak Hrvatske u EU predstavlja priliku za daljnji razvoj kružnih putovanja na području Jadrana; ✓ Tržište krstarenja u Republici hrvatskoj u stalnom je porastu; ✓ Nužno je i oportunitetno organizirati kružna putovanja uz istočnu obalu Jadrana u organizaciji hrvatskih luka ili brodara radi stvaranja prepoznatljivog hrvatskog turističkog proizvoda; ✓ Hrvatske luke bi trebale obavljati uslugu početnih luka u kružnim putovanjima što bi imalo signifikantni utjecaj na cjelokupno gospodarstvo RH.

4. RELEVANTNI ČIMBENICI RAZVOJA LUKE ZA KRUŽNA PUTOVANJA

Razvoj luke/destinacije za kružna putovanja determinirano je nizom čimbenika s obzirom na složenost kružnih putovanja kao turističkog proizvoda. Svaki od tih čimbenika ima određeni utjecaj na upravljanje, razvoj i ocjenu vrijednosti luke/destinacije za kružna putovanja u određenim fazama razvoja. Ujedno potrebno je napomenuti da nije dovoljno samo osuvremenjivati luku već je potrebna koordinirana suradnja i potpora općine, grada, regije, pa čak i matične države. U daljnjem tekstu analizirane su mogućnosti i koraci takve suradnje te čimbenici koji utječu na atraktivnost i prepoznatljivost destinacije. Analiza je provedena na način da se vrednuju prednosti i nedostaci kvarnerskih luka (gradova u kojem su luke smještene) odnosno cjelokupne destinacije Kvarner. Vrednovanje je izvršeno po sljedećim kategorijama: 1) resursi i turistička ponuda, 2) struktura, javne službe i gradsko planiranje, 3) komunikacija i imidž i 4) trendovi.

4. 1. RESURSI I TURISTIČKA PONUDA

Kako bi se u potpunosti realizirale prednosti i prilike koje imaju kvarnerske luke s obzirom na svoju lokaciju, potrebna je potpuna suradnja i koordinacija između lučkih uprava, gradova i županije. Suradnja je posebno potrebna u pogledu razvoja turističkih kružnih putovanja koja su gospodarstveno i društveno korisna za sve sudionike. U tablici 6 prikazana je SWOT analiza resursa i turističke ponude kao jednih od osnovnih elemenata za realizaciju prednosti kvarnerskih luka s obzirom na njihovu lokaciju.

Tablica 6: SWOT analiza - Resursi i turistička ponuda kvarnerskih luka

S N A G E	S L A B O S T I
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Povoljan zemljopisni položaj ▪ Buduća članica Europske unije ▪ Blizina turističkih središta (Opatija i dr.) ▪ Dobra prometna povezanost (osim luka Rab, Pag, Lošinj, Cres ...) ▪ Povoljni vremenski uvjeti 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nedostatak vrednovanja turističkih resursa, posebice u odnosu na dodatnu ponudu (povezivanje s okolicom) ▪ Nedostatak poslovnosti u uslužnim djelatnostima ▪ Ograničena, nedovoljno kvalitetna ponuda turističkih proizvoda (suvenir i razglednice) ▪ Nedostatak turističkih kapaciteta (smještaja, aktivnosti, odmora i razonode) ▪ Slaba ponuda turističkih informacija
P R I L I K E	P R I J E T N J E
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Održavanje brodskih veza prema Veneciji (manjim brodovima za kružna putovanja) ▪ Kreiranje izleta koji uključuju odlazak na turističku destinaciju manjim brodovima 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Blizina putničkih luka Trst, Venecija, Kopar, Rovinj i Pula ▪ Uključivanje novih destinacija: Poreč

Izvor: Izradili autori

Ulaganje lokalne zajednice u budućnost razvoja turističkih kružnih putovanja uvelike će pomoći nastojanjima luka za kružna putovanja da se dosegne razina usluga u skladu s ciljanim razvitkom. Treba razviti više zanimljivih programa u suradnji s kružnim brodarima i lokalnim hotelijerima za putnike prije i poslije boravka broda u luci. Također je potrebno unaprijediti osnovnu, dodatnu i maloprodajnu ponudu cjelokupnog odredišta, podjednako u luci i okolici.

Osnovna ponuda uključuje čitav niz turističkih atrakcija koje se mogu posjetiti u obilascima čije trajanje ovisi o stajanju broda u luci, a kreće se u prosjeku između 4-8 sati (uključujući vrijeme prijelaza te vrijeme ukrcaja i iskrcaja putnika). Dodatna ponuda uključuje obilaske turističkih odredišta smještenih u okolici ili obilaske gradskih resursa koji predstavljaju dodatak osnovnoj ponudi kao što su, umjetničke galerije, muzeji i tematski obilasci koji uključuju putovanje od barem osam sati ili četiri dodatna sata uz osnovnu ponudu.

4. 2. STRUKTURA, JAVNE SLUŽBE I GRADSKO PLANIRANJE

Analiza strukture, javnih službi i gradskog planiranja (cf. tablica 7) ukazuje na potrebu širenja lučkih kapaciteta. Prvi važan korak u tom procesu je osiguranje autobusnog kolodvora te poboljšanje parkirnih mogućnosti (površina). Kako bi se olakšalo prometovanje putnicima (turistima) ka luci i izbjegle velike prometne gužve tijekom sezone, potrebno je turističkim autobusima i taksijima omogućiti prometovanje posebnom trakom te u budućnosti izgraditi zaobilazne ceste prema luci. Uvođenjem posebnih traka za autobuse i taksije te prodajom dozvola za njihovo korištenje lokalne zajednice bi mogle osigurati značajan izvor prihoda, a ujedno i regulirati tranzitni promet.

Tablica 7: SWOT analiza - Struktura, javne službe i gradsko planiranje

S N A G E	S L A B O S T I
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Postojanje lučke strukture ▪ Blizina međunarodnih zračnih luka (Krk) ▪ Prisutnost specijaliziranih međunarodnih trgovinskih sajmova 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Otežano kretanje ljudi i vozila, tj. pristup putničkom terminalu ▪ Nedostatak parkirnih kapaciteta ▪ Nedostatak turističkih natpisa i oznaka
P R I L I K E	P R I J E T N J E
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Snažna odlučnost mjesnih i državnih vlasti da potaknu turistički razvoj u regiji 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Konkurentne luke riješile su pitanje vlasništva nad putničkim terminalom te oblike mogućeg koncesioniranja

Izvor: Izradili autori

Uspješno predstavljanje kvarnerskih luka organizatorima kružnih putovanja i putnicima (turistima) moguće je ostvariti osnivanjem "zajedničkog tijela" koji bi vodio i koordinirao nastojanja luke, lokalne zajednice i ostalih sudionika za povećanje privlačnosti odredišta. Takva strategija zahtijeva marketinški plan u koji bi trebalo uključiti izradu programa za posjetitelje s kružnih putovanja, organizaciju usmjerenih marketinških prezentacija, predstavljanje menadžerima kružnih brodara i putničkih agencija, sudjelovanje na izložbenim turističkim sajmovima te ostala marketinška nastojanja.

4. 3. KOMUNIKACIJA I IMIDŽ

Komunikacija i imidž jedno su od osnovnih sredstava privlačenja putnika/turista ka željenim odredištima (cf. tablica 8). Lokalne zajednice, regija, županija i država moraju prepoznati *jedinstvena prodajna mjesta i predmete* koji se usko i osobno povezuju s turističkim odredištima i Kvarnerom (u širem kontekstu i Hrvatskom).

Tablica 8: SWOT analiza - Komunikacije i imidž

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Blizina europskih poznatih turističkih odredišta (Italija, Grčka, Malta i dr.) ▪ Sigurnost putnika 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Područje slabo poznato u Sjevernoj Americi i Aziji ▪ Nedostatak društvenog zanimanja za važnost turizma u regiji
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Shengenska granica ▪ Ulazak Hrvatske u Europsku uniju 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ostale konkurentne luke (Trst, Venecija) duži niz godina imaju tradiciju u prometu brodova na kružnim putovanjima

Izvor: Izradili autori

Analizom ostalih uspješnih luka za kružna putovanja kao što je, primjerice, Venecija, Dubrovnik, Cittavechia i dr. potrebno je izvući pouke i primijeniti ih na kvarnerske luke i njihove gradove.

4. 4. TRENDOVI TRŽIŠTA PUTNIČKOG PROMETA I TURIZMA

U tablici 9 analizirani su trendovi na tržištu kružnih putovanja. Provedena analiza ukazuje na potrebu objedinjavanja svih funkcija vezanih uz putnički promet u jedinstvenu upravu koja će omogućiti povećanje prihoda, bolje održavanje infrastrukture i bolju koordinaciju djelatnosti vezanih uz putnički promet.

Samo razvijenom strategijom koja bi promicala kružna putovanja koja uključuju i noćenja te duža pristajanja brodova, luka i lokalne zajednice mogu računati na dodatnu dobit.

Dobit se ostvaruje na tri načina:

- 1) potrošnjom putnika i posade u luci/destinaciji,
- 2) povećanjem gospodarstvenih aktivnosti pokrenutih za potrebe kružnih putovanja i
- 3) postizanjem da se turisti koji dolaze u sklopu kružnih putovanja odluče za ponovni dolazak u destinaciju kao putnici na kružnim putovanjima ili kao stacionarni turisti.

U tu svrhu u luci valja pokrenuti bescarinsku prodaju (prodaju oslobođenu poreza) te usklađivati putnička putovanja s mjesnim događanjima kao što su Dubrovačke ljetne igre, Splitske ljetne noći, razni glazbeni festivali, sajmovi i konferencije.

Tablica 9: SWOT analiza - Trendovi tržišta kružnih putovanja (putničkog prometa i turizma kao dva osnovna dijela navedenog proizvoda)

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Predviđeni rast turizma u Republici Hrvatskoj prema WTO-u ▪ Širenje na nova tržišta (Hrvatska jedna od najtraženijih turističkih destinacija za 2012. g.) ▪ Politička stabilnost države i regije ▪ Mogućnost širenja turističke sezone ▪ Razvoj novih turističkih aktivnosti (zdravstvenog turizma, golf terena itd.) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nepostojanje nacionalnih brodara za kružna putovanja ▪ Nepostojanje suvremenih pomorsko-putničkih luka i terminala
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tržište kružnih putovanja smatra se najperspektivnijim u odnosu na sva ostala prometna tržišta i to već više od 20 godina ▪ Povezivanje s avioprijevoznicima, zabavnim parkovima, hotelskim kompleksima, poduzećima za zabavu i kockanje, uz pritisak na turooperatore kao najraširenije distributere prodaje kružnih putovanja 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jačanje turizma u konkurentnim državama na Jadranu (Italija, Slovenija i Crna Gora), Sredozemlju (Cipar i Turska) i Crnom moru (Bugarska i Rumunjska) ▪ Tržište kružnih putovanja karakterizira najdinamičnija konkurencija

Izvor: Izradili autori

5. ZAKLJUČAK

Iako uočeni nedostaci za svaku kategoriju predstavljaju neke od glavnih prepreka razvoju kvarnerskih luka ko kružnih destinacija, mnogi od njih istovremeno ukazuju na velike potencijale koje treba aktivirati dobro organiziranim marketingom i racionalizacijom u upravljanju.

S ciljem postizanja uspješnog sustava luka za kružna putovanja potrebno bi bilo izraditi studiju koja bi:

- 1) definirala ulogu i funkciju kvarnerskih luka pojedinačno (home port/porto of call/semi port/call),
- 2) odredila tip kvarnerskih luke kao destinacije za kružna putovanja (black hole/gateway/semi gateway/balanced),
- 3) definirala strateške smjernice za razvoj destinacije/luke (marquee/upscale/yacht-like/cultural) te
- 4) odredila smjernice za formiranje upravljačkog tijela za upravljanje kruzing destinacijom.

PRILOG 2

Projekti općina i gradova Primorsko-goranske županije

Jedinica lokalne samouprave (grad/općina): GRAD BAKAR

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
Izgradnja suhe (zimske) marine i luke nautičkog turizma	U izradi je prostorno planska dokumentacija Urbanistički plan uređenja UPU-1 koji predstavlja osnovni preduvjet za realizaciju projekta. Izgradnja marine i luke nautičkog turizma s pratećim smještajnim kapacitetima (hotelom) važan je projekt ne samo za turizam na području Gradu već i šire upravo zbog nedostatnih kapaciteta ove vrste ponude, ali i povećanja smještajnih kapaciteta u ovom dijelu Županije.
Izgradnja dodatnih smještajnih kapaciteta – izgradnja hotela u Nautičkoj ulici	Na području grada Bakra postoji samo jedan hotel – hotel „Jadran“ Bakar, kategoriziran s dvije zvjezdice i izgrađen još 1905. sa kapacitetom svega 60 ležajeva. S obzirom da se grad Kako se Grad Bakar okreće razvoju turizma, potrebno je i važno osigurati dodatne smještajne kapacitete za daljnji razvoj stacionarnog turizma.
Uređenje gradske plaže	Grad Bakar kao grad na moru nema uređenu gradsku plažu sa popratnim sadržajima. U cilju poboljšanja turističke ponude potrebno je osigurati i ovu vrstu sadržaja.
Uređenja Frankopanskog kaštela	Frankopanski kaštel u Bakru pripada cjelini 10 Frankopanskih kaštela na području od Grobnika do Novog Vinodolskog, dakle projekt je od šireg značaja i uz adekvatnu suradnju jedinica lokalne samouprave, a uz pomoć Primorsko – goranske županije i Turističke zajednice Županije, potrebno je osmisliti novi turistički proizvod koji bi povezao sve kaštele.
Uređenje katakombi ispod Crkve Sv. Andrije apostola	Crkva Sv. Andrije apostola najstarija je i najveća crkva u Bakru, a po svojoj veličini zauzima treće mjesto u Republici Hrvatskoj. Posebnost ove bazilike je kripta ispod svetišta sa dva hodnika i 80-tak grobova u koje su se zakapali ugledni građani, kao i graditelj crkve. Katakombe koje se nalaze u crkvi, a kojih nema nigdje na području Županije i šire, trebalo bi predstaviti kao jedinstvenu i posebnu turističku atrakciju.
Revitalizacija „bakarskih prezida“ - Takala	Bakarski prezidi – Takala imaju svojstvo spomenika kulture od 1972. godine. Nastajali su do 20.stoljeća, a na njima se uzgajala loza „belina“ i proizvodilo čuveno pjenušavo vino „Bakarska vodica“. PZ „Dolčina“ je 2002.g. uz suradnju Grada Bakra i Primorsko-goranske županije pokrenula uređenje oglednog vinograda koji danas ima oko 2300 trsova, te se ponovno proizvodi čuvena „Bakarska vodica“ pod nazivom „Stara bakarska vodica“. Kako trenutno nema adekvatnog objekta gdje bi posjetitelji na licu mjesta mogli degustirati ovo vino u planu je izgradnja autohtone primorske kućice – kušaonice u kojoj bi se degustiralo vino i ostali domaći proizvodi našeg kraja.

Jedinica lokalne samouprave (grad/općina): OPĆINA BAŠKA

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
Smještajni kapaciteti	Izgradnja malih obiteljskih hotela po UPU 7 Uređenje i obnova društvenih domova i stavljanje u funkciju turizma (hosteli) Podizanje kvalitete i kvalitetnije ponude postojećih turističkih kapaciteta na 4* i 5* Standardizacija privatnih smještajnih i ugostiteljskih objekata sukladno studiji "Kvarner Family"
Komunalno-turistička infrastruktura	Izgradnja uzletišta za paraglajdere Preseljenje donjeg dijela kampa Zablaće Produženje Vele plaže, na području Zarok Izgradnja parkirališta, I faza – projektna dokumentacija Uređenje postojeće prometne cestovne infrastrukture na lokalnoj i županijskoj razini, regulacija prometa u centru mjesta Izgradnja casina Izgradnja marine prema Staroj Baški u uvali Sorbova i benzinske postaje za plovila Izgradnja benzinske postaje za automobile, Zona K Ponovno uspostavljanje trajektne linije za otok Rab-Lopar i Senj, transfer brodicama Uređenje plaža – tematske plaže za nautičare, izgradnja privezišta – pontona, davanje koncesija za plaže sa svim ulaganjima prema Studiji o opravdanosti gospodarenja Velom plažom Izgradnja ljetne pozornice i Doma kulture U sklopu zelenih površina uređenje dječjih igrališta Vela Rika – staza za bicikliste – šetnica – trasa za vlakici Izrada UPU-a na području općine Baška Izgradnja pontona u luci Baška Uređenje ulica sa svom infrastrukturom / Ulice: Santiš i Peščivica, Kricin, Kralja Zvonimira, Zarok/ Izgradnja kanalizacijskog sustava u Jurandvoru Izgradnja kanalizacijskog sustava u Dragi Baščanskoj GIS /geografski informacijski sustav/ Izgradnja žičare kao turističke atrakcije, izmjena PP Uređenje ulaza u naselje Zarok, izmjena plana Rješavanje područja pod Marijanom kao multifunkcionalnog prostora u svrhu obogaćivanja turističke ponude
Kulturna i prirodna baština	Valorizacija gradske jezgre – obnova, baština, urbana estetika i zaštita Zaštita prirode u baščanskoj kotlini Tematski park Vela i Mala luka Zaštita Ornitološkog rezervata Prvić Uređenje, održavanje i razvoj postojećih šetnica, vidikovaca i biciklističkih staza Valorizacija arheoloških nalazišta u svrhu turističke promocije na području cijele općine Povećati broj kulturnih sadržaja, organizacija raznih koncerata i dr. Valorizacija i zaštita pučke suhozidne arhitekture /mrgari, bunari, lokve/ specifične na području Baške

	<p>Očuvanje i isticanje kulturnog nasljeđa na području općine Baška</p> <p>Formiranje centra za kulturu te priprema i uređenje parka Sv. Mihovil za stvaranje teatra i radionica</p> <p>Preuređenje i proširenje postojećeg muzeja uz mogućnost otkupa</p> <p>Uređenje vodotoka Vele rike od izvora do slapa (odmorište s osmišljenim sadržajima), uređenje etno područja mlina u Dragi Baščanskoj, hortikulturno uređenje donjeg vodotoka sve do ušća s naglaskom na funkciju šetališta i biciklističke staze</p> <p>Uređenje park šume sv. Mihovil – teatar u prirodi</p> <p>Realizacija projekta Baščanski kaštel</p> <p>Uređenje informativnog punkta na vidikovcu Treskavac</p>
<p>Poduzetničke inicijative</p>	<p>Postavljanje zabavnih sadržaja na području Zablaca</p> <p>Poticanje specijalizirane ugostiteljske ponude bazirane na autohtonim proizvodima kao i autohtonom uređenju smještajnih i ugostiteljskih objekata</p> <p>Pojačati službu turističke ambulante uz iznalaženje prostora i načina financiranja</p>

Jedinica lokalne samouprave (grad/općina): GRAD CRES

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
Zona Kimen i Kamp Kovačine u naselju Cres	Izgradnja vanjskog bazena hotela «Kimen» Rekonstrukcija i dogradnja dependanse «Kimen» Rekonstrukcija i dogradnja vile «Kimen» Rekonstrukcija vile «Rivijera» Izgradnja novog sanitarnog čvora u kampu «Kovačine» Izgradnja otvorenih bazena na lokaciji kampa «Kovačine» Izgradnja više manjih obiteljskih hotela na potezu Lungomara ukupnog kapaciteta 200 ležajeva
Zona Grabar Bernarski u naselju Cres	Izgradnja novog wellness hotelskog kompleksa kategorije 4 zvjezdice
Zona Stara Gavza u naselju Cres	Preuređenje smještajnog kapaciteta turističkog naselja, maksimalno 900 ležajeva
Zona centar u naselju Cres	Restrukturiranje postojećeg hotela «Cres» u mali butique hotel max. 50 ležajeva Izgradnja novog poslovnog ili konferencijskog hotela «Ulika» max. 80 ležajeva Prenamjena upravne zgrade «Cresanke» u pansion max. 40 ležajeva Rekonstrukcija zgrade na lokaciji Karabinieri za izgradnju 10 novih apartmana
Naselje Martinšćica	Uređenje kampa Slatina max kapaciteta 2500 gostiju, kategorije 3 – 4*, te proširenje privezišta u uvali Tiha za primanje manjih i srednjih motornih plovila uz korištenje infrastrukture kampa Izgradnja novog hotela s pratećim sadržajima kapaciteta max 1200 kreveta – zona Centar
Naselje Valun	-zona «Zdovice»-Uređenje postojećeg kampa max kapaciteta 250 ležajeva -zona Travnice – uređenje kampa kapaciteta 600 ležajeva
Komunalna– Turistička infrastruktura	Rekonstrukcija državne ceste D – 100 Izgradnja uređaja za pročišćavanje otpadnih voda na Cresu Rekonstrukcija i izgradnja prometnica u naseljima Grabar i Melin Izgradnja trgovačkog centra na predjelu Melin Izgradnja kompleksa autobusnog kolodvora s pratećim sadržajima uz postojeće autobusno stajalište Preseljenje servisa «Autotransa» u industrijsku zonu i na njegovom mjestu izgradnja poslovno stambenog objekta Uređenje plaža za postizanje višeg nivoa/kategorije, te izgradnja popratnih sadržaja Uređenje šetnica uz more prema Valunu i Gavzi Izgradnja parkirališta Izgradnja luke na predjelu lučice Grabar Izgradnja luke na predjelu Lungomare Izgradnja lučice «Grotice» Nadogradnja postojeće luke Cres Proširenje luke u Martinšćici, povećanjem kapaciteta vezova

	Proširenje luke u Valunu, povećanjem kapaciteta vezova Proširenje luke u Belom, povećanjem kapaciteta vezova
Kulturna i prirodna baština	Očuvanje i isticanje kulturnog nasljeđa Grada Cresa Zaštita lokaliteta Tramuntane Turistička valorizacija Merške jame Rekonstrukcija Palače Moise u Cresu
Ostale poduzetničke inicijative	Razvoj agro turizma Razvoj maslinarskih puteva Osmišljavanje i razvoj tematskih parkova

Jedinica lokalne samouprave (grad/općina): GRAD CRIKVENICA

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
<p>Arheološki park Ad tures - Crikvenica</p>	<p>Ad tures (u prijevodu Kod kula) je prvotno bio postaja i promatračnica na važnoj cestovnoj komunikaciji koja je prolazila kroz Vinodolsku dolinu, a povezivala je važne gradove Carstva; Aquileia (Akvileja), Salona (Solin), Siscia (Sisak). Oko te se promatračnice s vremenom razvija naselje u kojem je tijekom prvog i drugog stoljeća nakon Krista djelovala, jedina za sada arheološki istražena, ciglana na prostoru provincije Dalmacije. Bila je to velika radionica za proizvodnju opeka, keramičkog posuđa i amfora.</p> <p>Radionica je otkrivena na prostoru sjeverno od crikveničkog nogometnog stadiona. Riječ je velikom radioničkom kompleksu, čak i za današnje pojmove, istraženom na gotovo 2 000 m². Južno od radionice, ispod današnjeg nogometnog stadiona, nalazila su se lučka skladišta i morska obala. Arheologija je za sada uspjela locirati samo radionicu, dok je položaj naselja i njenog groblja ostao nepoznat.</p> <p>Istraživanja na lokalitetu Crikvenica - Igralište vrše se kontinuirano nekoliko godina. Budući da je jedan dio lokaliteta istražen gotovo u cijelosti, otvorila se mogućnost njegove prezentacije javnosti. Kako bi se čim točnije definirao način zaštite, prezentacije i valorizacije lokaliteta u turističke i znanstvene svrhe, u 2012./2013. godini izraditi će se Idejni projekt izgradnje i prezentacije arheološkog parka. Nužno će biti definirati način valorizacije, etapnost izgradnje, financijski plan i ostale parametre potrebne kako bi se mogla stvoriti cjelovita slika o važnosti, ali i isplativosti istog. Po izradi Idejnog projekta dolazi faza pripreme projektne dokumentacije i nakon toga realizacije arheološkog parka.</p> <p>Projekt ima izniman kulturni, turistički i gospodarski potencijal.</p> <p>Faze projekta:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izrada Idejnog projekta izgradnje i prezentacije arheološkog parka (MGC 2012./2013.) • Izrada Projekta izgradnje i prezentacije arheološkog parka • Realizacija projekta sukladno pripremljenoj dokumentaciji
<p>Školska sportska dvorana</p>	<p>Izgradnja školske sportske dvorane znači stvaranje kvalitetnih sportskih kapaciteta, koji će osim u funkciji obrazovanja biti i u funkciji sportskog turizma, osmišljavanjem kvalitetnog modela stavljanja na raspolaganje ovog sportskog kapaciteta sportskim klubovima iz Hrvatske i inozemstva.</p>

Šetnica uz Dubračinu	Nastavak postojeće šetnice uz lijevu obalu Dubračine, koja povezuje centar Crikvenice sa periferijom.
Marina u Crikvenici	Potreba za produženjem sezone i podizanjem kvalitete destinacije
Ribarska kućica "Toš"	Očuvanje kulturne baštine, prezentacija iste posjetiteljima te održavanje prigodnih događanja (klape, predstave i sl.)
Uređenje plaže Thalassotherapie u Crikvenici	Plaža je uređena, ugrađeni su novi plažni elementi te je ista prilagođena i za invalide.
Uređenje šetnice Perčin – Lokvišće	Šetnica kroz šumu, uz more, sa prekrasnim pogledom koja spaja dvije uvale.
Uređenje pješačke i biciklističke staze Kačjak – Perhati	Šetnica namijenjena za aktivan odmor i rekreaciju, pješačenje, vožnju bicikla i sl., a spaja naselja Dramalj i Jadranovo.
Uređenje Trga Stjepana Radića	Proširenje trga, te uređenje suvremenim arhitektonskim elementima sa ciljem pružanja kvalitetnije i raznovrsnije usluge uz osjećaj udobnosti.
Uređenje plaže Balustrada u Crikvenici	Poboljšanje postojećeg uređenja plaže, te zaštita iste od erozivnog djelovanja mora.
Odvodnja u sklopu ceste kroz Dramalj	Potrebno je izgraditi kolektor 3, po postojećem Osipovom putu, kako bi novoizvedena kanalizacija u sklopu Ceste kroz Dramalj mogla biti spojena na postojeću mrežu u ulici Milovana Muževića
Hotel za nautičare International	nautičari (uglavnom)-klub hotel
Hotel Miramare	poslovni, odmorišni
Hotel Esplanada	odmorišni, konferencijski
Hotel Therapia	odmorište
Hotel "Vila Ružica"	odmorišno-edukativni
Hotel Park	odmorišni
Grand hotel	odmorišni
Amabilis hotel	Odmorišni, zdravstveni

Hotel Marina	Odmorišni, kongresni
Garni hotel Zagreb	plažni hotel-garni
Hotel Crikvenica	odmorišni
Hotel Kaštel	odmorišni; povijesni
Hotel Omorika	Odmorišni - SPA - wellness, zdravstveni tretmani, sportsko-rekreativni - resort
Turističko naselje Ad Turres	Odmorišni - SPA - wellness, zdravstveni tretmani, sportsko-rekreativni - resort
Thalassotherapia Crikvenica	Zdravstveni tretmani, sportsko-rekreativni - resort
Poliklinika Katunar	Zdravstveni turizam
Terme Selce	Zdravstveni i sportski turizam
Plan za renoviranje i unapređenje grada Crikvenice	Atrakcija
Arheološki park "Stranče"	Atrakcija
Tematski eko park "Crni molo-luka"	Atrakcija
Gradski muzej u Crikvenici	Atrakcija
Gradska knjižnica - nova	kultura
Javno parkiranje u Crikvenici	Infrastruktura
Muzej ribarstva u Crikvenici	Atrakcija
Muzej graditeljstva u Crikvenici	Atrakcija
Hotel Mediteran	smještaj
Područje za rekreaciju i zabavu-Podbadanj	Usluga

Hotel Ivančica	Smještaj/muzejski ili arheološko istraživački centar
I. faza kanalizacije sanitarnih otpadnih voda naselja Jadranovo	Za predmetnu izgradnju ishodovana je lokacijska dozvola i u postupku je izdavanje potvrde glavnog projekta. Trenutno je naselje Jadranovo potpuno nepokriveno mrežom sanitarne odvodnje. (cca 3000 m)
Reciklažno dvorište (sortirnica) i kompostana	Potrebno je riješiti prostorno-plansku dokumentaciju, kao i vlasničke odnose na predviđenim parcelama
Centralni uređaj za pročišćavanje otpadnih voda	Potrebno je riješiti prostorno-plansku dokumentaciju, te izraditi projektnu dokumentaciju
Sanitarna odvodnja naselja Benići Šupera	Proširenje sanitarne kanalizacijske mreže na udaljenije dijelove Grada (cca 3600 m)
Transportni cjevovod Selce-Hrusta-Benići-Sopalj-Dramalj-Jadranovo (projektiranje i izgradnja)	Procjena investicije je 17 mil. kuna - sa dodatkom transp. cjevovoda na području Grada N. Vinodolskog nužan za funkcioniranje vodoopskrbe Grada Crikvenice iz vodocrpilišta Žrnovnica
VS Klanfari – izgradnja vodospreme	Procjena investicije je 2.8 mil. kuna – nužna za bolju vodoopskrbu zapadnog dijela Grada Crikvenice
CP Manestri – izgradnja crpne postaje	Procjena investicije je 2.5 mil. kuna. Bitna za punjenje vodospreme Klanfari.
VS Therapia – rekonstrukcija vodospreme	Procjena investicije 1.5 mil. kuna
Radiona Crikvenica - izgradnja	Procjena investicije 2 mil. kuna. Zajednička investicija KTD Vodovoda Žrnovnica d.o.o. i Grada Crikvenice
Modernizacija meteorološke stanice	Valorzicija zdravstvenog turizma
Izgradnja „romskog naselja“	Projekt humanog stanovanja i integracije manjinskih skupina u zajednicu
Zaštita i uređenje Gradske jezgre Selce	Zaštita kulturne i povijesne baštine
Izgradnja multifunkcionalne dvorane, zatvorenog bazena	Poticanje sportsko-rekreativnog turizma

Jedinica lokalne samouprave (grad/općina): GRAD ČABAR

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
Izgradnja turističkog i sportsko-rekreacijskog centra „Jezero Vode“	Prostornim planom uređenja Grada Čabra na močvarnom području Sušica, uz naselje Vode, planirana je izgradnja umjetne akumulacije (jezera), s turističko-ugostiteljskim, sportsko-rekreacijskim i kulturno-zabavnim sadržajima na kopnu. Uz obalu jezera predviđeno je uređenje kupališta. Duž ceste prema naselju Vode planirani su kamp u prirodi te jedna veća sportsko-rekreacijska zona s građevinama otvorenog i zatvorenog tipa koje se mogu koristiti polivalentno.
Eko etno selo Zamost	Projektom se predlaže rekonstrukcija i revitalizacija starih mlinova, pilana i kovačnica u izgrađenom dijelu naselja Zamost, kao svojevrsna turistička atrakcija. Svrha projekta je vrednovanje, očuvanje i obnova postojeće kulturno-povijesne i etnološke baštine čabarskog kraja i proširenje ukupne turističke ponude.
Goranska škola u prirodi Tršće	Kapitalni projekt Škole u prirodi zajednički je projekt Grada Čabra i PGŽ, a odnosi se na dovršenje i dovođenje u funkciju smještajnih kapaciteta u potkrovlju škole u Tršću, potrebitih sadržaja povezanih uz školu u prirodi te rekreativnih i sportskih sadržaja za mlade. Osnovni cilj projekta je boravak učenika, prvenstveno učenika OŠ iz PGŽ, u prirodi, održavanje nastave u prirodi, eko-škola, škola informatike, izviđački kamp, škola skijanja i drugo.
Revitalizacija Ski centra „Rudnik“ Tršće	Glavnim planom razvoja turizma PGŽ predviđena su ulaganja u razvoj Ski centra „Rudnik“ Tršće. Funkcioniranje skijališta odvija se uz mnogobrojne poteškoće iz razloga potrebe stalnog ulaganja znatnih sredstava u pripremu objekata vučnica, opreme za zasnježivanje, ratraka, u proširenje skijaških staza, izgradnju umjetnog jezera na Rudniku, izgradnju manjeg hotela i dr. Kako „Hrvatske šume“ same nisu u mogućnosti financirati ulaganja u sustav skijališta, potrebna je pomoć šire zajednice.
Projekt „Stopama tršćanskih rudara“	Nastanak mjesta Tršća uglavnom se povezuje s početkom iskorištavanja željezne rude u ovom kraju i s izgradnjom čabarske željezare. Zbog sve veće potrebe za željeznom rudačom i proizvodima od željeza, proširivana je talionica u Čabru, a radovi na iskorištavanju i preradi rudače bili su sve opsežniji. U rudnicima su radili najbolji idrijski rudari, a vadili su rudu u gori kod Tršća i Sokoli. O eksploataciji žive zabilježeno je da je 1873. godine započeto nedaleko Trstja kopanje „rumenice“ ili cinabarita. Nažalost, do danas, premalo se znalo o Tršćanskim rudnicima, bili su neobilježeni i nedostupni široj javnosti. Grad Čabar prepoznao je predloženu ideju o realizaciji ovog projekta uvažavajući njegove ciljeve: zaštita, obnova i reafirmacija vrijednosti povijesne i tradicijske baštine, očuvanje kulture i običaja vezanih za život i rad ljudi u tršćanskom kraju, novi turistički sadržaj i ponuda, promocija našeg kraja, i u konačnosti razvoj ekonomskih aktivnosti povezanih uz razvoj ruralnog turizma. Provedba projekta „Stopama tršćanskih rudara“ zamišljena je realizacijom u dvije

	<p>faze: Obilježavanje turističko-edukativne staze, koja je završena, i uređenje „Lukinog rova“ i njegovo otvaranje za javnost.</p>
<p>Projekt „Luzijana“</p>	<p>Cilj projekta „Luzijana“ je razvijanje kulturno-turističke rute koja će povijesnim cestama i putovima (Luzijana, Karolina, Goranska cesta, frankopanski karavanski putovi) povezati kulturne i prirodne atrakcije prvenstveno Gorskog kotara, odnosno integrirati ih u širu mrežu regionalnih, nacionalnih i prekograničnih kulturnih i drugih turističkih putova. Kulturne vrijednosti rute razvijaju se oko glavne teme – povijesni putovi i ceste Gorskog kotara, a sadržaji kroz četiri osnovne skupine: - “Kulturni” sadržaji: povijesni i arheološki lokaliteti, ruralna baština, industrijsko naslijeđe, spomenici, javne i religijske zgrade...); -“Strukturalni” sadržaji: muzeji, atrakcije, izložbeni prostori, festivali i događanja, obrtničke radionice, centri i sajmovi...); - “Uslužni” sadržaji: smještaj, seoska domaćinstva, kampovi, rent-a-bike, rafting...; - “Pridruženi sadržaji” (npr.: tematski put „Plodovi gorja“, „Put Goranske kiparske radionice“, „Put zrinskih rudnika“ i drugi).</p> <p>Korisnici rute - demografski: stariji (50+) posjetitelji koji putuju s partnerom ili grupom prijatelja, a vole putovati polako od mjesta do mjesta, porodice s djecom, posjetitelji/turisti mlađe dobi skloni dokoličarskoj edukaciji i pustolovnim sadržajima.</p> <p>Korisnici prema načinu organizacije putovanja: posjetitelji koji svoje putovanje organiziraju samostalno, organizirane ture (školske ekskurzije, razni klubovi/udruženja, kružne ture), turisti stacionirani u komercijalnim i nekomercijalnim smještajnim objektima, jednodnevni posjetitelji, tranziteri.</p> <p>Korisnici prema aktivnostima: turisti motivirani upoznavanjem baštine i kulture života i rada, turisti motivirani aktivnostima u prirodi. Tržište: - PGŽ, Istra, Karlovačka županija, Zagreb, strani turisti/posjetitelji.</p>

Jedinica lokalne samouprave (grad/općina): OPĆINA ČAVLE

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
Sportsko-rekreativna zona	Na području Grobničkog polja predviđena je sportsko-rekreativna zona u sklopu koje bi se uklopila staza za rolere.

Jedinica lokalne samouprave (grad/općina): GRAD DELNICE

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
Uređenje turističko – rekreacijske zone „Polane“ i „Sportskog centra Petehovac“	Sanacija igrališta za visinske pripreme (nužno prethodno riješiti imovinsko-pravne preduvjete) kao dijela Goranskog sportskog centra (projekt usklađen s važećim prostornim planom iz 2002. g.)
Uređenje izletničke zone „Delnički potok“	Program započet sanacijom bazena i brane vodotoka Delnički potok, a u cijelosti bi trebao obuhvatiti uređenje okolice u neposrednoj blizini Potoka koja podrazumijeva povijesni aspekt više od stoljeća starog spomenika vezanog uz pilane potočare, kirijašenje i život sa šumom. (projekt usklađen s važećim prostornim planom iz 2002. g.)
Litopunkturni projekt „Svijet Kupe“	Temeljen na geomantskom istraživanju, nastao u suradnji slovenskih i hrvatskih gradova/općina s obje strane rijeke Kupe. U prostoru su obilježene energetske točke i meditacijske staze. (projekt usklađen s važećim prostornim planom iz 2002. g.)
Stalni izložbeni postava šumarstva, lovstva i ribolova –Kaštel Zrinski	Rekonstrukcija starog frankopanskog kaštela i osnivanje izložbenog postava u kojem će biti postavljena muzejska građa s područja Gorskog kotara s tematikom lovstva, šumarstva i ribolova. Otvorenje stalnog postava se očekuje krajem 2011. (projekt usklađen s važećim prostornim planom iz 2002. g.)
Plan lokalnog razvoja mikroregije Gorski kotar	U suradnji s regijom Friuli Venezia Giulia te svih goranskih jedinica lokalne samouprave, obuhvaća sve ekonomske razvojne pravce po vrstama djelatnosti te u suradnji s konkretnim faktorima na terenu te je zaokružen objavljivanjem pisane studije na temu sa svim pripadajućim privicima. (projekt usklađen s važećim prostornim planom iz 2002. g.)
Nordijski centar Delnice	Revitalizacija skijaških skakaonica i objedinjavanje nordijskih disciplina skijaškog skakanja i skijaškog trčanja, koji bi rezultirali jedinim nordijskim centrom u RH. (projekt za koji bi željeli da bude uvršten u Izmjene i dopune GP razvoja turizma PGŽ)
Klizalište Delnice	„Runolist“ d.o.o., Delnice, županijsko-gradsko trgovačko društvo koje skrbi o sportskoj infrastrukturi Grada Delnica – projekt multifunkcionalne dvorane za sport i turizam s lokacijom u Parku kralja Tomislava, Delnice; objekt je otvoren u ožujku 2009. čime je realizirana prva faza izgradnje, druga i treća faza predviđaju proširenje prostora za gledateljstvo kapaciteta do 1500 osoba, uređenje prostora za fitnes aktivnosti, konferencijske i klupske prostorije, uređenje parkirališnog prostora, svlačionice sa sanitarnim prostorijama, prostor trgovine sportske opreme i rekvizita, solarij, sauna te drugi sadržaji (projekt za koji bi željeli da bude uvršten u Izmjene i dopune GP razvoja turizma PGŽ)
Uređenje „Kompleks kuća Rački“	Kompleks predviđen za razvojni centar međuregionalnog projekta „Putovima baštine“ koji bi osim kuće pod zaštitom obuhvaćao uređene staje, 1 konferencijsku dvoranu, ured, apartman, terasu, sanitarne čvorove na način da se u potpunosti očuva postojeća autohtona arhitektura i tradicijski vrt. (projekt za koji bi željeli da bude uvršten u Izmjene i dopune GP razvoja turizma PGŽ)

Biciklističke staze grada Delnica	Sustav od 5 staza, od kojih su 3 obilježene (Zelena, Bijela i Crvena), a 2 tek trebaju biti (Žuta i Plava). Do sada je projekt financiran od strane Ministarstva turizma, a nužno je završiti projekt na terenu, izdati pripadajuće karte. Staze prolaze kroz područja značajne vrijednosti prirodne baštine PGŽ-a, NP-a Risnjak, značajni krajolik Petehovac, park šumu Japlenški vrh, dolinu Kupe. Uz njih se nalaze spomenici kulturne baštine te se na njima nalaze hoteli, pansioni, planinarski domovi i planinski centar Petehovac i objekti za privatni smještaj. (projekt za koji bi željeli da bude uvršten u Izmjene i dopune GP razvoja turizma PGŽ)
Od Vijeglavke do soka	Projekt Nacionalnog parka Risnjak, Crni Lug. Program prekogranične suradnje IPA Slovenija-Hrvatska 2007.-2013. Očuvanje travnatih voćnjaka visokostablašica kao visokovrijednih staništa, te iste promovirati u smjeru mogućih razvojnih prilika za ruralne krajeve. Uz suradnju dviju Škola u prirodi, koje će biti smještene u Kočevju (Slovenija) i NP Risnjak namjera je povećati osviještenost javnosti o prirodnim i kulturnim bogatstvima u ovoj prekograničnoj regiji. (projekt za koji bi željeli da bude uvršten u Izmjene i dopune GP razvoja turizma PGŽ)
Popovićev mlin	Rezultat privatne inicijative jedne delničke obitelji. Radi se o električnom mlinu iz 1925. koji je prestao raditi, ali je sada pretvoren u obrt i osposobljen za turističke posjete, a to je potaknulo otvaranje suverirnice i sale za društvene aktivnosti. U ponudi je od 2007. i predstavlja važan delnički turistički punkt. (projekt za koji bi željeli da bude uvršten u Izmjene i dopune GP razvoja turizma PGŽ)
Sobolova vapnenica	Krečana ili vapnara na Lujzijanskoj cesti nalazi se na planinarskom putu PŠ Japlenški – PŠ Golubinjak. Predstavlja tradicijsku vrijednost koju je obnovila građevinski TZ grada Delnica 2010.g. radi se tek o 1. fazi obnove kojom se sanirao vanjski dio peći čime se vrati njezin originalni izgled dok bi 2. faza (oblaganje ciglom iznutra) omogućila potpunu kvalitetnu obnovu (projekt za koji bi željeli da bude uvršten u Izmjene i dopune GP razvoja turizma PGŽ)
Središnja aleja Parka kralja Tomislava s obnovom nekadašnjeg zapadnog portala te uređenjem kružne trkališne staze	Obnova parka u tradicijskom i sportsko rekreativnom smislu. (projekt za koji bi željeli da bude uvršten u Izmjene i dopune GP razvoja turizma PGŽ)
Žičara sedežnica ili gondola „Petehovac“	Oblik povezivanja rubnog dijela Delnica s Planinskim centrom Petehovac. Potrebno je naći ozbiljnog i zainteresiranog investitora. (projekt za koji ne postoje trenutni uvjeti za realizaciju)
Viseći mostovi	U okviru projekta „Svijet Kupe“ predstavlja zasebni potencijal pred kojim su oveća ulaganja s obzirom da su neki zbog dotrajalosti zatvoreni, dok su neki već izmijenili prvobitni izgled. (projekt za koji ne postoje trenutni uvjeti za realizaciju)
Tragovima crnoluških staklana	Zasad je u prostoru jedva prepoznatljiv i to temeljem ostataka nekadašnjih mlinova na vodotoku Velika Voda gdje su prije tristotinjak godina postojale i staklane (prve u Hrvatskoj). Postoji

	šetnica na toj ruti koja u svojoj blizini ima jedini županijski NP Risnjak, a projekt posjeduje povijesnu utemeljenost. (projekt za koji ne postoje trenutni uvjeti za realizaciju)
R.S.C. Drgomalj	Prijedlog projekta (rekreativno – sportski centar) koji obrađuje dugoročnu opravdanost uređenja alpskog skijališta na masivu Drgomalj kraj Delnica s pratećom skijališnom infrastrukturom. Projekt je razrađen u pismenom obliku, s uključenom klimatološkom analizom broja dana sa snježnim pokrivačem i otvara novi pogled na zimske delničke adute. (projekt za koji ne postoje trenutni uvjeti za realizaciju)
Osnovna škola Turke	Vrlo dobro očuvan objekt stare škole u naselju Turke u Kupskoj dolini. Radi se o građevini većih dimenzija zanimljive arhitekture primjerene krajoliku, u kojoj vlasnik Grad Delnice, planira urediti Edukacijski centar.
Etnološka zona Velika Lešnica	Proglašena je na području istoimenog zaseoka još 1976.g. selo ima iznadprosječnu količinu očuvane autohtone goranske arhitekture, staro očuvano pojilo za stoku te crkvu Sv. Marije, jedan od najstarijih i najvrednijih goranskih sakralnih spomenika. (projekt za koji ne postoje trenutni uvjeti za realizaciju)
Kampiralište/kamp u Brodu na Kupu (ili Kupskoj dolini)	Inicijative za pokretanjem kampirališnog turizma vezuju se za apele Udruge Kupa glede revitaliziranja kampa u Brodu na Kupu. Nekadašnji lokalitet se prema današnjim standardima čini premalen, no uz dovođenje potrebne infrastrukture mogao bi biti poticaj za eventualnu daljnju poduzetničku aktivnost u tom smjeru. (Projekt za koji ne postoje trenutni uvjeti za realizaciju)
Projekt održivog razvoja „Putovima baštine“ 1998.-2005.	Projekt održivog razvoja turizma obuhvaća prikupski prostor županija Primorsko –goranske i Karlovačke, a trenutno miruje iz financijskih razloga. (Projekt ima širi regionalni značaj i podrazumijeva suradnju više JLS)
200 godina Lujzijane	Radni naziv projekta je „Lujzijana i Karolina u mreži europskih turističkih putova“. Nastoji valorizirati kulturnu i prirodnu baštinu duž jedne i druge povijesne ceste to jest pretvoriti ih u turističke (panoramske) ceste. (Projekt ima širi regionalni značaj i podrazumijeva suradnju više JLS)

Jedinica lokalne samouprave (grad/općina): **OPĆINA DOBRINJ**

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
Objekti zdravstveno-rekreativnog turizma u uvali Soline	Na ovoj lokaciji postoji prirodno nalazište ljekovitog blata (lokalitet Meline). Projekt obuhvaća izgradnju zdravstveno-rekreativnog centra sa smještajnim kapacitetima i s pratećim sadržajima. U tijeku su izmjene PPUO Dobrinj u sklopu kojih se predviđa usklađenje odredbi sukladno predloženom projektu.
Hotel u Šilu	Projekt izgradnje hotela u Šilu radi podizanja kvantitete i kvalitete smještaja. Naime, smještajni kapaciteti sa do sada nalaze kod privatnih iznajmljivača i vlasnika kampova u okviru privatnog smještaja i smještaja u kampovima. Izmjenama PPUO Dobrinj predviđaju se promjene PPUO u dijelu koji se odnosi na smještaj.
Obiteljski hoteli u obalnim naseljima: Čižići, Klimno i Soline	Podizanja kvalitete smještaja i ponude. Predviđeno PPUO Dobrinj.
Projekti sportsko-rekreativnih sadržaja	Razvoj sportsko-rekreativnih sadržaja kroz projekte sukladno odredbama PPUO Dobrinj odnosno projekt zabavnog parka na lokalitetu Sulinj u svrhu podizanja kvalitete destinacije kroz ponudu dodatnih sadržaja.
Razvoj seoskog turizma u naseljima u unutrašnjosti	Oživljavanje naselja u unutrašnjosti Općine, podizanje kvalitete ponude kroz projekte razvoja selektivnih oblika turizma.
Biciklističke i pješačke staze	Unapređenje i razvoj postojećih te formiranje novih biciklističkih i pješačkih staza u svrhu uključivanja prirodnih resursa u turističku ponudu.
Špilja Biserujka - Rudine	Dodatna ponuda u prepoznatljivosti destinacije.
Golf teren	U okviru postojećeg Glavnog plana razvoja turizma Primorsko-goranske županije u projektima destinacije Krk na području općine Dobrinj je, između ostalog, predviđen je golf teren Čižići za koji se projekt traži izostavljanje u predstojećim izmjenama Plana.

Jedinica lokalne samouprave (grad/općina): OPĆINA FUŽINE

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
Uređenje jezera Lepenica	Izgradnja i uređenje biciklističko – pješačke staze oko jezera Lepenica. Za realizaciju ovog projekta građevinska dozvola nije potrebna, a projekt zahtijeva izradu idejnog rješenja.
Staza furmana i lugara – višednevna šetnica	Kružna staza oko rubnog područja Općine Fužine. Potrebno je izraditi idejni projekt.
Turističko sportska rekreacijska zona u Ličkom polju	Uređenje Ličkog polja s namjerom prenamjene kroz izgradnju hipodroma, golf terena, poligona za polo, auto moto sportove, krosere te izgradnju hotela za smještaj turista i sportaša. Vlasničko pravni odnosi s riješeni, a potrebno je ishoditi građevinsku dozvolu.
Izgradnja i završetak SRC Gmajna	Sastoji se od 2 nogometna igrališta s planiranim proširenjem koje uključuje izgradnju još jednog igrališta, izgradnju i opremanje sportske dvorane te izgradnju i uređenje hotela s bazenom. Riješeni su vlasničko-pravni odnosi. Potrebno je izraditi idejni i glavni projekt te ishoditi građevinsku dozvolu.
Sportsko rekreacijski adrenalinski centar Vrata – Adrenalinski park	Razvojni projekt uključuje izgradnju bob staze, monkey staze, skijališta, površine za skijanje na travi, jumping te izgradnju hotela. Izrađeno je idejno rješenje. Potrebno je ugovoriti financiranje.
Sportsko zdravstveni projekt Zajama – Centar za njegu i oporavak	Izgradnja i opremanje 2 klinike – rehabilitacijske ustanove sa pratećim sadržajima. Vlasništvo nad zemljištem je riješeno, izrađen je idejni projekt, a u tijeku je i izrada UPU-a.
Skijalište Jelenča – skijaški tereni	Izgradnja skijaških staza i pratećih objekata. Donesen je UPU, izrađen idejni projekt i studija opravdanosti te predan zahtjev za lokacijsku dozvolu
Adrenalinska žičara	Izgradnja adrenalinske žice od vrha Preradovića do poluotoka jezera Bajer.
Turistički info centar	Izgradnja Turističkog info centra za područje Općine Fužine i cijelog Gorskog kotara koji se planira smjestiti u središtu Fužina. Potrebno je ishoditi dozvole i izraditi idejni projekt.
Izgradnja auto kampa	Na području Vrelo koje je kao takvo predviđeno i prostornim planom. U početnoj fazi nije planirano uređenje sanitarnog čvora. Prostor je trenutno u vlasništvu HEP-a.
Uređenje spilje Vrelo	Potrebno je izraditi idejni projekt, troškovnike i pribaviti odgovarajuće ponude.
Uređenje okolice jezera Bajer	Urediti odmorišta uz jezero te urediti trim stazu. Idejni projekt je izrađen, potrebno je osigurati potrebna sredstva za uređenje i opremanje.
Vrt za divljač Bajta – Jezero Potkoš	Izgradnja i opremanje prostora u kojem je smještena divljač. Potrebno je riješiti vlasništvo nad prostorom i napraviti idejni projekt.
Tematske staze – Tura Fužine - Vrelo	Vožnja turističkim vlakom oko jezera i brodom po jezeru uz izgradnju, obilježavanje i opremanje stajališta. Potrebno je izraditi idejno rješenje i provesti postupak javne nabave.

Jedinica lokalne samouprave (grad/općina): OPĆINA JELENJE

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
Općinski park- Dubina	Neiskorištena velika površina u Dražicama koja je u blizini biciklističkih staza, šetnice i samog centra Dražice. Uredio bi se park s autohtonim drvećem, biljkama i cvijećem te omogućio bolji i ljepši boravak gostima. Trenutačno se pregovaraju stavke projekta.
Izletište - Izvor Rječine	Već poznati dio Izvor Rječine planira se preurediti za izletnike u prirodi uz naš ponos rijeku Rječinu. Zbog same prirode uredilo bi se nekoliko pozicija sa stolovima, klupama i mjestom za vatru te omogućilo izletnicima bolji i ljepši boravak u prirodi.

Jedinica lokalne samouprave (grad/općina): GRAD KASTAV

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
Trg Lokvina	Uređenje Trga Lokvina kao središta turističkog života povijesne jezgre Kastva. To je centralni trg povijesne jezgre c crkvom Sv. Trojice, starim Kaštelom (danas hotel i gradska uprava), te cisternom simbolom kastavske bune iz 1666. g.
Crekvina – ljetna pozornica	Uređenje ljetne pozornice za kulturne i zabavne manifestacije s pratećim sadržajima u ambijentu ostataka crkve Sv. Marije na lokalitetu Crekvina. Projekt uključuje i konzervaciju postojećih ruševina.
Gradski bedemi i kule	Sanacija i turistička valorizacija bedema i kula kojima je okružena srednjovjekovna jezgra grada Kastva. Projekt uključuje i uređenje jedinstvene stambene kuće – kule (kao dijela gradskog bedema) na Trgu Istarske vile u izložbeno – prezentacijski prostor.
Kompleks Sv. Viktora na Kalvariji u Jurčićima	Uređenje i turistička valorizacija crkvenog kompleksa Sv. Viktora na Kalvariji, na brežuljku ponad Jurčića. Sastoji se od crkvice, kapelica i nadsvođene kalvarije. Kompleks s obzirom na položaj u blizini povijesne jezgre bio bi jedinstvena dopuna turističkoj ponudi Kastva.
Parkiralište iza Crekvine i pristupna cesta	Izgradnja parkirališta iza Crekvine i pristupne ceste koja obilazi gradske zidine preduvjet je za pretvaranje povijesne jezgre Grada Kastva u pješačku zonu, a osiguravaju se i dodatne parkirne površine
Javni WC kod Crekvine	Izgradnja javnog WC kod Crekvine (ili sl. lokaciji) za potrebe posjetitelja kulturnih priredbi i turista koji posjećuju Kastav
Parkiralište / garaža na ulazu u staru jezgru Kastva (Stari put)	Izgradnja parkirališta / garaže na platou ruševne poslovne zgrade uz Stari put. Trenutno devastirani prostor bi se uredio s ciljem dobivanja novih parkirnih površina i ograničenja prometa prema staroj jezgri.
Parkiralište za turističke autobuse	Formiranje parkirališta za turističke autobuse uz postojeću cestu Kastav – Belići pretvaranjem iste u jednosmjernu cestu. Preduvjet za formiranje parkirališta je izgradnja nedostajuće dionice županijske ceste (233) od Jurjenića (križanje za sportsku zonu) do križanja Belići.
Dionica županijske ceste Jurjenići - Belići	Izgradnja dionice županijske ceste (233) od Jurjenića (križanje za sportsku zonu) do križanja Belići predstavlja novi kvalitetan ulaz u grad Kastav i preduvjet je za formiranje parkirališta za turističke autobuse.
Dom kulture Kastav	Izgradnja Doma kulture Kastav (DDK) na Šporovoj jami, za održavanje različitih kulturnih manifestacija i priredbi s knjižnicom, spomen dvoranom kastavske čitaonice iz 1866., učionicama, te ostalim pratećim sadržajima.
Kastafsko kulturno leto ljetni festival	Međunarodni festival kulture Kastafsko kulturno leto od 1992. g. održava se tijekom srpnja i kolovoza, scenskim i glazbenim programima na Crekvini, u crkvi Sv. Jelene, na Lokvini, te izložbama u Galeriji „Sv. Trojica. Kastav pretvara u pravi multikulturalni centar regije.

Kastav blues festival	Jedinstvena manifestacija ovog profila koja okuplja eminentna svjetska imena blues glazbene scene. Nastala je u čast Philadelphija Jerry Ricksa, jednog od najekspozitivnijih predstavnika tradicionalnog bluesa (country-blues) i posljednje živuće veze sa tzv. Prvom generacijom blues glazbenika, čije je posljednje počivalište u Kastvu.
"Bela nedeja"- tradicionalna kulturno – povijesna manifestacija	Tradicionalni trodnevni sajam u čast mladog vina - belice, kao poseban dan spominje se već u Zakonu Grada Kastva iz 1400. g. Raznovrsna sajamska ponuda s brojnim kulturno - zabavnim programima.
Kastav film festival	Međunarodni filmski festival koji potiče razvoj medijske slobode i filmskog medija, te otvara javni prostor za sve filmske radove, bez selekcije. U kombinaciji sa glazbenim dijelom programa, festival pruža jedinstveni doživljaj u nezaboravnim prostorima Kastva.
Kastav grad malih muzeja - kastavske zbirke - etnografski putokazi	Promocija i daljnje uređenje postojećih muzejskih zbirki i malih muzeja – Muzejske zbirke Kastavštine, Vikotove bačvarije, Osojnakove kotlarije, Idičine peknjice i Filetove kovačije. Osnivanje novih zbirki - krojačije, etnografske zbirke i dr.
Šetnice po Lozi i Lužini	Uređenje postojećih i formiranje novih obilježenih i opremljenih turističkih eko – staza po kastavskim šumama Lozi i Lužini s startom i ciljem u povijesnoj jezgri Kastva
Zaštita i valorizacija kompletne kulturne baštine Grada Kastva	Ovaj projekt obuhvaća snimanje postojećeg stanja, zaštitu i sprječavanje daljnjih devastacija, te sanaciju evidentiranih devastacija povijesne jezgre Kastva - kulturnih spomenika, te cjelokupnog tradicijsko graditeljskog naslijeđa
Razvoj seoskog turizma u ruralnim sredinama Kastva	Projekt razvoja seoskog turizma u ruralnim sredinama (kao npr. Dukićevi skadnji i dr. s ciljem nadopune turističke ponude Kastva
Kompleks Vrata Jadrana	Izgradnja građevine trgovačko – uslužne, te zabavno rekreacijske namjene na lokaciji Vrata Jadrana (iznad postojećeg benzinsko servisnog centra)
Kompleks Šporova jama	Izgradnja građevine trgovačko – uslužne na lokaciji Šporova jama u podnožju povijesne jezgre Grada Kastva

Jedinica lokalne samouprave (grad/općina): OPĆINA KLANA

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
Turistička karta-uređenje turističke infrastrukture (mreža šetnica, planinarskih, biciklističkih, jahačkih staza koja povezuje preko 100 točaka prirodne, kulturne, povijesne i etno vrijednosti)	<p>Nužna je potreba turističke valorizacije prirodnih, etnoloških, kulturnih značajki ovoga kraja na kontroliran način tako da se zaštite sve vrijednosti ovoga područja te poticanje lokalnog stanovništva na gospodarsko turističke djelatnosti u smislu npr. izrade suvenira, iznajmljivanje privatnog smještaja (legalizacija već postojećih). Ukazivanje stanovništvu na nužnost turističke valorizacije svih značajki ovoga područja kao djelatnosti od kojih se može stvoriti profit.</p> <p>Usmjeravanje kretanja posjetitelja kroz tur. Signalizaciju i upućivanje na zaustavljanje u šumi (okupljanje) na za to predviđenim mjestima (odmorišta sa stolovima i klupama te razgledane točke). Na taj način se također indirektno educira posjetitelje o ekološki prihvatljivom načinu kretanja prirodom (na svakom odmorištu u info tablu postavljaju se tabele sa naznakom da je ostavljanje smeća neprihvatljivo ponašanje u prirodi).</p> <p>Učinak projekta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prihod lokalnom stanovništvu - Zaštita i prezentacija svih vrijednosti područja na turističkom tržištu– održivi razvoj - Razvoj i prepoznatljivost klane kao turističke destinacije edukacija kroz rekreaciju
Vojne fortifikacije iz II. Svij. rata	<p>Turistička valorizacija talijanskih fortifikacija iz drugog Svij. Rata – bunkera i kasarni radi zaustavljanja devastacije i iskorištavanja istih u turističke svrhe</p> <p>Turistička animacija turista i posjetitelja kroz tzv. doživljajni turizam (obilazak bunkera uz vodiče uz edukaciju o ratnim zbivanjima na ovom području)</p> <p>Veliki interes ljudi iz stranih zemalja koji gotovo svakodnevno šalju upite o zbivanjima iz II.svj. rata na ovom području (s obzirom da su mnogi talijani i nijemci živjeli ili služili vojni rok na području klane) ukazalo nam je na potrebu obnove fortifikacija te smo ih sve locirali i označili kao razgledne točke i odmorišta na turističkoj karti općine klana u sklopu mreže šetnica, planinarskih, biciklističkih i jahačkih staza. Rezultati projekta bit će mnogostruki, ali jedan od najznačajnijih rezultata bit će turistička valorizacija fortifikacija na temelju kojih će se klana isprofilirati kao posebna turistička destinacija koja nudi nešto novo i posebno u čitavoj turističkoj regiji.</p>
Šparožna jama	Valorizacija prirodnih resursa
Uređenje šetnice Klana - Gradina	Turistička valorizacija arheološkog nalazišta – Kaštela Gradine

Kras između Brkina i Kvarnera	Turistička valorizacija prirodnih i kulturnih resursa Organiziranje turističkih kretanja u regiji od Ilirske Bistrice do Klane.
Arheološko istraživanje i konzerviranje kaštela Gradine i Liburnijskog limesa	Valorizacija povijesnih građevina u turističkom, kulturnom i edukacijskom smislu.

Jedinica lokalne samouprave (grad/općina): OPĆINA KOSTRENA

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
Podmorski park	Čeka na proglašenje od strane resornog Ministarstva.
Botanički vrt	Čeka na proglašenje od strane Općine Kostrena, a upravljanje bi bilo u suradnji sa Prirodoslovnim muzejom Rijeka.

Jedinica lokalne samouprave (grad/općina): GRAD KRALJEVICA

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
<p>JEDRILIČARSKI DOM</p>	<p><u>Polazišta:</u> Danas se u Kraljevici redovito održava škola jedrenja i organiziraju se dvije tradicionalne regate: Kraljevačka regata krstaša i dvodnevna regata za klase Laser i Optimist.</p> <p><u>Ciljevi projekta:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - razvoj jedriličarskog sporta u Kraljevici i PGŽ kao tradicionalne sportske grane - mogućnost organiziranja regata državnog i međunarodnog značaja. Pored odličnog geoprometnog smještaja Kraljevice tome doprinosi i primjerena kvaliteta strukture ruže vjetrova u akvatoriju Kraljevice koja je dobro poznata među jedriličarima i sigurno je među najpogodnijima u PGŽ - razvoj nautičkog turizma putem pružanja usluga jedriličarima i yachting klubovima s kontinenta. <p><u>Do sada napravljeno:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - odabrana lokacija i uvrštena u prostorno-plansku dokumentaciju - proveden javni urbanističko-arhitektonski natječaj - izrađen idejni projekt <p><u>Buduće zadaće:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - izraditi glavni projekt i ishoditi potrebne dozvole - organizirati javno-privatno partnerstvo kao oblik izgradnje objekta - izgraditi objekt i staviti ga u funkciju <p><u>Oblik turizma:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - sportsko – rekreativni turizam - sukladno Glavnom planu razvoja turizma PGŽ <p><u>Uvrštenost u planove razvoja:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - uvršten u Program razvoja Grada Kraljevice - kandidiran za Razvojnu strategiju PGŽ
	<p><u>Polazišta:</u> Polazišta za ovaj projekt su dvojake prirode. S jedne strane Kraljevica je još od srednjeg vijeka poznata kao mjesto hodočašća Sv. Nikoli zaštitniku putnika i pomoraca, o čemu svjedoče mnogi povijesni dokumenti. S druge strane, zahvaljujući urbanoj tipologiji svog nastanka Kraljevica nema središnji gradski trg, mjesto okupljanja i prepoznatljivosti. Život se paralelno odvijao i na rivi i na uzdignutom centru, a ponajviše u velikim dvorcima. Bilježimo nastojanja s početka 20. stoljeća da se izgradi gradski trg, ali to do sada nije uspjelo.</p>

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
<p>TRG S KIPOM SVETOG NIKOLE</p>	<p><u>Ciljevi projekta:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - stvaranje novog turističkog i kulturnog identiteta Kraljevice kroz uređenje centra i izgradnju nedostajućeg središnjeg trga Grada sa skulpturom sveca zaštitnika - dostojno vrednovanje svetog Nikole kao stoljetnog zaštitnika Grada i stvaranje preduvjeta za kako masovna hodočašća tako i za pojedinačne posjete - spajanje rive i centra kroz jedinstvenu i uporabnu cjelinu <p><u>Do sada napravljeno:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - odabrana lokacija i uvrštena u prostorno-plansku dokumentaciju - izrađen kip svetog Nikole i postavljen na privremenu lokaciju - proveden javni urbanističko-arhitektonski natječaj - izrađen idejni projekt i dobivena lokacijska dozvola - u izradi glavni projekt <p><u>Buduće zadaće:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ishoditi potvrdu glavnog projekta - izgraditi objekt po fazama - osmisliti i opremiti objekt društveno ugostiteljske namjene „Centar Sv. Nikole“ i staviti ga u funkciju - osmisliti pojam Sv. Nikole kao proizvod <p><u>Oblik turizma:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - kulturni i vjerski turizam - sukladno Glavnom planu razvoja turizma PGŽ <p><u>Uvrštenost u planove razvoja:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - uvršten u Program razvoja Grada Kraljevice - kandidiran za Razvojnu strategiju PGŽ
<p>DVORAC „NOVA KRALJEVICA – FRANKOPAN“</p>	<p><u>Polazišta:</u></p> <p>Dvorac „Nova Kraljevica – Frankopan“ je velebna kasno renesansna rezidencija i jedan od prepoznatljivih atributa Grada Kraljevice, te kao takav mjesto kulturnog okupljanja i turistička atrakcija.</p> <p><u>Ciljevi projekta:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - revitalizacija Dvorca kao multifunkcionalnog prostora s naglaskom na povijesno-kulturnim i turističkim sadržajima - prezentiranje povijesne građe Kraljevice i brodogradilišta - uređenje Hrvatske kuće vina - razvoj kulturnog turizma destinacije <p><u>Do sada napravljeno:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - izrađen arhitektonski snimak postojećeg stanja i idejno konzervatorsko rješenje - sanirani konstruktivni dijelovi zgrade (osim kula) - uređeni pojedini prostori

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
	<ul style="list-style-type: none"> - skupljen dio građa za izložbe <p><u>Buduće zadaće:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - izraditi projekt uređenja interijera i ishoditi potrebne dozvole - naći partnere za Hrvatsku kuću vina - obnoviti i urediti preostali dio Dvorca i okoliša - pribaviti, sortirati, obraditi i prezentirati eksponate <p><u>Oblik turizma:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - kulturni turizam - sukladno Glavnom planu razvoja turizma PGŽ <p><u>Uvrštenost u planove razvoja:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Uvršten u Program razvoja Grada Kraljevice - kandidiran za Razvojnu strategiju PGŽ
OBALNA ŠETNICA	<p><u>Polazišta:</u> Prostornim planom predviđena je integralna šetnica duž 13 km obale Grada kao dio međunarodnog pješačkog „Jantarskog“ puta. S tim ciljem Grad svake godine ulože sredstva u pojedine dijelove trase.</p> <p><u>Ciljevi projekta:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - izgradnja integralne šetnice Bakarac – Kraljevica – Oštro – Uvala Scott – Črišnjeva – Neriz (nastavno: Neriz – Šmrika – Križišće – Bakarac) - povezivanje turistički atraktivnih točaka - aktiviranje turističkih i ugostiteljskih objekata - otvaranje do sada nepristupačnih predjela Grada za razgledavanje - razvoj zdravstvenog i rekreativnog turizma <p><u>Do sada napravljeno:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - sanirana, podzidana i proširena dionica Bakarac - Kraljevica - probijen prvi dio trase Črišnjeva – Neriz (Jadranovo) i uređena dva pristupa prirodnim plažama - ređen dio šetnice Oštro – uvala Scott <p><u>Buduće zadaće:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - proširiti i urediti postojeće dijelove trase - probiti nepostojeće dijelove trase - urediti završni sloj, rasvijetliti i urbano opremiti šetnicu - postaviti informativne ploče i putokaze - osmisliti vidikovce, točke zaustavljanja i interesa <p><u>Oblik turizma:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - sportsko – rekreativni i turizam - sukladno Glavnom planu razvoja turizma PGŽ <p><u>Uvrštenost u planove razvoja:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Uvršten u Program razvoja Grada Kraljevice - kandidiran za Razvojnu strategiju PGŽ

Jedinica lokalne samouprave (grad/općina): GRAD KRK

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
<p>Izgradnja Sportskog centra „Josip Pepi Uravić“</p>	<p>Izgradnja hotela visoke kategorije (min. 4 zvjezdice, a po mogućnosti i 5) sa wellness sadržajima, bazenom i potrebnim sportskim sadržajima koje Grad definira</p> <p>Na području Sportskog centra Josip Pepi Uravić gdje se danas nalaze 2 nogometna igrališta, boćalište na otvorenom i boćarski klub, Idejnim rješenjem, predviđena je izgradnja hotela visoke kategorije (min. 4 zvjezdice, a po mogućnosti i 5) sa wellness sadržajima, bazenom i potrebnim sportskim sadržajima koje će definirati Grad Krk.</p> <p>Budući da postojeći sadržaji nisu adekvatni za optimalno korištenje ovog prostora, izgradnjom multifunkcionalnog projekta s različitim sadržajima, Grad Krk namjerava poboljšati kvalitetu življenja grada.</p> <p>Prioriteti revitalizacije kompleksa vezani su na mogućnosti prostora, zaštićenu ambijentalnu cjelinu, sportsku tradiciju i izvorni urbani koncept.</p>
<p>Akvapark, Karting staza</p>	<p>Sportsko rekreacijska zona Lizer</p>
<p>Polivalentni centar za kulturna zabavna i poslovna događanja</p>	<p>U prostoru iznad Trgovinsko poslovnog centra Krk predviđena je izgradnja i uređenje prostora za udruge u kulturi, kino i kazališne predstave</p>
<p>IZGRADNJA – PROŠIRENJE LUKE DUNAT</p>	<p>- projekt predviđa izgradnju gatova za privez brodice domicilnog stanovništva i nautičkog turizma - Realizacijom projekta stvaraju se bolji uvjeti za razvoj nautičkog turizma i smještaj ribarskih, sportskih i rekreacijskih brodice za stanovnike naselja Kornić</p> <p>Aktivnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - maritimna studija - studija utjecaja na okoliš - rasprava sa mještanima i zainteresiranim udrugama - idejni projekt - izraditi glavni i izvedbeni projekt - osigurati financijska sredstva i pristupiti faznoj izgradnji
<p>PARK DRAŽICA - PROJEKT REVITALIZACIJE</p>	<p>Ciljevi</p> <ul style="list-style-type: none"> - vratiti prostornu i sadržajnu osnovu parka - osigurati dugoročnost i obnovu raslinja, pomlađivanje i oblikovanje parka - rasteretiti okolni prenapučeni prostor plaže - stvoriti novi atraktivni parkovni objekt, perivoj za šetnju, igru i boravak - izgradnjom bazena stvoriti novi gradski prostor za sport i rekreaciju, a obzirom na susjedstvo hotelskih kuća i razlog produženju turističke sezoneOvim projektom provodi se

	<p>revitalizacija postojećeg parka koji datira iz dvadesetih godina dvadesetog stoljeća i predstavlja pravu kulturnu – perivojnu baštinu grada i otoka Krka. Pored izvršene inventarizacije i uređenja svega bilja projekt planira:</p> <ul style="list-style-type: none"> -izgradnju i uređenje parkirališta (djelomično izgrađeno) -izgradnju centralnog prostora parka (izvedeno) -saniranje i izgradnju glavnih staza u obliku morske zvjezdače (izvedeno) -izgradnju sporednih staza u obliku morskog puža – spirale (izvedeno) -izgradnju vidikovca (izvedeno) -arboretum (izvedeno) <p>Posebni parkovni elementi:</p> <ul style="list-style-type: none"> -portali – četiri ulaza u park -parkovni elementi za sjedenje (izvedeno) -parkovni elementi za označavanje raslinja (izvedeno) -paviljoni (informacijski, ugostiteljski, vedutni) -parkovni element – akcent, memorija -parkovni element - slavina -parkovni elementi – posude za otpatke -javna rasvjeta -dječje igralište -zatvoreni bazen za standard vaterpolo sporta <p>Aktivnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> -- projektiranje - izrađeni idejni projekti za park i bazen - isprojektirati glavni i izvedbeni projekt za bazen <p>bazen</p> <ul style="list-style-type: none"> - izgradnja parkovnih paviljona, portala, dječjeg igrališta i drugih parkovnih elemenata - izgradnja bazena
<p>Gradski muzej</p>	<p>Ciljevi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izgradnja prvog gradskog muzeja - Evidentirati kulturnu baštinu; - Zaštititi kulturnu baštinu; - rezentirati kulturnu baštinu. - Poboljšati ponudu i produžiti turističku sezonu. <p>Aktivnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - istražni radovi na lokaciji muzeja - ishodovanje potrebne dokumentacije za građenje - uređenje muzejskog prostora - evidentiranje kulturne baštine - opremanje muzejskog prostora i postavljanje izložaka
<p>Biciklistička staza Krk - Sv. Juraj</p>	<p>Šetnica i biciklistička staza uz obalu između Krka i uvale Sv. Juraj</p>
<p>100 km biciklističkih i pješačkih staza „Šoto vento“</p>	<p>Dodatna turistička ponuda na području Šoto venta koja će omogućiti produženje turističke sezone na području grada Krka te poticaj razvoju malog poduzetništva.</p>

<p>PRVOMAJSKI INKUBATOR“</p>	<p>Naziv Prvomajski inkubator krije glazbeno-likovno događanje koje se u gradu Krku sada već tradicionalno održava krajem travnja i početkom svibnja s ciljem okupljanja, druženja i razvijanja rasprave među mladim glazbenicima, likovnjacima, ali i ostalim entuzijastima. Prvomajski inkubator tako čine dva samostalna, ali ipak zavisna, konglomerata: skupna tematska izložba i koncert demo bendova ojačan nastupom poznatijih gostiju. Predviđeno trajanje 2 dana.</p> <p>U ovo doba kad na samom otoku nema alternativnog glazbenog festivala gdje bi MLADI došli i uživali u dobroj glazbi, mislimo da je idealna situacija da Prvomajski Inkubator postane upravo to. Zatvorio se glavni diskus „Crossroad“ u Malinskoj, „Skaville“ festival se preselio sa Voza, jedino što je ostalo je bašćanska Ovca i krčka Lovričeva. Danas raste trend dobrih OpenAir festivala i mislimo da svaki grad u Hrvatskoj koji organizira tako nešto ima koristi od toga (primjer Rastraft u Slunju)</p> <p>Ove godine smo imali posjetitelja iz cijele Hrvatske (pošto su nastupili bendovi iz Đurđenovca, Zagreba, Rijeke, Splita...) i sudeći po reakcijama svi su bili zadovoljni! Mladima treba tako nešto, i iskreno smatramo da ovo može pasti pod kategoriju poboljšanja života mladih u gradu Krku! Možete i sami zamisliti kako je danas teško išta kvalitetno organizirati bez određenih sredstava, a kamoli jedan ovakav dvodnevni festival. Svatko zna da je kvaliteta organizacije i festivala proporcionalna samom budžetu za isti. Nadamo se da ćete prepoznati veliki potencijal u „Prvomajskom inkubatoru“ i da ćemo skupa postići krajnji cilj-jedinstveni krčki glazbeni brend!</p>
<p>„EVO TI PA SLUŠAJ“</p>	<p><i>Evo ti pa slušaj!</i> je jednodnevni festival u organizaciji <i>Udruga demo bendova grada Krka</i>. Na festivalu nastupaju bendovi s područja otoka Krka i gosti koji su najčešće renomirani hrvatski glazbenici. Manifestacija se već tradicionalno održava na boćarskom igralištu u sklopu SC Josip Uravić Pepi zadnju subotu u kolovozu. Udruga već 3 godine za redom pred kraj sezone organizira (za sada) mali koncert čiji je primarni cilj promocija otočkih bendova. Kako bi privukli što veći broj posjetioca, naravno, gostuju poznatija hrvatska imena, tako da su do sada nastupili Ruiz, PHC i Brkovi.</p> <p>Za razliku od Prvomajskog Inkubatora koji je komercijalniji, <i>Evo ti pa slušaj</i> je festival alternativne glazbe koji krajem sezone okuplja mlade koji su željni promjena i izlaska iz urbane ljetne rutine! Upravo zato svake godine imamo veliki odaziv, ne samo otočke mladeži, već i turista koji već pred kraj ljeta sa zadovoljstvom dođu čuti koncert uživo koji je malo izvan grada, a opet 10ak minuta hoda od centra! Mladi se već osjećaju kao doma na ovom festivalu jer traje nekoliko godina i ljetna atmosfera pridonosi tom osjećaju! Mislimo da je ovaj festival itekako bitan jer ljudima približavamo glazbu koju do sada možda nisu čuli (samim time ih na neki način i glazbeno obrazujemo), a i gradu</p>

	<p>pruža jedno alternativno ljetno događanje!(kao primjer možemo navest riječi pohvale od grupe Čileanaca koji su pročitali naš plakat u gradu i odlučili doći pogledati što se dešava! Bili su ugodno iznenađeni što se tako nešto održava u gradu).</p>
<p>„KVIR'N'BASS“ [Kvirin Bejs]</p>	<p>„Kvir'n'bass“ je novi jednodnevni festival koji je zamišljen kao smotra DJ-eva. Manifestacija bi se odvijala na plaži „Lukobran“ 01.06 u trajanju od 18:00 do 02:00. Festival je privlačan jer se održava početkom lipnja (oko sv. Kvirina), dakle u blagoj predsezoni kad još nema kupača, a poznata gradska plaža se može napuniti domaćim ljudima i turistima svih uzrasta koji će uživati u dobroj glazbi. Cilj ove manifestacije je za dan grada Krka ujedinit stare i mlade u jedinstvenu vikend ponudu. Pošto u gradu Krku nije postojala slična manifestacija (sličnog koncepta), mislimo da ovaj festival može uvelike doprinijeti samom gradu!</p> <p>Činjenice o događanju:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Nikad se na Krku nije održavala manifestacija gdje će od popodnevni sati do navečer nekoliko DJ-eva puštat glazbu! (dakle nova stvar koja će sigurno privući ljude) 2) Manifestacija bi se održala u predsezoni, kad plaža „Lukobran“ nije puna kupača, a opet ima dovoljno turista u gradu da zajedno sa domaćim posjetiocima učine ovu manifestaciju velikom. Ambijent je ključan faktor u ovoj priči! Ideja je privlačna na samu pomisao sunca,plaže,kupanja, opuštanja i dobre glazbe! 3) Manifestacija je otvorenog tipa (kao i sve naše manifestacije),ali nije alternativna već mainstream (aktualna) što je veliki plus jer može privući veći broj posjetioca (što domaćih, što turista) 4) Ne iziskuje toliko novčanih sredstava poput velikih festivala i koncerata. Međutim, kao što smo već rekli, kvaliteta je proporcionalna budžetu i nije moguće ostvariti ovu ideju u potpunosti bez ikakvih novčanih sredstava.
<p>„ POZDRAV LJETU “ – zatvaranje ljeta</p>	<p>„Pozdrav ljetu“ je manifestacija koja je osmišljena kao jednodnevni spoj likovne,glazbene i sportske aktivnosti. Ideja je spojiti već postojeće manifestacije poput „Bodul Bike-a“ i nove manifestacije u jedinstveni festival! Dakle, „Pozdrav ljetu“ bi se održavao u rujnu i zamišljeni je kao cjelodnevna manifestacija u kojoj bi sudjelovale udruge poput KUL-a, Udruge demo bendova grada Krka i sportskih klubova poput Malo-nogometnog kluba Krk itd... Udruga KUL će objaviti natječaj u vrtiću i koordinirati izložbu likovnih radova krčke predškolske djece na temu „jesen u mom gradu“ u galeriji Dekumanus. Udruga demo bendova grada Krka će objaviti natječaj po školama i koordinirati izložbu literarnih radova osnovno i srednjoškolske djece na temu „jesen u mom gradu“ u caffe bar „Volsonisu“. Malonogometni klub Krk će organizirat malonogometni</p>

	<p>turnir na rivi (3 na 3), a Bodul Bike će tradicionalno biti organiziran. Sve će biti posloženo tokom dana tako da se sve stigne pogledati, a za kraj će Udruga demo bendova grada Krka organizirati koncert na gradskoj rivi. Koncert je koncipiran kao promocija otočkih bendova i gostiju. Povrh svega, „Pozdrav ljetu“ je humanitarna manifestacije, gdje će biti moguće; kupiti slike predškolske djece, pjesme osnovno i srednjoškolske djece, prijaviti se za malonogometni turnir i platiti participaciju po igraču.</p> <p>Nakon ljetnih vrućina i turističke sezone „Pozdrav ljetu“ je idealna manifestacija da nas polako vrati na zemlju, podsjeti na ljeto i pripremi za nadolazeću jesen odnosno zimu!</p> <p>Kada govorimo o kvaliteti življenja u gradu Krku onda „Pozdrav ljetu“ zajedno sa „Prvomajskim inkubatorom“ može imat veliku težinu! U jednoj manifestaciji smo povezali cjelokupnu mladež grada Krka! Djecu iz vrtića, osnovne i srednje škole, mlade glazbenike, nogometaše i sve to u centru grada! Da pojasnimo još malo cjelokupnu viziju! Dakle, ujutro počinje Bodul Bike (nismo sigurni u koncept i do kad traje), i po njihovom povratku na rivi, kad se već skupi dovoljno ljudi, sve je spremno za malo nogometni turnir (3 na 3)! Dok se turnir odvija, u Dekumanusu i Volsonisu se priprema izložba dječjih radova! Sportski dio završava po danu, dakle između 18:00 i 19:00! U 20:00 otvora se izložba likovnih radova u Dekumanusu u trajanju od 30-ak min, nakon čega se svi sele na otvorenje izložbe literarnih radova u Volsonisu oko 21:00. Nakon svega, od 22:00 na dalje na krčkoj će rivi svirati lokalni demo bendovi i gosti! Nismo spomenuli da je cijela manifestacija humanitarnog karaktera! Mislimo da bi bilo simpatično staviti na prodaju (u obliku aukcije ili jedna simbolična cijena za sve radove) slike i pjesme krčke djece i zaradu, od toga i participacije za malonogometni turnir i Bodul Bike, damo u humanitarne svrhe.</p> <p>Pod organizacijskom palicom Udruge demo bendova grada Krka, više udruga bi radile skupa sa istim ciljem poboljšanja života mladih u gradu Krku. Mislimo da je to hvalevrijedno, i da ova manifestacija može bit od velike koristi gradu Krku!</p>
<p>Krk summer sport exhibition“</p>	<p>Dvodnevna promocija zdravog života u gradu Krku u organizaciji Udruge demo bendova grada Krka.</p> <p>Egzibicije na krčkoj rivi na otvorenom, sa završnim nastupom lokalnih DJ-eva i demo bendova</p> <p>Beneficijalno zbog turista koji će to moći sve pratiti te sudjelovati u natjecanjima!</p> <p>Pod vodstvom i organizacijom Udruge demo bendova grada Krka, puno udruga radi s istim ciljem promocije zdravog života, sporta i glazbe te podizanja kvalitete života u gradu Krku</p> <p>Ova nova manifestacija bi se odvijala u srcu sezone kada se procjenjuje da ima najviše ljudi/turista u gradu. Dakle, „KRK SUMMER SPORT EXHIBITION“ bi počeo u popodnevnim satima kad nije prevruće i kad se ljudi počinju</p>

	<p>kretati rivi! Prvi dan je potrebno postaviti novu binu i teren za street basketball koji je bio na rivi prošle godine. Mislimo da ima mjesta da to bude u isto vrijeme postavljeno na rivi! Oko 18:00 bi se počelo sa street basketballom! Vrijeme početka je bitno i raspored događanja je također bitan! Poslije košarkaškog turnira, na glavnu binu se postavljaju strunjače za demonstracije karate i judo kluba Krk! Nakon njihove egzibicije strunjače se miču i postavlja se DJ koji pušta glazbu te u isto vrijeme se na bini odvijaju točke plesnih skupina! Drugi dan se, opet, u popodnevnim satima organizira skakanje sa biciklima u more (znalo je već biti na rivi), nakon toga se miču rampe za skakanje i organizira se malonogometni turnir (na isti princip kao street basketball – 3 na 3). Cijelo vrijeme bina stoji kraj sunčanog sata i na njoj voditelj programa informira ljude/turiste. Nakon turnira slijedi koncert lokalnih bendova i potencijalnih gostiju (ovisno o budžetu). Dakle - 1. dan – košarka, judo, karate, plesne skupine i DJ, 2. dan – skokovi u more, mali nogomet, koncert! Moguće je bilo koji oblik sporta uklopiti u ova 2 dana. Sve sportske udruge ili klubovi su dobro došli u ovoj ideji! Također bi pobjednici u sportskim natjecanjima dobili nagrade koje su u duhu grada Krka (maslinova ulja, izlet brodom, itd). Mislimo da je ova ideja prilično atraktivna i ne može se u njoj ne prepoznati potencijal i uspjeh!</p>
--	---

Jedinica lokalne samouprave (grad/općina): OPĆINA LOKVE

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
TURISTIČKI SMJEŠTAJNI KAPACITETI NA JEZERU (HOTEL, APARTMANSKO NASELJE GORANSKIH KUĆA, KAMP)	<p>Jezero svojom ljepotom privlači mnoge turiste koji su uglavnom u prolazu jer nema dovoljno turističkih sadržaja, a isto tako niti kvalitetnih smještajnih kapaciteta koji bi privukli turiste na duži boravak. Iz tog razloga predlaže se izgradnja turističkih kapaciteta tipa hotela i kampa uz jezero, a koji bi se svojim izgledom uklopili u okoliš, a dodatnim sadržajima koristili resurse cijelog područja.</p> <p>Cilj ovih projekata je pokretanje gospodarskog razvoja, uz obogaćivanje turističke ponude i otvaranja velikog broja novih radnih mjesta.</p>
SPORTSKO REKREACIJSKI CENTAR – REČINA (skijalište, klizalište šetnice i konjičke staze)	<p>Područje Suhe rečine procijenjeno je idealnim za uređenje skijaškog centra, sa sanjkalištem zbog svog položaja, dovoljne nadmorske visine i mnoštva izvorišta u blizini. Predviđa se uređenje nekoliko staza za alpsko skijanje sa žičarom, staze za skijaško trčanje (koje će ljeti biti biciklističke staze) i klizalište.</p> <p>Cilj ovog projekta je pretvoriti Lokve u planinski centar u zimskim mjesecima i pružiti turistima novi doživljaj.</p>
UREĐENJE PLAŽA	<p>Uređenje plaža i određivanje kupališnih zona na području jezera na kojima bi sadržaji bili izrađeni od drva, kako bi se korištenjem prirodnih materijala zadržala očuvanost prostora.</p> <p>Na jezeru bi se još, kako bi se uveo red i pregled barki, napravio jedinstveni registar barki koje bi u suradnji sa Hep-om vodila lokalna TZ.</p> <p>Cilj ovog projekta je povećanje atraktivnosti jezera kao kupališne destinacije u ljetnim mjesecima.</p>
UREĐENJE TERENA ZA EKOLOF	<p>Područje Mrzlih Vodica (Suha rečina i PodtisoVac) zamlječeno je kao pogodno za uređenje terena za ekogolf.</p> <p>To je način uređenja golf terena pri kojem se u potpunosti poštuju svi prirodni lokaliteti ovoga kraja, odnosno prostori budućih golf igrališta prilagođeni su prirodnom okolišu. U potpunosti se poštuju sve ekološke odrednice vezane za očuvanje okoliša.</p> <p>To znači da se na igralištu ne smiju upotrebljavati štetne kemikalije i zaštitna sredstva i ne predviđa se dodatna izgradnja tipa apartmana.</p> <p>Cilj projekta je privlačenje turista veće platežne moći i očuvanje područja od dodatne izgrađenosti, naročito gradnje kuća za odmor.</p>
OBITELJSKO SELJAČKO GOSPODARSTVO	<p>Turističko seljačko gospodarstvo je manja gospodarska cjelina, smještena u turistički atraktivnom kraju, koja daje izvoran proizvod ili uslugu gospodarstva, a u rad su uključeni svi članovi obitelji.</p> <p>Glavna odlika i posebnost pružanja usluga jela i pića je činjenica da su namirnice proizvedene na klasičan način na seljačkom gospodarstvu i da na taj način vjerno slijede suvremene trendove o „zdravoj prehrani“.</p>

	<p>Svaki domaćin u skladu sa mogućnostima i vlastitoj kreativnosti može upotpuniti sadržaj na svom obiteljskom gospodarstvu i na taj način svakom gostu pružiti što sadržajnije boravak u ozračju prijateljske obiteljske sredine.</p> <p>Područje: Lazac, PodtISOVAC.</p>
ADRENALINSKI ŠUMSKI PARK	<p>Predlaže se uređenje adrenalinskog parka u sklopu Park šume Golubinjak. Adrenalinski šumski park pruža obilje noviteta u savladavanju različitih vježbi na stablima i nudi nezaboravno iskustvo i to ne samo zbog visine, već je to i avanturističko iskustvo. Adrenalin park sastoji se od visećih staza integriranih u šumi. Instalacije čeličnih sajli, špaga i platformi u drvu omogućuju korisnicima realizaciju u potpunoj sigurnosti, a potrebna je samo ravnoteža, koncentracija i malo tjelesne kondicije. Staze je moguće označiti kao plave, crvene i zelene, ovisno o zahtjevnosti (visini) na kojoj se konopci nalaze.</p> <p>Cilj ovog projekta je „Fun for life“ koji podržava razvoj avanturističkog turizma u Gorskom kotaru</p>
DJEČJI GRAD	<p>Dječji grad (park) je potreba kako turista tako i lokalnog stanovništva. U Lokvama ne postoji adekvatan otvoreni prostor opremljen dječjim spravama za zabavu i igranje pa se predlaže uređenje dječjeg grada u predjelu zone Sljeme i Golubinjak.</p> <p>Cilj je unaprijediti ponudu vezano uz stratešku smjernicu razvoja obiteljskog turizma u Lokvama.</p>
EKO-ETNO SELO	<p>Predlaže se uređenje eko-etno sela na području PodtISOVCA.</p> <p>Mogućnosti razvoja kroz plasman lokalnih domaćih poljoprivrednih proizvoda, tradicionalnih rukotvorina i proizvoda domaćeg obrta.</p> <p>Mogući tipovi i sastavnice sela ovisit će o tome koji od mogućih scenarija bude odabran (ovisno da li se uređuje postojeće „živuće“ selo, napuštene selo, ili se ide na potpuno novu izgradnju zapuštenih i razrušenih sela), a u svakom slučaju potrebno je ponuditi autohtonost i izvornost, kako u arhitekturi, tako i u popratnim izložbenim sadržajima.</p> <p>Cilj ovog projekta je razvoj novih turističkih proizvoda, na očuvanju tradicije i oživljavanje nerazvijenih i rijetko naseljenih ruralnih područja.</p>
TURISTIČKO NASELJE PODTISOVAC	<p>Atraktivna lokacija za razvoj elitnog turizma predviđena za izgradnju smještajnih kapaciteta visoke kategorije sa svim pripadajućim sadržajima čime se riješio problem nedostatka smještajnih kapaciteta.</p>
PJEŠAČKA I BICIKLISTIČKA STAZA OKO JEZERA – POVEZIVANJE U MREŽU STAZA I POBOLJŠANJE SIGNALIZACIJE	<p>Trend brdskog biciklizma je u porastu, postojeća staza oko jezera vrlo je interesantna, ali kako bi zadovoljila šire potrebe, predlaže se njeno umrežavanje.</p> <p>Ovaj projekt je namijenjen dvjema ciljnim skupinama: „Relaksiranje, obiteljski turizam“ – koriste lake staze, kao i asfalt, žele uživati u prirodi, traže mirne staze, vole lijepe vidikovce i mjesta za odmor.</p> <p>„Sport i priroda“ – žele poboljšati fizičku spremnost, žele boraviti u netaknutoj prirodi, vole avanture.</p>

	Cilj projekta je povećati atraktivnost područja oko jezera, ali i šireg područja općine i obogatiti turističku ponudu.
TEMATSKI PUTOVI (PUTOVIMA PODZEMLJA – LOKVARSKE ŠPILJE, TURIZAM ISPOD HORIZONTA, PUTOVI ZDRAVLJA, PUTOVI LJEKOVITOG BILJA)	Područje Lokava poznato je po brojnim spiljama koje bi trebalo povezati i objediniti u jedan turistički proizvod. Povezati spilje sa pričom ispod jezera(Turizam ispod horizonta) Putovi zdravlja je dobro osmišljena rekreativna trim staza. Na trim stazu se postavljaju sprave za vježbanje izrađene od drveta te nekoliko mjesta za odmor (klupice na vidikovcu, odmor uz rječicu ili jezero i slično.) Kod svake sprave postavlja se tabla s uputstvima za vježbanje te dužinom ponavljanja ovisno kojoj kategoriji turist pripada. Na ulazu se postavlja tabla s opisom rute, terena, dužine staze, sprava te potrebne staze.
SPORTSKI CENTAR „LOKVE“	Na prostoru iza zgrade općinske uprave nalazi se solidno uređen i održavan nogometni teren i veliki zapušteni prostor bivše kuglane. Za ozbiljnije pripreme nogometnih klubova i organizaciju turnira potrebna su dodatna ulaganja. Cilj je privući klubove na pripreme te poboljšati kvalitetu lokalnog kluba i obogatiti Općinu dodatnim sportskim sadržajima.
OBJEKT TURISTIČKE ZAJEDNICE	Prepoznatljiva i lijepo uređena zgrada TZ na odličnoj je lokaciji i šteta je da dio površine predviđen za poslovni prostor stoji neiskorišten pa se predlaže otvaranje suvenirnice ili kioska sa proširenim sadržajima.
CAFE BAR U PROSTORU SKLONIŠTA	U samom centru, iza zgrade TZ nalazi se zapušten prostor nekadašnjeg skloništa koji je u kamenu i nalazi se na atraktivnoj lokaciji. Predlaže se uređenje skloništa i okoliša i otvaranje cafe bara sa velikom terasom. Cilj je obogatiti ugostiteljsku ponudu stavljanjem prostora u funkciju.
UREĐENJE „UČITELJSKE“ ZGRADE	Zgrada u vlasništvu Općine nekada je služila kao smještaj za učitelje, a danas je gotovo prazna i zapuštena. Jedan stan se još koristi, ali smještaj nije adekvatan. Potrebno je pronaći zamjenski smještaj za postojećeg stanara (ako ima prava zaštićenog najmoprimca) i cijeli objekt renovirati i dati prostor na korištenje (npr. Udrugama, preseljenje zavičajne zbirke iz skučenog prostora škole). Razmotriti mogućnost pretvaranja objekta u hostel.
ZAVIČAJNA ZBIRKA	Zavičajna zbirka sa brojnim eksponatima nalazi se na neadekvatnom i skučenom prostoru u prizemlju osnovne škole. Ti brojni vrijedni eksponati zaslužuju kvalitetnu prezentaciju i dostupnost, kako turistima, tako i svom stanovništvu. Predlažu se dvije mogućnosti : jedna je smještaj zbirke u prostoru „Učiteljske zgrade“ nakon što se preuredi, a druga je suradnja s potencijalnim ugostiteljima koji žele investirati u otvaranje autentičnog restorana koji bi mogao biti uređen u etno stilu korištenjem brojnih eksponata iz zbirke, a to bi ujedno bio i izložbeni prostor koji bi Zbirku približio javnosti.
NEKADAŠNJI BUNKER KAO MUZEJ	U neposrednoj blizini PŠ Golubinjak nalazi se nekadašnji bunker koji je zapušten i djelomično razrušen. U obnovu bunkera krenulo se 2010.g. Zbog svoje atraktivne lokacije (uz lokalnu cestu, a istovremeno u šumi na „Stazi spilja“) moguće je njegovo

	<p>uređivanje i stavljanje u funkciju muzeja.</p> <p>Svojim neobičnošću i uz atraktivno prezentiran sadržaj zasigurno bi privukao veliki broj posjetitelja, onih koji bi dolazili ciljano, ili kao dio doživljaja Gorskog kotara u okviru mreže „Staza spilja“.</p>
LUJZIJANA	<p>Glavni cilj projekta „Luzijana“ je razvijanje kulturno-turističke rute koja će povijesnim cestama i putovima (Luzijana, Karolina, Goranska cesta, frankopanski karavanski putovi) povezati kulturne i prirodne atrakcije prvenstveno Gorskog kotara, odnosno integrirati ih u širu mrežu regionalnih, nacionalnih i prekograničnih kulturnih i drugih turističkih putova.</p> <p>Korisnici prema načinu organizacije putovanja: posjetitelji koji svoje putovanje organiziraju samostalno, organizirane ture (školske ekscurzije, razni klubovi/udruženja, kružne ture), turisti stacionirani u komercijalnim i nekomercijalnim smještajnim objektima, jednodnevni posjetitelji, tranziteri.</p> <p>Korisnici prema aktivnostima: turisti motivirani upoznavanjem baštine i kulture života i rada, turisti motivirani aktivnostima u prirodi. Tržište: - PGŽ, Istra, Karlovačka županija, Zagreb, strani turisti/posjetitelji.</p>
IZGRADNJA HOTELA NA MRZLOJ VODICI	Stvaranje elitne turističke destinacije, povećanje smještajnih kapaciteta, mogućnost zapošljavanja domaćeg stanovništva.
UREĐENJE GATERA SA AUTOHTONOM DIVLJAČI	Uređenje i izgradnja gatera sa autohtonom divljači sa ovog područja kao jedna od aktivnosti u cilju proširenja ponude mjesta. Uređenje farme domaćih životinja.
IZGRADNJA PRATEĆEG OBJEKTA KOD ŠPILJE LOKVARKE	Pored špilje Lokvarke Općina planira izgraditi manji prateći objekt sa potrebnim sadržajima kao što su recepcija, manji ug. objekt i sanitarni čvor.
NABAVA TURISTIČKOG VLAKIČA I UREĐENJE UGIBALIŠTA (STAJALIŠTA)	Nabava turističkog vlakića za vožnju kroz mjesto koji će se koristiti za vrijeme lijepih i vedrih dana. Vlakićem će se moći provozati mještani i turisti. Vlakić je osmišljen kao turistički sadržaj, a u tu svrhu će se urediti i stajalište.
TURISTIČKA VALORIZACIJA „HIRČEVE SPILJE“	Valorizacijom će se utvrditi vrijednost i važnost „Hirčeve spilje“ kako bi se ovo prirodno bogatstvo moglo uključiti u gospodarske i turističke tokove na način da se osigura njezino održivo i savjesno korištenje kako bi se i budućim generacijama omogućilo da koriste i uživaju u ljepoti prirodnih bogatstava.
POVEZIVANJE KRŠKIH FENOMENA	Povezivanjem krških fenomena očuvati će se jedinstvena cjelina krških fenomena koji će se moći koristiti u gospodarske svrhe kao poznata atrakcija
UREĐENJE PONORA PINORA	Uređenje ponora odnosi se na čišćenje i označavanje ponora Pinora koji predstavlja atrakciju naše općine, a koji će općina na adekvatan način predstaviti kao prirodan fenomen i prirodnu ljepotu.
UREĐENJE STAZA SKULPTURA GORANSKE KIPARSKO RADIONICE	Povezivanje postojećih skulptura u obliku uređene i obilježene staze.

POSTAVLJANJE LJETNE POZORNICE	Postavljanje pozornice na kojoj će se moći odvijati razne predstave, koncerti i ostala događanja u organizaciji stanovnika ili udruga Općine Lokve.
UREĐIVANJE VIDIKOVCA	Uređenjem vidikovca omogućit će se svim stanovnicima i njihovim gostima kvalitetniji boravak u prirodi, te prekrasan pogled na ljepote lokvarskog kraja. Vidikovac će se koristiti u turističke svrhe i njegovo uređenje će svakako utjecati na bolju turističku ponudu ovoga kraja.
IZGRADNJA ZVJEZDARNICE	Na području Kalvarije ili Kamenitog vrha po odabiru stručnih osoba pronašao bi se odgovarajući lokalitet te postavila potrebna oprema.
GORANSKI INFO PUNKT	Specifično dizajniran u karakterističnom stilu info punkt bi svojim karakterističnim izgledom bio sam po sebi atrakcija, sa standardiziranim izgledom jasno i uočljivo naglašavao svoju funkciju turistima i namjernicima. Unutar karakterističnog dizajna nalazila bi se metalna kutija u kojoj bi bilo smješteno računalo sa ekranom na dodir odnosno drugi promidžbeni materijali. Pored osnovnog dizajna svaka mikrolokacija bila bi označena s elementom dizajna koji bi bio promjenjivog karaktera.
REHABILITACIJSKI CENTAR NA MRZLOJ VODICI	Izgradnja i uređenje rehabilitacijskog centra na području Mrzle vodice prema Podtisovcu. Rehabilitacija na svježem i čistom goranskom zraku.

Jedinica lokalne samouprave (grad/općina): OPĆINA LOVRAN

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
Izgradnja žičare Medveja – Učka	u zaleđu kampa u Medveji planira se polazna stanica žičare za Učku. Žičara za Učku kao infrastrukturni sadržaj planiran je Urbanističkim planom uređenja naselja Medveja («Službene novine PGŽ br. 31/11). Polazna stanica vezuje se na planiranu prometnicu - obilaznicu kampa u Medveji, koja će ujedno rasteretiti promet magistralnom prometnicom kroz naselje i omogućiti bolju povezanost plaže i kampa u zaleđu.
Uređenje kampa u Medveji	uz plažu u Medveji Urbanističkim planom uređenja naselja Medveja, planiraju se dodatni sadržaji postojećeg kampa u Medveji, a u cilju sadržajnog obogaćivanja i podizanja kvalitete.
Izgradnja luke nautičkog turizma u Lovranu	Urbanističkim planom uređenja naselja Lovran (Službene novine PGŽ br. 31/11, 45/11) planira se izgradnja luke nautičkog turizma uz luku Lovran kapaciteta do 200 vezova.
Uređenje ugostiteljsko – turističkih građevina u zonama ugostiteljsko turističke namjene u Lovranu	na prijedlog LRH d.d. Opatija pristupa se izmjeni planske dokumentacije (Izmjene i dopune UPU naselja Lovran) kako bi se stvorili preduvjeti za uređenje i rekonstrukciju postojećih ugostiteljsko-turističkih građevina tipa hotela, u sklopu zona ugostiteljsko turističke namjene uz naselje Lovran, i dijelom njihovu prenamjenu u turističko naselje, jer iz Studije urbanističko-arhitektonskog razvoja, proizlazi da nema ekonomske opravdanosti za njihovu sadašnju namjenu.
Izgradnja Liburnijske obilaznice	izgradnjom planirane državne brze ceste osigurat će se bolja protočnost prometa koji se sada odvija jedinom magistralnom prometnicom kroz naselja Lovran i Medveju, što će ujedno stvoriti uvjete za ugodnije življenje i boravak turista u spomenutim naseljima.
Realizacija planirane zone ugostiteljsko – turističke namjene LABINSKO	Prostornim planom uređenja Općine Lovran («Službene novine PGŽ br.38/07 i 37/10) planirana je izgradnja zone ugostiteljsko-turističke namjene LABINSKO, koja se vezuje uz naselje Lovran, u pravcu Medveje, planirane površine 14,0 ha i maksimalnog kapaciteta do 700 kreveta, u kojoj je dozvoljena izgradnja smještajnih kapaciteta (hoteli ili turističko naselje). Za ovu zonu Prostorni plan propisuje izradu posebnog Urbanističkog plana koji će definirati namjenu i sadržaje u prostoru.
Realizacija planirane zone ugostiteljsko – turističke namjene TULIŠEVICA	Prostornim planom uređenja Općine Lovran («Službene novine PGŽ br. 38/07 i 37/10) planirana je izgradnja zone ugostiteljsko-turističke namjene TULIŠEVICA, površine oko 9,7 ha i maksimalnog kapaciteta do 200 kreveta, u kojoj je dozvoljena izgradnja smještajnih kapaciteta – turističko naselje. Zbog pložaja zone Prostorni plan određuje da elementi oblikovanja građevine moraju odražavati autohtoni graditeljski izraz Lovranščine, tj.one moraju biti tipološki usklađene s tradicijskim načinom izgradnje i oblicima karakterističnim za ovo područje. Kao i za zonu Labinsko Prostorni plan propisuje obvezu izrade Urbanističkog plana uređenja ove zone.
Izgradnja nove građevine Ugostiteljsko - turističke	Urbanističkim planom uređenja naselja Lovran u zoni ugostiteljsko – turističke namjene Sv. Mikula u Lovranu planira

<p>namjene iz skupine hotela i dependansi hotela s pratećim sadržajima ugoditeljsko-turističke Namjene u zoni ugoditeljsko – turističke namjene sv. Mikula u Lovranu</p>	<p>se izgradnja nove građevine ugoditeljsko - turističke namjene iz skupine hotela i dependansi hotela s pratećim sadržajima ugoditeljsko-turističke namjene. Ovu zonu karakterizira prisutnost vila pretežito ugoditeljsko-turističke namjene pa bi se izgradnjom novog objekta sadržajno i prostorno zaokružila cjelina.</p>
<p>Rekonstrukcija hotela Meridional u Lovranu</p>	<p>Urbanističkim planom uređenja naselja Lovran propisani su uvjeti za rekonstrukciju hotela Meridional u Lovranu, koji je duže vrijeme van funkcije. Uvjetima iz Plana omogućit će se dodatni sadržaji potrebni za planiranu djelatnost, a sve sukladno konzervatorskim uvjetima.</p>
<p>Uređenje i izgradnja obalnog puta Lovran - Medveja</p>	<p>Planskom dokumentacijom planiran je obalni put Lovran-Medveja, pa bi se uz održavanje postojeće dionice od granice s Gradom Opatija do luke u Lovranu, nastavilo s izgradnjom obalnog puta sve do granice s Mošćeničkom Dragom.</p>
<p>Uređenja plaža i kupališta</p>	<p>Planskom dokumentacijom propisani su uvjeti za uređenje kupališta i prirodnih plaža na području Općine. Stanje kupališta iziskuje investiranje u plažnu infrastrukturu kako bi se kupališta uredila i opskrbila svih potrebnim sadržajima.</p>
<p>Izgradnja vodoopskrbe i sanitarne odvodnje</p>	<p>U narednom razdoblju dovršit će se projekti vodoopskrbe i sanitarne odvodnje na području Općine Lovran, čime će se osigurati opskrba vodom u svim naseljima na području Općine Lovran. Opskrba vodom i odvodnja otpadnih voda preduvjet je daljnjem razvoju naselja i djelatnosti u ugostiteljstvu i turizmu.</p>
<p>Izgradnja i održavanje prometnica i parkirališta</p>	<p>Planskom dokumentacijom zadani su elementi prometnica i planirana nova prometna mreža kao i nove parkirane površine u naseljima, što je preduvjet za normalno odvijanje prometa posebno u ljetnim mjesecima, špici turističke sezone.</p>
<p>Izgradnja – dovršenje športske dvorane i športskog centra u okolici</p>	<p>Urbanističkim planom uređenja naselja Lovran, u zoni športsko-rekreacijske namjene planira se polivalentna športska dvorana sa pratećim sadržajima.</p>

Jedinica lokalne samouprave (grad/općina): GRAD MALI LOŠINJ

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
Produljenje piste, proširenje stajanke i izgradnja pristanišne zgrade s pristupnim prometnicama na Zračnom pristaništu Mali Lošinj	
Izgradnja muzeja „Apoksiomen“	
Revitalizacija i očuvanje osorskih bedema	
Arheološki park u Osoru	
Utvrda Kaštel	
Uređenje biciklističkih staza	
Lječilišni centar Veli Lošinj	
Program Cres – Lošinj – prijedlog programa turizma i ekološke poljoprivrede	Poticanje autohtone otočne djelatnosti i kulture
„Program Cres-Lošinj – prijedlog programa turizma i ekološke poljoprivrede“	Projekt potiče autohtone otočne djelatnosti i kulturu, te se kao takav uklapa u samu viziju Grada Malog Lošinja (prijedlog programa je izradila tvrtka Kermas Ulaganja d.o.o. iz Pule). Projekt počiva na načelima održivog razvoja te ekološke osviještenosti.
Uređenje protupožarnih puteva	Osiguranje sigurnosti turista u destinaciji
Arheološki iskopi sv. Petar, Ilovik	
Restauracija i očuvanje, te turistička valorizacija vapnenica u Punta Križi	
Obnova suhozida	
Uređenje park šume Pod Javori, V. Lošinj	
Projekt cjelokupnog uređenja i revitalizacije park šume Čikat, M. Lošinj (Arboretum Ambroza Haračića, šetnica sa javnom rasvjetom)	
Uređenje vidikovaca	
Izgradnja ceste za Mrtvašku	
Uređenje šetnica lungomare sa javnom rasvjetom-Artatore, Veli Lošinj, otok Susak, Velopin-Sunčana uvala, Punta Križa-uvala UI	
Izgradnja šetnice i biciklističke staze Poljana-Rujnica; Osor; Nerezine	
Izgradnja Marine Velopin	
Izgradnja sportske zone na Čikatu (Bazen, sportsko igralište i drugi sportski sadržaji)	
Uređenje crkve sv. Antuna u Punta Križi	

Izgradnja heliodroma na otoku Iloviku	
Izgradnja eko-sela u uvali Maračuol, Unije	
Izgradnja nautičke marine u uvali Biskupija u Nerezinama	
Rekonstrukcija dječjih igrališta	
Izgradnja parkirališta Sunčana uvala	
Izgradnja parkirališta Nova obala	
Rekonstrukcija zgrade-Arheološka zbirka Osor	
Ribarska luka (terminal za sve brodske veze)	
Azil za životinje	
Izgradnja školske sportske dvorane	
Proširenje dječjeg vrtića	
Projekt održivog razvoja otoka Unije-u suradnji s PGŽ i Biskupijom Krk	
Uređenje parka na Feralu u Velom Lošinj	
Projekt u društvenom domu u Beleju	
Izgradnja instituta za istraživanje i zaštitu mora na Velopinu	
Izgradnja malih sirana	
Realizacija malih destilerija aromatičnih ulja	
Rekonstrukcija i dogradnja obalnog zida rive Priko s pratećom infrastrukturom	

Jedinica lokalne samouprave (grad/općina): OPĆINA MALINSKA-DUBAŠNICA

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
Biciklističke staze	Uređenje i održavanje biciklističkih staza u obalnom području i u zaleđu Općine, uređenje odmorišnih područja uzduž staze, ugradnjom stolova, stolica, sprava za vježbanje i sl.
Zabavni park na vodi	Ugradnja sportsko zabavnih rekvizita na obalnom području i dijelu akvatorija
Sportski park na moru	Izgradnja potrebnih sadržaja za sportove na moru: jedrenje, plivanje
Etno kuća	Sanacija i rekonstrukcija stare kamene kuće u Bogovićima u autohtonom stilu sa svrhom promocije tradicionalne arhitekture i običaja
Obalna šetnica Njivice - Čavlena	Uređenje obalne šetnice: probijanje, popločavanje, uređenje odmorišta i sl. sadržaja uzduž šetnice
Muzej – samostan sv. Marije Magdalene Porat	Sanacija muzeja u svrhu adekvatne zaštite i prezentacije eksponata, tiskanje brošura i sl. promo materijala
Arheološko nalazište Cickini	Nastavak istraživačkih radova, konzervacija nalazišta te uređenje pratećih sadržaja u svrhu turističke valorizacije
Marina lokva	Sanacija i konzervacija postojeće lokve u svrhu zaštite tradicionalne arhitekture
Tradicionalne manifestacije – Sensa, Polnarova	Promocija tradicionalnih manifestacija obilježavanja katoličkih blagdana uz pučko slavlje i običaje
Gradina	Istraživanje i konzervacija arheološkog nalazišta Zidine i uređenje etno parka na cijelom području lokaliteta Gradina
Maslinici i ceste maslinovog ulja	Obnova zapuštenih maslinika i gromača
Uvala sv. Martini	Uređenje izletišta, uređenje ugostiteljskog objekta u postojećoj građevini i izgradnja privežišta za plovila
Turističke i rekreacijske zone	Planirane turističke i rekreacijske zone (neizgrađene i djelomično izgrađene) u Prostornom planu uređenja Općine Malinska-Dubašnica (SN PGŽ 38/09) sa svim definiranim parametrima uvrstiti u Glavni plan razvoja turizma PGŽ
Luke i privežišta	Osigurati prostorno planske preduvjete za izgradnju luka i privežišta za nautičare
Benzinska pumpa na moru	Osigurati prostorno planske preduvjete za izgradnju benzinske pumpe na moru (moguća lokacija Ćuf – idealna za cijeli Kvarner)
Otočni zabavni (noćni) centar	Osigurati prostorno planske preduvjete za izgradnju zabavnog centra za cijeli otok Krk, izvan granica postojećih građevinskih područja

Jedinica lokalne samouprave (grad/općina): OPĆINA MATULJI

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
<p>PUSNA TRADICIJA KASTAVŠČINE I BRKINA KAO MODEL BAŠTINSKOG TURIZMA NA PREKOGRANIČNOM PODRUČJU (projekt prijavljen 16.04.2012. na natječaj u okviru OP IPA HR-SLO 2007-2013)</p> <p>Partneri: Općina Ilirska Bistrica, Općina Matulji, Grad Kastav, Općina Viškovo, Universa na Primorskem, Fakultet za turističke studije – Turistica, Portorož</p>	<p>Projekt je usmjeren na zaštitu kulturne baštine i razvoj kulturnog turizma na prekograničnom području. Glavni cilj projekta je putem edukacije i promocije povećati svijest o važnosti kulturne baštine pusbih maski i zaštititi ih od utjecaja koji uzrokuju njihov nestanak. Kroz odgovarajuće turističko uključivanje projektom se promiču vrijednosti stvaranja novih radnih mjesta i razvoja ekonomije na ruralnom području, stvara se nova prekogranična baštinska turistička destinacija temeljena na pusnoj kulturi te mreža info centara, povezana sa skupnom promocijom, marketingom i integriranom turističkom ponudom.</p> <p>Uređenje muzejske zbirke u Rukavcu (predstavlja proširenje postojeće muzejske zbirke zvončara u Rukavcu. Uz korištenje suvremenih tehnologija posjetiteljima će muzej pružiti multimedijalnu prezentaciju tradicionalne pusne baštine, kao i muzejske zbirke. Njezinim proširenjem postojeća muzejska zbirka će se nadograditi s dodatnim izlošcima i sadržajima koji prezentiraju skupnu prekograničnu turističku baštinu. Na taj način, muzejska zbirka Rukavac postat će jedna od najvažnijih točaka u prekograničnoj pusnoj destinaciji, putem koje će posjetiteljima biti predstavljen pogled na cjelokupno prekogranično područje i njezinu pusnu baštinu.)</p> <p>Izrada i postavljanje obilježja - likova zvončarskih skupina - označavanje puteva zvončarske ophodnje (S obzirom da je pusna tradicija izrazito sezonske naravi te da pusne likove nije moguće vidjeti u drugo vrijeme osim tijekom trajanja karnevala, ovim načinom će postavljene siluete zvončarskih likova postavljene na mjestima okupljanja zvončarskih skupina te duž puta njihove ophodnje, upozoriti posjetitelje na pusnu baštinu i privući ih da saznaju nešto više o pusnoj tradiciji. Postavljena obilježja će osigurati dugoročnu i cjelovitu promociju prekogranične pusne destinacije.)</p>
<p>USPOSTAVA PREKOGRANIČNOG SUSTAVA TEMATSKIH I REKREATIVNIH PUTEVA NA PODRUČJU KRASA IZMEĐU BRKINA I KVARNERA (projekt prijavljen 13.04.2012. na natječaj u okviru OP IPA HR-SLO 2007-2013)</p>	<p>Cilj ovog projekta je zaštita okoliša, promocija turizma i specifičnosti prekograničnog područja uz uređenje biciklističkih i pješačkih staza, a s ciljem pojačanja i podizanja svijesti lokalnog stanovništva o važnosti zajedničkog prekograničnog djelovanja. Svrha projekta očituje se kroz očuvanje prirodnih fenomena koji će se predstaviti kao turistička atrakcija zajedničkog područja na ekološki prihvatljiv način, a s naglaskom na turističku promociju.</p> <p>Temeljni cilj je razvoj ruralnog turizma na području koje nije turistički razvijeno unatoč blizine turističkih centara. S tom problematikom suočavaju se općine Ilirska Bistrica, Matulji te Grad Opatija, koji osim priobalnog turizma želi razvijati i turizam u zaleđu Grada koji je bogat prirodnom, kulturnom i etnološkom baštinom.</p> <p>Radi slabe naseljenosti i posebnog strateškog položaja</p>

<p>Partneri: Grad Opatija, Općina Matulji, Grad Kastav, Udruga za ruralni razvoj između Snežnika i Nanosa, Razvojni centar Divača</p>	<p>područje je bogato prirodnom i kulturnom baštinom, koja u glavnom nije turistički valorizirana. Ugostiteljska ponuda na području je uglavnom vezana uz pružanje usluga tranzitnim turistima. Ista se zbog izgradnje autocesta umanjuje. Projektni partneri će razvijati turističko područje kroz zajedničko upravljanje i zajednički marketing odnosno putem zajedničkog nastupa na ciljnom tržištu. Kroz navedene aktivnosti izgradit će širu prepoznatljivost, privući će jednodnevne turiste koji su na predahu u bližim turističkim centrima, kao i mještane bližih gradskih središta, te potaknuti lokalno stanovništvo na proaktivno sudjelovanje u turističkoj ponudi područja kroz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izradu zajedničkog tumača biciklističkih, pješačkih, planinarskih i tematskih puteva, - pisanje tekstova o kulturi i tradiciji, - objedinjavanje turističke ponude koja već postoji, - zajedničku manifestacijsku promociju i izradu web stranice <p>Projektom se planiraju ostvariti slijedeći neposredni učinci: provođenje snimanja terena na slovenskom i hrvatskom području na temelju kojih će se ostvariti snimke postojećih biciklističkih, planinarskih, tematskih i pješačkih puteva.; formiranje cjelokupnog identiteta turističkog područja uključivo i logotip projekta kao vizualno atraktivnog znaka za prekogranično područje; izvršena sanitarna sječa, čišćenje i zaštita označenih puteva koji će biti formirani i predstavljeni kroz zajedničke turističke proizvode poput vodiča i zemljovida. Organizirati će se i krovne manifestacije na obje strane granice uz popratne manje promo manifestacije kod svakog partnera te pokazanu promotivnu pješačku turu promocije i prodaje puteva. Osim navedenog formirati će se i promo tabele sa putevima područja u centrima mjesta uz organizaciju studijske ture za novinare. Jedan od outputa je svakako i izrađena web stranica sa ažuriranim značajnim manifestacijama područja te izrađeni promotivni filmovi koji zornije prezentiraju prekogranično područje.</p>
<p>SANACIJA I OBNOVA MUZEJA LIPA</p>	<p>Višegodišnje neodržavanje same zgrade Spomen muzeja Lipa, loša krovna konstrukcija, problemi s izolacijom i velikom količinom vlage, doveli su do zapuštenog i gotovo ruševnog stanja objekta. Vrlo loše građevno stanje zgrade imalo je za posljedicu gubitak funkcije muzeja te je sam prostor postao neadekvatan za smještaj kako etnografske tako i memorijalne zbirke. Postojeće zbirke su upravo zbog problema s vlagom djelomično i uništene.</p> <p>Stoga se kao cilj projekta ističe sanacija i obnova same zgrade Spomen muzeja Lipa kao nužan preduvjet za osiguranje adekvatnog smještaja za postojeće memorijalne i etnološke zbirke, kao i za smještaj novog segmenta muzeja. Suvremenom intervencijom nastojalo bi se revitalizirati pomalo zaboravljeno mjesto memorije, turistički valorizirati povijesno-kulturna baština, potaknuti revalorizaciju, obnovu i proširenje postojećih muzejskih zbirki kako bi se one što prije stavile u funkciju turističkih, kulturnih, edukativnih, gospodarskih i drugih događanja.</p>

	<p>Obnovom muzeja Lipa i njegovim ponovnim otvaranjem za posjetitelje, izletnicima i turistima će se ponudit novi turistički proizvod koji će se temeljiti na turističkoj valorizaciji memorijalne baštine. Razvoj memorijalnog turizma značajno će utjecati na obogaćivanje i unapređenje konkurentnosti turističke ponude Općine Matulji te će utjecati na produljenje turističke sezone. Budući da je sam muzej smješten neposredno uz Hrvatsko-Slovensku granicu predviđa se da će privući i veliki broj turista iz slovenskog prekograničnog područja.</p> <p>Osim turizmu, obnova muzeja trebala bi pridonijeti i razvoju komplementarnih djelatnosti, prije svega ugostiteljstva, trgovine i ostalih uslužnih djelatnosti čije bi unapređenje neposredno utjecalo na razvoj gospodarstva na području općine matulji te rast blagostanja lokalnog stanovništva.</p>
--	---

Jedinica lokalne samouprave (grad/općina): OPĆINA MOŠĆENIČKA DRAGA

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
Golf igralište u Brseču	Projekt usvojen Izmjenama i dopunama PPU Općine Mošćenička Draga.
Turistička zona uz golf igralište u Brseču	Projekt usvojen Izmjenama i dopunama PPU Općine Mošćenička Draga.
Turistička zona Sv. Ivan	Projekt usvojen Izmjenama i dopunama PPU Općine Mošćenička Draga, u tijeku je odabir izvođača UPU-a.
Sidrište Mošćenička Draga i Brseč	Projekt za koje trenutno ne postoje realni uvjeti da se realiziraju, a ocjenjuje se vrlo značajnim u daljnjoj perspektivi.
Pontonske luke Mošćenička Draga i Brseč	Projekt za koje trenutno ne postoje realni uvjeti da se realiziraju, a ocjenjuje se vrlo značajnim u daljnjoj perspektivi.
Ekomuzej Mošćenička Draga	U tijeku je izrada osnivačke dokumentacije Ekomuzeja kao krovne organizacije za prezentaciju i interpretaciju prirodne i kulturne baštine ovog područja.

Jedinica lokalne samouprave (grad/općina): OPĆINA MRKOPALJ

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
Mrkopaljski sportski skijaški centar „Čelimbaša – Maj – Begovo Razdolje“	Valorizacija prostora Mrkopaljskog kraja. Nadmorska visina od 750-1500 m. Mogućnost cjelogodišnjeg događanja turizma.
Biatlonski centar „Zagmajna“	Razvoj nordijskog skijanja. Pripreme ekipa kroz cijelu godinu. Razvoj rekreativnog „lauf“ skijanja.

Jedinica lokalne samouprave (grad/općina): GRAD NOVI VINODOLSKI

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
Smještajni kapaciteti	<p>Hotel za nautičare Klek Hotel Lišanj Butiq hotel Tamaris Butiq hotel Ruža Hotel Zagori Hotel na Glavici Turističko naselje Zagori (hotel+app+vile) Turističko naselje Panos Hotel u Povilama Hotel u Klenovici Hotel "Vila Lostura" Hotel Smokvica Ruralne kuće u Ledenicama, Nagonu, Gornje Nagonskim selima i Krmpotama, Brezama Smještaj u obiteljskim sobama i apartmanima, BRENDIRANJE KVARNER FAMILY Hotel Adria Beach Kamp Povile - Punta Povile Kamp Povile – Katalinić Kamp Sibinj Krmpotski Kamp Sibinj Krmpotski 2 Kamp Kozica Kamp Klenovica Auto - kamp Breze Ruralne vile - Pavlomir Agroturistički projekti – Pavlomir Dogradnja Lovačkog doma – Gornje Krmpote</p>
Sportski centri	<p>SRC „Bahalin“ SRC „Breze“</p>
Morske plaže	<p>Zagori 1 (T1-6) Zagori 2(T2-1) Novi Vinodolski (NA 1-1) Grabrova (NA 1-2) Povile (T3-1) Povile (NA16) Porto Teplo 1 (T1-3) Klenovica (T1-5) Klenovica (NA11-1) Klenovica (T3-2) Smokvica Krmpotska - sjever (NA18-1) neizgrađeni Smokvica Krmpotska (NA18-1) izgrađeni Kozica(T3-3) Sibinj Krmpotski 1 (T3-4) Sibinj Krmpotski 2 (T3-5)</p>
Komunalno turistička infrastruktura	<p>Rekonstrukcija i proširenje spojne ceste Ledenice - D8 (Derašnica) Zamjena postojećih tijela javne rasvjete štedljivom rasvjetom Izgradnja propusta oborinskog kanala i spoja na ŽC Uređenje šetnice Luka - Glavna gradska plaža u Novom</p>

	<p>Vinodolskom Uređenje južnog ulaza sa DC8 sa kružnim raskršćem u luku posebne namjene (Marina) Uređenje Frankopanskog trga Uređenje komunalne lučice Uređenje plaže po DPU Turist-Lopar-Crveni križ Uređenje plaže na Obali Petra Krešimira IV Izgradnja vjetroparka sa 9 agregata od po 2,6 MWh Izgradnja vjetroparka sa 22 agregata od po 3 MWh Sanitarna kanalizacija predjela Pod Sv. Mikulj Sanitarna kanalizacija predjela Prisika Sanitarna kanalizacija predjela Mikulja Sanitarna kanalizacija ulica Nova Krasa-Vatrogasna u Novom V. Biološki uređaj za pročišćavanje otpadnih voda Sanitarna kanalizacija naselja Klenovica-Smokvica Sanitarna kanalizacija naselja Povile Rekonstrukcija postojećeg uređaja za pročišćavanje otpadnih voda Rekonstrukcija i povećanje kapaciteta crpne stanice Zagori Izgradnja komunalnog centra Izgradnja pretovarne stanice Vodifikacija naselja zaobalja (Breze, Gornji Zagon, Krmpote) Sanacija vodotornja Osap Izgradnja transportnog cjevovoda Osap - Crikvenica Izgradnja vodospreme Zagori II Rekonstrukcija vodospreme Krasa sa distributivnim cjevovodom i čvorom Osap Rekonstrukcija i proširenje križanja "Ulaz u Kalvariju" Gradnja cesta i odvodnje u vinogradarskoj zoni Donji Zagon Vinska cesta Pavlomisir-Sv. Vid- Sv. Kuzam Ribarska luka Klenovica</p>
Kulturno prirodna baština	<p>Klenovica - autohtono ribarsko selo Unutarnje uređenje prostora Kaštela u Novom Vinodolskom Revitalizacija frankopanskog kaštela u Ledenicama (Gradina)</p>
Atrakcije	<p>Pješačke staze Jadranovo -Povile Sibinj Tematski eko-park“ Lopar-luka“ (cijeli park) Područje za morski ribolov Sportovi na vodi i ronilački centar Uređenje i turistička valorizacija otočića Sv. Marina Nebeski labirinti</p>
Poduzetničke inicijative	<p>Marina Novi Vinodolski Lokalni specijalizirani restorani Internacionalni restorani Trgovački centri Tematskih "pubovi –noćni klubovi" Područje za rekreaciju i zabavu Mala draga-Porto Teplo "Povezivanje CV Rivijere brodom"</p>

Jedinica lokalne samouprave (grad/općina): OPĆINA OMIŠALJ

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
IZGRADNJA TURISTIČKE ZONE VOZ-PIŠKIRA	<p>Razvoj ove turističke zone planiran je Urbanističkim planom .</p> <p>Projektom se omogućuje razvitak zone koja je novi , lako dostupan izdvojen centar zabave i rekreacije, ne samo otoka Krka nego i Kvarnera. Velika plaža, koncerti na otvorenom , prostor za sajmove perspektiva su ovog prostora. Pored navedenog omogućena je izgradnja smještajnog kapaciteta sa marinom i lukom otvorenom za javni promet.</p>
PRODUŽENJE LUKOBRANA OMIŠALJ	<p>Produženjem lukobrana omogućiti će se pristajanje turističkih brodica koje su već i sada prisutne u ovoj luci, te realizacija linijskog prijevoza odnosno povezanosti sa drugim mjestima na Kvarneru. Uvođenjem linijskog morskog prijevoza u ljetnim mjesecima uvelike bi se smanjila gužva na prometnicama.</p>
IZGRADNJA SPORTSKOG KAMPUSA U OMIŠLJU	<p>Izradom Urbanističkog plana uređenja sportske zone Pušća omogućiti će se izgradnja sportskog kampusa kojim se omogućuje produženje turističke sezone, te uvodi jedan novi oblik turizma na sjeverni dio otoka. Predviđena je izgradnja dvije sportske građevine- sportske dvorane i kompleksa zatvorenih bazena sa dva otvorena sportska igrališta. U južnom kompleksu se predviđa gradnja 4 otvorena nogometna igrališta sa klupskim prostorijama. Projekt bi se realizirao na principu javno-privatnog partnerstva kojim bi Općina zadovoljila svoje potrebe za sportskim terenima, a izgradili bi se sportski sadržaji za potrebe turizma.</p>

Jedinica lokalne samouprave (grad/općina): GRAD OPATIJA

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
Garaža Slatina	Garaža na lokaciji Slatina, nedaleko velike opatijske plaže, trebala bi imati 350 parkirnih mjesta. Predviđeno je 6 garažnih etaža i 2 etaže poslovnog prostora (oko 1200 m ²). Zemljište garaže pripada Gradu Opatiji, a nakon 30 g. garaža prelazi u vlasništvo Grada.
Garaža Tržnica	Za garažu su predviđena 324 parkirna mjesta. U planu su 4 podzemne etaže koje će služiti kao garažni prostor i 4 nadzemne etaže koje bi služile za poluotvoreni garažni prostor i poslovni prostor. Poslovni prostor imat će oko 2200 m ² , od kojih će po izgradnji 658m ² pripasti Gradu Opatiji. Nakon 30 g. sve prelazi u vlasništvo Grada Opatije.
Rekonstrukcija kupališta Lido	Kupalište Lido obnovit će izgled kupališta iz 19. st. na lokaciji ispod vile Angiolina. Bit će izgrađen drveni kupališni paviljon koji se sastoji od prizemlja, kata i terase s pripadajućim stepenicama. U prizemlju drvenog paviljona bit će smještene garderobe, sunčalište, sanitarije te blagajna. Na katu će biti smještene saune, fitness, wellness masaža te kabine za odmor. Na krovnoj terasi planirano je sunčalište, terasa i bar. Na drugom dijelu kupališta, neposredno uz Ljetnu pozornicu, predviđena je izgradnja velikog sunčališta, centralnog kaskadnog bazena, u pozadini proširenje šetnice i ugostiteljski objekt.
Centar Triestina	Moderni turistički prostor sa sportskim, akvaganskim i adrenalinskim sadržajima u lčićima.
Dom umjetnosti	Dom umjetnosti podrazumijeva multimedijalnu dvorana koja će biti namijenjena za kazalište, kino, održavanje koncerata ili kongresa, sa amfiteatarskim rasporedom sjedišta. Dvorana sadrži parter i balkon, te se predviđa mogućnost pregrađivanja gledališta za manje auditorije. Također, predviđen je prostor galerija za izložbe, održavanje tiskovnih konferencija i promocija, te dvorana za mlade. U predvorju će biti moguće organizirati manja događanja, a predviđen je i prostor za caffe bar s terasom.
Sportska dvorana „Marino Cvetković“	Projekt Sportske dvorane predviđa izgradnju pet etaža – u podrumu će biti smještena garaža sa 130 redovnih parkirnih mjesta i sedam dodatnih za osobe s invaliditetom, a centralni dio prostora je prizemlje u kojem će se naći velika dvorana površine 40 sa 20 metara te 1.500 stajaćih, odnosno 1.220 sjedećih mjesta i teleskopskim tribinama s oko 300 sjedećih mjesta. Uz veliku dvoranu, na prvom će katu biti i još jedna manja dvorana, sanitarije i garderobe, ambulanta te ugostiteljski objekt. Ulaz za gledatelje smješten je na prvom katu, gdje se nalaze i komercijalni i društveni prostori – odnosno sobe za sastanke i uredi. Na drugom katu izgradit će se fitness dvorana i dvorana za squash, a na trećem je ostavljeno prostora za tehnički dio – klime, komore...

Izgradnja gradskog trga Slatina	Projektom izgradnje trga Slatina formirat će se prvenstveno pješački trg ispunjen sadržajima koji su primjereni datom prostoru, hortikulturno uređenje, popločenja te eventualno postavljanje građevina paviljonskog tipa.
Kongresni centar Opatija	Kako trenutni kapacitet dvorana na području Grada Opatije ne mogu zadovoljiti potrebe velikih događanja u planu je izgradnja velikog modernog kongresnog centra na području šireg centra Opatije.
Luka Opatija	Obnova, proširenje, povećanje kapaciteta i uređenje luke.
Luka Ika	Obnova, proširenje, povećanje kapaciteta i uređenje luke.
Izgradnja cestovne infrastrukture	Izgradnja planiranih cesta na području grada predviđenih planom.
Visitor centar Učka	Visitor centar gradit će se u neposrednoj blizini Poklona, najfrekventnijeg lokaliteta u Parku, gdje se nalazi ruševni objekt, nekadašnji peradarnik, koji svojim položajem i površinom od oko 500 m ² predstavlja idealno rješenje za smještaj centra za posjetitelje. Objekt je smješten uz samu županijsku prometnicu, što je osobito važno zbog jednostavnog pristupa posjetitelja, a blizina ugostiteljskih objekata, pansiona, parkirališta, planinarskog doma, učionice u prirodi te polazišta svih važnijih planinarskih staza također su važni faktori u uspostavi cjelovitog sustava posjećivanja u Parku. Objekt je u vlasništvu JU „PP Učka“, a izgradnja, odnosno rekonstrukcija objekta u centar za posjetitelje u skladu je sa svim strateškim dokumentima.
Revitalizacija mjesta Volosko	Planira se građevinski urediti Mandrač (područje ispred lučice u centru mjesta) i trg u mjestu na temelju konzervatorske studije te ga turistički revitalizirati na način što će se poticati: razvoj jedinstvenog prepoznatljivog suvenira i autohtonih proizvoda, provedbu učestalih manjih manifestacija tijekom proljeća, ljeta i jeseni. Također razvijat će se informativno-promotivni alati – izrada paketa lokaliteta Volosko kroz brošure, info panele (poučne ploče), web stranicu itd.,
Revitalizacija mjesta Veprinac	Planira se građevinski urediti stari grad na temelju konzervatorske studije te ga turistički revitalizirati na način što će se poticati: razvoj pješačke i signalizacijske infrastrukture, istraživanje i prezentacija glagoljice i glagoljičke baštine (crkvice Sv. Ane), razvoj jedinstvenog prepoznatljivog suvenira i autohtonih proizvoda, provedbu učestalih manjih manifestacija tijekom proljeća, ljeta i jeseni, radionice - stvaranje platforme za razmjenu dobe prakse u ruralnom održivom razvoju jadranskih ruralnih lokaliteta. Također razvijat će se informativno-promotivni alati – izrada paketa lokaliteta Veprinca kroz brošure, info panele (poučne ploče), web stranicu.
Natkrivanje Ljetne pozornice Opatija	Projektom natkrivanja Ljetne pozornice bitno će se utjecati na njezinu funkcionalnost i iskoristivost. Natkrivanje podrazumijeva postavljanje pomične krovne konstrukcije prema preporuci i uz suglasnost nadležne Uprave za zaštitu kulturne baštine u Rijeci. Natkrivanje opatijske Ljetne

	pozornice omogućit će održavanje planiranih scenskih, muzičkih i zabavnih programa nacionalnog i međunarodnog karaktera za brojčano veliki auditorij – neovisno o trenutnim vremenskim prilikama. Postavljanjem krovne konstrukcije osigurat će se postojanje najreprezentativnijeg auditorijuma u PGŽ. Ovim projektom povećava se konkurentna prednost Opatije i regije.
Kupalište Slatina	Obnova i uređenje kupališta s povećanjem kvalitetnih sadržaja za sve uzraste.

Jedinica lokalna samouprave (grad/općina): OPĆINA PUNAT

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
Izgradnja osnovne škole i školske sportske dvorane u Puntu	U sportskoj dvorani mogle bi se odvijati razne turističke manifestacije, za koje sada nema kapaciteta. Ishođena je lokacijska dozvola, ishođena je Potvrda Glavnog projekta.
Izgradnja i uređenje ugostiteljsko – turističkih i sportskih zona	Sukladno donesenom Prostornom planu i Urbanističkim planovima uređenja
UPU 1	Kanajt - građevinsko područje turističko ugostiteljske namjene T1Cca površine oko 18 hektara i ukupnog je kapaciteta 700 kreveta (dosada izgrađeno oko 50 kreveta)
UPU 2	Građevinsko područje ugostiteljsko turističke namjene LN – Marina Punat i poslovne namjene K3 – Brodogradilište Punat, ukupne površine cca 39 ha, kapaciteta 850 vezova u moru i 600 vezova na suhom vezu
UPU 3	Građevinsko područje naselja N1- centralno naselje Punat Sve građevinske površine u Punatu su predviđene za gradnju mješovite namjene, i postoji mogućnost gradnje privatnih smještajnih kapaciteta.
UPU 4	Građevinsko područje sportsko rekreacijske namjene R6a. Površine 21,84 ha predviđa uređenje i gradnju osnovnih zona i to: uređenu plažu, sportski i prateći sadržaj, zabavno uslužni centar, zelene površine te uređenje akvatorija i prometnih površina.
UPU 5	Građevinsko područje sportsko rekreacijske namjene R6c namjene u Puntu Površine 2,7 ha i obuhvaća uređenje i gradnju osnovnih zona. Zonu sporta i rekreacije, građevine zatvorenog i otvorenog tipa, ugostiteljske sadržaje, vidikovac, zaštitne zelene površine, površine infrastrukturnih građevina, prometne površine i parkirališta
UPU 6	Građevinsko područje ugostiteljsko turističke namjene T2a/T3a s pripadajućim građevinskim područjem sportsko rekreacijske namjene R6b u Puntu, površine 73,84 ha. Postojeći kapacitet autokampa „Konobe“ sa oko 1200-1300 kampera. Usvojenim UPU-om omogućava se izgradnja turističkog naselja ukupnog kapaciteta 1500 kreveta.
UPU 8	Građevinsko područje turističko ugostiteljske namjene T2b/T3b sa pripadajućim građevinskim područjem sportsko rekreacijske namjene R6d Površine 10 ha, postojeći kapacitet autokampa „Škrila“ sa oko 750 gostiju na 5,5 ha, planira se proširenje na oko 1200 gostiju sa izgradnjom turističkog naselja
UPU 9	Građevinsko područje naselja N-2 Stara Baška sa pripadajućim građevinskim područjima sportsko rekreacijske namjene R7a. Postoji mogućnost gradnje privatnih kapaciteta
UPU 10	Građevinsko područje sportsko rekreacijske namjene R6e u Staroj Baški, površine 1,2 ha. Urbanističkim su planom utvrđene sljedeće namjene površina: sport – otvorena igrališta, rekreacija; kupalište – prirodna plaža, kolne i pješačke površine, parkirališta

Standardiziranje ponude privatnih smještaja	Privlačenje gostiju u kućnu radinost, projekt „Kvarner Family“
Zdravstveni turizam	Riješeni su imovinsko pravni odnosi na z.č. površine 5.000 m ² (vlasništvo Općine Punat) i izrađeno je programsko rješenje Doma za starije i nemoćne osobe sa palijativnom skrbi.
Izgradnja biciklističke staze i rekonstrukcija ceste Dunat - Punat	Ishođena potvrda glavnog projekta. Rekonstrukcijom ceste D-102 biciklistička staza izgrađena je do predjela zvanog Dunat, odnosno do skretanja za Punat. Potrebno je izvesti rekonstrukciju županijske ceste prema naselju Punat i izgraditi biciklističku stazu u dionici od cca 1,1 km. Potpisan je Sporazum o sufinanciranju te će se u svibnju 2012. godine raspisati javna nabava.
Sanacija morskog dna – produbljenje i proširenje plovnog koridora u kanalu Puntarska draga	Jedan je od preduvjeta za daljnji razvoj nautičkog turizma kao i cjelokupnog gospodarstva u Općini Punat. Ishođene su sve potrebne dozvole i provedeni istražni radovi.
Uređenje turističkog info – punkta u naselju Stara Baška	S obzirom da naselje Stara Baška ostvaruje dosta velik broj noćenja neophodno je urediti info punkt na kojem bi gosti mogli dobiti sve informacije na jednom mjestu
Dogradnja i uređenje luke Punat	Usvojenim Prostornim planom i UPU planirana je izgradnja nove 4 rive za prihvat brodova na lokaciji „Pod guštenu“, produženje i obnova obalnog zida na lokaciji ispod Hotela „Park“, produženje glavne rive na lokaciji Punčale, izgradnja nove rive za prihvat turističkih brodova ispod ulice Klančić, izgradnja rive za ribarske brodove na lokaciji ispod „Ribarnice“, produženje postojećih riva na lokaciji „Vele vode“. Za sve rive izrađena su ldejna rješenja.
Uređenje obalne promenade Punta	Uređenje šetnica, parkova, zelenih površina i slično. Nije potrebno ishodovati dozvole za navedene projekte.
Uređenje vidikovca u Staroj Baški	Na prostoru Orlovice, u tijeku je razmatranje projektne ideje
Wireless Punat, besplatna Internet zona	Projekt je djelomično zaživio, wireless Internet je omogućen u samom centru Punta
Donošenje Strategije razvoja turizma u Općini Punat	Pri kraju je izrade, jedan je od najvažnijih dokumenata za daljnji razvoj turizma, potrebno ga je dopuniti sa novim saznanjima i kao takvog usvojiti
Sanacija zatvorenog Odlagališta komunalnog otpada kod Lovačkog doma	Preduvjet je za uređenje sportsko rekreacijske zone R6c
Zaštita, obnova i revitalizacija stare urbane jezgre	Projekt kojeg je potrebno dugoročno provoditi i koji ne iziskuje ishođenje akata o građenju, već samo suglasnosti Konzervatorskog odjela. Dosada su rekonstruirane ulice Klančić, Stari klanac, Kolušin, Jagorika, Guvnić, preuređen je Park s anđelom i Trg Zahvalnosti
Tematski putovi Općine Punat	Biciklističke i pješačke staze, uređenje križnog puta prema „Tri križi“, uređenje raznih putova po nekadašnjim poljoprivrednim područjima (projekt od velikog značaja za sve JLS otoka Krka)

Uređenje etno muzeja u Puntu	Uređenja starog toša na Guvniću
Uređenje etno-kulturne zone Stara Baška	Uređena je i u funkciju stavljena tzv. Popova kuća, uređena je Župna Crkva, a u tijeku je dovršenje infrastrukture i širenje ceste kroz naselje
Unaprjeđenje kulturnih događanja	Svake godine kroz ljetne priredbe (u prilogu dostavljam Program ljetnih priredbi za 2012. godinu)

Jedinica lokalne samouprave (grad/općina): GRAD RAB

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
Izgradnja vidikovca na Kamenjaku sa vučnicom	Izgradnja vidikovca sa pratećim ugostiteljskim sadržajem od strane privatnog investitora. Program je realiziran bez izgradnje vučnice, ali je pristup omogućen cestovnim prilazom kojeg na nekim mjestima treba poboljšati, osigurati i proširiti. (projekt je djelomično realiziran)
Trajektno pristanište	U završnoj je fazi radova kako na kopnenoj strani (uvala Stinica) tako i na otoku Rabu (uvala Mišnjak). Luka u uvali Stinica se još ne koristi. Na području luke Mišnjak na Rabu, a uz samo trajektno pristanište koje je u funkciji, planirana je izgradnja teretne luke, ribarske luke, suhe marine te pogon za uzgoj ribe u bazenima na kopnu. (projekt je djelomično realiziran)
Sustav otpadnih voda otoka Raba	U završnoj realizaciji je sustav Draga, dok je sustav Rab-Banjol-Barbat u fazi izgradnje primarnog cjevovoda. (projekt je djelomično realiziran)
Šetnica Rab-Banjol-Barbat	Izvodi se paralelno sa izgradnjom istoimenog sustava otpadnih voda i to na njegovom neizgrađenom dijelu u naselju Banjol (Padova III) sve do kraja naselja Barbat (Vodenča). Projekt je vrlo važan za razvoj turizma jer će se dobiti cjelovita i uređena obalna šetnica koja bi se protezala uz more od centra grada Raba preko naselje Banjol do kraja naselja Barbat. Na pojedinim mjestima bi se uredile i opremile postojeće prirodne plaže. (novi projekt za uvrštavanje u GPRT PGŽ-a)
Provođenje Plana uređenja prirodnih plaža na području grada Raba	Podrazumijeva infrastrukturno, sadržajno i vizualno uređenje desetak većih prirodnih plaža na kojima tijekom turističke sezone boravi velika većina gostiju. Sve su plaže do sada stihijski i neplanski uređivane te se ovim planom to želi izbjeći i opremiti plaže važnijim i temeljnim sadržajima kojima moraju raspolagati. (novi projekt za uvrštavanje u GPRT PGŽ-a)
Zračna luka Rab (2C/1a kategorije)	Na lokaciji Mišnjak u naselju Barbat zračne udaljenosti oko 2 km od istoimene trajektne luke. Za izradu dokumentacije odobrena su sredstva iz europskog pred pristupnog fonda. Za razvoj turizma na Rabu zračna luka otvorila bi mogućnost prihvata turista i zračnim putem za što do sada nije postojala mogućnost. (novi projekt za uvrštavanje u GPRT PGŽ-a)
Solarna elektrana	Na području Mišnjaka u naselju Barbat. Taj projekt otvara mogućnost realiziranja projekata obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti. (novi projekt za uvrštavanje u GPRT PGŽ-a)
Izgradnja kampa na odgovarajućim lokacijama	Donošenjem dopuna u prostorno-planskoj dokumentaciji bit će određena lokacija za uređenje i izgradnju postojećeg turističkog kampa te će se na taj način povećati smještajni kapaciteti u tom segmentu. Navedeno se odnosi na kamp u naselju Kampor (UPU 36 – Kampor) (novi projekt za uvrštavanje u GPRT PGŽ-a)

Izgradnja radne zone Mišnjak	Na lokaciji Mišnjak u naselju Barbat će pored predviđenih proizvodnih i trgovačkih djelatnosti, u jednom manjem segmentu davati mogućnost izgradnje određenog turističkog sadržaja pod definiranim uvjetima izgradnje prema donesenom UPU 43 radne zone. (novi projekt za uvrštavanje u GPRT PGŽ-a)
Sportsko – rekreacijski centar Mag (Zabavni centar Mišnjak)	Na lokaciji Mišnjak u naselju Barbat i detaljno će se razraditi donošenjem Urbanističkog plana uređenja prostora koji obuhvaća veći dio na kopnu ali i pripadajući morski dio. (novi projekt za uvrštavanje u GPRT PGŽ-a)
Izgradnje memorijalnog centra u Kaporu	Projekt koji bi se realizirao na mjestu nekadašnjeg sabirnog logora iz II. svjetskog rata, a koji bi bio sagrađen kao memorijalni muzej i edukativni centar. Projekt je u fazi implementiranja te odobren i financiran od strane EU. (novi projekt za uvrštavanje u GPRT PGŽ-a)
Izgradnja pomorskog graničnog prijelaza u luci Rab	Mogućnost direktnog povezivanja otoka Raba sa susjednom Italijom morskim putem. Projekt se financira od sredstava pred pristupnog fonda EU. (novi projekt za uvrštavanje u GPRT PGŽ-a)
Izrada Plana upravljanja kulturnim dobrima starogradske jezgre grada Raba	Omogućuje sistematiziranje ukupnosti kulturnih dobara starogradske jezgre te na taj način omogućava njihovu zaštitu i valorizaciju u turističkom smislu. (novi projekt za uvrštavanje u GPRT PGŽ-a)
Projekti zaštite prirode	Sa ciljem očuvanja prirodne baštine otoka Raba što uključuje izvore vode, obale, šume te autohtone životinjske vrste odnosno općenito očuvanje krajobraza, tradicionalna poljoprivreda i ribarstvo. (novi projekt za uvrštavanje u GPRT PGŽ-a)

Jedinica lokalne samouprave (grad/općina): GRAD RIJEKA

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
Hotelski, kongresni i zabavni projekt Preluk-Panorama s marinom	Predviđen Prostornim planom uređenja grada Rijeke (Službene novine 31/03, 26/05) na površini platoa Preluke (6.5 ha) i kompleksa ex motela „Panorama“ (oko 5 ha), još uvijek je otvoren za realizaciju, te je pod nazivom Preluk resort uvršten i u katalog projekata državnog interesa.
Lokacija Kostabela	Lokacija za izgradnju turističkih kapaciteta. Svojim smještajem unutar atraktivnog priobalnog pojasa, površinom od oko 16000m ² , kvalitetom prometnog pristupa i podjednakom udaljenošću od središta Rijeke i Opatije, lokacija je privukla investitora koji je razvio koncept izgradnje temeljen na kombinaciji hotelskog smještaja i smještaja u vilama, ukupnog kapaciteta oko 200 kreveta, s pratećim sadržajima otvorenim i hotelskim gostima i vanjskim korisnicima.
Gataway Project	Projekt uređenja dijela lučkog područja u najužem središtu grada Rijeke tj. Gateway Project u okviru kojeg se uređuju područja Delte i Baroša, još uvijek je u postupku pripreme dokumentacije potrebne za izbor developera. S obzirom na tijek procedura i vrijeme njihovog trajanja, realizacija ovog projekta još je uvijek na početku, ali je itekako važna za podizanje atraktivnosti ne samo grada Rijeke nego i šireg gravitacijskog područja.
Izgradnja luke nautičkog turizma Pećine	U okviru realizacije sadržaja dokumenata prostornog uređenja, Grad Rijeka u posljednje vrijeme usmjeren je na rješavanje preduvjeta koji će omogućiti ulaganje u izgradnju luke nautičkog turizma Pećine, tj. marine koja bi trebala biti izgrađena na samom spoju kontejnerskog terminala I područja Pećine, te izuzetno dobro prometno pristupačna zahvaljujući cesti D-404.
Industrijska baština u turizmu	Priprema projektne ideje je u finalnoj fazi
Uređenje tematskih plaža	<ul style="list-style-type: none"> - plaža za osobe s invaliditetom/Kostanj - plaža za pse/Kanrida (ispod Stadiona na Kantridi) - plaža sa rekreacijskim sadržajima/Bazeni Kantrida - plani uređenja ostalih plaža
Višenamjenska dvorana Dinko Lukarić u sportskom centru Kozala	<p>Dogradnja i rekonstrukcija postojeće dvorane biti će usklađena s Urbanističkim planom uređenja gradskog područja Lukovići – Brašćine – Pulac u Rijeci (SN PGŽ 22/07) kojim su određeni osnovni uvjeti rekonstrukcije, dogradnje i nadogradnje građevine i sadržaja sportsko-rekreacijske namjene Sportskog centra Kozala, planske oznake R1-17, u sklopu kojega je smještena Dvorana “Dinko Lukarić”.</p> <p>Temeljem idejnog projekta broj 66/09 zajedničke oznake DLK, izrađenom u GPZ d.d. Rijeka, OGU za provedbu dokumenata prostornog uređenja i građenje Grada Rijeke izdao je dana 21. prosinca 2010. godine lokacijsku dozvolu za rekonstrukciju sportske dvorane Dinko Lukarić na Kozali.</p> <p>U tijeku je izrada glavnog projekta. Nakon ishoda potvrde glavnog projekta pokrenuti će se postupak izrade izvedbenog</p>

	projekta i time će tehnička dokumentacija biti pripremljena za početak realizacije projekta.
Sportsko-rekreacijska zona Rujevica - gradski stadion Rujevica i gradska dvorana Rujevica	Sportsko-rekreacijska zona Rujevica sastoji se od gradskog stadiona i gradske dvorane. U sklopu centra planira se i izgradnja velikog broja poslovno-komercijalnih prostora. Dio građevinskih čestica na kojem se planira izgradnja Sportsko-rekreacijske zone Rujevica u vlasništvu je Grada Rijeke, a dio u privatnom vlasništvu i iste treba otkupiti. Za Sportsko-rekreacijsku zonu Rujevica izrađeno je Idejno urbanističko-arhitektonsko rješenje, koje je izradio poznati hrvatski arhitekt akademik Boris Magaš.
Poticanje izgradnje kongresno-turističko-rekreacijskog centra	U sklopu Rijeka Gatewaya, uređenja Delte-Porto Baros, planirati i izgradnju novog kongresnog centra s pratećim sadržajima
Hotel i marina Kantrida	Na području bivšeg malog brodogradilišta na Kantridi, planira se izgradnja hotela i prateće marine. Planiran je hotel sa 4 zvjezdice, kapaciteta 93 sobe s pratećom garažom, te sportsko-rekreacijskim i komercijalnim sadržajima. Marina bi bila kapaciteta 60 vozova namijenjenih plovilima različitih dimenzija. Projekt ima veliki značaj za daljnji razvoj gradskog turizma, a posebice zbog lokacije koja se nalazi u zapadnom dijelu Rijeke uz nove sportske komplekse Bazeni Kantrida, Stadion na Kantridi i Atletsku dvoranu u kojima se održavaju značajna domaća i međunarodna sportska natjecanja.
M/B Galeb	Potpuna sanacija i obnova m/b Galeb, očuvanje dijelova broda u izvornom stanju, obnova pojedinih dijelova, dovođenje u plovidbenog stanje, privođenje broda tehničkim uvjetima za svojstvo broda radi upisa u Upisnik brodova pri Lučkoj kapetaniji Rijeka, gospodarsko korištenje broda, povremeno otvaranje dijelova broda javnosti u muzejskom smislu, prezentacija broda. Koncesija prema Zakonu o koncesijama uz pridržavanje odredaba kojima se uređuje područje zaštite i očuvanja kulturnih dobara i muzejske djelatnosti. Koncesionar odabran Odlukom o odabiru koncesionara i potvrđen odlukom Gradskog vijeća.
Kompleks Zapadna Žabica	Izgradnjom kompleksa „Zapadna Žabica“ u najužem gradskom središtu osigurava se kvalitetno rješenje parkiranja u zatvorenom prostoru, suvremeno rješenje za odvijanje putničkog autobusnog prometa kao i novi poslovni i trgovački prostori. Dovršenje kompleksa biti će popraćeno novom prometnom regulacijom gradskog središta kojom će se povećati i učiniti atraktivnijom centralna pješačka zona od Žabice do Mrtvog kanala. Svojom površinom, dimenzijama i sadržajima kompleks potiče širenje gradskog središta prema željezničkom kolodvoru i kompleksu „Rikard Benčić“, koji također pruža mogućnosti značajnih rekonstrukcija i smještaja novih i atraktivnih gradskih sadržaja. Iz ovih razloga realizaciju projekta građani svrstavaju među najpoželjnije i najznačajnije projekte od interesa za razvoj i image grada. Lokacija je u cijelosti u vlasništvu Grada Rijeke.

Jedinica lokalne samouprave (grad/općina): OPĆINA SKRAD

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
Šiljar- zona zdravlja i mladosti	Za potrebe zdravstveno lječilišnog turizma, turističko rekreativnih i wellness programa, športsko rekreativnih programa urediti smještajne objekte.
Divjake – zona mira	Na području ove zone odvijali bi se antistresni programi i programi za treću životnu dob.
Rudač – zov divljine	Razvoj planinskog turizma, lovnog i foto safarija. Za smještaj predviđena je izgradnja planinskih brvnara s ugostiteljskom ponudom autohtonih proizvoda Gorskog kotara.
Etno zona – Gramalj, Rogi, Resnatac, Pečišće, Gorica	Nadopuna turističkoj ponudi, obnova starih kuća, vožnja kočijom, branje šumskih plodova, jahanje, rad u domaćinstvima i sl.
Šerementovo	Tereni za visoki sportski turizam kao konjički sport, tereni za golf i paraglajding
Hlevci	Izgradnja malih obiteljskih hotela i sadržaja za rekreaciju
Mlin na izvoru Dobre	Dopuna turističke ponude u centru Skrada
Obnova i uređenje šetnica i planinarskih staza	Dopuna turističkoj ponudi
Umjetna stijena za slobodno penjanje	Dopuna sportsko rekreativnoj turističkoj ponudi Skrada
Sportski tereni na Skradskoj dragi i obnova male skakaonice	Nadopuna sportsko rekreativnoj ponudi Skrada
Skradski vrh- kapelica najbliža Nebu	Postavljanje Križnog puta s ciljem razvoja vjerskog turizma

Jedinica lokalne samouprave (grad/općina): VINODOLSKA OPĆINA

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
Destinacijski menadžment	Imenovanje Radne grupe za upravljanje destinacijom i praćenje realizacije akcijskog plana
Smještajni kapaciteti	<p>Butiq hotel Drivenik-T1-1 Butiq hotel Tribalj-T1-2 Butiq hotel Grižane (Dolinci)-T1-3 Butiq hotel Grižane (Barci)-T1-4 Butiq hotel Bribir (Jargovo)-T1-5 Butiq hotel Bribir (Sv. Vid)- T1-6 Hotel Stankov Laz (šuma)-T1-7 Hotel, turističke vile-Kamenjak (Grižane) - T2-1 Hotel, turističke vile-Lokvica(Bribir)-T2-2 Gladova malenica (Grižane)-T2-3 Kamp Jezero Tribalj- Ruralne kuće u Vinodolu - Bočan, Gorići, Halići, Modrun, Katunari, Barci, Mavrići, Dolinci, Drivenik (Kokanj-Rudenice) Smještaj u obiteljskim sobama i apartmanima-podizanje kvalitete u sklopu projekta "Kvarner family"</p>
Pješačke staze Crikvenica - Drivenik	
Gradski muzej u Bribiru	
Arheološki park "Stranče"	
Muzej lova i zvjerinjak u Vinodolu	
Kuća Klović	
Plan za renoviranje i unapređenje Vinodolskih gradova /Drivenik, Grižane, Tribalj, Bribir/	
Obnova crkvice Vinodola	
Vinska cesta Pavlomir-Sv.Vid- Sv. Kuzam	
Osmisliti nove tematske puteve	Primjerice Putevima Frankopana, Malenice Vinodola, Sakralne crkvice Vinodola, Spilje i jame Vinodola
Urediti stazu do vodopada Sakalj, najvećeg vodopada u Primorju	
Urediti postojeću stazu Novi Vinodolski (Kalvarija – Barbara)	
Povezati Vinodol pješačkom stazom sa prirodnim rezervatom Samarske i Bijele stijene	
Geomorfološki park Propadalica kod Kosavina	
Geomorfološki park Slani potok	Najveće klizište u Hrvatskoj
Označiti staze oko Austrougarskog bunkera na kamenom kuku Stupica	
Označiti i raskrčiti stazu na području Strmeljeva i Suhe	
Revitalizirati arheološki park Stranče	

Infrastruktura	Rasvjeta Sustav za opskrbu vodom Smeđa signalizacija, info table u centrima Kanalizacijski sustav Deponiranje čvrstog otpada Sustav opskrbe energijom Telekomunikacijski sustav Sportski centar u Triblju Područje za rekreaciju i zabavu Podbadanj
Tribaljsko jezero	Dodatni sadržaji, drvene kućice...
Izgradnja hipodroma (Kamenjak)	
Razvoj agro bio turizma	
Poticanje proizvodnje lokalnih proizvoda	
Poticanje ugostiteljstva (autohtona i specifična gastronomija)	
Promocija	Definiranje i predstavljanje vizualnog identiteta Općine Vinodolske /promidžbeni materijali; publikacije, image brošure, vodiči, karte, letci, suveniri Promocija na značajnijim turističkim sajmovima u inozemstvu i putem novih tehnologija Potaknuti i sufinancirati razne vodiče, knjige, a sve u svrhu promicanja naše kulturne, povijesne i prirodne baštine Vinodola
Revitalizacija Frankopanskih kaštela	BRIBIRSKA KULA DRIVENIČKA GRADINA GRIŠKA GRADINA
Revitalizirati Pančićevu rodnu kuću	
Oživiti tradicionalne pučke običaje	
Razvoj ekstremnih sportova	Paragliding (jedini festival u HR), free-climbing – slobodno penjanje (uređenje prilaza – prostor kod stare vapnenice)
Vinodolska dolina kao kultivirani krajobraz	
Područje litica sjeverozapadno od naseljenih dijelova Vinodolske doline kao posebnog ornitološko – botaničkog rezervata	
Planinsko zaleđe Vinodola	Šuma crne jadranske jele kao rezervat šumske vegetacije
Planinsko zaleđe – željeznička stanica Drivenik rezervat šumske vegetacije	
Travnjaci pod brdom Vršina botanički rezervat	
Polje Okruglo - botanički rezervat	
Zaštićeno područje Kolomajske, Rožene i Kozarskog — botanički rezervat	Termofilne šume jele i crnog graba kao rijetke zajednice mješovitih šuma
Zaštiti Stijene Strmeljeva i Suhe kao spomenik prirode	

Zaštititi Vodopad Sakalj kao spomenik prirode	
Burni Bitoraj	Jedino prirodno stanište runolista na području Vinodolske općine, te jedinstvene prirodne vrijednosti
Vršno područje Viševice – botanički rezervat	Zbog predplaninske listopadne šikare hrvatske žutike i žestike kao vrlo rijetke zajednice sa endemičnom vrstom žutike
Projekt " Etnobaština Vinodola"	
Vinodolska vrela i perila	

Jedinica lokalne samouprave (grad/općina): OPĆINA VIŠKOVO

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
Interpretacijski centar Ivan Matetić Ronjgov	Zadržavanje zone T u Ronjgima površine cca 10 ha. Zabavno je edukativnog karaktera i pomaže posjetiteljima da osvijeste, shvate i nauče povijest i značajke određene tematike. Ovaj projekt ima za cilj osposobiti Spomen dom u Ronjgima u objekt koji slijedi moderne koncepte komunicirajući i jačajući povijesni značaj i vrijednost Ivana Matetića Ronjgova.
Avanturistički adrenalinski park	Zbog karakteristika područja i blizine većih turističkih centara šire regije općina Viškovo ima mogućnost razvoja integrirane atrakcije koja privlači goste i proširuje ponudu cijelog područja. Mogućnost višednevnog ostanka. Realno ne postoji mogućnost realizacije projekta u području postojeće zone T1 u Ronjgima.
Razvoj i specijalizacija gastronomije	Lokalna gastronomija integralni su dio iskustva i doživljaja destinacije i igraju značajnu ulogu u njenom razvoju kroz jačanje pozicije na tržištu. Identitet lokalnog stanovništva reflektira se i jača kroz gastronomska iskustva koje destinacija nudi. Ovim programom želi se pozicionirati općinu Viškovo kao destinaciju kvalitetne i bogate gastronomske ponude koja postaje jedan od glavnih motiva dolaska na ovo područje.
Profesionalizacija i upravljanje događanjima	Glavni tipovi događaja: kulturne proslave, umjetnost i zabava, ekonomija i trgovina, sportska natjecanja, obrazovanje i znanost, rekreacija, politika i država, privatni događaj. Cilj ovog projekta je da objedini sva događanja na području općine Viškovo u jednu organizacijsku cjelinu kojom će se sustavno upravljati kroz cijelu godinu. Sva događanja je potrebno promatrati kao turistički proizvod i njime upravljati, odnosno potrebno je postaviti ciljeve, prodajnu i marketinšku strategiju te sustav provedbe i način izvedbe.
Zavičajna kuća zvončara	Zabavno je edukativnog karaktera i ima za cilj educirati posjetitelje o povijesti i kulturi Halubajskih zvončara na ovom području na zabavan i interaktivan način. Zavičajna kuća postaje dio turističke ponude i jedan od motivatora dolaska na općinu Viškovo.
Camp za djecu i mlade	U zoni T u Ronjgima planira se organizirati odmorište, t. Camp za djecu i mlade s društvenim sadržajima

Jedinica lokalne samouprave (grad/općina): OPĆINA VRBNIK

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
Turističko – rekreativna zona u uvali Petrina	Projekt je već usklađen sa važećim prostornim planom Općine Vrbnik, a planirana je izgradnja hotela sa 400 kreveta i svim ostalim pratećim sadržajima (sport, ugostiteljstvo, trgovina), stavljanje u funkciju postojeće prirodne plaže, te uređenje i proširenje plažnog prostora.
Kamp odmorište za motocikliste	Na cca 4000 m ² u blizini glavne prometnice koja vodi u Vrbnik prema Pravilniku i uvjetima Ministarstva turizma koji vrijedi za takvu vrstu kampa.
Turističko – sportski centar u naselju Risika	Izgradnja vila za odmor s tenis terenima za elitni turizam 5000 m ²
Karting staza u Garici – sport-rekreacija	uz županijsku cestu – blizina kamenoloma 12650m ²
Risika –golf igralište	200 ha

Jedinica lokalne samouprave (grad/općina): GRAD VRBOVSKO

PROJEKT	OBRAZLOŽENJE
DPU 4 – hotel (T1) u Vrbovskom	Projekt usklađen s važećim prostornim planovima
DPU 5 – kamp (T21) i rekreacija (R31), u Severinu na Kupi	Projekt usklađen s važećim prostornim planovima
DPU 6 – kamp (T22) i rekreacija (R32), u Klancu	Projekt usklađen s važećim prostornim planovima
DPU 7 – streljište (R2) u Nadvučniku	Projekt usklađen s važećim prostornim planovima
DPU 8 – zona (R33) u Gomirju	Projekt usklađen s važećim prostornim planovima
DPU 9 – zona (R34) u Blaževcima	Projekt usklađen s važećim prostornim planovima
DPU 10 - Severin na Kupi – Damalj (R51)	Projekt usklađen s važećim prostornim planovima
DPU 11 – zona (R52) u Musulinima	Projekt usklađen s važećim prostornim planovima
UPU 8 – skijalište (R11) „Bijela kosa 1“ u Jablanu i Vujnovićima	Projekt usklađen s važećim prostornim planovima
UPU 10 – zona (R4) u Rimu – Zdihovu - Liplju	Projekt usklađen s važećim prostornim planovima
Obnova i revitalizacija starog Karavanskog puta u rijeku Kupu od granice s Karlovačkom županijom do Čabra	Uključilo bi više područja s područja dvije županije (Primorsko – goranske i Karlovačke) općina Neretić i Bosiljevo, Grada Vrbovskog, Općine Brod Moravice, Grada Delnica i Grada Čabra (projekt za koji se želi da bude uključen u Izmjene i dopune glavnog plana razvoja turizma PGŽ)
Obnova Vinskog puta od Severina na Kupi do Lukovdola	Vezan uz tradiciju berbe grožđa na području Grada Vrbovskog i manifestaciju Miholjski dani u Severinu na Kupi (projekt za koji se želi da bude uključen u Izmjene i dopune glavnog plana razvoja turizma PGŽ)
Revitalizacija Lujzinske ceste	U povijesno –turističke i ugostiteljsko – gastronomske svrhe (projekt za koji se želi da bude uključen u Izmjene i dopune glavnog plana razvoja turizma PGŽ)
Obnova starih mlinova na rijeci Kupi	Vezano na prethodnu obnovu karavanskog puta (projekt za koji se želi da bude uključen u Izmjene i dopune glavnog plana razvoja turizma PGŽ)
Izgradnja eko etno sela	(projekt za koji se želi da bude uključen u Izmjene i dopune glavnog plana razvoja turizma PGŽ)
Poticaj razvoja agroturizma uz rijeke Dobru i Kupu	(projekt za koji se želi da bude uključen u Izmjene i dopune glavnog plana razvoja turizma PGŽ)

UPU 10 zona (R4) u Rimu – Zdihovu –Liplju (planirano golf igralište)	Neriješeni imovinsko-pravni odnosi na zemljištu (projekt za koji trenutno ne postoje realni uvjeti da se realiziraju)
DPU 10 Severin na Kupi – Damalj (R51) (športsko rekreacijska zona)	Nedostatna financijska sredstva vlasnika zemljišta za izgradnju (projekt za koji trenutno ne postoje realni uvjeti da se realiziraju)
Karavanski put uz rijeku Kupu	Projekt koji ima širi regionalni značaj i podrazumijeva suradnju više jedinica lokalne samouprave